

NASIL BİR OKUL ORTAÖĞRETİM

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü**

Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Adına

**Ercan TÜRK
Genel Müdür**

Editör

**Seyit Ahmet KAYHAN
Daire Başkanı**

**Abdullah YURDABAKAN
Daire Başkanı**

Hazırlayanlar

Sibel AKBIYIK

Erol GÜNAY

Dilek SEKÜCÜ

Mustafa KOÇ

Ümit KARAKAYA

Fırat YILMAZ

İnceleme

Dr. Kadir ÇETİN

Dr. Bekir KUL

Dr. Selma KAYA

Meryem ÖZOĞLU

Dizgi

ALTAN MATBAACILIK

ISBN: 978-975-11-4688-5

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları Genel Yayın No: 6847

Tanıtıcı Yayınlar Dizin No: 97

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce öğretmenler arasında düzenlenen deneme yazma yarışması sonucu illerden birinci olarak seçilen eserlerin derlendiği “**Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?**” adlı kitap Bakanlık Makamının 20.07.2018 tarihli 83203306-10.99-E.13582712 sayılı olurları ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından 1.000 adet basılmıştır.

ÖN SÖZ

Ülkelerin gerçek gücünü maddi zenginliklerden ziyade iyi eğitilmiş insan kaynakları oluşturmaktadır. İnsan yetiştirmek medeniyet inşası iddiasını sürdürmek, bugünümüzü geleceğe güvenle taşımak demektir. Dünya üzerindeki tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemiz de imkânlarını, bütçeden en büyük payı eğitime, büyük ölçüde insan yetiştirmeye ayırmaktadır.

Bir ülkenin varlığını devam ettirmesinin temelini oluşturan, birey ve toplumun gelişmesini sağlayan, millî ve manevî değerlerin nesilden nesillere aktarılması süreci olan eğitim, bir seferberlik sürecidir.

Güçlü medeniyet inşasındaki bu seferberlik sürecinde geleceğimizin umudu gençlerimizi; 21. yüzyıl becerileriyle donanmış, kültürüne, millî ve manevî değerlerine sahip çıkan, üreten, çalışkan, dürüst bireyler olarak yetiştirmek temel gayemizdir. Tüm çağların nesillerinin mimarı olan öğretmenlerimiz bu sürecin en etkili sacayaklarından biridir.

Ülkemizin kalkınması, millî ve manevî değerlerini koruyarak varlığını sürdürebilmesi, “kendi” olabilmesi ancak öğrenci, öğretmen ve eğitim sisteminin uyumlu birlikteliğiyle mümkündür. Etkin bir eğitim ve öğretim sürecinin, eğitimcilerimizin başarılı yönetim ve yönlendirmelerine bağlı olduğu bilinen bir gerçektir.

Ülkemizin 2023, 2053 ve hatta 2071 vizyonunu omuzlayacak bilgi, beceri, şuur, inanç ve millî değerlerimize sahip bir gençlik yetiştirmemiz gerekiyor. Bu nedenle gençlere yeni yeni ufuklar açmalıyız. Açtığımız bu ufuk, genç iradeye özgün düşünebilme, analiz ve sentez yapabilme, bilgiyi sorgulayabilme, tartışabilme ve kendini yenileyebilme becerilerini kazandırabilmelidir. Ülkemizde ve dünyada olup bitenleri takip etme, yorum yapma yetilerini geliştirebilme becerisi elde ettirmelidir.

Her büyük mütefekkirin bir gençlik tahayyülü vardır. Bunu Mehmet Âkif’in Asım’ın neslinde, Necip Fazıl’ın Büyük Doğu neslinde, Sezai Karakoç’un Diriliş neslinde görebiliriz. Nurettin Topçu’nun gençlik tahayyülü ise şöyledir: “Uzviyetten ilme, ilimden felsefeye, felsefeden sanata ve ahlaka ve nihayet dine yükselmemiz lâzımdır. Bu iş bir maarif işidir ve bir neslin kurtuluşunu ancak maarifinin yükselmesinde aramak lâzımdır.”

Günümüzün gücü, geleceğimizin umudu öğrencilerimiz için hayati öneme sahip olan ve gençlerimizin toplumsal yaşama, istihdama katılımı noktasında köprü vazifesini üstlenen ortaöğretim kademesinde gerçekleştirilen planlamalara ve eğitim kurumlarımızın niteliğinin artırılmasına kaynaklık edecek fikir ve önerilerin yer aldığı ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerimizce kaleme alınan “Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?” konulu deneme yazma yarışmasına katılan tüm öğretmenlerimizi yürekten kutluyor, çalışmada emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

İsmet YILMAZ
Millî Eğitim Bakanı

SUNUŞ

Bakanlığımızın yeniden yapılandırılması, eğitim sistemimizin geliştirilmesine yönelik sürdürülen çalışmalar ortaöğretim seviyesinde yapılan yeni düzenlemeler kapsamında Genel Müdürlüğümüzce; ortaöğretimde sürdürülebilir, öncü ve yenilikçi bir yapıya sahip öğrenme ortamlarını oluşturmak ve eğitimi daha nitelikli hâle getirmek amacıyla okullarımızın eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, eğitimde kalitenin ve kurumsal kapasitelerinin artırılması öncelikli hedeflerimizdendir.

Günümüzde yaşanan hızlı gelişim ve değişimlerden etkilenen eğitim sistemimizde; okulların fiziki altyapısı, dersliklerin sayısı, derslik başına düşen öğrenci sayıları, eğitime ayrılan kaynaklar, eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanım durumu, öğretim programları ve insan kaynaklarının yeterliliği gibi pek çok faktör öğrenci ve eğitim sisteminin başarısını değişen ağırlıklarda etkilemektedir.

Ülkemizin 2023 vizyonuna erişilmesinde çağın ihtiyaçları ve paydaş beklentileri doğrultusunda ortaöğretimin yeniden yapılandırılması, eğitimin niteliğinin ve kalitenin artırılması çalışmalarında kurumsal kapasiteyi geliştirmek, ortaöğretimi öğretmenlerin gözünden görmek ve değerlendirmek amacıyla Genel Müdürlüğümüzce resmî ve özel tüm ortaöğretim kurumlarında görevli öğretmenlerimiz arasında düzenlenen “Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?” konulu deneme yazma yarışmasında il millî eğitim müdürlüklerince yapılan değerlendirme sonucunda birinci olarak seçilen eserler bu kitapta bir araya getirilmiştir.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü olarak öğretmenlerimizle çıktığımız eğitim yolculuğumuzda bizimle birlikte aynı hedefe yürüyen çocuklarımızın geleceğe başarılı, emin adımlarla erişmelerini sağlayan öğretmenlerimizin öncü ve başarılı çalışmalara zemin oluşturacak fikir ve önerilerinin yer aldığı kitabın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, eser sahibi öğretmenlerimizi tebrik ederim.

Ercan TÜRK
Ortaöğretim Genel Müdürü

ADANA	Ayşe AKBULUT	KÜRESELLEŞEN DÜNYA VE OKULLARIMIZ	10
ADIYAMAN	Songül ÇULCU	NEREYE GİDİYORUZ?	15
AFYONKARAHİSAR	Ömer PEKER	EĞİTİMDE DÜNYA LİDERİ TÜRKİYE	18
AĞRI	Leyla DAŞDAN	EĞİTİME DAİR KADİM VE GÜNCEL TARTIŞMALAR	21
AKSARAY	Kemal PAYLAN	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	25
AMASYA	Mehmet Akif ALPAYDIN	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	30
ANKARA	Yasemin Keskin ÇINKAYA	EĞİTİM SİSTEMİMİZİ TERS-YÜZ ETMEK DEĞERLERİMİZİ NASIL ETKİLER	33
ANTALYA	Fatih AÇIKGÖZ	BİLMEK, ANLAMAK, İDRAK ETMEK	37
ARTVİN	Rahmi ARSLANOĞLU	EĞİTİM YÖNETİMİ	43
AYDIN	Şadan Cansu DOĞANER	NASIL BİR OKUL?	47
BALIKESİR	Zeynep GÜL	YILDIZLARA ULAŞMAK	48
BATMAN	Mehmet Salih ERTEKİN	'NEDİR'LERİN DEĞİL 'NASIL'LARIN ÇOK OLDUĞU BİR ORTAÖĞRETİM	50
BAYBURT	İbrahim Hakkı KAYMAK	NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	54
BİLECİK	Esen SARIKIŞLA DEMİR	SEVGİYLE BÜYÜSÜN GELECEK	60
BİNGÖL	Yusuf BÜRKÜK	HAYAT OKULU	62
BİTLİS	Servet KARACA	ORTAÖĞRETİMDEKİ OKULUM	64
BOLU	Taşkın ÖNEL	DEĞMELİ YÜREĞİN	70
BURDUR	Alper YAVUZOĞLU	DEĞERLİ EĞİTİM	71

BURSA	Mehmet Sıdık BÜYÜKYILDIZ	ANADOLU MEKTEBİ	77
ÇANAKKALE	Tuna KAHRAMAN	KİM BİLİR BELKİ YARIN	79
ÇANKIRI	Özge ASLANEL	BAŞKA TÜRLÜ BİR ORTAÖĞRETİM BENİM HAYAL ETTİĞİM	83
ÇORUM	Buket KESGİN	EĞİTİM ÖĞRETİMDEN FAZLASI; ÖNCE İNSAN OLMAK...	87
DENİZLİ	Muhammet OĞUR	GELECEĞİMİZ EĞİTİMDE	89
DİYARBAKIR	Gülhan ESGİCİ	SEVGİ VE YARATICILIK TEMELLİ OKULLAR	94
DÜZCE	Osman AKBİLMEZ	MUTLULUĞUN BAŞARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	100
EDİRNE	Nilgün BUYAN	MUTLU ÇOCUK, MUTLU OKUL	102
ELAZIĞ	Şeyda YEŞİLORMAN	İYİ BİR GELECEĞİN MİMARİ: ORTAÖĞRETİM	105
ERZİNCAN	Deniz SARIKAYA	TEMEL DEĞERLER EĞİTİMİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK	108
ESKİŞEHİR	Kader MENTEŞ BOLAT	NASIL BİR EĞİTİM ANLAYIŞI	112
GAZİANTEP	Zehra DURMUŞ	EĞİTİMİN KALDIRIM TAŞLARI ÜZERİNDE YÜRÜMEK	114
GİRESUN	Gökhan TÜRKERİ	AZ DERS, ÇOK İCAT	119
GÜMÜŞHANE	Hasan ALKAN	İDEAL BİR EĞİTİM VE ORTAÖĞRETİM	123
HATAY	Serkan PINAR	BİLGELİK YOLUNDA NASIL BİR MEŞALE YAKMALIYIZ	126
İĞDIR	Duygu SEVİLMİŞ	YARADILANI SEVDİK, YARADANDAN ÖTÜRÜ	132
ISPARTA	Elif DOĞAN	OKULLARIMIZ LİSELER	135
İSTANBUL	Alkan KILIÇ	GERÇEĞİN GÖLGESİNDEKİ HAYALLER HAYAL KIRIKLIKLARINDAN; ÜTOPYAYA	138

İZMİR	Ayfer ATAMTÜRK	EĞİTİMİ EĞİTMEK	144
KAHRAMANMARAŞ	Hüseyin Çelik	LİSELERİ BÖLÜP DAĞITALIM	150
KARABÜK	Ali ERUĞURLU	OKUMAK AMA NASIL?	156
KASTAMONU	Nahit UZUNMUSTAFAOĞLU	BİZE GÖRE EĞİTİM	162
KAYSERİ	Aslı Hacer ORUÇ	EĞİTİMİN EĞİTİMİ	168
KIRIKKALE	Şevket YURDUSEVEN	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	171
KIRŞEHİR	Emine KILIÇARSLAN	DEĞİŞMEYE VE GELİŞMEYE AÇIK BİR EĞİTİM ÖĞRETİM PROGRAMI	173
KOCAELİ	Hüseyin TÜRKARSLAN	ÇOCUKLARIN OKULLA İMTİHANI	175
KONYA	Bekir Salih KORKMAZ	NE YETİŞTİRİYORUZ? ...	180
KÜTAHYA	Şennur BİRCAN	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	186
MALATYA	Cumali YILDIRIM	ORADA BİR OKUL VAR! (UZAKTA MI ACABA?)	190
MANİSA	Fevzi YETKİN	İHTİYAÇLARA DÖNÜK YENİ BİR EĞİTİM SİSTEMİ TASARLAMAK	196
MARDİN	Abdurrahman KAYA	ORTAK NESİL RUHUNU OLUŞTURMAK MECBURİYETİNDEYİZ	199
MERSİN	Canan UZUN	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	203
MUĞLA	Kezban SUROĞLU	TEBEŞİR GICIRTISI	205
MUŞ	Okan KÖSE	ÇAĞIN ÇOCUĞU OLMAK VE BENDE VARIM DEMEK	208
NEVŞEHİR	Harun ÇOLAK	YETENEKLERİN PEŞİNDE	211
NİĞDE	İdris İSİROĞLU	TAM TEŞEKKÜLLÜ BİR OKUL	215

ORDU	Merve DEMİR	BİR YER DÜŞÜNÜYORUM	220
OSMANİYE	Sema ASİL	GÖNÜL DİLİYLE ÖRÜLEN TUĞLALAR	223
RİZE	Erdal ŞAHİN	GELECEĞİ DEĞİŞTİRMEK İÇİN DEĞİŞİMİ BUGÜNDEN BAŞLAT	226
SAKARYA	Tuncer PEHLİVAN	BİR KIVILCIM DA BİZ ÇAKALIM	235
SAMSUN	Abdullah Mesut BAYRAM	DÖNÜŞÜM HAREKETİ	237
SINOP	Nadire BAŞ	HAYALİMDEKİ OKUL, ORTAÖĞRETİM VE ÖĞRENCİLER	242
SİVAS	Ahmet ŞENTÜRK	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	246
ŞANLIURFA	Serap BARUT	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	248
ŞIRNAK	Eyyüp BADEMCİ	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	251
TEKİRDAĞ	Simge TUNCA	DUVARsiz OKUL, SINIRSIZ HAYAL	254
TOKAT	Mahmut HASGÜL	BİR EĞİTİMCİNİN GÖZÜYLE İDEAL EĞİTİM	256
TRABZON	İlknur YETİM	DEĞİŞMEYEN DEĞİŞİM	262
UŞAK	Mustafa ALTINDAĞ	GÜNEŞE YOLCULUK	267
VAN	Mehmet KARKIN	MİLLÎ BİR EĞİTİM İÇİN	274
YALOVA	Abdullah HUBAR	NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?	277
ZONGULDAK	Ali ÖZDEMİR	BİZ DE BAŞARABİLİRİZ	280

Ayşe AKBULUT

Yüreğir, TOKİ Köprülü Anadolu Lisesi

KÜRESELLEŞEN DÜNYA VE OKULLARIMIZ

21. yüzyılın ilk çeyreğini bitirmekte olduğumuz bu postmodern, dijital çağda, küreselleşme süreçleriyle birlikte “eğitimin millî amaçlara” hizmet ederken “dünya vatandaşı” yetiştirebilmesi önemli bir sorun haline gelmiştir.

Millî benliği gelişmiş, kültürünü tanıyan, değerlerini içselleştiren bireylerin yetiştirilmesi önemlidir. Bu yolla öğrenciler yerel alandaki değerleri küresel olana taşıyarak evrensel buluşturabilirler.

Eğitimi, bir metafor kullanarak bayrak direğine benzetebiliriz. Bayrak direğinin dikildiği nokta öğrencinin kültürü, onun oluşturduğu manevi değerlerle ne kadar sağlam tutulursa bayrak direğinin uç noktasındaki evrensel değerlere ulaşıldığında kişi kendi kültüründen bir şey kaybetmeden sağlıklı bir yaşam sürebilir. Böylece hem kendi millî değerlerini, hem de evrensel değerleri benimsemiş olur. Bu benzetmeyi gerçekleştirebilmek için eğitim sisteminde öğrencinin kazanması gereken yeterlilikleri belirlemiş olmalıdır. Bu maksatta öğretmenin ve okulun gereklilikleri tam olarak tanımlanmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı, bu amaçla yeni lise programlarında iki boyuta vurgu yapmıştır; bunlardan ilki dünya insanı olmanın bir gereği olan yaratıcı, eleştirel düşünebilen, karar verme becerileri gelişmiş, problem çözebilen, çevreye duyarlı, girişimci, öğrenme sürecinde aktif olan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Buna ek olarak millî değerleri geliştirme ve evrensel değerlerle birleştirme sürecinde sekiz yetkinlik alanı belirlemiştir. Buna göre ana dilde iletişim, yabancı dilde iletişim, matematiksel yetkinlik, dijital yetkinlik, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlik, inisiyatif alma ve girişimcilik algısı, kültürel farkındalık ve ifade yetkinliği temel kazanım alanları olarak belirlenmiştir.

Bu anlamda Jean Paul Sartre'ın “Dünyadaki yerinin neresi olduğunu bilen kişi kültürlüdür.” sözünü gerçekleştirmeye yönelik yetkinlik alanlarının belirlenmiş olduğunu gözlemleyebiliyoruz.

Belirlenen bu yetkinliklerin öğrenciye nasıl kazandırılacağı ortaöğretimin tartışması gereken problemlerdendir. Bunun için öğretim süreçlerinde öğrencilerin ilgileri, yetenek alanları iyi belirlenerek öğrencinin, sürecin tüm aşamasında aktif olması sağlanmalıdır. Öğrenciyi pasifleştiren öğretmen ve kitap merkezli uygulamalardan vazgeçilmelidir. Aktivite ilkesi gereği yaparak yaşayarak öğrenen, sürecin sorumluluğunu alan öğrenci tipi ortaya çıkarılmalıdır.

Öğrenciyi aktifleştirme sorumluluğu gene öğretmende olmalıdır. Sokrates'in deyişle "Eğitim, kıvılcımla ateş yakmaktır. Boş bir kabı doldurmak değildir." Okuldaki tüm kadrolar öğrencinin potansiyelinin farkında olmalı ve var olan potansiyelini geliştirme sürecini destekleyici olarak düzenlenmelidir. Böylece öğrencisindeki potansiyelini iyi gözlemleyen öğretmenler, geleneksel eğitim anlayışının dışına çıkarak, bilgi yanını öğrencinin zihnine otorite itaat ilişkisiyle aktaran geleneksel eğitim anlayışını sorgulayacak, demokratik bir öğrenme ortamı oluşturup öğrenciyi değerli, katılımcı hissettirerek öğrenmeyi öğrenen bireyler yetiştirmeyi kendilerine hedef edineceklerdir.

Bunu yapabilecek öğretmenler, her şeyden önce sistem içinde kendilerini değerli ve önemli hissedebilmelidir. Maddi, manevi doyuma ulaşmış kendisine gerekli hizmet içi eğitimin verildiği, iyi seçilmiş ve eğitilmiş öğretmenler, okul iklim ve kültürünü değerler eğitimine uygun hale getireceklerdir. Hizmet içi eğitimle var olan öğretmenler desteklenirken, öğretmen yetiştiren kurumlara seçilecek öğretmen adaylarının daha nitelikli olması sağlanmalıdır. Bu amaçla yapılan son düzenleme ile birlikte belirli bir yüzdelik dilimde puan alabilen öğrencilerin eğitim fakültelerine yerleştirilmesi bu niteliği arttıracaktır. Bu niteliğin daha çok arttırılabilmesi için yüzdelik dilimler daha iyi noktalara çıkartılmalı, nitelikli öğretmen yetiştirmek için yetenekli öğrencilerin eğitim fakültelerine girmesi bursluluk gibi olanaklarla desteklenmelidir. Öğretmen yetiştirme sürecinde farklı kaynaklardan öğretmen alma gibi uygulamaların değiştirilerek asıl işi öğretmen yetiştirmek olan eğitim fakültelerine gereken ağırlık ve destek verilmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler arasındaki işbirliği güçlendirilmeli öğretmen adaylarının uygulama dersleri artırılarak sürece çok daha iyi hazırlanmaları sağlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki iyi öğrenciler, mesleğini seven iyi öğretmenler tarafından yetiştirilebilir.

Tüm bunlarla birlikte mevcut eğitim sistemde öğrencilerin ve öğretmenlerin demokratik kültürü yaşayıp, yaratıcı, eleştirel sorgulayan, inisiyatif sahibi bireyler yetiştirmesinin önündeki en önemli engel gelecek kaygısıdır. Öğrencilerimiz mevcut geleneksel

eğitimin beklentilerinden farklı bir eğitim istemektedirler ama esas sorunları sınav kaygısı ve rahatça istihdam edilebilecekleri meslekler edinebilmektir. Bu da onları amaçlarına ulaşma yolunda standart testlere boğmakta, etüt merkezlerine yönlendirmektedir. Okullardaki ders yoğunluğu da eklenince akademik içerikli derslerle beraber öğrenciye sosyalleşecek kendini tanıyıp geliştirecek zaman kalmamaktadır. Çoktan seçmeli testlerle öğrencinin başarısının ya da gelecekteki mesleğinin belirlendiği böyle bir süreçte öğrenci bilginin doğasını öğrenmekten, sorgulamaktan çok karşılaştığı bir soruya o an için geçerli olan bir çözüm bulmayı daha çok tercih etmektedir. Unutulmaması gereken nokta şudur gerçek hayatta karşılaştığımız hiçbir problemin sadece tek bir doğru cevabı yoktur. Mutlakla alternatifler üretmeli ve bunlarla ilgili kararlar alabilmeyi becermemiz gerekir. Bu nedenle sadece öğretim de sonuç odaklı değil, süreç ve sonuç odaklı değerlendirme anlayışı daha fazla ön plana çıkarılmalıdır. Bu amaçla portfolyolar, rubrikler sadece okul içi değerlendirmelerde değil kurumlar arası geçişlerde de kullanılmaya başlanmalıdır. Liseden üniversiteye geçişte de buna önem verilmelidir.

Okullar öğrencinin yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak programlarını hazırlamaya dikkat etmelidir. Fiziksel olanaklar öğrencinin çok yönlü gelişimini desteklemeye yardımcı olmalıdır. Bunun için öğrencide okula aidiyet duygusu güçlendirilmelidir. Öğrenci kendini değerli ve parçası hissettiği bu alanda yapılacak işlerle ilgili sağlığını tehdit etmeyen sorumluluklar almalıdır. Levinas'ın deyişiyle "toplumda herkesin herkese karşı sorumlu olması gerekiyorsa" bu, okulda başlatılıp, yaşatılacak süreçte öğrenci ekibin bir parçası olmayı, diğerlerini düşünmeyi, empati kurmayı öğrenmiş öğrencilerle mümkün olacaktır.

Beyin uyumlu öğrenme kuramı dikkate alındığında, saat dokuz ve on bir arasının öğrenmeye en açık olunan zamanlar olduğu göz önüne alınarak yoğun zihinsel faaliyet gerektiren dersler bu zaman dilimine alınmalıdır. Öğle yemeği sonrası öğrencinin özgüvenini, yaratıcılığını en çok geliştirecek olan müzik, resim, beden eğitimi gibi derslere ağırlık verilmelidir. Platon'un "Devlet" isimli ütopyasında bedenin dans ve jimnastikle, ruhun ise müzikle eğitilebileceğini iddia ettiği unutulmamalıdır.

Lise eğitiminin ilk başladığı yılların ergenlik dönemi içerisinde olduğu gerçeği göz önüne alınmalıdır. Bu noktada ergenin daha geç uyuyan ve sabah uyanmakta zorlanan bir özellik gösterdiği bilinmektedir. Okul derslerinin çok erken saatlerde başlatılması öğrencinin uykusunu tam almadan okula gelmesine ve tam uyanamadığı için istenilen düzeyde öğrenememesine neden olabilmektedir. Bu problemin çözümü için

Millî Eğitim Bakanlığının uygulamaya koymaya başladığı tam gün okul uygulaması bir an önce bütün okullarda tamamlanmalıdır. Yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin okula başlama saatinin sadece birkaç saat ileri alınmış olmasının öğrencilerin ders başarısı üzerinde anlamlı bir değişikliğe neden olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin farklı özelliklerinin geliştirilmesinde programda yer alan seçmeli dersler büyük önem taşımaktadır. Seçmeli derslerin öğrenciye seçtirilmesinde öğrencinin ilgi ve yeteneği göz önünde bulundurulmalı, seçenek sayısı arttırılmalıdır. Bu derslerin yapılabileceği salon, sahne, atölye gibi fiziksel olanaklar sağlanmalıdır. Çağın gereklerine uygun aktif öğrenciyi yetiştirmek istiyorsak her şeyden önce ondaki okuma becerisini geliştirmeliyiz bu beceriyi geliştirmek için gerekli olan özellikler sadece tek bir ders kapsamında düşünülmemeli, bütün öğretmenlerin ortak çabası ile gerçekleştirilmesi düşünülen bir kazanım olarak planlanmalıdır. Öğrenci iyi bir matematik okuryazarı olurken, tarihsel süreçleri yorumlayan bir analizci gibi de yetiştirilmelidir. Bu noktada öğretmen, müdür ve diğer öğrencilerin ortak etkileşimleri ile oluşan örtük program etkinliklerine dikkat edilmelidir. Bütün öğretmenler örtük programın farkında olmalı bu programın olumlu yönlerini olabildiği kadar ön plana çıkarırken, olumsuz etkilerini azaltmaya çalışmalıdır. Kendi okudukları iyi bir kitabı, filmi öğrenciyle paylaşmalı önerilerde bulunabilmelidir. Kazandırmak istedikleri değerlerin sadece anlatıcısı değil, davranışları, yaşam biçimleri ile birer modeli olmayı becerebilmelidirler. Unutulmamalıdır ki oluşturulmak istenilen değerlerin kazandırılmasında; anlatmak daha önemli olan şey onların okul ikliminde yaşatılan, hissedilen değerler olmasından geçmektedir.

Kohlberg'in adil topluluk okulu çalışmasında dile getirdiği üzere okula aidiyet hissinin, toplumsal sorumluluğun, değerler eğitiminin doğru verilebilmesi için; okul yönetiminde, disiplin kurullarında öğrenci de aktif görevler alabilmelidir. Öğrencilerin yönetme ve adil olma becerileri, empatik olabilme, sorumluluk alma, karar verme becerileri bu yapılar içerisinde daha kolay geliştirilebilir. Çağdaş yönetim teorilerinin pek çoğu bireylerin kendilerinin de katılarak karar aldıkları kurallara uymalarının çok daha kolay olduğunu göstermektedir.

Çağımızda gençlerimizin maneviyatını, zihinsel, bedensel gelişimini en çok tehdit eden konu, kimi zaman akran baskısının da farklı bir boyutu haline gelebilen dijital bağımlılıktır. Yirmi dört saat teknolojiyle iç içeyken ondan kaçamayacağımıza göre, teknolojiyle yönlendirilmeyen, teknolojiyi doğru kullanan bireyler olmak adına dijital yetkinlikleri geliştirmeliyiz. Bu amaçla OECD raporlarında belirtildiği üzere okullar,

sosyal medyada güvenilirmez iddialarla ve sahte haberlerle dolu dijital dünyada gezinmek için, genç insanları gerekli becerilerle donatmalıdır. Bu amaçla medya okuryazarlığı, bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgulama alışkanlığı, bilgiyi yorumlama yeteneği öğrenciye ilkokuldan itibaren kazandırılmaya başlanmalı, lise ise bütün derslerde geliştirilmesi gereken bir tematik beceri alanı olarak kabul edilmelidir. Yararları tartışılmayacak kadar fazla olan bilgisayar teknolojilerinin, çocuklarımızın gelişimini olumsuz etkileyen, kültür emperyalizminin bir aracı olmasının önüne geçilmelidir.

Dünya insanı olabilmenin en önemli koşullarından birisi olan yabancı dil becerilerinin gelişimi sağlanmalıdır. Yabancı dil öğretiminde sadece gramer kurallarını ezberleten anlayıştan vazgeçilmelidir. Daha çok dilin temel becerileri olan okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin gelişimine ağırlık verilmelidir. Böylece merkezi sınavlardan yüksek not alan ama yabancı dil becerileri gelişmemiş insan profilinin önüne geçilmesi sağlanmış olacaktır.

Sonuç olarak okullarımızda küresel yeterlilikler için farklı olanı pozitif görebilmek adına yine kendi kültürümüzden yola çıkabiliriz. Nitekim Mevlana'nın, Yunus Emre'nin, Hacı Bektaşî Veli'nin tüm dünyaya öğrettiği merhamet, sevgi, hoşgörü zaten bizi evrensel buluşturmaya muktedir. Öğrencilerimizin bilinç sıçraması yaşayıp dünyadaki yerlerini görebilmeleri adına muhakkak her lise mezunu genç, Anıtkabiri, Çanakkale Şehitliği'ni görmüş olmalıdır.

Başöğretmenimiz Atatürk'ün deyişiyle "Okul, genç beyinlere insanlığa hürmeti, millet ve memleket sevgisini, şerefi, bağımsızlığı öğretir. Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takip edilecek en uygun yolu öğretir. Memleket ve milleti kurtarmaya çalışanların aynı zamanda mesleklerinde birer namuslu, uzman ve birer bilgin olmaları lazımdır. Bunu sağlayacak olan okuldur."

Songül ÇULCU

Besni Mustafa Erdemoğlu Anadolu Lisesi

NEREYE GİDİYORUZ?

Bir okul düşünüyorum sadece dört duvardan olmasın. Bir zamanlar bir ben vardım. Çocuktum, mutluydum. Okulum evimin karşısında, sınıf arkadaşlarım mahalle arkadaşlarımdı. Ayakkabılarımız da harçlığımız da aynıydı. Aynı şeyleri öğretiyordu anneler. Öğretmen gelince ayağa kalkıyorduk. Korkudan değil de onlara değer verdiğimizden. Bize bilmediklerimizi öğretiyorlardı. Öğlen oldu mu çantayı atıp eve. Kapı önünde buluyorduk kendimizi. Sıra sıra karıncalar çizgimiz oluyor, sınıf arkadaşlarımızla oyun arkadaşı oluyorduk; yoruluyor, eve gidiyor, tatlı yorgunluğa aldırış etmeden hemen derslerimize gömülüyorduk.

Kitabımı okuma yazması olmayan annemin eline veriyor, anneciğim sen öğretmensin ben sana anlatacağım dediğimde ama yavrum ben anlamıyorum ki derdi, olsun anne ben biliyorum, yanlış yaptığında alır bakarım, diyordum. O da saatlerce usanmadan anlamadığı halde beni dinliyordu. Güzel bir çocukluktu. Pek azımız okumaktan vazgeçmiş; ama çoğumuz büyümüş, adam olmuştuk.

Öyle bir dünya olmalı ki insanlar mutlu olsun. Mutlu insan olsun diye önce mutlu çocuk olsun. Annelerin kahvaltıya ne koyacağım derdi olmasın. Var olanları kahvaltıya koyacak anneler olsun. Kendisini düşünen annesinin olduğunu bilerek büyüsün çocuk. Sokağı öğrensın, hayatı öğrensın. Kendi yanlışları olsun ki ayaklarının üstünde dursun. Çocuk evini sevsin ki toprağını sevsin, ailesini sevsin ki milletini sevsin, işini sevsin ki devletini sevsin.

Bir okul olmalı, seyerek gidilmeli. Oradan doktorlar, mühendisler, avukatlar, çiftçiler, fırıncılar yetişmeli. Bir elin beş parmağı gibi hepsini birlikte düşünmezsen el işlemez. Herkes aynı mı? Neden herkesten beş parmak olmasını istiyor ve onu hiç dikkate almadan sen şu olmalısın, diyoruz. O ilgileriyle, yetenekleriyle ne olmasına kendisi karar verse ve biz onu sadece cesaretlendirirsek biraz kendine güvenmesine izin verirsek, biz de ona güvensen... Nihayetinde en cesur çocuk, kendine güvenildiğini bilen çocuktur ve en başarılısı da.

Sabahın karanlığında okumak için yola düşen çocuk, dersin bitiminde yine akşamın karanlığında eve geliyor. Bir saat dinlen, dersin başına geç diyen anne sesi. Artık robotlaşmış gibi "Tamam anne!". Çocuğu dersin başına

göndererek anne günün yorgunluğunu üzerinden atmak ya da dizisini seyretmek için vakit kazanıyor ancak çocuğunun büyüme anlarını kaçırıyor, onunla sohbeti kaçırıyor ve çocuğun zihninde anneye, babaya kardeşe ait olması gereken anılar zinciri giderek azalıyor. Hep derdim “Çok çalışan mı verimli çalışan mı?”

Ve artık kimliği oluşmuş üniversiteli bir gençtim. Memleketimdeki üniversiteyi kazanmış rahat bir üniversite hayatı geçirmiştım. Şanslıydım, üniversitemde bölümümle ilgili bir sürü saha çalışmalarına katılmış, teoriyi pratiğe dönüştürmeyi öğrenmişim. Teori pratiğe dönüştürülmedikçe zaman içinde anlamsız bilgiye dönüşür. Kalıcılık, bilgiyi uygulamaya dökmekte yatar. Okulları uygulamalı eğitim alanında teşvik etmek gerekir.

Mesleğime büyük bir heyecanla başladım. Büyük heyecanlarla girmişim sınıfıma. Birbirinden güzel pırl pırl gençler gözümün içine bakıyorlardı. Onlara anlatacak ne çok şey vardı. Birlikte bir yolculuğa başlamıştık. Tedirgin geldim. Tanımadığım bir şehir beni bağına basmış, çocuklarını bana emanet etmişti. Güvenmişti bana. Çocuklar için çırpınan ekip zincirinin bir halkası oluvermişim. Hem öğretiyor hem eğitiyor hem de öğrenip eğitiliyordum. Artık öğretmenler daha bilgili ve ilgiliydiler. Yoksa bana mı öyle geliyordu; ama yok. Herkes çok çalışıyordu.

Değerlereğitimi projesi yoktu; aması kıntısı olan öğrencinin evine gidiliyor, okula bilgisayar almak için kermesler yapılıyordu. Hediyeler alınıp Çocuk Esirgeme Kurumları ziyaret ediliyor, yardım kolileri oluşturulup durumu iyi olmayan aileler, ziyaret ediliyordu. Her şeyi devletten beklememek gerek kardeşim diyerek kampanyalarla okul kütüphaneleri donatılıyordu.

Ve en güzeli bu meşaleyi geleceğe taşıyacak yarının güzel öğretmen ve nice meslek erbapları yetiştiriliyordu. Ah bir de şahsi duygularıyla ders programı yapan ya da öğretmeni engelleyen idareciler değil de inisiyatif kullanabilen idareciler olsa bu öğretmenler daha neler yapar neler. Çünkü onlar birer sanatçı onlara güvenmek gerek ve yoluna engel koymamak gerekir.

İnsanlar yetmiş iki millet, hepsinde ayrı güzellik ayrı bir yetenek. Ben öğretmenim, hasbeldader öğretmen olanlardan, sanki bu iş benim için seçilmiş diyenlerdenim. Çok şükür öğretmenliği severek yapıyor ve işini severek yapacak öğrenciler yetiştiriyorum. Vatanıma vakit düşünerek, işimi düşünerek yapıyor, yıpranıyor ama hakkını vermek için gayret ediyor ve benim gibi koşturan öğrencilerimden öğretmen olanlarla birlikte çalışmanın mutluluğunu yaşıyorum. Bazen takip ediyor ve gurur duyuyorum. Tıpkı benim gibi diyorum, dünyanın en güzel mutluluğu bu olsa gerek. Bir gün ben olmasam da onlar meşaleyi taşıyacak. Sanırım her öğretmen de benim gibi düşünüyor olsa gerek. Ne olur öğretmeni yıpratmayın, onu hor görmeyin,

çocuklarınıza hiç olmazsa bir öğretmen ol, demeyin. Ben kendime değer veriyorum, benim toplumsal değerimi düşürmeyin.

Anket isteniyor, yazıyor öğretmen belki bir gün sesim duyulur diye. Ne diyelim daha iyi fiziki ortam mı diyelim. Gönüller iyi olsun, hal hatır sorulsun. Müdürler, millî eğitim müdürleri, çalışanlarıyla hasbihal etsin ki öğretmen okulu benim okulum diye sahiplensin. Projeleri sahadakiler üretsın. Daha iyi ne yapabiliriz? Her okulun bir AR-GE'si olmalı. İnsan kendi ürettiği projeye daha çok sahip çıkmaz mı? Köy okulunun projesiyle kolejın projesi elbette aynı olamaz. Her gün gönderilen bürokratik işler azaltılmalı, sahaya yönlendirilmeli öğretmen ve öğrenci. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni camide uygulamalı ders yapabilmeli. Yardımlaşmayı sahada öğretmeli. Sağlık öğretmeni hastanelerdeki uygulamaları yerinde gösterebilmeli, tarım öğretmeni tarlada uygulamalı ders yapabilmeli, tarih öğretmenine gezi işlemlerinde kolaylıklar sağlanmalı ve giderler konusunda yardımcı olunmalıdır. Demokrasi ve insan hakları için adliyelerde vaka çalışmaları yapabilmeli felsefe grubu öğretmenleri yılda bir kez giderleri karşılamak üzere bulundukları yöreyle ilgili bir anket çalışması yapmaları istenmeli. Edebiyat öğretmenleri yazacakları şiir, öykü ya da romanlarla önce kendileri öğrencilere örnek olmalı. Meslek liseleri üretime katkıda bulunmalı. Organize sanayi bölgelerinde onlar için çalışma alanları oluşturulmalı hem ülke ekonomisine katkıda bulunmalı hem de onların çalışmalarını gören çevre esnaf ya da iş adamları tarafından fark edilmeleri sağlanarak onlara gelecek hazırlanmalı. Resim öğretmenleri yılda bir kez sergi açmalı ve ürünlerini sergilemeli. Müzik öğretmenleri yılsonu koro çalışmalarını sergileyebilmeli. Millî Eğitim Müdürlükleri okullardaki atık kâğıtların geri dönüşüme kazandırılması için bir birim oluşturabilmeli. Biyoloji öğretmenleri okul içinde çevreyle ilgili örnek saha oluşturabilmeli. Fizik öğretmeni elektriği, kuvveti sahada öğretebilmeli. Velhasıl öğrenci bu hafta ne öğreneceğiz diye merak etmeli.

Bu arada ben sosyolojinin kurucusu A. Comte değil, İbn-i Haldun'dur, diyebilmeliyim. Ben şanslı bir öğretmenim. Öğrencinin iyiliğine olacak ne varsa yap diyen bir müdürle çalıştım. Öğrencilerim de biliyordu, onların iyiliği için çırpındığımı.

Ve bir gün kazandığım değil kazanamadığım bir öğrencimle karşılaştım "Hocam, keşke sizi dinleseydım; okuyup rahat etseydim." dedi. Zor şartlarda kazanıyordu ekmek parasını. İşte o gün kazandıklarımın verdiği gurur için değil, kazanamadığım öğrencim olmasın diye işime daha çok dört elle sarıldım.

Daha iyi okul nasıl mı olur? İnsan çeşit çeşit, ihtiyaç çeşit çeşit... Devlet millet el ele verdi mi, her şeyin üstesinden gelinir. Yeter ki gönüller bir olsun, yeter ki liyakat ve sadakat olsun. Yokluklar içinde bile nice evlatlar yetişir. "Bayrağı indirmeyen, ezanı dindirmeyen!"

Ömer PEKER

Bolvadin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

EĞİTİMDE DÜNYA LİDERİ TÜRKİYE

Ülkemiz her alanda şaha kalmış ve tüm alanlarda dünya liderliğine oynamaktayız. Ekonomik pay olarak, son yıllarda eğitime ayrılan pay artarak devam etmektedir. Devasa binalar, eğitim kampüsleri, eğitim-öğretim materyalleri... Donatım olarak dünyada çok iyi bir yere sahibiz. Ancak yıllardır devletimiz bu harcamaların karşılığını alamamaktadır. Bunun en çarpıcı örneği uluslararası eğitim ölçümlerinden olan PISA verilerine göre 72 ülke arasında ne yazık ki 50'inci sırada olmamızdır.

Ülkemizdeki eğitim ve öğretim alanında çok büyük yatırımlar yapılmasına karşılık, bu kadar kötü olmasının birçok sebebi bulunmaktadır. Bunun en önemli sebebi ise tüm kaynaklarımızı, çok büyük israfı kullanıyor olmamızdır. Sadece o anlık çözüm üretme üzerine odaklanmaktayız ve kalıcı dokunuşları yapamamaktayız. Ben temel ve doğru dokunuşlarla eğitimin her alanında büyük oranda israfı önleyebileceğimize ve eğitim öğretimin kalitesini artırabileceğimize inanıyorum. En büyük israf ise insan kaynaklarında ve fiziki mekânlarda yapılmaktadır.

Fiziki mekân olarak lise dengi okullarımız Selçuklu mimarisi görünümü baz alınarak genelde ülkemizde aynı tip proje uygulanarak yapılmaktadır. Dış görünüş olarak çok güzel olan okullarımız kullanıma gelince aynı güzelliği gösterememektedir. Öğrencilerimiz için yaşam merkezi olması gereken okullarımız, ne yazık ki yapısal olarak yaşam merkezi olmaktan çok uzaktadır. Ülkemizde eğitim ve öğretime devam edilen sürenin büyük bir çoğunluğunda iklim şartları, dış mekân oyunlarına ve diğer dış mekân eğitim ve öğretim faaliyetlerine uygun değildir. Örneğin 24 derslikli bir bina 7.500 metrekare olmasına karşın derslik olarak kullanılan alan ise 2.500 metrekareyi geçmemektedir. Geri kalan kısımlar amaca uygun olamayan geniş koridorlar, inşallah hiçbir zaman kullanılma gereksinimi duymayacağımız, sığınak vb. alanlardan oluşmaktadır. İnşaat sektöründe bu kadar ileri olmamıza ve dünya mimarisine yön vermemize rağmen amaca uygun binalar yapılamamaktadır. Örneğin bu okullarda sığınaklar 800 metrekarenin üstünde bir alan oluşturmaktadır. Bodrum katlarının yüksekliği 3,5 m değil de 6,5 m yapılması statik olarak çok daha uygun olur ve daha rahat yapılabilir; aynı zamanda da ciddi bir maliyet yüklemeyiz. O zaman bu alanlar sığınak olarak kullanılırken aynı zamanda spor salonu, konferans salonu olarak da çok amaçlı kullanılabilir. Öğrenciler okuldan kaçmak yerine bu alanlarda sosyal ve sportif faaliyetler gerçekleştirilebilir.

Okul olarak Erasmus+ projesi kapsamında yurt dışında birçok okul ile ortaklık yaptık. Oradaki eğitim binalarını incelediğimiz zaman dış görünüş olarak bizim binaların şatafatına yaklaşabilen çok az ülke çıkar. Ama iş kullanım alanlarına gelince, hiçbir alanı atıl tutmadıklarını, ısıttıkları her alanı aktif olarak kullandıklarını gördüm. Biz onlardan çok daha zengin değiliz. Bu problemi çözmek çok zor değil, her seviyeden ve her türden okul müdürleri eğitim binaları ile ilgili görüşlerini, Bakanlıkta görevli mimarlara anlatır. Onlar da talepler doğrultusunda proje çizimlerini gerçekleştirir. Böylece ortaöğretim binası hiçbir israfa mahal vermeden her santimetresi kullandığımız amaca uygun, öğrencilerin yaşam merkezi haline gelmiş binalar olarak eğitim ve öğretim hizmeti verebilir.

Ne yazık ki telafisi çok zor olan, bir başka israfımız insan kaynakları hususundadır. Özellikle meslek lisesine giden öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu akademik olarak bilgi seviyesi oldukça düşük düzeyde kişilerden oluşmaktadır. Yılların verdiği tecrübe ile şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki; öğrencilerin % 90'ından daha fazlası dört işlemi ve çarpım tablosunu ne yazık ki bilmemektedirler. Bu öğrenciler meslek lisesine gelene kadar akademik başarısızlıklarından dolayı ailelerinden ve toplum tarafından acımasızca eleştirilmişlerdir. Liseye başladıklarında kendilerini değersiz hiçbir becerisi olmayan bir birey olarak görmektedirler. 10 sınıfa geçen öğrenciler yavaş yavaş meslek öğrenmeye başlayınca kendilerine olan güvenleri artmaya başlamaktadır. Daha özgüvenli bir birey olma yolundadır. 12. sınıfa gelince elinden bir iş geldiğinin, toplum tarafından ve çevresi tarafından da saygı duyulduğunun, kabul gördüğünün farkına varır.

Meslek liselerine gelen öğrencilerde en fazla disiplin olayı 9. sınıflarda yaşanırken 12. sınıflarda bu oran oldukça düşüktür. Bu durum tespitinden sonra ne yazık ki meslek lisesine gelen öğrencilerin yaklaşık % 35'i 9. sınıfta derslerini başaramadığı için okulunu terk etmektedir. Meslek lisesindeki bir öğrenci ile fen lisesi gibi akademik lisede okuyan öğrenciler aynı akademik dersleri almaya zorlanmaktadır. Bir an için kendinizi o öğrenci yerine koyun, matematikten dört işlemi bilmiyorsunuz ve size birileri denklemleri anlatıyor. Dolayısıyla sanki karşınızdaki anlamadığınız bir dil konuşuyor. Biz ise öğrenciden haftada 30 saat sırada oturarak dikkatlice ve sessizce dersini dinlemesini istiyoruz. Bırakın öğrenciyi acaba kaçımız hiçbir tepki vermeden haftada anlamadığımız, anlayamadığımız 30 saat dersi dinleyebiliriz? Öğrenci belli bir süre sonra dersten sıkılıyor farklı uğraşlara yöneliyor. Dersin ahengini bozuyor. Bozmamasını beklemek bence çok büyük ve gerçekçi olmayan bir hayaldir. Meslek liselerinde, meslek dersleri öğretilmeli bunun yanında da sosyal hayatı, temel millî ve manevi değerleri anlatan dersleri zorunlu tutan bir program olmalıdır. Öğrenciler okul yaşamı boyunca kesinlikle en az bir tane sosyal sorumluluk projesinde görev almalı ve bunun da zorunlu olması gerekir. Akademik dersler ise isteğe bağlı olarak verilmeli, üniversiteyi hedefleyen öğrenciler bu dersleri almalıdır. Böyle yapılırsa hem okul terki büyük bir oranda azalır

hem de derslerde disiplin problemleri yaşanmaz ve çok kaliteli bir ders işlenebilir diye düşünüyorum. Bu şekilde çocuklarımız okulu terk etmez ve eğitimsiz, yetiştirilememiş biçimde sokağa ve toplumun içine bırakmayız. Elinde mesleği olan, toplumsal değerlerle donatılmış öğrencileri böylece yetiştirebiliriz.

Ortaöğretimde kaynaştırma eğitimi verilmektedir. Uygulama olarak şu yöntem izlenmektedir: Her sınıfa iki kaynaştırma öğrencisi alınır ve onlar için ayrı bir program uygulanır. Hedefimiz bu durumdaki öğrencileri diğer öğrencilerle adı üzerinde kaynaştırmak. Ancak uygulamada ne yazık ki bu durum tam tersine işliyor. Çocuklar ve gençler, bu durumdaki öğrencilerimize en acımasız eleştirileri yaşları gereğince yaparlar ve sonunu düşünmezler. Bu durumda olan arkadaşları ile dalga geçerler ve onları iyice dışlarlar. Bu durumda bulunan kaynaştırma öğrencilerimiz ise daha agresif hale gelir ve toplumdan daha da uzaklaşırlar. Öğretmenler onlara göre ders işlese diğer öğrenci ve velilerinden tepki almakta, normal akademik zekâya sahip olan öğrencilere göre ders işlese bu sefer de kaynaştırma öğrencileri sınıf içinde daha çok yalnızlaşmaktadır. Yurt dışında iyi uygulamalara baktığımızda, örneğin Finlandiya'da bu durumda olan öğrenciler (down sendromu dâhil) engel durumuna göre engel durumu aynı olan öğrencilerle beraber akademik dersleri alıyorlar. Diğer sosyal dersleri tüm öğrenciler beraber alıyor. Bu şekilde akademik seviyesi düşük öğrenciler dışlanma veya aşağılanmaya maruz kalmıyorlar. Aynı zamanda ortak alanları beraber kullanarak ortak yaşamayı öğreniyorlar. Diğer öğrencilere derslerde ortak yaşam ile ilgili yoğun ders verilmektedir. Bu uygulamanın verimli olup olmadığını Kuusamo'daki okul müdürüne sorduğumda bana; down sendromlu öğrencilerle diğer öğrencilerin beraberce yemekhanede yemek yaptıklarını, spor yaptıklarını, sosyal aktivite yaptıklarını hem söyledi hem de gösterdi. Biz öğrencilerimize birlikte yaşamayı öğretiyoruz dedi. Bizde kaynaştırma eğitime tabi öğrencilere öğretim hizmeti verirken, yeterlilik durumu aynı (kaynaştırma öğrencileri) öğrencilerle bir arada eğitim vermemiz, eğitim hizmetlerini ise tüm öğrencilerle birlikte vermemiz bu öğrencilerin sosyal hayata aktif olarak katılımını sağlayacaktır.

Ülkemizin 2023 yılı hedeflerine baktığımızda, eğitim alanı hariç tüm kurumlarda dünyada ilk on içerisinde olmayı hedeflemektedir. Büyük hedefleri olmayanlar hiçbir şey başaramazlar. Onlarca sosyal ve mesleki proje yapıp yürüttüm. Hayat bana şunu öğretti: Gideceği limanı bilmeyen gemiye hiçbir rüzgâr fayda etmezmiş. İslam dini gibi müstesna bir dine mensup ve Orta Asya'dan çıkıp 16 Türk devleti kurmuş dev bir kültüre sahibiz. Arkamızdan rüzgâr değil, adeta fırtına esmektedir. Bu fırtınaya yelken açacak, millî ve manevi değerleri damarlarındaki kılcal damarlara kadar hissedenden bir gençlik yetiştirmek en büyük hayalimdir. 2023 Dünyada ilk onda değil örnek gösterilen birinci sırada olmamız gerekir. Bunu atalarımız yaptı. Bizler de yapabiliriz. Bunun yolu da millî manevi değerler ışığında, tüm çalışma hayatımızda verimliği esas almamızdan geçer.

EĞİTİME DAİR KADİM VE GÜNCEL TARTIŞMALAR

Hız. Âdem, oğulları Habil ile Kabil'in çekişmesi sonrasında Hız. Havva ile oturup "Hanım biz bu çocukları yetiştirirken nerde yanlış yaptık?" sorusunu sordu mu bilinmez; ancak geçmişten günümüze tüm toplumlar için işlerin beklenenin aksine seyir gösterdiği durumlarda ilk başvurulana -çoğu zaman da suçlanan- sistemin, eğitim sistemi olduğunu söylemek mümkündür. Eğitim, insanoğlunun doğru argümanlar ve yöntemler kullanılarak doğru telkinler sonucunda istendik davranış değişikliklerini gösterdiğinin anlaşıldığı ilk andan itibaren devletsiz hatta vatansız toplumlar için bile varlıklarının ve devamlılıklarının vazgeçilmezlerinden olmuştur. Eğitim sistemi, sorunların hem kaynağını hem de çözümünü barındırabilen yetkin ve yegâne sistemdir.

"Beşikten mezara" ifadesiyle tanımlanan, ebeveyn, okul, çevre, toplum hatta ülke gibi pek çok etken ve durumdan etkilenecek kendini gerçekleştiren bir sistemde tüm tartışmaların okul ve öğretim üzerinden sürdürülmesi apayrı bir handikaptır. Hâlihazırda okuldan insan ve imkân üstü bir mucize evi, öğretmenden de elinde sihirli bir asayla simyacı beklentisinde olan anlayışları, günümüzün modern ve bütüncül eğitim anlayışıyla bağdaştırmak mümkün değildir. İnsanı kalıplara sığdırmak imkânsızdır; zira insan hep daha fazlasıdır. Bu bağlamda konusu birebir insan olan bir sistemi tek argüman üzerinden ele almak da çözüm odaklı yaklaşımın çok uzağındadır. En mükemmel fabrika dahi mükemmel ürün için mükemmel ham madde ister, mükemmel hammadde de mükemmel şartlar içeren bir ocak yahut maden; mükemmel maden yahut ocak ise doğru iklim ve doğru mekân,... Silsile halinde sonsuza dek sürdürülmesi mümkün bu örnekteki gibi ortaya çıkacak olumsuz ve istenmeyen ürüne ilişkin yegâne sorumluluğu fabrikaya ve çalışanlara yüklemek anlamsızdır. Eğitim sonucundan ziyade süreci ile şekillenen bir sistem olup zamanın ve mekânın sınırlarını zorlayan bir eylemdir. Bu bağlamda eğitime ilişkin en kadim tartışmalardan biri olan "eğitim mi etkili öğretim mi?" sorusu bugün hala güncelliğini korumaktadır. Günümüzün bütüncül ve çözüm odaklı düşünce sisteminde cevabı apaçık olan bu soruyu hâlâ sormak ancak sorumluluğu yükleyecek bir günah keçisi arama gayreti ile açıklanabilir. Sorumluluğu üstlenmek samimi çözüm arayışının ilk basamağı olacaktır.

Bugün gelinen noktada "Nasıl bir toplum, nasıl bir aile ve bunlarla şekillenmiş nasıl bir öğrenci?" sorusu sorulmadan "Nasıl bir okul, nasıl bir

öğretmen ve nasıl bir öğrenme?" sorusu zamanın ruhunu yansıtmaktan uzak bir soru, cevabı da ruhları tatminden uzak bir tartışmadır. Konu eğitim sistemi ise etkili tüm kişi ve kurumların, tüm ortam ve durumların birlikte ele alınması daha gerçekçi ve iyi niyet içeren bir tutum olacağı açıktır. Sınırların sağlıklı oluşturulduğu, sorumlulukların eşit ve adil paylaştırıldığı bir eğitim sisteminde ancak istendik sonuçlar elde edilebilir.

Tüm bu gerçekler ışığında konu "nasıl bir okul, nasıl bir öğretmen ve nasıl bir öğrenme?" sorusuna bugünün şartlarında bir cevap aramak ise iyi niyet devşirip halis bir gayretle konuya ilişkin etekteki taşların dökülme vaktidir. Okul ve okumak arasındaki bağı dili vasıtasıyla ilk kuran toplum değildir şüphesiz. Sümerlerde okula tablet evi, öğretmene tabletin babası, öğrenciye ise tabletin oğlu denilmesi aradaki kadim ilişkiyi göstermektedir. Okumak eyleminden soyutlanmış ya da okumayı ders kitaplarıyla sınırlandırmış bir okul ve öğrenme faaliyetinden beklentinin de o nispette kısır kalacağı bir gerçektir. Ancak hala kitaba ulaşma ve okuma faaliyetinin ortalamanın üstünde bir ekonomik yeterliliği ifade ettiği ülkemizde, buna ilişkin toplumun beşeri ve fiziki kaynaklarını iyileştirme konusunda atılması gereken çokça adımı olduğu da ortadadır. Ayın on beşinde ödeyeceği faturaların telaşına düşmüş eğitim çalışanlarından bırakın entelektüel meraklarına ilişkin, branşlarına ilişkin kitapları bile okumasını ya da takibini istemek, bilgisini güncellemesini beklemek gerçekçilikten uzak bir yaklaşımdır. Fatih'in ünlü matematikçi Ali Kuşçu'yu aylık 200 altın akçe ve tüm masraflarını karşılamak suretiyle İstanbul'a getirtmesi, İstanbul'u âlim ve sanatkârlar için cazibe merkezine dönüştürmesi, Kanuni'nin en yüksek maaş ödemelerinin müderris ve kadırlara yaptırma konusundaki ısrarı dönemlerinde ülkelerine zirveyi yaşatmalarını tesadüf olmaktan çıkartmaktadır. Einstein'ın da ifade ettiği gibi; sonuçlarının daha pahalıya mal olduğu eğitim sisteminde sürece yatırılacak nispeten pahalı giderlere bakılmamalıdır.

Bireysel ve bölgesel farklılıkların ışığında eğitim sistemlerini revize eden modern toplumların aksine, ekonomik ve coğrafi avantajları yahut dezavantajları farklı birey ve bölgeleri aynı eğitim potasında eritme gayretinde olan ülkemizde uzun vadede daha büyük sorunların yaşanacağını düşünmek çok da karamsar bir yaklaşım olmasa gerek. Bölgelerin ihtiyacı ve bireylerin farklılıkları gözetilmeksizin, herkesten doktor ya da mühendis, avukat ya da mimar olmasını beklemek ve başarıyı bununla ölçeklendirmek ne derece doğrudur? Kaldı ki bir balıktan ağaca tırmanmasını istemek ve başaramayınca da yeteneksiz kabul etmek ne derece insanidir. Deniz kıyısındaki bir bölgede balıkçılığı modern tekniklerle, yaylalarda konuşlanmış bir bölgede hayvancılığı modern usuller ve doğaya hassas bir yaklaşımla zenginleştirecek yeterlilikte bir eğitimin toplumda oluşturacağı artı değer nasıl göz ardı edilebilir?

Her şeyin ekonomik veriler ve sayılarla ölçülüp değerlendirildiği toplumumuzda eğitimin de sayılar üzerinden değerlendirilmesi ne derece doğrudur? Yirmi otuz kişilik bir sınıfta üniversiteyi kazanan bireylerin sayısı

üzerinden değerlendirmeyi yaparak, ilgili eğitim çalışanlarını başarısız ilan etmek ne derece gerçekçidir? Bazen bir öğretmenin bütün meslek hayatı boyunca yüreğine ve hayatına dokunabildiği tek bir öğrencisi olabilir. Aynı şekilde söz konusu öğrenci kendi neslinin süregelen olumsuzluk sarmalının kırılma noktası ya da neslinin değişim mimarı olamaz mı? Eğitimin temel amacı da bu değil midir? Eğitim faaliyetleri, girdi ve maliyetlerin hesaplanıp kısa vadede çıktı üzerinden ekonomik terimlerle değerlendirme yapılabilecek bir sistem olmanın uzağında, sonuçlarına çoğu zaman yıllar sonra ulaşılabilen bir faaliyettir. Bir eğitimciyseniz çoğu zaman beklentiniz çocuğun yüreğinde yahut beyninde bir kıvılcım oluşturup onun ateşe dönüşmesini umut etmekten ibarettir.

Ekonomik ve mesleki kaygılarından nispeten arındırılmış öğretmenin öğrenme faaliyetinde ortaya koyacağı fark az mıdır? Bugün öğretmenden daha fazla sınava tabii tutularak göreve başlayan bir başka meslek gurubu bulunmamaktadır. Öğrenci ve velinin iki dudağı arasından çıkacak sözle eli kolu bağlanan, sınıf disiplininde iyice etkisizleştirilen öğretmenin, kaliteli eğitim sunması olası mıdır? Öğretmenliğin, zaman içinde belirlenmiş aralıklarla mesleki bilgilerinin yenilenme ve güncellenme gerektirdiği bir meslek olduğu açıktır. Ancak söz konusu güncellenmenin performans adı altında ilmin izzetini incitecek bir tavırla değil bilenle bilmeyenin bir tutulmadığını gösteren ödül sistemiyle gerçekleştirmek daha insani ve pedagojik bir yaklaşım olacaktır. Bu duyarlı yaklaşım, meslek erbapları arasında rekabeti getireceğinden, sunulacak alternatif, keşfettirici, fark yaratıcı eğitim faaliyetleri konusunda da teşvik edici olacaktır. Konunun kazananı eğitimin ilgili tüm paydaşlarıdır.

Neredeyse her ailenin prens ve prenses hassasiyetiyle izole edilmiş steril ortamlarda yetiştirdikleri çocuklarına her ortamın kraliyet imkânları sunmasını beklemeleri de gerçekçilikten uzak bir beklenti olup pratikte karşılığı yoktur. Her ortamı istendik hale getirme ve beklentiler doğrultusunda hazırlama çabası her ortama ayak uydurabilecek donanımda çocuk yetiştirmeye göre daha pahalı bir eylemdir. İmkân ile mümkünü bir araya getirmek her zaman o kadar da kolay olmamaktadır. Her işi başkaları tarafından görülen öğrencinin mesleğe atıldığında astlarını özel işlerinde çalıştırma gayreti bunun yansımasıdır. Rahatına nispeten uymayan çalışma alanlarında hizmet etme isteksizliği de aynı konfor arayışının sonucudur. Osmanlı medrese sisteminde talebelerin tüm işlerini kendilerinin yapmalarındaki hikmet her duruma ve ortama dayanıklı birey hazırlama çabasıdır. Bu sayede taşranın en ücra bölgelerine kadar gidebilen ve burada uzun yıllar hizmet verip yaşayabilen devlet görevlileri yetiştirilmiştir. Günümüzdeyse pratikte karşılığı olmayan, uygulama imkânından uzak bir yığın bilgi ile donatılmış ancak coğrafi, ekonomik ya da sosyal dezavantaj içeren bölgelere görevleri gereği gönderildiklerinde, basit hayatı sürdürme becerisinden yoksun, konforlu ortamına geri dönme telaşında, tayin için bahane bulmakta uzmanlaşmış, bölge halkının aidiyet duygusunu zedeleyici tavırlar sergileyen devlet görevlilerine rastlanmaktadır. Bu bağlamda önce

kendisi asgari yaşam becerilerine sahip, görevlendirildiği her yeri konfor üzerinden değil hizmet etmek üzerinden değerlendiren bireyleri yetiştirmek eğitim sistemimizin öncelikli hedeflerinden olmalıdır.

Bir eğitimcinin öğrencisinin unutulmazları arasında yer alabilmesi öğrencisiyle geçirdiği kaliteli zamanın uzunluğuyla doğru orantılıdır. Öğretmenin ilde kalma süresinin iyice azaldığı bir bölgede, öğretmenin öğrenci hayatında olumlu ve kalıcı iz bırakmasını beklemek suya yazı yazmakla eşdeğerdir. Aynı öğretmeni şehirde uzun süreli ve istekli tutabilmek için şehrin fiziki ve beşeri sermaye dinamiklerini harekete geçirmek ise apayrı bir şehirleşme ve kalkınma konusudur. Güvenlik ve öğretim elemanlarına bölgeye hizmet konusunda teşvik için uygulanan pozitif ekonomik iyileştirmenin hayati öneme haiz öğretmenlerden esirgenmesi nasıl izah edilebilir? Öğrencinin, daha ilk dersten itibaren tayin konusundaki şikâyetlerine tanık olduğu öğretmeni ile bağ kurmasını ya da iz bırakacak kadar hayatına almasını beklemek mümkün müdür? Aynı öğrenciyi yaşadığı bölgeye hizmet etme ve kalıcı olma konusunda ikna etmek bu yaklaşımla kolay olmasa gerek.

Bilgi pratiğe ve faydaya dönüştürüldüğü ölçüde yaşam adına anlam kazanır. Yaradan, pratiğe ve insanlığa faydaya dönüştürülmeyen, içselleştirilmemiş bilgi sahiplerini “kitap yüklü merkepler” olarak nitelemektedir. Aslında bugünkü modern eğitim sisteminin de istediği bilgi türü yaşamı kolaylaştırıcı, pratiğe dönüştürülebilen, insanlığa fayda sağlamaya yönelik, keşfettirici, fark ettirici, artı değer kazandıracak bilgidir. Öteki türlü eğitim sistemi, ezberciliğe ve unutulmaya mahkûm, zaman ve birey israfına neden olan, etki alanı kısıtlı bir faaliyet alanı olur, ülkeleri ve milletleri dönüştürücü dinamikleri harekete geçiremez.

Hülasa-i kelim dermiş eskiler çok uzun izahlar sonrasında, bu durumda da benzer bir kelamla son vermek gerekirse, eğitimi tüm paydaşlarıyla değerlendirme gayretinde iyi niyetle yapılan bu fikir alış verişlerinin anlamlı olduğu ortadadır. Diğer taraftan maksat; daha etkin, keşfettirici, artı değer üreten bir bilgiyle yaşama ve yaşayanlarına duyarlı, insanlığa fayda sunma gayretinde bireyler yetiştirerek, millî bir hamle oluşturmaksa konunun tüm paydaşlarını insani bir bakışla değerlendirmek ve ele almak elzemdir. Eğitim ürününü anında ortaya koyabilen ve sayılar üzerinden değerlendirilebilen bir faaliyet alanı değildir. Sabır, samimi gayret, iyi niyet bu sistemin olmazsa olmazlarıdır. Eğitim hizmetini verenin de alanın da takip edenin de insan olduğu gerçeği göz ardı edilmeden, aynı motivasyon unsurlarından beslenip demoralize olabildikleri unutulmadan, tedbirler geliştirilmelidir. Bilenle bilmeyenin bir olmadığı realite olmakla birlikte, ödülün cezalandırılmadan daha olumlu etkileri olduğu da pedagojik bir gerçekliktir. Artıları ve eksikleriyle konunun tüm paydaşlarını suçlu ya da sorumlu arayışı içinde olmaksızın, birlikte ele almak iyi niyetle ortak bir tutum geliştirmek çözüm odaklı yaklaşımın gereğidir. Mesele üzüm yemek olmalıdır, bağcıyı dövmek değil.

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?

Öncelikle böyle bir konuyu asıl muhatapları, sahada uygulayıcıları olan biz öğretmenlerin görüşlerine sunduğunuz için teşekkür ederim. Nasıl bir okul? Sorusuyla başlayalım. Okullar eğitim ve öğretimin faaliyetlerinin yürütüldüğü, öğrenci ve öğretmenlerin gününün önemli bir kısmının geçtiği mekânlardır. Bu bağlamda okulların öğrenci ve öğretmenlerin gönüllü bir şekilde, şevkle, zevkle, adeta koşa koşa geldiği yerler olması gerekmektedir. Bu ortamı oluşturmak için; öncelikle bu işe lise öğrencileri için ortaokullardan başlanması gerektiğine inanıyorum. Bu bağlamda bu yıl uygulanacak olan ortaöğretime geçiş sistemini genel anlamıyla gayet olumlu buluyorum. Üzerinde çalışılıp, bazı düzenlemeler yapılabilir. Mesela seviyeye göre öğrenciler akademik eğitime, mesleki ve çıraklık eğitime yönlendirilmelidir. Açık lise alternatifi değerlendirilmeli ve asla ihmal edilmemelidir. Ortaöğretimde çalışan bir öğretmen olarak, çeşitli okullarda görev yaptım ve hala çalışmaktayım. Bazen ortaokullardan liselere altyapısı ve seviyesi gerçekten çok düşük öğrenciler gelmektedir. Kendisinin de akademik bir beklentisi olmayan bu öğrenciler zorunlu olarak örgün eğitimde tutulmamalı, açık lise veya mesleki eğitime yönlendirilmelidir. Bu sağlandığı takdirde; hem öğrenci okula zoraki ve isteksiz bir şekilde gelmek zorunda kalmamış hem de biz öğretmenler de enerjimizi bu öğrencilere değil, daha istekli olan öğrencilere harcamış oluruz.

İkinci olarak; öğrencilerin okula ilgisini de artırmaya katkısı anlamında, okullar fiziki imkân olarak tam donanımlı olmalıdır. Öğrenci eğitim öğretim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler için bir eksiklik hissetmemeli, ben okuluma her türlü faaliyetimi rahatlıkla yapabiliyorum duygusuyla okula gelmelidir. Kütüphanesi, kantini, spor salonu, derslikleri vb. öğrenciyi cezbetmelidir. Bu anlamda okulların fiziki imkânları yeterli hale getirildiği takdirde öğrenci; şu okulun imkânları daha iyi oraya gideyim düşüncesinden vazgeçecek, evine en yakın okulu tercih edeceğinden, adrese dayalı ortaöğretim uygulaması son derece yerinde bir uygulama olacak ve bu proje amacına ulaşmış olacaktır.

Gelelim Nasıl Bir Ortaöğretim? sorusuna: Önce sürdürülebilirlik üzerine bir şeyler söylemek istiyorum. Yapılan yatırımların, değişen sınav sistemlerinin ve yönetmeliklerin en dikkat edilmesi gereken yanı; ülkemiz gerçeklerine uygun, uygulanabilir ve sürdürülebilir olmasıdır. Çünkü iyi planlanmamış yatırımlar ve değişen sistemler maddi ve zaman anlamında ciddi kayıplara yol açmaktadır. Mesela etkileşimli tahta uygulaması; zaman zaman yaşanan internet erişimi, teknik arıza gibi bazı sorunlar giderildiği takdirde devrim niteliğinde öncü ve çok önemli bir uygulama. Ama öğrencilere tablet dağıtımı uygulaması uyum ve sürdürülebilirlik açısından sorun teşkil ettiği, istenilen amaç gerçekleşmediği için bu konuda daha fazla ısrar edilmemelidir. Zaten tablet dağıtımının öğrencilerimize eğitim anlamında faydadan çok zarar verdiğini düşünüyorum. Yine bu kapsamda ücretsiz kitap dağıtımı uygulamasının da gereksiz olduğunu ve kaldırılması gerektiğini düşünüyorum.

Eğitimin daha nitelikli hale getirilmesi en öncelikli konularımızdan birisidir. Yukarıda nasıl bir okul kısmında belirttiğim gibi kalitenin ve başarının en başta gelen koşulu istek ve gönüllülük esasıdır. Öğrenci okula sevecek ve isteyerek gelmeli, görev ve sorumluluğunun bilincinde olmalıdır. Çünkü atalarımızın dediği gibi "Gönülsüz aş ya karın ağrıtır ya da baş." Bence en başta olması gereken konu budur. Bunun dışında sınıf geçme sistemi kesinlikle değişmeli, 50 ortalama puanını tutturan bir öğrencinin zayıf dersi ne kadar olursa olsun sınıfını alttan dersi olmadan geçebilmesi, nitelik üzerindeki en büyük engellerden birisidir ve derhal bu uygulamadan vazgeçilmelidir. Çünkü bu uygulama ile belli bir hedefi olmayan bir öğrenciyi motive etmeniz mümkün değildir ve bu yüzden de böyle öğrencilere nitelik anlamında bir şey katabilme imkânı bulunmamaktadır.

İlköğretimlerden kaldırılan, fakat ortaöğretimde hala devam eden performans ödevi uygulamasının da kaldırılması taraftarıyım. Öğrencilere kendilerini geliştirmek için verilen performans görevleri öğrenciler için bir angarya ve ekstra bir yük olarak görülmekte, amaca hizmet etmemekte, gereksiz kâğıt ve zaman israfına yol açmaktadır. Ayrıca yazılı ortalamasının üzerinde verilen sınıf içi performans notu uygulaması da kaldırılarak somut ve gerçek seviye, bir başka ifadeyle nitelikli öğrenciler seçilmelidir.

Branşlar bazında uzman kişiler tarafından hazırlanan etkileşimli tahta dokümanları flaş bellekler halinde öğretmenlere verilmelidir. Bu sayede Türkiye genelinde müfredatın işlenmesi ve bölgesel farklılıklardan kaynaklanan sorunların da önüne geçilmiş olur.

Bu süreç ve altyapı hazırlandıktan sonra yazılı sınavların merkezi sistemle yapılarak istenen ölçme düzeyi yakalanmış, böylece nitelikli eğitim anlamında çok ciddi bir adım atılmış olur.

Bir sonraki adım olarak yapılan bu ortak sınav sonuçları liselere ve üniversitelere girişte önemli bir veri olarak kullanılır. Böylece öğrenci derslerine çalışır, görev ve sorumluluklarını yerine getirmek zorunda kalır. Liselere ve üniversitelere sınavsız geçişin yolu açılmış olur.

Bir başka konu olan millî ve manevi değerlerle donanmış nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ile ilgili olarak; zaten eğitimde kaliteyi artırdığımızda yetişen insanın da daha nitelikli ve donanımlı yetiştirilmesi meselesini de halletmiş olacağız. Niteliği artıralım derken millî ve manevi değerlerimizi asla ihmal etmemeliyiz. Bu anlamda getirilen değerler eğitimi uygulamasını destekliyorum. Ülkemizin jeopolitik konumundan kaynaklanan ve etrafındaki sorunların ülkemize etkileri, oynanan oyunlar öğrencilerimize çok iyi bir şekilde anlatılıp, farklılıklarımıza rağmen birlik ve bütünlüğümüzü korumanın önemi kavratılmalıdır. Birliğimizin en önemli unsurlarından olan inanç ve değerlerimiz öğrencilerimize aktararak içselleştirmelerini sağlamalıyız. Böylece hep birlikte daha mutlu ve müreffeh bir hâle gelir, 2023 vizyonunu ve hedeflerimizi gerçekleştirme adına emin adımlarla ilerlemeye devam etmiş oluruz.

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda imkânlardan faydalanalım derken, millî ve manevi değerleri koruma önündeki en büyük risklerden birisi olan sosyal medya ve internet kullanımı konusunda ciddi çalışmalar yapılmalıdır. Her geçen gün öğrenciler üzerindeki etkinliğimiz ve saygınlığımız giderek azalmakta bu durum da yozlaşmalara ve değerlerimizden hızla uzaklaşmalara yol açmaktadır. Bir başka konu da özgürlük ve temel haklar adı altında yapılan uygulamalardır. Özellikle öğrencilere kızmayın, psikolojilerini bozmayın yoksa karşınızda bizi bulursunuz gibi yetkililerden yapılan açıklamalar ve hele hele Alo 147 şikâyet hattı gibi biz öğretmenleri çok yaralayan öğrenciye adeta koz olarak verilen aşırı hoşgörü bizim öğrenci üzerindeki bütün otorite ve saygınlığımızı bitirmektedir. Yetkililerden, velileri ve öğrencileri daha fazla üzerimize gelmelerini sağlayacak söylemler yerine, öğretmenlerimizin arkasındayız onları destekliyoruz gibi bir açıklama ve uygulama bekliyoruz. Maaşımızın Türkiye ortalamasına göre çok da düşük olmadığını düşünüyorum. Bu bağlamda bence sorun maddi değil manevidir. Toplumdaki öğretmen algısının olumlu bir şekilde değişmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerin akıllı telefon kullanımı konusu merkezi bir kararla kökten çözülmeli, yoksa önü alınamaz ve telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açma riski bulunmaktadır.

Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile ilgili kesinlikle yeni düzenlemeler ve iyileştirmeler yapılmalıdır. Okullarda pek çok dersten kurslar açılmasına rağmen, öğrenciler üzerinde hiçbir yaptırımı ve bağlayıcılığı olmadığı için devamlılık sağlanamamakta bu durum da kurslardan istenilen verimin alınamamasına yol açmaktadır. Çözüm olarak kursa gelen bir öğrencinin yaptığı devamsızlığın okul devamsızlığına yansımaları, kursa katılacak öğrencilerden geliri okullara kalmak üzere makul bir ücret alınmalıdır. Böylece öğrenci bu koşulları bilerek kurslara geleceği için devamsızlık sorunu büyük ölçüde çözülmüş olur. Devamsızlık sorunu aşıldıktan sonra kaliteyi ve verimi artırmak adına içerikle ilgili düzenlemelere gidilir. Bu anlamda da istenilen verim alınamazsa kurs uygulamasından vazgeçilerek devletin kaynaklarının boşa gitmesi önlenmiş, aynı zamanda öğrenciler de biraz rahatlamış olur. Zaten yukarıda belirttiğim gibi öğrencilerin ortak uygulamalar ve ortak sınavlarla okulda verilen eğitime daha fazla çalışmak zorunda kalmaları pek çok sorunu çözeceği için kursa olan ihtiyacı da önemli oranda ortadan kaldıracaktır.

Bir başka konu da ortaöğretimde günde 8 saat dersin olması durumudur. Bunun üzerine bir de kurslar, ödevler, performans çalışmaları derken öğrencilerin kendilerine ayıracakları, sosyal ve sportif faaliyetleri yapacakları zamanları kalmamaktadır. Enerjilerini atamayan öğrenciler de mutlu olamamakta farklı yollara başvurmaktadırlar. Ders yükünün artırılması öğrenci başarısını artırmak yerine aksine bıkkınlık oluşturmakta ve öğrenciyi olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden günlük ders saatinin 6 veya 7 ye düşürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu duruma çözüm olarak; branş öğretmeni olmayan, verim alınamayan sadece göstermelik olarak bulunan sosyal etkinlik, proje hazırlama, astronomi, işletme, trafik gibi dersler kaldırılarak bir rahatlama sağlanabilir.

Yabancı dil dersleri konusunda da birkaç cümle bir şeyler söylemek istiyorum. Yabancı dilin son derece önemli ve gerekli olduğuna inanıyorum. Ama maalesef biz yıllardır İngilizce dersini ilköğretim ikinci sınıflara kadar indirmemize rağmen hiçbir netice alamıyoruz. Liseden mezun olan öğrenci bırakın akıcı bir İngilizce konuşmayı kendini idare edecek kadar dahi konuşamamaktadır. Üstüne üstlük İngilizce konusunu halledemediği son yıllarda zorunlu olarak ikinci yabancı dil olan Almanca dersi getirildi. Pek çok okulda ders öğretmeni dahi olmadan haftada iki saat ders ile bir verim alınamayacağı çok açık olarak görülmektedir. Bu yüzden yabancı dil konusunda yetkililerin çok kapsamlı ve sonuç alıcı, mantıklı çözümler üretmeleri gerekmektedir. Bizim liselerimizde iki yabancı dil eğitimi veriliyor gibi "Dostlar alışverişte görsün." tarzı yaklaşımlar son derece yanlışır.

Matematik dersi konusuna da değinmek istiyorum. Matematik lke olarak öğrencilerimizin büyük çoğunluğunun sorunu hatta kâbusudur. Haftada ortalama 6 saat ders olmasına rağmen bu dersin anlaşılması ve başarılması konusunda sorunların devam ediyor olması da ayrıca üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisidir. Uzmanlarının bu konuya temelden itibaren el atıp zme kavuşturulması yönünde acil çalışmalar yapması gereken bir mesele olarak durmaktadır.

Sonuç olarak şu görüş ve önerilerde bulunmak istiyorum. Bu işin zm noktasında yetkili makamlarda bulunanlar olarak gerçekten; nitelikli, başarılı ve daha az sorunların yaşandığı bir eğitim ğretim olmasını istiyorsak ki mutlaka istiyoruzdur. Zaten bu konuda bizim görüşümüze başvurulması da bence bunun ispatıdır. lke gerçeklerini göz ardı etmeden örf ve adetlerimiz, gelenek göreneklerimiz, tarihimiz, kültürümüz kısaca inanç ve değerlerimiz doğrultusunda hareket edilmeli, planlar yapılmalı ve adımlar atılmalıdır. Biz kadim kültürü olan bir milletiz. Tarihte değerlerimize bağlı kaldığımız zamanlarda neler yapabildiğimizi bilmeyen yoktur. Gerek okulların işleyişi noktasında gerekse müfredat içeriğinin hazırlanması noktasında yukarıda belirttiğim değerler doğrultusunda hareket edilmelidir. Batı toplumlarının bilim ve teknik alanındaki olumlu yönleri elbette örnek alınmalı hatta daha da geliştirilmelidir. Bu bağlamda Finlandiya eğitim modeli şöyle, OECD lkeleri ders saati şu kadar, müfredat içeriği böyle gibi bizim özümüze ve yapımıza uymayan sistemler doğrultusunda planlamalar yapılması son derece yanlıştır. Eğitim ğretim konusunda iyi düşünülmüş, alt yapısı oluşturulmuş, değerlerimizle örtüşen bir eğitim sistemi oluşturulmalı, çağın gerekleri doğrultusunda olumlu eklemelerle daha iyiye taşınmalıdır. Sık sık yapılan köklü ve tartışılan değişiklikler; bütün eğitim camiasını olumsuz olarak etkilemekte sorunların üzümünü zorlaştırmaktadır. Bu yüzden eksikler iyi tespit edilip bunlar üzerinde çalışmalar yapılarak daha nitelikli ve sorunsuz bir eğitim ğretim sistemine kavuşabileceğimizi düşünüyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle bütün eğitim camiası olarak elbirliğiyle dünyada başta eğitim ve ğretim olmak üzere, tüm olumlu durumlarda lider ve örnek alınan bir ülke olabilmek için, üzerine düşeni yapabilmis ř ekibin parçası olabilme umuduyla...

Mehmet Akif ALPAYDIN

Suluova Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?

Öğretmenlerin, okul müdürlerinin, yardımcı personelin, öğrencilerin ve anne-babalarının hepsinin kendilerini iyi hissettiği, öğretmenlerin monolog yaparak değil, öğrencilerin öğretmene ne öğreneceğini, ne üzerine bilgi ihtiyacı olduğunu söylediği, ayrıca kendi başlarına öğrenme ortamlarının oluşturulduğu bir okul...

Okullar, öğrencilerin kişiliğini yansıtan, kişiliğe göre yönlendirme yapılan kurumların başında gelmelidir. Bir öğrenci eğer okulda zorluk çekiyorsa sorun ne öğrencide ne de öğretmendedir. Esas olan sistemde olan sorunun ne olduğunun tespit edilememesidir.

Okulda çalışan idareci, öğretmen ve yardımcı personelin işini severek yaptığı bir okulda verim her zaman yüksek olur. Her okula belirli kıstaslar dâhilinde bütçe verilmeli, okul bütçesini verimli kullanıp kullanmadığı denetlenmelidir. Ayrıca, okul bütçesinin yönetiminde veli temsilcisi de bulunmalıdır.

Okulun eğitim sistemi acaba öğrencilerin hepsi için uygun mu? Ne yazık ki çoğu okul öğrencinin ilgisine hitap etmemektedir. Öğrenci okulu tercih ederken akademik başarıyı mı ön plana alıyor, yoksa mesleki becerilerin yaparak-yaşayarak öğretildiği öğrenme modeline uygun bir okulu mu tercih ediyor? Öğrencilerin kişilik yapısına göre nasıl bir lisede öğrenim göreceklarının belirlenebilmesi için sırayla okul öncesi öğretmeni, ilkokul öğretmeninden başlayarak ortaokul öğretmenleri ve rehber öğretmenler aracılığıyla lise eğitimine kadar her öğrenci için bir portfolyo tutulması ve öğrencilerin ilgi alanları, üstün yetenekleri tespit edilerek yeri geldiğinde aileleri ile bilgi alışverişinde bulunulması gerekir. Velilerin de çocuklarını ortaöğretim okul tercihinin yaparken daha bilinçli olması, sekizinci sınıfın sonuna kadar bütün öğretmenleriyle iletişim halinde olması ve özellikle rehber öğretmenlerin yönlendirmesine göre çocuklarına ortaöğretim tercihi yaptırmalıdır.

Okulları merkeze alan, çocukların becerilerini, yeteneklerini ortaya çıkaran ve ortaöğretimde akademik eğitimin bütün öğrenciler için zorunlu olmaktan çıkarıldığı bir sistem olmalıdır. Okulda uygulanan eğitim programında her öğrencinin farklı öğrenme biçimine sahip

olmasından hareketle gruplar halinde derslerin işlenmesine imkân verildiği bir sistem olmalıdır. Okulda kolay sınıf geçme ne yazık ki üst kademelerdeki eğitimi niteliksiz hale getirmekte ve aileleri nitelikli okula yönlendirmeye teşvik etmektedir. O halde bundan önceki Millî Eğitim Şuralarında da özellikle her kesimin ortak kaniya vardığı ders yoğunluğunun azaltılması kararı uygulamaya geçirilmeli ve gerçekten bir üst sınıfa geçmeyi hak eden öğrenciler bir üst sınıfa atlatılmalıdır.

Okullarda önemli olan; öğrencinin konuyu anlaması, kavraması ve kavradığı bilgiyi hayatında kullanabilmesidir. Bunu sağlayabilmek için öğrencilere okuma bilincinin aşılması, okuduğunu anlayabilmesi için okulların bütün kademelerinde öğrencilere millî ve manevi değerlerin ön planda olduğu okuma etkinlikleri yaptırılmalı, bu okuma etkinliklerine bazen velilerin de katılımının sağlanarak bu etkinliklerin süreci değerlendirilmeli ve sürekli geliştirilmelidir.

Öğrenciler ortaöğretime gelmeden önce özellikle 8.sınıfların ortaöğretime yöneltme ve yönlendirme işlevi olmalıdır. 8.sınıfa kadar öğrenci hakkında tutulan portfolyolardan da faydalanılarak öğrencinin kapasitesi, ilgi ve yeteneği de dikkate alınarak seçim yapmasına imkân verilmelidir.

Ortaöğretimde akademik eğitim (Anadolu liseleri, imam hatip liseleri), teknik eğitim (tematik liseler) ile mesleki eğitim merkezi (bütün meslek programlarının alan ve dallarının bir arada olduğu) olmak üzere 3 türde eğitim verilmelidir.

Akademik liselerde ve mesleki eğitim merkezlerinde zorunlu dersler, her seviyedeki öğrenciler için aynı olmak üzere haftalık 20 saati geçmemelidir. Zorunlu dersler temel matematik, Türkçe, fen bilimleri (fizik, kimya, biyoloji), sosyal bilimler (tarih, coğrafya, felsefe, T.C. inkılap tarihi) ile din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinden oluşmalı ve 12. sınıf sonunda ÖSYM'nin yaptığı TYT sınavından en az 150 puan almak şartıyla, sadece zorunlu derslerden başarılı olmak ortaöğretimden mezuniyet için yeterli sayılmalıdır.

Teknik eğitim (tematik liseler) her ilde en az bir tane olacak şekilde her ilde yaygınlaştırılmalı, yatılı öğrenci yurdu bulunmalı, okulların donanımı son teknolojiye uygun olmalı, öğrencileri ve öğretmenleri sınavla seçilmelidir. Şu anki mesleki ve teknik Anadolu liselerinden standartlara uygun olanlar tematik liselere, uygun olmayanlar mesleki eğitim merkezlerine çevrilmelidir.

Akademik eğitim veren bütün okullarda tam gün eğitime geçilmesi ile birlikte sabahları ve öğleden sonraları olmak üzere iki grup halinde dersler işlenmeli, öğrencilerin sabah veya öğleden sonra zorunlu dersleri

gördüğü, sabah zorunlu dersini alanların öğleden sonra, öğleden sonra zorunlu derslerini alanların da sabah seçmeli dersleri aldıkları bir sisteme geçilmelidir. Seçmeli dersler isteğe bağlı olduğundan sınıf geçme ile ilişkilendirilmemelidir. Seçmeli dersler haftalık toplamda 20 saati geçmemek üzere, yeteneğe dayalı dersler (Spor, resim, müzik vb.) ile özellikle lisans programlarını tercih edecek öğrencilere yönelik dönemlik derslerden veya kurs programlarından oluşmalıdır.

Şu anki uygulanan destekleme ve yetiştirme kurslarındaki gibi her öğrenciye öğretmenini kendisinin seçme imkânının verildiği, eski dershane sistemine benzer etüt şeklinde derslerin işlenmesi sağlanmalıdır.

İsteyen öğrencilerin seçmeli dersleri seçerken, akademik dersleri seçenlerin Anadolu liselerinde, alan veya dal derslerini seçen öğrencilerin Mesleki eğitim merkezlerinde, Kuran'ı Kerim ve Peygamberimizin Hayatı gibi dersleri seçen öğrencilerin imam hatip liselerinde modül geçme sistemi şeklinde modüler seçmeli eğitimin verildiği bir sisteme geçilmelidir. Bu sayede isteyen öğrencilerin 12.sınıfın sonunda aynı zamanda istedikleri bir alanda meslek sahibi olmaları sağlanabilir.

Buraya kadar kısaca anlatmak istediğim şey, eğer ortaöğretimde bir değişiklik veya bir reform yapılacaksa öncelikle her Millî Eğitim Şurasında öğrencilerin ve velilerin yakındığı konu olan ders saatlerinin şimdiki gibi haftalık 40-45 saat arası zorunlu işleme mecburiyetinden vazgeçilmelidir. Ayrıca şu anki mesleki ve teknik eğitimde uygulanan mesleki eğitim programları, mesleki eğitim merkezleri bünyesinde isteğe bağlı olarak ve mesleki eğitimin yapısına uygun şekilde dönemlik ve modül geçme sistemi şeklinde uygulanacak olup özellikle istekli öğrencilere istediği alan veya dallarda kurs şeklinde ders almaları sağlanacaktır.

Eğitimde öğretmenin değeri, gerek öğrenci gerekse veli nezdinde ön planda olmalıdır. Bizim kültürümüzde ilim öğretmenin mertebesi en yüksekte olmuştur. Genel anlamda Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin Marifetnâme'sindeki öğrenci-öğretmen ilişkisi günümüze uygulanırsa ancak bu şekilde eğitimdeki verimi artırabiliriz diye düşünüyorum.

Yasemin Keskin ÇİNKAYA

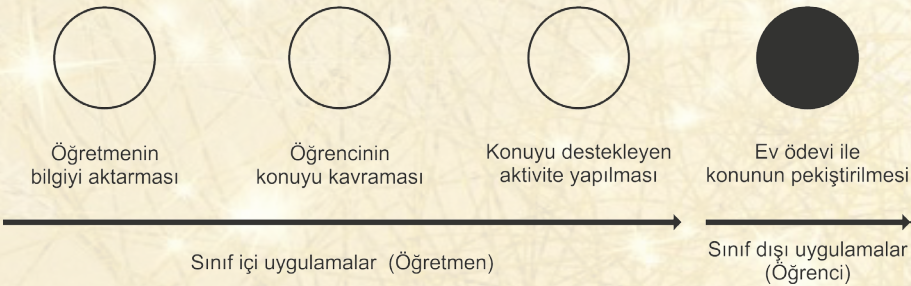
MEV Koleji Özel Ankara Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi

EĞİTİM SİSTEMİMİZİ TERS-YÜZ ETMEK DEĞERLERİMİZİ NASIL ETKİLER?

Eğitim sistemimizi toplumun diğer alanlarındaki değişimlerden ve gelişmelerden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Biz öğretmenler de eğitim sistemimizi ve derslerimizde kullandığımız öğretim yöntem ve tekniklerimizi çekinmeden sorgulayabilmeliyiz. Bu sorgulama ve değişime açık olma durumunu gelişmenin doğal bir parçası olarak kabul edebilmeliyiz. “Var olan eğitim sistemimize biraz aykırı gibi görünen, geleneksel yaklaşımdan uzak yenilikçi uygulamalar, eğitim sistemimizde yer alan değerlerimizi nasıl etkiler?” sorusunu sorarak başlayabiliriz.

Pek çoğumuz müfredat programımızın yoğun olmasını bahane göstererek derslerimizi işlerken “Geleneksel Model”i kullanıyoruz. Öğrencilerimizin bilgiye kendi başlarına ulaşabileceklerine, konuyu öğrenebileceklerine inanmayarak, onlara bu şansı tanımadan bilgiyi doğrudan vermeyi tercih ediyoruz. Öğrenciler için oldukça karmaşık ve zor gelebilecek “ev ödevleri ya da bilgiyi kullanarak problem çözme” kısımlarında ise onları yalnız bırakıyoruz. Aksine öğrencinin bilgiyi kavradıktan sonra içselleştirerek; öğrendiği bu bilgiyi karşılaştığı bir problemin çözümü için kullanacağı an, öğrenmenin en can alıcı ve en kritik anıdır; öğrencinin öğretmenine en çok ihtiyaç duyduğu, bilişsel aktivitesinin en üst düzeyde olduğu süreçtir.

Geleneksel Model

Öğrencilerin, öğretmenin yardımına en çok ihtiyaç duyduğu zamanlarda sınıf dışında olduklarını ve onları zorlayan görevleri sınıf dışında yapmak zorunda kaldıklarını düşündüğümüzde; özellikle akademik başarıları düşük

öğrenciler için okul zamanla keyif aldıkları alan olmaktan çıkıp hayatlarını zorlaştıran bir alan kimliğine bürünmektedir. Bilgiye kendi başlarına ulaşma, konuyu kendi başlarına kavrama konusunda onlara güvenirsek; belki birkaç denemede başarısız sonuçlarla karşılaşabileceklerdir ancak bizlerin azim ve kararlılığı ile bilgiye nasıl ulaşacaklarını da öğreneceklerdir.

Peki, eğitim sistemimizi TERS-YÜZ etsek? Yani geleneksel yapımızı tersine çevirsek; öğrencilerin sınıf dışında dersler, okumalar ve diğer kaynaklarla temel bilgi almasını, sınıf içinde ise zorlu ve üst düzey bilişsel aktivitelerle çalışmasını sağlasak? Geleneksel yapımızı ters yüz edelim derken aşağıdaki sınırları belirleyip ders içeriklerimizi detaylıca planlasak;

*Öğretmenler konu anlatmayarak sadece öğrencilerin bilgiye ulaşmaları için rehberlik etse, öğrenciler işlenecek konuya evde kendi başlarına çalışıp/ kavrayıp gelseler, kendi başlarına ulaştıkları bilgileri sınıfta arkadaşlarına anlatsalar,

*Ev ödevi verilme, ödevler ve uygulamaların tamamı okulda yapılsa,

*Çalışmaların tümü bireysel değil takım çalışması şeklinde yürütülse, görev paylaşımı yapılsa, bireysel başarı değil takımın başarısı ön planda tutulsa,

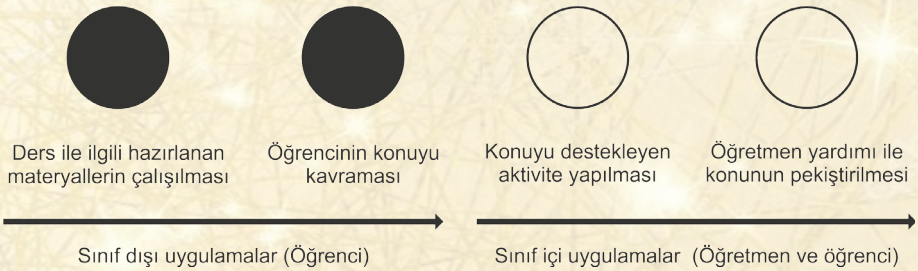
*Yazılı sınavlar yerine öğrenciler uygulamalardaki performanslarına göre tüm süreçte değerlendirilse,

*Öğrenciler sınavlarda verilen problemleri/soruları çözmek yerine işlenen konuyla ilgili kendi tespit ettikleri problemleri/soruları yazıp ve çözseler, bu soruların niteliğine ve çözüm önerilerine göre notla değerlendirilseler,

*Öğrencilerin kendi belirledikleri problemlerin/soruların hangi toplumsal soruna ışık tuttuğu, toplumsal yararlılığı ve uygulamaya geçirebilme düzeyi değerlendirilse

Şeklinde özetlenebilir.

Ters Yüz Sınıf Modeli

Yenilikçi ya da sıra dışı sayılabilecek uygulamalarda kendimizi öğrencilerimizin yerine koyarak empati kurmalıyız. Öğrenci derse konu hakkında az da olsa bilgi birikimi ya da yaptığı okumalarla/araştırmalarla

geldiğinde verilen problemleri çözmek konusunda daha hevesli ve azimli olacaktır. Öğrenci bu yolla başarıyı bir kez olsun tadarsa, dersinize karşı ön yargısı azalacak ve başaracağına inanacaktır, yani “balık vermek yerine balık tutmayı öğretmiş” olacaksınız.

“Bir tüccar mutluluğun gizini öğrenmesi için oğlunu insanların en bilgesinin yanına yollamış. Delikanlı bir çölde kırk gün yürüdükten sonra, sonunda bir tepenin üzerinde bulunan güzel bir şatoya varmış. Söz konusu bilge burada yaşıyormuş. Bir ermişle karşılaşmayı bekleyen bizim kahraman girdiği salonda hummalı bir manzarayla karşılaşmış. Tüccarlar girip çıkıyor, insanlar bir köşede sohbet ediyor, bir orkestra tatlı ezgiler çalıyormuş. Bilge sırayla bu insanlarla konuşuyormuş. Bizim delikanlı kendi sırasının gelmesi için iki saat beklemek zorunda kalmış.

Delikanlının ziyaret nedenini açıklamasını dikkatle dinlemiş bilge, ama mutluluğun gizini açıklayacak zamanı olmadığını söylemiş ona. Gidip sırayla dolaşmasını, kendisini iki saat sonra görmeye gelmesini salık vermiş. “Ama sizden bir ricada bulunacağım.” diye eklemiş bilge, delikanlının eline bir kaşık verip bu kaşığa iki damla sıvıyağ koymuş “Sarayı dolaşırken bu kaşığı elinizde tutacak ve yağı dökmeyeceksiniz.” Delikanlı sarayın merdivenini inip çıkmaya başlamış, gözünü kaşıktan ayırmıyormuş. İki saat sonra bilgenin huzuruna çıkmış.

“Güzel” demiş bilge. “Peki, salonumdaki Acem halılarını gördünüz mü? Bahçıvan başının yaratmak için on yıl çalıştığı bahçeyi gördünüz mü? Kütüphanedeki güzel parşömenleri fark ettiniz mi?” Utanan delikanlı hiçbir şey görmediğini itiraf etmek zorunda kalmış. Çünkü bilgenin kendisine verdiği iki damla yağı dökmemeye çabaladığından başka bir şeye dikkat etmemiş.” (Paulo Coelho- Simyacı)

Öğrencilerimiz ister başarılı ister başarısız olsunlar, yazılı sınavlarda, lise ve üniversite giriş sınavlarında nasıl en yüksek puanı almalarını sağlarız kaygısı ile onları sürekli yarıştıırken; bir yandan da yoğun müfredat programını yetiştirme kaygısı içerisindeyken, öğrencilerin etraflarındaki pek çok bilimsel olayı keşfetmelerine, öğrendiklerinden keyif almalarına ve bilgiye kendi başlarına ulaşmanın hazzını yaşamalarına müsaade etmiyoruz.

Derslerimizde branşımıza ait kazanım hedeflerine öğrencilerimizi ulaştırmak birincil sorumluluğumuz olsa da; “hata yapmaktan korkmayan, hayallerini gerçekleştirmek üzere inisiyatif alabilen, merak edip sorgulayan, özgüveni ve ösuygısı yüksek gençler yetiştirmek” de biz öğretmenlerin en büyük sorumluluklarındandır. Eğitim sistemimizde pek çok eğitimcinin risk almak olarak değerlendirebileceği ters-yüz yaklaşımların, değerler sistemimize hiçbir olumsuz etkisi olmayacaktır aksine bu geleneksel dışı uygulamaların öğrencilere akademik katkı sağlaması yanında “işbirliği,

özgürlük, mutluluk, dürüstlük, adalet, bilimsellik, alçakgönüllülük, sevgi, barış, saygı, sorumluluk, basitlik, hoşgörü ve birlik-bütünlük” konularında en az akademik katkılar kadar önemli olan değer-karakter-ahlak gelişimine katkılarının da olacağı açıktır. Pek çok bilimsel çalışma hem bebeklikte hem de yetişkinlikte güvenli, mutlu ve huzurlu ortamda bireylerin tüm öğrenme kanallarının açık olduğuna, bilişsel aktivitelerin en üst seviyede olduğuna işaret etmektedir. Bu durum “öğrencilere hem akademik hem de ahlaki olarak kazandırılmak istenen pek çok şeyin, öğrencilerin kendini mutlu, bir grubun üyesi ve güvende hissettiği ders ortamlarında kazandırılabilir” fikrini desteklemektedir.

Uzun yıllar öğretmenlik yapan pek çok öğretmen, geçen yıllar içerisinde öğrenci profillerindeki bazı değişimleri fark edebilmektedir. Bunlardan en belirginini, öğrencilerimizin zamanla bireyselleşmeyi, tek başına görev ve sorumluluk almayı tercih etmeleridir. Eskiden öğrenciler verilen performans görevlerinde 2 ya da 3 arkadaşı ile birlikte çalışmak isterken artık grup çalışması görevlerinde bile “ben bu ödevi tek başıma yapmak istiyorum” önerisi ile gelmektedirler. Öğretmenler grup halinde çalışan öğrencilerin bireysel çalışan öğrencilere nispeten daha yüksek bireysel başarı elde ettiklerini gösteren ortamlar yaratmalıdırlar. Grupla, işbirliği içinde yapılan pek çok etkinlik sayesinde bireysel çıkarlardan çok grubun çıkarlarını düşünme, gruba ait olma, takım çalışmasının önemine inanma, takım arkadaşlarına güven, sabırlı olma, yardımlaşma, hoşgörü, sorumluluk alma bilinci gibi “insani değerler” ve “bütünlük duygusu” gelişir.

Uluslararası düzeyde yürütülen eğitim çalışmaları ve projelerde (PISA, PIRLS ve TIMSS gibi sınavlar) diğer ülkelerin gerisinde kaldığımız haberlerini zaman zaman duymakta ve bazen de karamsarlığa kapılmaktayız. Bu olumsuz sonuçların uzun yıllardan beri değişmemesi “acaba genetik olarak fen ve matematik öğrenmeye yatkın bir millet değil miyiz?” sorusunu akıllara getirse de, bunun cevabı geçmişimizde uzun yıllar öncesinden atalarımız tarafından verilmiştir. Türk milletinin tarihine bakıldığında atalarımızın zekâsı, vizyonu, çalışmaları simya dönemine dayanan Türk-İslam alimlerinin Avrupa kütüphanelerindeki tıp kitapları, hala tüm dünyada kullanılan teoremleri ve ameliyat teknikleri vs., tartışmasız illaki “Fen-matematik öğrenmeye yatkın bir milletiz” cevabını vermektedir. Fen-Matematik okuryazarlığı yüksek, dünyada söz sahibi yetenekli gençler yetiştirmek için çıktığımız yolda bu sonuçlar bir yandan ülkemizin prestijini sarsmakta, bir yandan da eğitim sistemimizi sorgulamamız gerektiğine işaret etmektedir. Bunun için de, sahada biz öğretmenler görev bilinci ile derslerimizi olabildiğince disiplinler arası, eğitim bilimlerindeki yenilikçi yaklaşımları yakından takip ederek, yenilikçi uygulamaları derslerimizde kullanmaktan çekinmeyerek ve aktardığımız bilginin günlük yaşamdan kopuk olmamasına dikkat ederek derslerimizi tasarlamaya gayret etmeliyiz.

Fatih AÇIKGÖZ

Manavgat Rukiye Raşit Meşhur Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

BİLMEK, ANLAMAK, İDRAK ETMEK

Bilmek başka, anlamak başka, idrak etmek başka şeydir. Eğitim, insanın öğrendiğini idrak seviyesine taşımasını sağlamaktır. Temel eğitimin temel amacı, en temel bilgi ve yaşantıların idrak seviyesine ulaşmasını sağlamak; erdemli, ahlaklı, haklarını ve sorumluluklarını bilen, temel yaşam bilgilerine sahip, adil, insan haklarına saygılı, topluma faydalı insan yetiştirmektir. Gerisi akademik bilgidir. Çok bilgi bilen ve sınavda gösteren insan değildir amacımız. Herkes, çocuğunun çok şey bilmesini ister. Peki, kim bildiğiyle, bilmediğini göstermeye çalışan bir evlat ister? Kim, bildikleriyle, ortaya çıkarılamayacak kadar kusursuz yalanlar söyleyen bir çocuk ister? Kim, bilgilere ve mantığa taklalar attıran çocuğu yüzünden istemeye istemeye yanlış yapmaktan memnun olur? Kim, doğru bilgilerle, kendini ve etrafını manipüle eden evlatlardan oluşmuş bir toplum ister?

Bilgi için acele etmeyin! Endişelenmeyin, çocuklar her şeyi bilir! Ne kadar profesyonel söylerseniz söyleyin yalanı, çocuğu ikna edebilirsiniz belki ama asla aldatamazsınız. Ona daha profesyonel yalan söylemeyi öğretirsiniz. Hem yalan sadece dille söylenmez! Gözünüzle, elinizle, tavrınızla, tutarsızlıklarınızla, yapmacıklığınızla, bazen susarak da yalan söylersiniz. Ve çocuklar ne söylediğinize değil ne yaptığınıza bakar. Sorunlarınızı böyle çözüyorsanız, ona sorun çözmeyi değil sorun olmayı öğretirsiniz. Toplum, sorunlarını böyle çözüyor! Yaşayabilmek için yaşam kurallarını bilmek gerek(!) Çocuklara kızamıyorum. Ortaöğretimi okuldan çok toplumun, çevrenin, medyanın ellerine bıraktığımız acı bir gerçektir. Tersinden bakalım: Sağlıklı bir toplum ve çevre, sağlıklı ve başarılı bir eğitim demektir.

Hız. Ali (r.a.) buyuruyor ki: "Bilgi, iki ağzı keskin bir kılıç gibidir; onu sakın cahilin eline verme!" Belki inanmayacaksınız ama bu cümlede ümit, şefkat, korku, endişe, sevgi, sahiplenme, kıymet verme, acıma, değerini bilme, ikaz, fedakârlık, kararlılık ve daha birbirine bağlı pek çok duygu var. İnanın var! Birbirine bağlı iki cümleden oluşan bir söz... Hız. Ali ki, Hız. Peygamber (s.a.v.) onu "İlmin Kapısı" diye övüyor. "İlmin Kapısı" bir şey söylemişse, her kelimeyi ve her kelimenin diğer kelimelerle bağını

olağanüstü bir dikkatle incelemek gerekir. Bu sözde, anladığımızın çok ötesinde hikmetler olduğuna şüphe yoktur. Göreceksiniz, her kelime olağanüstü bir dikkatle seçilmiş. Ancak yine de onu "tam" olarak anlayabilmek için ilmin kapısı değilse de eşiği olabilmek gerekir. Biz, ancak anlayabildiğimiz kadarını yazmaya çalışalım.

Birinci cümlede bilgi, iki ağzı keskin bir kılıca teşbih ediliyor. Dikkat edelim yalnızca bir kılıca değil, "iki" ağzı keskin bir kılıca benzetiliyor. İki ağzın biri cahilin kendisine, diğeri ise topluma veya toplumun herhangi bir ferdine bakıyor. Bunu aile, okul veya iş ortamı olarak da genişletebilir/daraltabiliriz. Bu açıdan bakılınca, cahile bile "oh olsun!" denilmiyor, buradaki endişe yalnızca cahilin elinden gelecek zarara maruz kalacaklar için değildir. "Dikkat et, onu da keser!" diyerek cahili de korumaya çalışıyor. Yani o da önemseniyor. İster insan olması sebebiyle ister toplumun bir parçası olması sebebiyle ister yaratılmış olması sebebiyle olsun, o da önemseniyor. Ve kim bilir bizim düşünemediğimiz daha hangi sebeplerle "Bilgi kılıcını ona verme!" diyor. Sebebi, yalnızca toplumu korumak değildir. "Bilmiyor!" başışla ve şefkat göster. Ama yine de şefkatin, acımanın gereği olarak bilgiyi ona verme! Ne incelik... Cahilin de bir gün cehaletten kurtulması ümidi vardır bu cümlede. Başka bir açıdan, iki ağzın keskin olması nereye, kime savrulacağının belli olmamasıdır. Ne tarafa savrulursa oraya mutlaka zarar verecektir. Cümlede önemli bir sözcük daha var: "keskin" sıfatı. "Keskinlik" ihtiyaç duyduğumuz bazı eşyalarda olması gereken bir özelliktir. İşleriniz çabuk görülsün istiyorsanız, mutfakta bıçağınız keskin olmalı. Bayramınız, vicdanınızla kanamasın istiyorsanız, bıçağınız keskin olmalı. Savaşa gidiyorsanız, kılıcınız keskin olmalı. Ama ikinci cümlede "cahil" var. Mümkün olsaydı da bilgi, cahilin elinde kör bir kılıç olsaydı hatta kılıç olmayabilseydi. Ama bilgi, âlimin elinde de cahilin elinde de mahiyet değiştirmiyor. Bu yüzden "onu "sakın" cahilin eline verme!" diyor. "Sakın!" Bu noktaya gelince eğitimciler için kallavi bir soru geliyor: "Bilgiyi cahile vermezsek cahil, cehaletten nasıl kurtulacak?" Bu bir çelişki gibi görünüyor. Ama bu söz, emin bir ağızdan çıkmış. O zaman başka bir yöne çevirmeliyiz yüzümüzü...

Hız. Ali, bilgi ve cehalet arasında doğrudan bir ilişki kurmuyor. Bu söze göre, cehaletten kurtulmak için gereken şey bilgi değildir. Hatta bilgi cahilin elinde son derece tehlikelidir. Başka bir şeye ihtiyacı vardır cahilin... Peki, o nedir? Bu cümlede, açıkça görülme de cahilin de tanımı yapılmıştır: Cahil, bilgi bilmeyen değildir. Öyleyse cahil kimdir? Yunus ötelere cevap veriyor sanki: "Sen kendini bilmezsin/ Ya bu nice okumaktır?" kendini bilmeyendir cahil. Varlığını anlamlandırmayan, gereğini sorgulamayan, amelini tartmayan, öğrendiğini neye hizmet

için kullanacağını bilmeyendir. Doğru amaçları, güzel olanı, iyiliği seçemeyendir. Seçebilen cahiller de vardır ve onlar daha tehlikelidir. Hani ne güzel söylemiş Dertli Divanî: "Cahiller kendini aklar/ Arifler özünü yoklar." Kendini aklamak için ne çok şey bilmek gerekir değil mi? Kendini aklayan da özünü yoklayan da bilgi bilir. Ama davranış biçimleri birbirinin tam tersi...

Cümlede, dikkat edilmesi gereken son ve en önemli sözcük "Verme!" dir. Çünkü bilgi sahibi herkesi ilgilendiriyor. Okul, çevre, aile, medya, sokak, iş yeri vs. hepsi eğitimin bir parçasıdır. Sözcük, eylemi gerçekleştirenin iradesine bağlı bir fiildir, kesin bir yargıdır. Eylemin gerçekleşmesinden etkilenen ise cahildir. Şimdi de bilgiyi veren ve bilgiyi alanı analitik olarak incelememiz gerekiyor. Buyurun bakalım!.. Bilgiyi veren, bilgi verdiği kişinin cahil olup olmadığını nasıl bilecek? Cahilin de türlü türlü var. Ama "İlmin Kapısı" cahilleri derecelendirerek bir istisna kapısı açmamıştı. Hangi dereceden olursa olsun tüm cahilleri kast etmişti. İşte bunu bilene arif, muallim denir.

Bilgiyi talep eden, onun peşinden koşanla, sabah yoklamada "var" yazılıp mesaisini tamamlayan bir memur gibi akşam eve dönen öğrenci arasında derin farklar vardır. Zorunlu eğitime kimse taleple gelmez. Bu yüzden talep eden insanın bilgiye açlığı, iştahı; öğrenmeye ve öğretene sevgisi ve hürmeti de onda aranmamalıdır. Buna rağmen hâlâ çocuklarımızın çoğu edepli, saygılı, çalışkan. Bir de talep ettiklerini düşünün!..

Lise yıllarımda ağır bir hastalık geçirmişt看. Okuldan epey uzak kalmıştım. Döndüğümde çok sevdiğim matematik dersinden oldukça geri kalmıştım. Arkadaşlarımdan yardım istedim. Konuların bir kısmını hallettim. Ancak kurumayasica bir huyum var ki öğrensem de onu kafaya almam için anlamlandırmam lazım! Polinomlar ve fonksiyonlar konusu... İşlemleri nasıl yapacağımı öğrendim. Ama eksik bir şey var: "Neden bunu öğreniyorum?" Öğretmenime sordum. Şöyle diyebilirdi, "Bazı problemleri çözebilmen için bu ön bilgileri bilmen lazım. Yazmayı öğrenmeden önce çizdiğin eğik çizgiler gibi..." Bu, bana yeterdi. Ama o, "Sen Anadolu öğretmen lisesi öğrencisisin, öğretmen olacaksın ve sen de bunları öğrencilerine anlatacaksın." dedi! Dünyam yıkıldı! "Ben aptal mıyım?" dedim kendi kendime. "Ben öğreneceğim, sonra başkalarına öğreteceğim, onlar da başkalarına öğretecek ama kimse niçin öğrendiğini bilmeyecek!" "Bir lise öğrencisinin bu konuları öğrenmesinin gereği nedir?" sorusuna üniversite sınavında sorulacak olmasından başka bir anlam da verebilmiş değilim hâlâ. Akademik bilgilerle "vakti gelmemiş bilginin cahili"ni, bıkkın, tükenmiş çocukları biz yaratıyoruz.

Sanıldığı gibi cehalet bilgi bilmemekten değil, çok zaman bilmekten gelir. Bilgi çağı... Çok heyecan verici bulduk bu adı. Bilgi artık cebimizde, herkes her bilgiye ulaşabiliyor. Yani artık önemli olan bilgi değil -tabi ki tamamen demek istemiyorum- bilgiyi nasıl kullandığımız. Google, Tevfik Fikret'in eserlerini benden iyi hatırlıyor, iyi mi? Parmaklarının ucunda olan şeyi neden ezberlesin çocuk? Zaten açıklayamasalar da öğrenmeye iştahsızlıklarının sebeplerinden biri de bu olmalı.

Bize, üniversite peşinde koşan öğrenci değil; öğrenci peşinde koşan üniversiteler lazım! Öğrenciler, ilgi alanlarına göre, bilimsel/sanatsal değeri olan ve üniversitelerde geliştirilebilecek nitelikte projeler üretsiner. Öğrenci, aynı çalışmaya her sınıf seviyesinde -geliştirmek şartıyla- devam etsin. Bu projeler üniversitelerin online takibine açık tutulsun. Üniversiteler, o zaman bence kıymetli gördükleri projelerin sahiplerini kendi bünyesine katmak isteyecektir. Hatta bu konuda birbirleriyle bir rekabete gireceklerdir.

Sınavla, ölçmemiz gereken şeylerin çok azını ölçebiliyoruz. Bilim, sanat ve değer üretmek zorunda olan üniversiteler, elbette bilim üretenin peşinden koşmak zorundadır. Ama bunun önünde büyük engeller vardır. Kanaatimce, liseyi bitiren herkesten akademisyen olmasını bekleyemeyiz. Ama 12 yıldan sonra bu karşı koyamadığımız bir mecburiyete dönüşmektedir. Gerçekte, ortalama bir ilçede yaşayan öğrencilerden akademisyen olacak kişi sayısı 15-20'den fazla değildir. Fakat gelin görün ki her ortaöğretim mezunu üniversiteye gitmek zorundadır. Teşekkür etmeyi, özür dilemeyi, hatasını ve yarattığı zararı düzeltmeyi, selamlaşmayı, doğru olmayı, değerlerin slogan değerlerini tüketmek yerine onları yaşamayı, kavramlar arasındaki farkların farkında olarak düşünmeyi, affetmeyi, sevmeyi, nezaketi, problemlerini erdemli kalarak çözmeyi bilmeyen akademisyenler...

Ortaöğretim, temel eğitimin son halkasıdır. Şu anda bizim yaptığımız akademik bilgi öğretme işiyse üniversitelerin işidir. Belki de gerçekte öğrettiğimiz şeylerin bu kadar çok oluşu sadece sınav sorusu üretmek zorunluluğundandır. Ne hayallerle gelir edebiyat dersine öğrencilerim. Ama elim kolum bağlıdır. Çünkü gözümün içine bakar bir kısım "Hocam, üniversite sınavında çıkar mı bunlar?" "Hayır evladım, ama hayatta çok önemlidir!" "Geçelim o zaman öğretmenim." Ve zaten müfredatım da buna hiçbir zaman izin vermez. Yoklama, hazır bulunuşluk, konunun gerçek hayatla ilişkilendirilmesi, duyurularınız, okuma saatleri, yazma, konuşma, dinleme etkinlikleri, vermişseniz ödevin kontrolü, kişisel görüşlerin alınması -ki bu öğrencinin eğitime gerçekten dahil olduğu

andır konu testleri, testlerin çözümü derken yeni bir şeyi ne zaman söyleyebilirim? Ders kırk dakika! Her biri için beş dakika harcarsanız?.. Daha deneme sınavlarını, dersi bölen öğrencileri ve idari işleri, tatilleri, sizin de hasta olabileceğiniz gerçeğini, kermesleri, toplantılar ve komisyon çalışmaları nedeniyle aksayan dersleri hesaba katmıyorum. Bir roman okutmadan romanı anlatmak, şiir zevki tattırmadan şiirle ilgili soru tiplerini öğretmek zorunda kalırım. Bence yüz şairin adını, bin şiirin adını ezberleteceğimize bir dönem boyunca sağlam beş şiiri didik didik edelim, gerçek şiirle şiir olmayana ayırmayı öğretilim. Analitik düşünmeyi öğretilim. “Olanlar olmuş zaten/O sen olsan bari”nin açıklama yapmadan da ne kadar tehlikeli mısralar olduğunu anlayabilsinler. Hedef kitlenin kendileri olduğunu ve bir “bari” edatının neler yapabileceğini kendileri çözümleyebilsin. Bir yıl boyunca söyleyenle ilgili bin türlü şeyi takip eden ama söylediğiyle ilgili hiç düşünmeyen çocuklar, bizim! Dilini gerçekten bilmezse başkalaşacağını bilmeyen... Gerçek kazanımlarımız, müfredata rağmen, şiir adına yaptığımız bazı kaçamaklarımızdır. Ben, beş şiirle bir dönem boyunca öğrencime dilini, düşünmeyi, değerlerini, estetiği, yaratmayı öğretebilirim. Ama ben, hep iyi bir edebiyat öğretmeni olmakla iyi bir dersane öğretmeni olmak arasında tercih yapmak zorunda kalırım. “Nasıl bir ortaöğretim?” sorusunun cevabı, “nasıl olmaması gerekir” de biraz da... Yuvarlaklar çizmekten başı dönmüş çocuklara bunların gereğini anlatmak çok zor! Diyelim anlattınız, bu idrak seviyesinde bir bilgiye dönüşemez. Çünkü yaşantı değil, izafi bilgidir. Hatta söylem öğretmekle çok büyük bir riyakârlığı, beraberinde de kurnazlığı öğretmiş olursunuz.

Geçen yıllarda, bir okulun duvarında spreyle boyanmış, muhtemelen bir öğrencinin yazdığı, şöyle bir söz gördüm: “Eğitim sistemimizin iki büyük sorunu var: Biri eğitim; diğeri sistem(!)” Müfredat değişiklikleri, zamana bağlı olarak, gerekebilir. Ama her yıl değil!. Asıl değişmesi gereken müfredat değil, sistemdir. Bir seminerde, bir öğretmen arkadaşım şöyle bir anısını anlatmıştı: “İlkokul dördüncü sınıfı okuturken Almanya’dan Türkiye’ye kesin dönüş yapmış bir ailenin çocuğu geldi. Çok iyi matematik ve Türkçe biliyordu. Cümlelerin öğeleri hakkında en ufak bilgisi yoktu. Ama Türkçeyi sınıftaki her öğrenciden daha güzel konuşuyor ve yazıyordu. Dört basamaklı işlemleri kolaylıkla yapabiliyordu. Ama bunun dışında bir şey yoktu. Yani sadece temel bilgi seviyesinde ve gerekli olan şeyleri, ama en iyi şekilde biliyordu. Beni hayrete düşürse bu çocuk her teneffüs yanıma geliyor ve “Öğretmenim ben tuvaletimi yapamadım, öğretmenim ben kantinden alacağımı alamadım, öğretmenim sabun alabilir miyim, öğretmenim lavaboda peçete kalmamış...” Artık çocuğa mahcup olmamak için çantamda

sabun ve peçete taşır olmuştum. Tuvaletini neden yapamadığını, kantinden neden alışveriş yapamadığını sorunca da hep “sıram gelmedi.” diyordu. Meğer çocuk sıraya geçiyor, bekliyor, bekliyor, bekliyormuş... İnanabiliyor musunuz?” diye tamamladı sözlerini. Başka bir öğretmen arkadaş başını kaldırıp: Öğretirler hocam, alışır alışır... Güldüm ama kahroldum! Asıl öğretmemiz gereken bunlardır, cümlelerin öğeleri değil. 12. sınıfta, neden hâlâ cümlelerin öğelerini bilmediklerinin de cevabıdır bu sanırım.

Bazı okullarda çocuklar, günde on saat ders görür. Dört saatten sonrası yetişkin bir insan, üstelik o konunun uzmanı biri için bile yorucu ve sıkıcı oluyorsa onlardan verimli bir sonuç nasıl beklenebilir? Temel eğitimde öğrenilmesi gereken “temel” bilgileri öğretelim. Öğleden sonra öğrenci, ilgisine göre gördüğü derslerin atölye, laboratuvar, saha veya salonuna giderek kendini geliştirisin. Eğlensin, okulu sevsin! Tabi, bunun için de bir plan, bir müfredat gerekecektir(!) Öğretmeni mutsuz, öğrencisi mutsuz, velisi endişeli bir okul iklimi boğucu, gidilmek istenmeyen bir ortamdır. Arkasında başka gerekçeler, mecburiyetler yoksa okula isteyerek giden kaç öğrenci gösterebilirsiniz?

Hepimiz, büyük ve müreffeh bir ülke olmak istiyoruz. Ama bunu başarmak bir tek şeye, insan yetiştirmeye, bağlıdır. Neden büyük sanatkârlar yetiştiremiyoruz? Neden bilim üretemiyoruz? Neden kalifiye eleman yetiştiremiyoruz? Gerçek sanatçılar, gerçek bilim adamları yetiştirmek istiyorsak. Öğretmen kendi yetenek, bilgi ve görgüsünü özgürce, sınav endişesi, süre telaşı olmadan öğretebilmelidir. Bir bilginin idrak seviyesine varması için davranışa dönüşmesi yetmez! Davranışa dönüşen ama sahibini dönüştürmeyen bilgiyle donatılmış bir nesil geliyor üzgünüm... Onlara, başta kendi kalplerine, kalplere dokunmayı, sınav için değil kendileri için okumayı, kitap kitap “insan okumayı” öğretmemiz gerekiyor.

EĞİTİM YÖNETİMİ

Eğitimdir ki bir milleti ya hür, bağımsız ve şanlı bir topluluk halinde yaşatır ya da esaret ve sefaletle terk eder. (M.Kemal Atatürk)

Eğitimin önemine binaen söylenmiş pek çok veciz sözlerden biriyle girizgâhımızı gerçekleştirelim. “Nasıl bir eğitim?” sorusunun cevabı yirmi yıl sonra nasıl bir nesil görmek istediğimizle doğru orantılıdır. Kendi beklentilerimize uygun bir nesil istiyorsak kendi kültürümüze ve milletimize özge olmayan; özgü olan bir eğitim sistemiyle gerçekleştirmeliyiz. Unutmayalım ki ithal sistemlerin başarılı olabilmesi için ya sistemin ithal edildiği ülkeye uyarlanması gerekir ya da ülkenin kendini ithal edilen sisteme uyarlaması gerekir. Ancak ikinci yol tehlikelidir; çünkü yetişen neslin mankurtlaşmasına sebep olur. Tanzimat örneğinde görüldüğü üzere Batı özentisi alafranga tiplerin ülkede yaygınlaşmasına yol açar. Batılı okullar ve Batılı eğitim sistemleri Batılı zihniyetler yetiştirir. Bu durumun kendi ellerimizle ülkemizi ve kültürümüzü asimile etmekten farkı yoktur. Gerek Selçuklular gerekse Osmanlı kendi şartlarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak “Müslüman Türk” tipi eğitim anlayışıyla hareket etmiş bunun sonucunda çağının süper güçleri haline gelmişlerdir. Ancak iki yüz yıldır Batıya gönderdiğimiz öğrencilerimizden bize kalan sadece beyin göçü olmuştur. Yaklaşık iki yüz yıldır oturtamadığımız bir ikilem konusu; Batının fenni mi alınmalı yoksa kültürü mü? Bence hiç tartışılmaya açılmadan “hiçbirini almamalıyız” denilerek kapatılmalıydı. Zira çok makul gibi görünen fennini (teknikini) almak dahî bizi yaratıcı olmayan teknik ithalatçısı bir topluluk haline dönüştürür. Buna yakın tarihimizin acı tecrübeleriyle tanık olmaktayız. Yine de şükretmek gerekir ki – teknik bile yeri geldiğinde vermeyen Batılı akılların ülkemizi zora düşürmek için ellerinden geleni yapmasına rağmen- kendi aklımız ve tecrübemizle yerli ve millî teknolojiler üretebilmekteyiz. Bu teknoloji için kimseye bağımlı olmayan, el açmayan bir konumdayız. Sözün özü yerli akılla düşünmek ve üretmek şart azizim.

İşin felsefi boyutunu konuştuktan sonra nasıl bir ortaöğretim kısmına dönelim. İnsan doğduktan sonra pek çok gelişim ve öğrenme evreleri

geçirmektedir. Bu evrelerin kiminde ebeveynler daha etkili olurken kiminde öğretmenler kiminde ise sosyal çevresi etkili olmaktadır. Eğitimin ilk evrelerinde (ilköğretim) öğretmenler etkili iken ikinci kısımda yani ortaöğretimde gelişim çağı (ergenlik) sonucu fizyolojik ve psikolojik değişimlerin radikal biçimde gerçekleşmesinden ötürü öğretmenler etkinliğini kaybetmekte iken oluşan boşluğu arkadaş çevresi doldurmaktadır. Bu durum doğal olarak ortaöğretim seviyesinde oyunu- eğlenceyi önceleyen öğretimi, öğretmeni ikinci plana iten sonuçlar bulunmaktadır. Kısaca disiplin sorunları doğmaktadır. Mesele aslında basit gibi görünse de görüldüğü kadar basit olmayan bir meseleyle karşı karşıya kalmaktayız. "Oluşan disiplin sorunlarını disiplin yollarını kullanarak giderebiliriz." demek mevcut eğitim sistemine ne kadar yabancı olduğumuzun delili olur. Mevcut Fin usulü sistemde öğrenci merkezli yaklaşımlar gereği doğrudan disiplin yollarının değil öncelikle rehberlik yollarının işletilmesi istenmektedir, ardından disiplin işlemlerinin uygulanması istenir. "Bunda ne var, zaten olması gereken bu değil mi?" sorusu teorikte bu sistem mükemmel olmasına rağmen uygulama sahasında mükemmel olamadığı için "olması gereken" kısmının elden geçirilmesini elzem hâle getirmektedir. Disiplin işlemleri uygulanan öğrenci sayısının fazla olması durumunda denetleyiciler, öğretmeni sorgu masasına oturtmaktadır. Halbuki rehberlik, elde sihirli değnek taşımak ve bir anda bütün olumsuzlukları gidermek değildir. Unutmayalım ki eğitim bir süreç işi ve hayli zaman almaktadır. Olumsuz davranışlar sergileyen öğrencinin rehberlik odasında aydınlanmış olmasını beklemek çocuksu bir hayalcilikten öte değildir. Bu yüzden ortaöğretimde disiplin işlemleri caydırıcı olarak uygulanmalı ve uygulayıcılar "öğrenci merkezli" davranmamakla sığaya çekilmemelidir.

Sevmediğiniz bir işi yapmaya ne kadar dayanabilirsiniz? Oysa zorunlu eğitim gereği sevmediği halde okulda vakit geçirmeye zorlanan öğrencilerin yanı sıra herhangi bir ideali olmayan öğrencilerin de buna eklenmesi ve bu grupların zorunluluk gereği okulda tutulmasıyla sistem felç olmaktadır. Ortalama otuz kişilik sınıfta amaçsız on öğrencinin varlığı kalan ideal sahibi yirmi öğrenciyi domine etmekte, sınıf hakimiyetinin kaybolmasına ve dersin heba olmasına sebep olmaktadır. Bu noktada öğretmenin mesleki yeterliliğini ve sınıf içi hakimiyet becerisini sorgulamak işin kolayına kaçmak olacaktır. Çünkü bahsettiğimiz seviye ilköğretim değil ortaöğretim seviyesidir. Öğretmenin boylarında veya daha yapılı her an patlamaya hazır, değişken psikolojiye sahip öğrencilerden bahsettiğimizi tekrar hatırlayalım. Unutmayalım ki sınıf içinde bir öğretmenin tüm afili pedagojik etkinliği –görece- uygulamasının fayda etmemesinden sonra kızıp bağırması onu okul dışında bekleyen hayati risklere sebep olmuş ve olmaya da devam etmektedir.

Şöyle bir benzetme düşünebiliriz; Bollywood benzeri süper polisler sahip olsaydık ülkedeki suç oranını sıfıra indirebilir miydik? Cevabı tabii ki hayır olurdu. Hiçbir polis üstün güçlere sahip olamayacağı için hayır diyoruz. O halde var olmak tek başına olumsuzlukları önlemek için yeterli değil. Allah, beşeri hataları önlemek için caydırıcılığı yüksek dini yasalar sunar. Devletler ise katı uygulanan anayasalarla bu hataları en aza indirmeye çalışır. Fakat eğitim sistemimiz derste “öğretmen var” diyerek disiplinli hataları önleyebileceğini öngörmektedir. Öğretmenlerden olağanüstü güçler beklemek yerine öğretmeni koruyacak, eğitim sistemini ayakta tutacak caydırıcı disiplin sisteminin bahsedilen öğrenci tipleri için uygulanabilmesi mevzubahis hataları ve sorunları önleyecektir.

Bir diğer husus gençliğin vermiş olduğu bitmeyen enerjinin olumlu yönleri kanallara kanalize edilmesi, mevcut gücün olumlu ve verimli kullanılması anlamına gelmektedir. Bu enerjiyi derste yaramazlık yapmak için harcayan öğrencilerime sık sık şunu tavsiye etmekteyim: “Enerjinizi sanatsal, sosyal ve sportif faaliyetlerde kullanır, başarı da gösterirseniz kendinizi ve bizi gururlandırır, çevrenizden alkış alırsınız. Aksi olursa toplumun ve devletin sert yüzüyle karşılaşabilirsiniz.” Bu bağlamda sanatsal ve sportif faaliyetlerini karşılayabilecek imkânların sunulması ya da arttırılması söz konusu olmaktadır. Bu durum ders saati dışında ilave zamanlarda değil ders saatleri içerisinde gerekirse ders olarak uygulanmaya konulabilir.

Gelelim işin öğretmen boyutuna. Bu konuda yetkili mercilere söyleyeceğimiz söz; sinek avlamaktansa sazlığı ıslah etmenin faydalı olacağıdır. Eğitim camiası sayısı milyonu bulan bir kurum içerisinde mutlaka kusur ve defo bulunacaktır. Ancak genellemenin daima hatalı sonuçlar doğuracağı kaçınılmazdır. Mevcut eğitim politikaları öğrenciyi anlamaya odaklanırken eğitim ve öğretimin en önemli ayağını oluşturan öğretmeni anlama noktasında gayet ihmalkâr davranmaktadır. Eğitimciyi görmezden gelerek iyi bir sistemle verimli bir eğitim oluşturacağını düşünmek tek kanatlı kuşun uçuşmasını beklemektir. Fabrikaları robotize ederek işçiye duyulan ihtiyacı azaltabilirsiniz. Ama eğitimde robotizasyonla eğitimciye duyulan ihtiyacı azaltmak gibi bir durum söz konusu değildir. Bunu beklemek ütopyanın önde gidenidir. Eğitim sistemi ne kadar teknolojik olursa olsun ders işlemek istemeyen bir öğrencinin işgüzarlık edip aletin fişini çekmesi eğitim sisteminin fişini çekmesiyle eşdeğerdir. Uzaklaşmadan konumuza dönecek olursak iyi bir öğretmen/eğitimci istiyorsak bunun sınavla performansla değil öğretmen yetiştiren mekanizma ve politikayla sağlayabiliriz. Öğretmenlik gerçekten kıymetliyse sokaktan geçen herkes üç beş ay formasyon verilerek eğitim sistemine dahil edilmemelidir.

Devletimizin beklediği öğretmen tipini henüz üniversitedeyken eğitim fakültelerinde gerekirse uzun yıllarda donatıp yetiştirmesi ve bu yetkinlikle sahaya sürmesi gerekmektedir. Her yıl elli bin üzeri söz konusu KPSS yetkinliğini aşamamış-görece-donanımsız ve hatta branş dışı derse giren öğretmenle iyi bir eğitim-öğretim sunulduğunu düşünmek derin bir yanılgı içerisinde bulunulduğunun göstergesidir. Köklü bir üniversite reformu yapılarak eğitim fakültelerine yüksek puanlarla ve devletin ihtiyaç duyduğu sayıda öğretmen adayı alınıp ciddi bir eğitim sağlanmalıdır.

İş bu yazımızda eğitim felsefesinden, eğitimciden ve öğrenciden bahsedilmiştir. Eğitim, eğitimci ve öğrencileri ülke için aydınlıktır; bu bileşkeler ne denli güçlü olursa yarınlar o denli aydınlık olur. Bu sac ayakları arasındaki hassas denge sağlanmalı ve korunmalı; buna zarar verecek uygulamalardan kaçınılmalıdır. Aydınlık yarınlar için de eğitimcinin fişi çekilmeye!

Şadan Cansu DOĞANER

Karacasu, Kırçıçeği Anadolu Lisesi

NASIL BİR OKUL?

Okul hayatım boyunca çalışkan bir öğrenci değildim ama severdim okulumu. Şimdi ise birçok öğrenci okulu sevmeyerek, öğretmenlere saygı duymayarak zorla sürdürüyor eğitim hayatını. Bunun sorumlusunu bulmak oldukça zor. Ortaöğretim sistemimizdeki bazı aksaklıklar, öğretmenlerimizin yanlış davranış ve tutumları, ailelerin mükemmeliyetçiliği ya da tam tersi ilgisizliği, öğrencilerin ilgisiz ve amaçsız tutumu ve bunun dışında bir sürü aklıma gelmeyen sebepler...

Okula öğrenciler tarafından sadece eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir kurum, öğretmen tarafından da bir iş yeri gözüyle bakılmamalı diye düşünüyorum. Sadece başarı ya da başarısızlığın değil, hayata bakışın oluştuğu, bazen ailenin bile önüne geçen ortak bir paylaşım alanı olmalı okul. Sorunların birlikte konuşularak çözüme ulaştırıldığı, herkesin söz sahibi olduğu, karşılıklı güven duygusu içinde sorumluluk alınan bir okul.

Öğrenciler lise hayatına zorla devam etmemeli, mutlu olacakları işi yapmalı öncelikle. Öğrencinin amacı garson olmak ise o konuda eğitilmeli, o meslekle ilgili bilgiler edinmeli. Öğretmenler de bu durumda mesleklerinden daha çok haz alacaklardır.

Bunun dışında öğrencinin okulunu sahiplenmesi çok önemli kanımca. Öğrenci okula gelirken ayakları geri geri gidiyorsa o öğrenciden çok bir başarı elde edebileceğimize inanmıyorum. O yüzden öğrencilerin zorla gelmedikleri ve sahiplendikleri bir okulları olmalı. Bunun için de daha çok sosyal aktivite ve ilgi alanlarına göre dersleri olmalı.

Tabii niyet lisede sadece öğrencileri memnun etmek ise bu konuda da büyük bir yanılgıya düşebiliriz diye tahmin ediyorum. Malum öğretmenlere de büyük işler düşüyor, özellikle ergenlik döneminin en yoğun yaşandığı lise yıllarında. Bu konuda önce eğitim fakültelerine öğretmen alırken belli aşamalardan geçirilmeli ki öğretmen mesleğini sevmeli, onun gerektirdiği şartları da sağlamalıdır.

Sonuç olarak öğretmenlik mesleği muhtemelen her dönemde zor bir meslek olarak anılmıştır, ancak öğrencilerin teknoloji ile bu kadar iç içe olması ve ne yazık ki bunu genellikle olumsuz anlamda kullanmaları öğretmenlik mesleğini yapmayı daha zorlu hale getiriyor. Umarım herkesin işini gerektiği gibi yaptığı bir ortaöğretim sisteminde çalışma şansını elde edebiliriz.

Zeynep GÜL

Altıeylül, Gülser-Mehmet Bolluk Anadolu Lisesi

YILDIZLARA ULAŞMAK

Daha elimiz kalem tutmadan öğreniriz bazı şeyleri.

Büyüğe saygıyı, bayrağa selam vermeyi, komşuya nasılsın demeyi, bayramlaşmayı, kucaklaşmayı...

Ve "okula gideceksin gelecek yıl" cümlesini duyarız. Bir bina, oradan oraya koşturan çocuklar...

Ürkeriz belki!

Belki başta anlamayız bizi hayata hazırlayan o kelimeyi.

Ve okullu oluruz birden.

Anne babanın yetmediği, arkadaşaya dayanmayı, sınıfça gülümsemeyi, sır tutmayı, hep birlikte maça kaçmanın keyfini belki ilk sevdayı, o sıralarda öğreniriz.

Yıllar geçer bir bakmışsınız ki öğretmen olmuşsunuz.

Bayrağın dalgalandığı her yer vatan deyip bavulu alıp çıkarsınız yollara, o uzak diyarlara...

Biliyor musunuz? Ben hep öğrencilerimi yıldızlara benzetirim.
Kimi utangaç, kimi ürkek.
Ama hepsi de ıslıl ıslıl...

Ne vakit başımı kaldırsam gökyüzüne "İşte, benim dünyam." diyorum. O kadar çok yıldızım var ki benim. Hangi birini anlatsam, hangisini sığdırsam bilemiyorum.

Doğuda çalıştığım yıllarda "Hocam, şu dağların arkasında nasıl bir dünya var, ben hiç görmedim." dediğinde ona o yıllarda teknoloji sınıflarında dünyanın yedi rengini gösterebilmeyi

Ayakları çıplak, güneşten kavrulmuş, kurumuş yüzlere ama insana ben de buradayım ben de varım dedirten ürkek bakışlı çocuklara, toprağı oyuncak olmuş bedenlere oyun ve spor salonları ile cevap vermeyi,

Öğrencilerin, test kitapları arasına sıkışmış bir eğitim yerine; kitap okuyan, yorumlayan, fikir üreten, öğrendiğini laboratuvarında uygulayan "Türk bilim insanlarının yaptığı icat sonrası" diye bilim dünyasına adını yazdırdığı,

Anne ve babaların "Hadi yavrum, bugün kaç soru çözdün?" "Ders çalış!" cümlesini kullanmadığı, "Ben yavruma güveniyorum" diyebilen ana babayı,

Okullarda kültür-sanat sınıfları ile Münir Özkul, Adile Naşit, Neşet Ertaşları dinletebilmeyi, vizyondaki hayata yön veren filmleri izletip yorumlatabilmeyi,

Tiyatro salonları ile önce tiyatro sahnesinde durmayı sonra da hayatta ayakta durmayı öğretebilmeyi isterim.

Çanakkale'ye gitmeden Mustafa Kemal'i, Urfa'ya gitmeden Hz. İbrahim'i, Antep'e gitmeden Şahin Bey'i anlatmaktır değerlerini.

Karadeniz'in gökkuşağı rengini, yeşilin bütün tonlarını gösterebilmektir, hissettirebilmektir eğitim.

Önce kendi kazançlarımızı değil de ülkemizin kazançlarını düşündürmektir eğitim.

Bir çağı kapatıp öbür çağı açan biz isek 2023'te de adımızı gökyüzüne yazdıracağız hep birlikte. 2071'e uzanacağız ve hep varız, buradayız, el eleyiz diyeceğiz.

Tarihe destanlar yazdıran bu millet bu ruhla Fatih'ler, Seyit Onbaşı'lar, Ömer Halis Demir'ler, Fethi Sekin'ler gibi yıldızlar yetiştirmiş ve yetiştirmeye devam edecektir.

Dedim ya, benim çok yıldızım var.

Ya sizin?

Mehmet Salih ERTEKİN

Raman Anadolu Lisesi

'NEDİR'LERİN DEĞİL, 'NASIL'LARIN ÇOK OLDUĞU BİR ORTAÖĞRETİM

Nedir kelimesi bir tanımın karşılığıdır. Fotosentez nedir? Gibi bir soruya verilecek cevap, öğrenilenin aynı kelimelerle ifade edilmesidir. Ezber üzerine kurulu öğretim sistemlerinde yetişen öğrenciler nasıl sorusuna cevap bulmakta zorlanırlar.

Eğitim fakültelerinin yetiştirdiği öğretmen tipi nedir'leri, nasıl'lardan daha çok öğrenmişse, onun yetiştireceği öğrencinin de farklı olması tabii ki beklenemez. Öncelikle eğitim kalitesi yüksek öğrencileri öğretmen yapmakla işe başlamak gerekir. İdeali olanlardan başlayarak okumayı aşk derecesinde seven, anlatarak değil yaşayarak öğreten öğretmenleri yetiştirmek gerekir. Şüpheden hakikate, eleştiriden doğruya, sorgulamadan gerçeğe ulaşacak bir öğretmenin yetiştireceği nesiller bağınazlıktan uzak nesiller olacaktır.

Bilginin hamalı değil, analiz ve sentezleyicisi öğrenciler yetiştirmek için öğretim programlarının daha sade ve hayata hazırlayıcı nitelikte olması gerekir. Fen bilimlerini derslikte oturarak değil, laboratuvarlarda kirlenerek öğretecek ve öğrenecek öğretmen ve öğrencilerin olduğu bir sistemde okul ve hayat birbirinden kopuk olmaz. Bugün laboratuvara öğrencileri götürmekten korkan öğretmenlerle karşı karşıyayız. Mezun olduğu eğitim fakültesinde bile adamakıllı bir deney yapmayan bir öğretmenden, yeni projeler ve icatlar yapması beklenemez. Sınav odaklı sistem öğrencilerin keşfetme ve hayal dünyalarını öldürdüğünden, hayatı ve doğayı anlamlandırmada büyük sıkıntı yaşayan öğrenciler yetişmektedir.

Okullarımızda ölçme-değerlendirme alanında büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Öğretmenlerimizin büyük kısmı ölçme- değerlendirmeyi bilimsel verilerden uzak yöntemlerle yapmaktadırlar. Sorular öğretilenlerin aynısını ya da çok benzerini geri isteyecek şekilde planlanmaktadır. Ya da öğretmen en kısa sürede en çok kâğıdı okuyabilme derdindedir. Test tekniğinin tek başına objektif bir ölçme aracı olmadığı kabul edilmesine rağmen, öğretmenlerimiz bu tekniği daha çok tercih etmektedirler. Oysa bunun yanında öğrendiklerinden yeni sonuçlar çıkarmayı sağlayacak soru tiplerinin de sorulması gerekir. Aynı şekilde performans dediğimiz

notlar da öğrenciye karşı, bazen ödüllendirmek bazen de cezalandırmak için kullanılmaktadır. Yaptırılan projelerin çoğunluğunun bilimsel değeri bulunmamaktadır. Bunun yerine ya tamamen kaldırılmalı ya da üst düzey düşünme becerilerin kazanımların ortaya çıkarılacağı projeler verilmelidir.

Ortaöğretimde beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar gibi dersler genellikle diğer derslere feda edilmektedir. Bu derslerin notlarına bakıldığında ülkede nice sporcu, nice ressam ve nice müzisyen olması gerekirdi. Çünkü bu derslerin ortalamaları 80-90 puandan aşağı değil. Bunun nedeni bu derslerin öncelikle idareciler tarafından önemsenmemesi, diğer bir neden de öğretmenlerin bu dersleri tam anlamıyla vermekten kaçınarak işin kolay tarafını seçmeleridir. Aynı şekilde yeni açılan bir okulda tam anlamıyla bir resim atölyesi, bir müzik sınıfı ya da öğrencilerin istedikleri alanda spor yapabilecekleri bir spor salonunun bulunmamasıdır. Okul açıldıktan sonra bütün bu eksiklikleri tamamlamak uzun bir zaman almaktadır. Oysa Avrupa'daki bir ortaöğretim okulunda bütün bu saydıklarımız bir okulda varsayılan olarak standart bir şekilde bulunmaktadır. Bu nedenle bu tür dersler okul çıkışındaki saatlerde yapılmalı, öğrenciler istedikleri bir spor veya sanat dalını seçerek ortak çalışabilmelidirler. Bunun için de günlük ders saatleri altı saat olmalı son iki saat serbest çalışmalara ayrılmalıdır.

Ortaöğretimde öğretmenlerimizin bir kısmı mezun oldukları yıllardaki bilgi ile yetinmeye çalışmakta, kendini geliştirmek için çaba göstermemekte, eğitim yönetimi, ölçme değerlendirme, öğretim yöntem ve teknikleri, teknolojinin sınıfta etkin kullanımı, iletişim becerileri gibi konularda kendini güncellemekte geri kalmaktadır. Z neslinin yetişme ve ihtiyaçlarına ilişkin öngörülerini bulunmamakta, dolayısıyla bugünün ortaöğretim öğrencileriyle çatışma yaşamaktadırlar. Öğretmenlerimizin gerçek manada bir hizmet içi eğitime ihtiyaçları bulunmakla beraber, bu eğitimlerin de profesyonelce yaptırılması, sınav yapılması ve kazanımların ölçülerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öğretmenlerin derste değerlendirilmesi için bir denetim mekanizması kurulmalıdır. Okul müdürünün şu anda denetim yetkisi olmakla beraber değerlendirme yetkisi olmadığından, mesleğinde yetersiz olan öğretmenlerin yıllarca aynı konumda kalmalarının önüne geçilememektedir. Okul müdürlerinin iş yoğunluğu nedeniyle okuldaki eğitim işlerine ayrılan zaman azalmaktadır. Bu nedenle okulda yönetim işleri, eğitim liderleri ve bina sorumluları olmak üzere ayrılmalıdır. Okul müdürü eğitim işiyle ilgilenip eğitimin kalitesini artırmakla uğraşmalıdır. Bunun için eğitim liderleri olan okul müdürleri de özenle seçilmeli ve yetiştirilmelidir.

Millî eğitimde okul çeşitliliği artırılmalıdır. Bakanlıklara kendi alanlarında okul açma yetkisi verilerek, o alanda ihtiyaç duyulan öğrencileri yetiştirmesi sağlanmalıdır. Örnek olarak robotik ve kodlama öğretecek liseler Kalkınma Bakanlığına, tarım ile ilgili liseler tarım bakanlığına bağlı olmalıdır. Öğretmen yetiştirme kurumları da bu Bakanlıkların ihtiyacına göre öğretmen yetiştirmelidir. Özellikle meslek liseleri cazip hale getirilmeli, buradan mezun olanların istihdamı ilgili bakanlıklar tarafından sağlanmalıdır ki, meslek sahibi işsizler devlet dairelerinin kapısına yığılmasın. Aynı şekilde piyasada mutlaka ilgili mesleği bitirenlerin çalışabilecekleri bir denetim mekanizması kurulmalıdır. Motor bölümü mezunu bir öğrenci varken, bu alanda hiç bilgisi olmayan biri çalıştırılmamalıdır. Sanayi siteleri denetlenmeli, ucuz iş gücü, sağlıksız ve güvencesiz çalıştırmanın önüne geçilerek okuyanın hakkı korunmalıdır. Bu anlamda mesleki eğitim merkezleri daha aktif çalışmalıdır.

Eğitimde teknoloji kullanımı bilinçlendirilmelidir. Öğrencilerin derse konsantrasyonlarını bozan cep telefonlarının okulda kullanımı yasaklanmalıdır. Öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olan, birçok disiplin ve özel hayatın gizliliğini ihlal eden hareketlere neden olan iletişim araçlarının birer canlı bombaya dönüştüğü unutulmamalıdır. Bakanlığımız bu konuda radikal kararlar almalı ve teknolojinin hoyratça tüketim aracına dönüşmesinin önüne geçilmelidir.

Teknoloji kullanımı etkileşimli tahtanın sınıfta kurulmasından öteye gitmeli, öğrencilerin becerilerini geliştirme fırsatı sunmalıdır. Şu andaki haliyle etkileşimli tahtaların birer projeksiyon cihazından farkı bulunmamaktadır. Çünkü öğretmenlerimizin bu konudaki yeterlikleri istenilen düzeyde değildir. Etkileşimli tahta uygulamalarını öğrenme konusunda öğretmenlerimiz isteksiz davranmaktadır. Öğrencilerimizin artırılmış gerçeklik, QR Code gibi uygulamaların yer aldığı Web 2.0 araçlarını derslerinde etkin kullanmaları sağlanmalıdır. Daha önce kurulan Bilişim Teknolojileri sınıfları yenilenmeli, kurulmayan okullara yenileri kurulmalıdır. Yazılım, kodlama ve Aurdino dersleri bu sınıflarda verilmelidir. Tematik liseler artırılmalı ve geleceğin yazılımcı ve programcıları yetiştirilmelidir. STEM uygulamalarına ağırlık verilmeli, disiplinler arası eğitim çalışmaları hayatın içerisine sokulmalıdır.

Akademik liselerden olan Anadolu liselerinde 9. ve 10 sınıflarda belirli bir başarı düzeyini yakalayamayan öğrenciler meslek liselerine yönlendirilmelidir. Bunun kaynağı olarak ortaokulda yönlendirme daha gerçekçi olmalıdır. Belirli derslerde başarılı olmayan öğrenciler için alternatif okullar oluşturulmalıdır. Böylece öğrenciler bir Anadolu lisesinden mezun olduktan sonra dersane ve kurs merkezlerinin

müşterileri haline getirilmemelidir. Aynı zamanda üniversite kapısının önündeki yığılma da bu şekilde önlenmiş olacaktır.

Mümkün olduğunca kız ve erkek liseleri ayrılmalı, isteyen öğrencilerin erkek liseleri veya kızların kız liselerine gitmelerinin önü açılmalıdır.

Sosyal etkinlikler ve diğer seçmeli derslerin daha iyi işlenmesi için gerekli tedbirler okul müdürlükleri tarafından alınmalıdır. Bu dersler genellikle diğer ana derslerin yan dersleri gibi işlenerek bir çeşit test dersleri veya dinlenme dersleri olarak görülmektedir.

Performans değerlendirme sistemine bir an önce objektif kriterlere göre geçilmelidir. Devlet memurluğu garanti bir iş olmasının yanında, performans ölçütlerine göre de değerlendirilmelidir. Bu performansa göre aylık maaşlar artırılmalı ve çalışan öğretmenler teşvik edilmelidir. Kriterler ölçülebilir olmalıdır. Öğretmenler daha sık hizmetiçi eğitime alınmalı, bilgileri tazelenmelidir.

Okul binalarımız dikey değil yatay bir şekilde inşa edilmeli, bahçeleri geniş olmalı, birden çok kapıdan bahçeye çıkış sağlanmalıdır. Böylelikle öğrenciler teneffüslerde daha rahat bahçeye çıkabilmeli ve ihtiyaçlarını daha hızlı görebilmelidirler. Yine öğrencilerin teneffüslerde sınıf ortamından çıkıp bahçeye çıkmaları ya da temiz hava almalarını sağlamak için sınıf kapıları öğretmenler tarafından kapatılmalı ve öylece teneffüse çıkılmalıdır. Bu uygulama aynı zamanda derse giriş zili çaldığında öğretmenin oyalanmadan derse girmesine de katkı sağlayacaktır, çünkü öğrenciler sınıflar kapalı olacakları için koridorda beklemek zorunda kalacaklar.

Her okulun etkinlik salonları ve spor salonları olmalıdır. İsteyen her öğrenci bir spor dalında gerçek anlamda kendi yeteneklerini sergileyebilmelidir. Bununla profesyonel spora yönelme olacak ve öğrenciler hayatları boyunca spor yaparak sağlıklı olmayı ve sağlıklı kalmayı öğreneceklerdir.

Ortaöğretim kendine güvenen, bir yabancı dili rahatlıkla konuşabilen, millî tarih ve manevi değerlerle bezenmiş bir nesil yetiştirme gayesinin yanında, dünyayı okuyabilen, olayları analiz ve sentez derecesinde yorumlayabilen bir yapıya dönüştürüldüğünde ülkemizin geleceği ile birlikte tüm insanlık için de bir gelecek vaat edecektir.

İbrahim Hakkı KAYMAK

Bayburt Fen Lisesi

NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?

Ben hâlen devlete ait bir ortaöğretim kurumunda öğretmen olarak çalışmaktayım. Mesleğe başlangıç yılım 1985. Yani hizmette 33. yılım. Bakanlığımızın ortaöğretim ile ilgili özellikle yapılması planlanan ya da var olan sorunlara karşı öğretmenlerden görüş istemesi beni fazlası ile memnun etti.

Sorun çok ciddi ve çok büyüktür. 33 yılını çok iyi şartlarda olmasa da bu ülkenin gençliğine adanmış bir öğretmen olarak sorunun çözümü ile ilgili önerilerimi aşağıda sıralayacağım. Bunlar benim doğrularım ve beni bağlar. Yazdıklarım sade tespit amaçlıdır. Kimseyi küçümsemek ya da hakaret etmek niyetim yoktur.

ÖNERİLER;

Öncelikle sadece ortaöğretim değil tüm aşamalarda eğitim-öğretim işleri ile idari işler (Sağlık Bakanlığında olduğu gibi) zaman kaybetmeden birbirinden ayrılmalı. Öğretmen olarak yetişmiş insanlar sadece eğitim-öğretim işleri ile ilgilenmeli. Bir ticaret lisesi ya da ön lisans kamu yönetimi mezunu birisinin yapabileceği evrak, günlük yoklamanın işlenmesi gibi kırtasiye işleriyle öğretmen ilgilenmemeli.

Her okulda eğitim-öğretim işlerini organize edecek "örneğin başöğretmen" gibi isimle kadro alacak tecrübeli ya da kendini yeterli görüp bunu ispat edecek bir eğitimci olmalı. Okulun temizlik, bakım gibi eğitim- öğretim dışı işleri öğretmenlerden alınmalı.

Millî Eğitim Bakanlığının bir eğitim akademisi olmalı. En az 8-10 yıl öğretmenlik yapmış olanlar arasından her branşta öğretmen sınav ve performansına dayalı bir seçimle akademiye alınmalı. Eğitim ve Öğretimin planlanması tamamen millî ve yerli politikalara uygun geliştirilmeli. (Başka ülkelerde başarılı olan modellerin hiç biri bizim ülkemize uymuyor. Örnek: kredili sistem. Şu an okullarda var olan eğitici kulüp çalışmalarının % 90 ı kâğıt üzerinde.)

Akademilerde eğitim alan öğretmenler her branşta millî değerleri de dikkate alarak müfredat ve programlar belirlenmeli.

ORTAÖĞRETİM İÇİN;

Üniversite sınavında iki aşamalı sınav uygulanmalı. 1. sınav 10. sınıfın sonunda yapılmalı. Ve bu sınavda öğrencilere ayırım yapılmaksızın tüm derslerden eşit sayıda soru sorulmalı.

GEREKÇE;

Şu anki sistemde bazı dersler öğrenci için angarya görülerek hiç umursanmıyor. Hiç kimse sayısal ağırlıklı bir okuldaki öğrencinin tarih ve coğrafya bilgi ve bilincine ihtiyacı olmadığını iddia edemez. Ya da dünyada ki düşünce ve fikir akımlarını bilmesine gerek yoktur diyemez. Şu an bu dersler var ama üniversite sınavında öğrenciye pek katkısı olmadığı için umursanmıyor. Bu; başarının seçme sınavına endeksli bir sistemde gayet doğal bir sonuç. Örneğin tarih dersinde "Bu tarihlerin hepsini neden öğreneyim diyor. Ya da coğrafya dersinde Türkiye ile ilgili özelliklerin dağılışı ile ilgili bir konuda neden bunları ezberlemek zorundayım? diye sorarak üniversite sınavında 5 soru var... Çözmesem ne olur ki gibi bir mantık yürütüyor. Haksız da değil. Ama biyoloji dersinde belki 10 katı daha fazla üstelik Latince kavramı ezberlemeye çalışıyor. Çünkü üniversite sınavında katkısı olacağına inanıyor.

Bu nedenle 1. sınav 10. sınıfın sonunda yapılmalı. Tüm derslerden eşit sayıda soru sorulmalı. Derslerin puan ağırlığı eşit olmalı. Öğrenci hangi alana gidecek olursa olsun 1. sınavın puanı eşit etkilemeli.

Aksi takdirde memleketin en zeki ve sorumluluk alacak insanlarını tarih, coğrafya, sosyoloji ve felsefe bilincinden mahrum bir nesil olarak yetiştiriyoruz. Buna kimsenin hakkı yoktur diye düşünüyorum.

Tankın üzerinde Afrin'e giderken "kızıl elmaya gidiyorum evdekiler beklemesin diyecek nesiller ancak bu şekilde çoğaltılabilir.

10. sınıftan sonra ortaöğretim kurumları arasında puana göre yatay geçişlerin esnetilmesi gerekir. OKS de yaşadığı bir çok olumsuz etkenle fen lisesini kazanamayan öğrenciye de bu arada ikinci bir şans verilmiş olur. Sayısal alanda devam etmek isteyen öğrenciler için kontenjana bakılmaksızın 11. sınıftan itibaren talep sayısına göre yeni şubeler oluşturulmalı. Fen lisesine yerleşmiş olmasına rağmen fizik, kimya, biyoloji ve matematik dersinde istenen başarıyı gösteremeyenler de okullarında oluşturulacak eşit ağırlık şubelerine devam ettirilmeli.

Yeterli sayı yok ise yerleşim merkezindeki normal bir Anadolu lisesine nakledilmeli. Bu kısım gönüllülük esasına dayalı olmalı. Okuldaki başta rehber öğretmenler ve okul yönetimi aile ile görüşülerek öğrencinin kazanım ve kayıpları ortaya serilip seçenekler anlatılmalı. Fen derslerini yapamadığı halde ısrarla fen lisesine devam eden öğrenci eşit ağırlık okuduğunda kazanabileceklerini de kaybedeceği mutlaka anlatılmalı.

Öğrenci 10.sınıfın sonunda girdiği 1. aşama sınavındaki notunu beğenirse ne ala. Eğer ki beğenmez ise 11. sınıfta okurken 10. sınıflarla tekrar girme hakkı verilmeli. Her iki sınavdan en yüksek puanlı olanı esas alınmalı.

11. ve 12. sınıfa devam eden öğrenciler artık alanı dışındaki derslerle fazla oyalanmamalı. Çünkü 9. ve 10. sınıflarda tüm derslerin temelini almış olacak. Tıp ya da mühendislik okuyacak genci artık kendi alan derslerinin ağırlıklı olduğu bir müfredatla baş başa bırakılmalı.

10. sınıfın sonunda akademik başarısı çok düşük olan öğrenciler zorunlu olarak mesleki ya da sanat ve spor liselerine yönlendirilmeli. Her ilde ve neredeyse her merkezi ilçede nasıl ki fen lisesi varsa aynı oranda sanat ve spor liselerinin de yaygınlaştırılması gerekir.

Özellikle sporda ülke adına başarılarla imza atması muhtemel gençler belediye ya da il özel idareleri tarafından mutlaka desteklenmeli ve bu yasal zemine oturtulmalı.

Bu sayede ülkemizi en iyi şekilde temsil edecek spor ahlakına sahip şike ve dopinge tenezzül etmeyen gençlerimiz yetiştirilmiş olur. Başka ülkelerden sporcu devşirmeye ve bunların utanç verici doping yapmaları ile ülke ismi de karalanmamış olur.

Millî Eğitim Bakanlığı ders kitabı uygulamasına zaman kaybetmeden sonvermeli. Müfredat ve kazanımları belirlenmeli. Öğretmen bu müfredat ve kazanımları verirken sabit bir kaynağa bağlı kalmamalı. Bu aynı zamanda öğretmenlerin de kendilerini geliştirmeye, branşlar arasında daha fazla işbirliğine, birbirlerinin birikimlerinden yararlanmaya mecbur bırakacaktır. Sürekli birilerinden yararlanan ve kendini geliştiremeyenler zamanla sistemin dışına ya da başka memuriyet alanlarına kaydırılmalı.

Günümüzde Türkiye'nin zeki çocuklarının hiçbirinin aklında öğretmenlik mesleği yok. İster kabul edin ister etmeyin öğretmenlik mesleğinin itibarı yüceltilmelidir.

Bunun sosyolojik, ekonomik nedenlerinin iyi araştırılarak mesleğe itibarının kazandırılması gerekir. 400.000 kadar atama bekleyen varken hala her yıl 40-50 bin öğrencinin eğitim fakültelerine alınması çok büyük bir sorun. İmam-hatip lisesi mezunu bir din görevlisinin 5 yıl lisans eğitimi almış bir öğretmen ile, il özel idaresinde ilkokul mezunu bir sürücü görevlinin (kimsenin kişilik ya da yaptığı işi küçümsemiyorum) öğretmenin neredeyse iki katı maaş aldığı bir ortamda; Yasasında bile bir kariyer mesleği olduğu yazmasına rağmen normal memur ile kıyaslandığı ülkede öğretmenlik mesleğinin itibarı olmaz. Üniversite sınavında hiç bir okulu tutturamayanların tercihi olur.

Mesleki eğitim yeniden yapılandırılmalı. Kamunun donanım ihtiyaçları öncelikle mesleki eğitimin yapıldığı kurumlardan karşılanmalı.

Çalıştığım okullarda şunu gördüm. İhtiyaç duyulan mobilya benzeri alımlar ya hazır alınıyor ya da sanayi sitesindeki esnaflara sipariş verilerek karşılanıyor.

Hâlbuki ihtiyaç ile ilgili imkânı olup üretim yapabilecek okulda eğitim gören öğrenciler arasında önce ödüllü bir proje yarışması yapılsa ve ürünü, projesi kazanan öğrenciler, öğretmenleri tarafından hazırlansa daha iyi olmaz mı? Şu an endüstri meslek lisesi mobilya bölümü mezunu öğrencileri hemen hemen hiçbir esnaf yanına alıp çalıştıracak yeterlikte görmüyor. 18-19 yaşına gelmiş insanı çocuk muamelesi gösterip ona göre ücret vermek istiyor. Bir ölçüde haklı.

Mesleki eğitim alacak gençler liseye başlar başlamaz esnafa, sanatkâra ve sanayiciye eşit sayıda dağıtılsa, bunların sigorta ve diğer güvenceleri devlet tarafından sağlansa, haftada sadece iki gün okula gelip temel bilgileri alsa diğer mesleki eğitimi işbaşında usta öğreticilerden uygulamalı öğrense bence mesleki eğitim de çok başarılı bir yola girmiş olur. Esnaftan bu projeye katılanlar kamu teşviklerinden ve alımlarından eşit yararlandırılıp, yanına öğrenci almayanların kamu alımlarından ve teşviklerinden mahrum bırakılması da esnaflar arasında adaleti sağlayıp cazip gelecektir.

Öncelikle belirtmek isterim ki ceza ile terbiye taraftarı değilim. Ama suçun cezasının caydırıcı olmaması başka mağduriyetler ortaya çıkarıyor. Bu nedenle disiplin yönetmeliklerindeki cezaların daha caydırıcı hale gelmesi gerekiyor. Öğrenci bir suç işliyor ve suçu ısrarla tekrarlıyor. Her defasında bir üst ceza veriliyor. Ve sonuçta kısa süreli uzaklaştırma cezası alıyor. Bu öğrenciye ceza değil ödül, öğretmene ceza durumuna dönüşüyor.

Çünkü okuldan uzaklaştırıldığı günler devamsızlığından sayılmıyor. Ve o tarihlerde eğer girmediği bir sınav olursa öğretmen onun için yeniden sınav hazırlamak zorunda kalıyor. Kim cezalandı?

Pansiyonlarda sigara içilmesi engellenemiyor. Aynı öğrenci defalarca tuvalet, banyo vb. alanlarda sigara içerken yakalanıyor. Hiç olmazsa pansiyonda sigara içenlerin pansiyonlarla ilişkisi kesilsin. Ceza bu şekilde düzenlensin. Okuldan uzaklaştırılan öğrenci o tarihlerde sınava girmemiş ise o sınavdan 0 almış sayılsın ve o süre mazeretsiz devamsızlığına sayılsın. Bu şekilde daha caydırıcı olacaktır.

Okullarda en az haftada bir yarım gün akademik ders olmamalı, öğrenci okula gelecek ve mutlaka bir sanat ya da spor alanında ilgisi doğrultusunda eğitim alacak. Öğrenci isterse bütün ortaöğretim boyunca aynı alanda devam edebileceği gibi isterse ilerleyen yıllarda alanını değiştirme ya da ikinci bir alanda da kendini geliştirme şansı verilmelidir.

Okulların kadrosunda beden eğitimi ya da müzik benzeri öğretmenler olmamalı bunlar il ve ilçe milli eğitim müdürlüğü kadrosunda olmalı; hangi okulda sanat ve spor eğitimi varsa topluca oraya giderek o yarım günde sanat ve spor eğitimi verilmeli. Beden eğitimi ve sanat öğretmenlerine yıl içinde ek ders ücreti ödenmemeli başarıyı ödüllendirecek şekilde düzenleme yapılmalı. Örnek: İlde şampiyon bir ekip ya da sporcu yetiştirene bir yıllık toplam ücret bir kerede ödenmeli. Bölgede şampiyon ekip ya da sporcu yetiştirene buna ek olarak ailesiyle 15 günlük yurt içi tatil ücreti ödenmeli. Türkiye şampiyonu bir ekip ya da sporcu yetiştirene 15 günlük yurt dışı tatil ücreti ve yerli bir otomobil ödülü verilmeli. Avrupa şampiyonu yetiştirene otomobile ek bir konut, dünya şampiyonu yetiştirene idarenin takdir edeceği çok daha büyük ödül. Tabii bu ödüllerin eşdeğeri sporcu öğrenciye de verilmeli.

Ünlü sanatçı İbrahim Sadri Bayburt'a geldi. Akşam kültür merkezindeki programını izlemeye gittik. Korkut Ata Lisesi'nden genç bir kardeşimizin güzel şiir okuduğu kendisine iletilmiş. O da sağ olsun gence sahnede şans verdi. Hakikaten genç güzel şiir okudu. İbrahim Sadri de beğendi biz de beğendik. Bu yeteneklerin şimdiki eğitim sistemindeki sanat ve spor anlayışı ile keşfi imkânsız.

Okullar arası spor müsabakaları mutlaka hafta sonları yapılmalı. Öğretmenler görevlendirilerek halkın ve öğrencilerin beraber izlemesi sağlanmalı. Bu arada başarının takdir edilmesi ile centilmenlik ruhu verilmeli ve bu sayede de sporda şiddetin önüne de geçilmeli. Öğretmeni ve babası ile birlikte müsabaka seyreden genç küfredmeyecek daha

medeni spor ahlakına yakışır davranış kazanacaktır. Aksi davrananlar birçok haktan mahrum bırakılarak cezalandırılmalıdır.

Pansiyonlarda kalan öğrencilerin sanat, spor gibi etkinlikleri izlemeleri için düzenleme yapılmalı, kolluk kuvvetlerinin desteği, gönüllü öğretmenlerin de katılımıyla konser, sergi dinleti etkinliklerini izlemeleri sağlanmalıdır. Ayrıca isteyen öğrenciler gönüllü öğretmenlerle kandil vb. günlerde en yakın camideki programlara katılması sağlanmalıdır.

Bakanlık il içi ve dışı gezileri teşvik ederken koyduğu kısıtlamalarla bunu adeta imkânsız hale getiriyor. Örneğin: Gece yolculuklarının yasaklanması gibi. Hal bu ki tüm acemi sürücüler gündüz yollarda. Hem artık yolların ve taşıtların konfor ve güvenlik standartları çok yüksek. Gece yolculuklarına izin verilmeli. Diğer tüm tedbirler yerine getirilmeli.

Gezi yapılacak yerlerdeki pansiyonlu okullar diğer illerden geleceklere yeteri kadar yardım etmiyor. Halbuki başka ilden misafir geleceği zaman o yerleşim merkezinin köylerinden gelen öğrencilerin hafta sonları evci çıkmaları sağlansa bu sorun çok rahat çözülebilir.

Dikkate alınır ümidi ile 33 yıllık birikimimin bana verdiği kadarıyla görüşlerimi paylaştım. Tekrar edeyim ki hiç kimseyi incitmek gibi bir niyetim yok. Benim nüfusumda 4 çocuk var ama tüm çocuklar hepimizin. Sorunlar da hepimizin. Ben yanılmış veya yanlış çözüm önermiş de olabilirim.

Herkese saygı ve sevgilerimi sunarım.

Esen SARIKIŞLA DEMİR

İbni Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

SEVGİYLE BÜYÜSÜN GELECEK

Bir yerlerde yolunda gitmeyen bir şeyler var evet. Bireysel, grupsal, kurumsal... zincir nerede kopuyor bilmem ama kopan parçalar da toparlanmıyor. Kayıp ruhlar, kayıp kişilikler, kayıp bedenler, kayıp beyinler, kayıp gençler yetiştiriyoruz eğitim yuvalarında. Ben mesela derslerimde yitik akıllar büyütüyorum; her yeni konuda daha da yitiyor bu akıllar. Doyması, dolması gereken çeşmede bomboş gönderiyorum öğrencilerimi. Kurulmuş gibi, her sınıfta ders sonuna kadar vermek zorunda olduğum konuları saat mekaniği misali veriyorum, eksiksiz! Her saniyede bir damla daha boşalıyor karşımdaki beyinler. Ve zil çalıyor...

Yeniden kurulmak üzere ayrılıyorum sınıftan.

Öğretemediğimiz insanlığı, ahlakı, sevgiyi arıyoruz hep öğrencilerde. Rol modeli olamadığımız değerleri bekliyoruz gencecik, körpecik beyinlerden. Arınamadığımız telaşlarımız, kurtulamadığımız kaygılarımız ve unuttuğumuz sevgimiz arasında kaybolup gidiyor bu genç ruhlar.

Sevgi lazım akıllara; sevgiyle yapılmalı işler, sevgiyle yaşanmalı hayat. Çocuk da öğretmen de sevgiyle gelmeli okula, derse; kaygıyla değil. İçine çekebilmeli hayatı doyasıya.

Nefes, evet nefes egzersizleriyle başlanmalı mesela derslere. Beyin sakinleştirilmeli, kalp yavaşlatılmalı. Hem öğrenci hem öğretmen, zihnen ve bedenlen hazır hale getirilmeli derse. Haftalık meditasyon dersleri konulmalı mesela öğretim programlarına; öğrencinin iyilik ve sevgiyi, en çok da kendini keşfetmesi adına haftada sadece 30-40 dakika. Bu konuda uzman kişilerin her gün bir okula görevlendirilmesi kadar kolay olan bu uygulama için örneğin ben, haftalık beş saatlik dersimin bir saatini seve seve veririm sevgiye.

Akıllı tahta diyoruz... Tüm anlarını akıllı telefonlarıyla yaşayan, derslerde akli sadece 'whatsapp' ta ya da 'instagram' da olan nesli, kendimize, dersimize çekmenin yolu yine bu akıllı cihazlardan geçiyor sanıyoruz. Öğretmenliği sevgisiz, ilgisiz, en önemlisi ruhsuz akıllı tahtalara yaptırmaya çalışıyoruz. Onun akli hâlâ 'whatsapp' ta...

Akıllı tahtalara verilen, verilecek paranın çok azıyla ayda bir ücretsiz tiyatro etkinliği düzlenlsin mesela; çocuklar farklı ortamlar, yaşamlar görsün sanal olmayan; oturup kalkmayı, yeri geldiğinde kalkmamayı bilsin. Değerleri eğlenerek öğrensin: slaytla, fotoğraflarla, uzun konuşmalarla değil 15 Temmuz'u tiyatroyla anlattığımızı bir düşünün...

Toprak dersleri olsun söz gelimi, bir bitkinin hayatına şahit olsun çocuklar; onu büyürken, yeşerirken, çiçeklenirken, belki de ölürken görsün, yaşamı öğrensin.

Örgü, nakış dersleri olsun; bağlantı kurmayı, mantık geliştirmeyi öğrensin. Kendi elinden çıkan ürünü hediye etsin; mutlu etmeyi öğrensin.

Nezaketi, görgü, saygı, kıymet dersleri olsun; vermek istediğimiz değerler eğitimini doya doya alsın, insan olmayı öğrensin.

Tüm bunları öğrenen, uygulayan bireylerin yetiştirdikleri nesilleri bir düşünün...

Temel değerlerimizi içeren tarih, coğrafya, edebiyat ve dil dersleri günümüze uyarlansın biraz da.

Matematik...

- ...

- ???

- Lâzım Tabii...

Her dersin de sınavı olmasın canım! Görgü soruları sorulsun üniversiteye girişlerde; örnek olay soruları, "sen olsaydın" lar sorulsun yaşama dair.

İstemeyene anlatamazsınız, öğretemezsiniz vektörü, ametalleri, Sebki Hindi'yi... de geçer yine o dersten...

Yapmayalım arkadaşlarımız, büyüklerimiz, hocalarımız; yazık etmeyelim kendi ellerimizle daha fazla bu körpecik kalplere. Güzel değerleri notların, derslerin önüne geçirmeyelim. İyiliği, sevgiyi öğretmek için yapılan tüm uygulamaların en önünde olmak isteyebilecek çok meslektaşım var. Onları da kaybetmeyelim. Yarınlarımız değerlidir.

Yusuf BÜRKÜK

TBMM Vakfı Bingöl Fen Lisesi

HAYAT OKULU

Yaşadığımız çağda eğitimin insan hayatında ne denli bir öneme sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. İnsanların hayat karşısında akılcı ve pratik çözümler üretebilmelerine olanak sağlayan desteklerin başında küçük yaşlarda aldıkları eğitimin rolü büyüktür. Verilen bu eğitimin birey ve toplum açısından getirisinin aldıkları eğitimle doğru orantılı olduğunu görmekteyiz.

Günümüzde özellikle teknolojinin de gelişmesiyle insanların toplum hayatındaki ilgi alanları değişkenlik göstermeye başlamıştır. Bunun en somut örneklerini öğrencilerimizde görmekteyiz. Çocuklarımızın neredeyse hayatına yön verecek kadar ön planda olan teknolojik aletler maalesef okulun önemini ikinci plana atmaktadır. Gençlerimiz araştırmacı kimliklerini kaybetmekte ve bilgiye en kısa şekilde ulaşmaktadır. Bu durumun onları rahatsız etmediğini de görmekteyiz. Gençlerimiz araştırmayı, incelemeyi sadece teknolojik aletlerle sınırlı görmekte ve bununla yetinmektedir. Bilgiye bu şekilde ulaşanların zaman içerisinde kendilerini ciddi anlamda geliştirmeleri mümkün görünmemektedir. Öğrenilen bilginin uygulamaya konulmaması eğitimde sorunlar yaratmaktadır. Çocuklarımıza her şeyden önce her türlü bilginin yaşamda uygulanabilir bir yanının olduğunu öğretmeliyiz. Eğitim ve öğretim sistemimizin merkezine gerçek hayatı oturtmalıyız. Öğretmenin rehber olduğu öğrencinin ise alanda koşturan bir birey olduğunu unutmamalıyız. Lise çağındaki öğrencilerimizin bu safhadan sonraki dönemlerinin üniversite yaşamı olduğu düşünülürse verilecek eğitimin tamamen öğrenciyi hayat karşısında sağlam durabilecek, sorunlara pratik çözümler üretebilecek şekilde planlanmasına özen gösterilmelidir. Mesleki programlara daha fazla önem verilmelidir. Çocuklarımıza özellikle lise eğitimine geçiş sürecinde ilgi duydukları meslekler ve bu mesleklerle uygun uygulamalı eğitim veren okullar varsa bunlarla ilgili bilgilendirmeler ve pozitif anlamda yönlendirmeler yapılabilir. 2023 hedeflerimizden birinin ülkemize kendi mesleğinde kalifiye elemanlar yetiştirmek olduğunu ve bu doğrultuda bir eğitim sisteminin daha yararlı olacağını unutmadan gerekli çalışmaların

planlanmasının daha doğru olacağını belirtmeliyiz. Fen lisesi ve Anadolu lisesi formatındaki okulların önemini yadsımadan sosyal bilimler, spor ve mesleki okullara eğitim sistemimizde daha fazla yer verilmesi gerektiğini ve bunların birer mihenk taşı konumunda olması gerekliliğine vurgu yapmalıyız. Okullarımızda, çocuklarımızı üniversite sınavının yarışmacı havasından kurtarıp kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri alanlara yönlendirebiliriz. Toplumun terziye, kuaföre, aşçıya, teknik elemanlara, sporcuya vb. alandaki bireylere de ihtiyaç duyduğu gerçeğini gözden kaçırmayalım. Mesleki tarzda eğitim veren okullarda yetişen gençlerimizin 2023 hedefleri kapsamında ülkemiz için gerekli olan her türlü teknolojik araçların üretiminde yine bu gençlerin imzasının olacağını unutmayalım.

Bugünden başlayarak 2023 hedefleri kapsamında özellikle liselerimizde ciddi bir revizyona gidilmesinin hem öğrencilerimiz hem de toplum açısından yararlı olacağı kanaatindeyim. Uygulamalı eğitimin ne denli gerekli olduğunu ve gençlerimizin de bu eğitim planı çerçevesinde geleceğe dönük iyi birer uygulayıcı konumunda olacağını unutmadan gerekli çalışmaların yapılmasının faydalı olacağını belirtmek isterim. Yapılan bu tarz çalışmaların meyvelerinin zaman içerisinde toplanacağını ve hem toplum hem de birey olarak geleceğe daha güvenle bakacağımızı da unutmayalım.

Servet KARACA

Tatvan Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

ORTAÖĞRETİMDEKİ OKULUM

İnsanın en büyük sermayesi olan akıl ve zekâ fıtraten estetiğe ve kaliteye meyillidir ve hep buna ulaşmanın uğraşı içindedir. Kalite ve estetiğe ulaşmanın yegâne yolu da iyi bir eğitimden geçer. Hal böyleyken her insan kaliteli donanıma, fiziki ortama sahip bir okulda eğitim almak ister. Zaten sosyal devlet anlayışında devletin asli vazifelerinden biride vatandaşlarına kaliteli eğitim ortamları hazırlayıp eğitim almalarını sağlamak değil midir? İyi bir eğitimin temelinde donanım ve içerik olarak birbiri ile bütünleşmiş bir uyum olmalıdır.

Katıldığım bir öğretim yöntemleri seminerinde konuşmacı olarak davet edilen Prof. Dr. Aytaç Açıkalın sunumu sırasında içimizden birini yanına çağırarak masanın üzerine çıkardı. Ve dedi ki “Söyle bakalım bu salondaki en zeki insan kim?” Masaya çıkan kişi az bir duraksamadan sonra salona hiç bakmadan “ben” dedi, herkesin acaba beni işaret eder mi heyecanı ile kendisini göstermeye çalıştığı bir ortamda bu cevap salonda gülüşmelere neden olmuştu ki Aytaç Bey’in “bravo!” ve alkışlarıyla gülüşmeler yerini derin bir sessizliğe bıraktı. Acaba bu takdir nidaları, bu tebrik alkışları nedendi? Yoksa gerçekten Prof. Açıkalın içimizdeki en zeki insanı mı seçmişti? Açıkalın: Eğer bunun aksi bir cevap vermiş olsaydın ya da buradakilerden birini göstermiş olsaydın buradaki en aptal insan sen olurdun. Hiç kimse benden bizden zeki değildir. Dünyanın en zeki insan benim, biziz dedi. Zeki arkadaşımı, teşekkür ederim diyerek yerine gönderdi. Sonra kendi kendime düşündüm gerçekten dünyanın en zeki insanı ben miyim? Evet, doktor tescilli geri zekâlıya bile sorulsa en zeki insan kim? Kesinlikle ben diyecektir. Madem dünyanın en zeki insanları biziz ki gerçekten insanımız, çocuklarımız çok zeki; o zaman onların ihtiyacına cevap verebilecek eğitim ve öğretim ortamlarını, müfredatlarını, donanımlarını oluşturmak, hazırlamak ve tedarik etme zorunluluğu doğuyor. Bu zorunluluk “Nasıl bir okul, nasıl bir ortaöğretim?” sorusunu da beraberinde getiriyor.

Her kesimden insanların istediği değil, her kesimin ihtiyacına cevap verecek bir eğitim sistemine sahip olmak önemli. Bence bunu başarmak için eğitimin temel amacı olan kişilik kazandırma, iç motivasyon

ve bireysel ilgiyi arttırma en önemli öncelikler olmalıdır. İlköğretim dediğimiz ilkokul ve ortaokul kademeleri öğrencinin daha çok taklit ettiği, farkında olmadan öğrendiği öğretim kademeleridir. Bunun içindir ki her şeyi öğretmeninde gören bir ilkokul öğrencisi öğretmeni yanlış öğretmiş olsa dahi onu doğru bilir öğretmek istediğiniz doğruyu kesinlikle kabul etmez. İşte sevgi ve saygının bir gereği olarak bilinçaltına yerleşen bu öğrenme farkında olmadan öğrenmedir. Ya da ortaokulda öğretmenin okuduğu kitabı okumak, onun giyindiği gibi giyinmek, konuştuğu gibi konuşmaya çalışmak, öğrettiği gibi öğrenmeye çalışmak taklidi bir öğrenme modelidir. Kişiliği henüz oturmamış, neye nasıl karar vereceğini tam olarak bilmeyen öğrenci bir anda kendisini ortaöğretim kademesinde bulunca bir bocalama dönemi başlıyor. Bu dönem de öyle bir okul modeli devreye girmeli ki kişi o bocalama devresini kayıpsız atlatabilsin.

Peki, devreye girecek okul modeli nasıl olmalı?

*Öğrencinin akademik başarısını destekleyen, kültürel ve sosyal aktivite ihtiyaçlarına cevap veren,

*Hem günün şartlarına hem de gelecekteki değişimlere entegre edilebilir, fonksiyonel ve fiziki şartları uygun,

*Çok çeşitli öğrenme imkânlarının bir arada sunulduğu aynı zamanda öğrenmeyi kolaylaştıran,

*İnsan olgusunu ve bireysel ilgiliyi ön planda tutan eğitimci kadrosunun varlığı,

*Başarı zirvesine çıkma ve en önemlisi orada kalma vizyon ve misyonuna sahip idareci kadrosu

*Öğretmek öğrenmenin yanında yaparak, yaşayarak ve uygulayarak öğrenmenin öncelikli olduğu ve bu öğrenmelere uygun fiziki ortamların uygun olduğu,

*Bütün paydaş ve bileşenleri ile bütünleşmiş başarı sistemi oturmuş, sadece çevresine, ülkesine değil dünyaya örnek olabilecek başarı öyküleri yazan,

* Başarıda rekabeti değil, rakipsizliği benimseyen,

* İmkân ve fırsatları lehine kullanabilen,

* Eğitimi dört duvar arası ile sınırlandırmayan dışarıya taşıyan ve en önemlisi kendisinden yolu geçenleri istedikleri akademik başarıya sevk eden bir okul modeli olmalıdır.

Ortaöğretim çağındaki çocukların yaş itibarıyla ergenlik çağına oldukları malumdur. Ergenlik döneminde kendisine bir kimlik arayan öğrenciyi bu bocalama döneminde en iyiye nasıl sevk edebiliriz ki kendisinde iyi bir kişilik, iyi bir kimlik oluşsun?

Öyle bir ortaöğretim ortamı olmalı ki hem öğrenciye bir kimlik kazandırıp iyi bir kişiliğe sahip olsun hem de onu hedefine ulaştırsın. Ama nasıl? Bu makaleyi yazmaya başlamadan önce girdiğim sınıflarda gençlerin bu konudaki nabızlarını ölçmek, fikirlerini almak ve fikirebinmek adına sorular sordum. “Nasıl bir okulda okumak isterdiniz? Gelecekte kardeşleriniz, çocuklarınız için nasıl bir okul, nasıl bir ortaöğretim hayal ediyorsunuz?” gibi... Öğrenciler hep anı değerlendirdikleri için aldığım cevaplar pek de istediğim cevaplar olmasa da kafamda küçük ışıkların parlamalarına vesile oldu. İşte o ışık parıltılarından birkaçını paylaşmak istiyorum.

Öğrenme çeşitliliği ve gizli kalmış yeteneklerin ortaya çıkması için seçmeli derslerin çokluğu, en önemlisi bu seçilen derslerin öğretimi için yeterli, tam donanımlı öğretmen kadrosu ve uygulama ortamlarının var olması. Mesela yabancı dil öğretiminden örnek verecek olursak okul kademelerinde sınıf ortamında normal bir ders gibi işlenen yabancı dil derslerinin istenilen öğrenme seviyesinde olmadığı aşikâr. A1 düzeyinde öğretilen yabancı dil A1 düzeyinden öteye geçmiyor. Öğrenci bir şey öğrenemediği gibi A1 düzeyine inen öğretmende kendisini zorlayan bir ortam bulamadığından çabuk unutulmaya müsait olan yabancı dil bilgisi ve kelime daracığı daralıyor ve nihayetinde körelip gidiyor. O güne kadar kazandığı dil becerisi üç-beş yılda yok olup gidiyor. Bu durumu ortadan kaldırmak için yabancı dil derslerini sınıflarda değil tam donanımlı dil laboratuvarlarında veya sınıf dışında oluşturulacak yabancı dil ülkesinin kültür ve yaşantısının hissedildiği ortamlar oluşturulmalı, belli bir düzeye ulaşan öğrencilerin yabancı dil ülkesinde eğitim imkânı sağlanmalı,

Öğretmene ve akademik başarıya duyulan derin saygı. Nasıl ki ilkokul çocuğu için öğretmenin yanlışı yoktur. En iyi rol model o dur. Bu anlayış aynı şekilde ortaöğretimde de devam etmeli. İlkokul çocuğu her şeyde öğretmenini gördüğü için öğretmeni onun her şeyidir. Çünkü öğrenmeye bir açıklık var ve yeni öğrenilen her şey zevk veriyor. Bu öğrenme açıklığı aynı şekilde ortaöğretimde de devam etmeli. Bunun için öğretimin her kademesinde öğrenme açıklığını hissettirecek bir öğretim yöntemi olmalı. Ancak öğrenme açıklığının olduğu ortamda akademik başarı gelir.

Daha az ders ve daha çok mesleki ve sosyal gelişim. Ortaöğretimde özellikle de mesleki eğitim yapan okullarda o kadar çok ders var ki öğrenciler artık memurlar gibi sekiz-beş çalışmaya başladılar. Mesleki derslerin fazlalığı, meslek öğretmenlerinin azlığından (kendi bölgem için söylüyorum) bazen gün boyu öğrenciler tek öğretmenle günü akşam ederken bu durum öğrencinin ruhunda bir bıkkınlık, öğrenmeye karşı bir erozyona sebep oluyor. Eğer bu bıkkınlığı dağıtacak ve ruhundaki erozyonu onaracak sosyal gelişimi için zaman kalmıyorsa öğrenci

zamanla bunalımlı bir ruh haline bürünecektir. Uygulama yapacak fakat uygulama yapacak tam donanımlı laboratuvarı yok ve ancak 12. sınıfta staj yapabiliyor. Onun için ders sayısının azaltılarak uygulama, etkinlik ve mesleki çalışmaya yapma ağırlık verilmesi, uygulama yapılacak alanların ihtiyaca tam cevap verebilecek hale getirilmesi ve bu uygulamaları hakkıyla yapacak alanında yetkin öğretmen kadrosuna ihtiyaç var. İstedığınız kadar iyi öğretmen olun bütün bir günü aynı sınıfta aynı öğrencilerle geçirirseniz sizdeki verim düşer, öğrencilerinizde de dikkat ve motivasyon kaybı kaçınılmaz olacaktır. Bütün enerjisini okulda harcayan bir öğrencinin kendisini toparlayıp topluma karışacağı sosyal bir gelişim alanı da yoksa robotik bir yaşamın sonuçlarını varın siz düşünün. Birlikte vakit geçirme yaratıcı düşüncüyü geliştirmek için ortam bulma, konforlu bir gelecek için kontrollü bir yaşam biçimi seçmek önemli. Eğer bunlar yoksa eğlence ihtiyacı doğacaktır. Eğlenmek için kaçamaklar, kaçamaklar ise vakit kaybını ve kötü ortam arkadaşlığını beraberinde getireceğinden vahim sonuçlar boşluğu dolduracaktır.

Dikkat süresini uzatmak, özgüveni arttırmak. Şu anki ortaöğretimde bir derste öğrencinin dersi dinlemesi için dikkat süresi en fazla 20 dakika. Öğrencinin dikkatini maksimum seviyede tutacak öğretim yöntem ve teknikleri geliştirilmeli. Peki, nasıl bir öğretim yöntem ve tekniği olmalı ki öğrencinin dikkat süresi artsın? Bana göre çözüm geleneksel sınıf modelinden kurtulmaktır. Şark köşesine dönüştürülen bir sınıfta istediği gibi oturup ders dinlemekten öğrencilerimizi mahrum edecek engel ne ola ki? İlla arkeolojik kazı yapmak için üniversitenin ilgili bölümünü bitirmeyi beklemek mi lazım? Öğrencinin kendini rahat hissedeceği ortamlar yaratmadıkça öğrencinin dikkat süresi uzayacak, kendisine olan güveni artacak. Ama biz öğrencinin tepesinde dikilmeye devam ettikçe de dikkat süresi kısalmaya devam edecektir. Dikkati dağılan öğrenci hırçınlaşacak kendisine, çevresine zarar verecek. Olumlu anlamda özgüveni azalacaktır.

Başarılı olsunlar diye öğrencileri sürekli ders, sürekli deneme ve zihni yoran etkinliklerle koşturmamak, okul içinde zihnin bunaldığı, dikkatin dağıldığı anda toparlayıcı ders dışı egzersizlerin, ortamların olması gerektiğine inanıyorum. Hatta belki ütopik olacak ama her okulda bir oyun odasının olması abes olmasa gerek. Belki o zaman can sıkıntısı kavramını ortadan kaldırabilir, okuldan kaçmaları önleyebilir, devamsızlıkları minimize edebilir, eğitimi eğlenceli bir hale getirebiliriz. Belki de gençlerin hayal güçlerinin zenginleşeceği açık hava eğitim ortamları ile zenginleşmiş öğrenme ortamları oluşturabiliriz.

Soru sorma becerisinin geliştiği bir ortaöğretim. Öğrenme sadece bilgiyi öğrenmek değil öğrendiğini işlevsel hale getirerek hayata

uygulayabilmektir. Bunu yapabilmek için de sormak, sorgulamak, irdelemek gerekir. Soru sormasını bilmeyen öğrencide tam öğrenmenin gerçekleştiğine inanmıyorum. Soru sormak; sorgulamayı, analiz-sentez yapmayı, bir karara varmayı gerektirdiğinden öğrencide soru sorma becerisini geliştirecek bir müfredat mutlaka olmalı. Çoğu zaman kendisinde bu özgüven oluşmayan öğrenci doğru bildiği sorunun cevabını veremiyor, anlamadığını soramıyor. Kalabalık bir ortamda medeni cesaret gösterip belli bir konuyu aydınlatacak soruyu soramıyor. Böyle bir kişi ömrünün çoğunu soramadıklarının cevaplarını aramakla geçireceği için hayıflanmaktan başka bir seçeneği kalmıyor.

Müfredatıyla, okuluyla, idarecisi, öğretmeni, velisi ve öğrencisi ile eğitimin kapsayıcı bir vizyonu olmalı. Vizyon olmadan bilgi sadece harfler, sayılar ve terimlerdir. İyi dizayn edilmiş bir vizyonla eğitim anlam kazanır. Ulaşılmak istenen rota çizildiğinden hedefe varmak kolaylaşır. Yaşadığımız çağda bilgi teknoloji ile birlikte her an elimizin altında ve istediğimiz bilgiye istediğimiz anda ulaşabiliyoruz. Eğer bu imkân iyi bir vizyonla doğru kanallara edilmez ise faydacı sonuçlarından çok zararlı sonuçlarının olacağı mutlaklır. Bu nedenle eğitimin sahip olduğı vizyonun bileşenlerine sirayet etmesi elzemdir.

Sadece bilgiyi öğreten değil bilgiye nasıl ulaşılacağını, ulaşıldığında nasıl kullanılacağını ve faydacı bilgiyi edinmenin önemini de öğreten bir ortaöğretim. Burada kısaca söylenecek söz: Balık vermeyi değil balık tutmayı öğretmek gerekir. Şu an tamamen akademik başarıya yoğunlaşmış sistemde kişiler sahip oldukları yeteneklerini hep üniversite sınavlarından sonraya erteliyor. Çoğu, sınavı başaramayacağını anlayıp yeni şeylerin peşine düştükten sonra yeteneklerinin farkına varıyor. "Aa... Meğer ben bunu yapabiliyormuşum," deyip kendine hayret ediyor. Çünkü ben hiç su tesisatı, doğalgaz tesisatı döşemeyi öğreten bir okul görmedim. Demek ki, öğrenmek ihtiyaçtan gelir. Öğretilenlerin kişinin hayatına katacağı avantajları hissettirmek, öğrenmeyi zaruri bir ihtiyaç haline getirmek lazım.

Sürekli yenilenmek ve yeniliklerden haberdar olmak. Daha öncede belirttiğim gibi okullar teknik donanım, fiziki alt yapı olarak mutlaka yeniliğe ve dönüşüme açık olmalı. Sürekli değişime açık olan müfredatlara göre yenilenip farklı öğrenme ortamlarına dönüşebilen ortaöğretim kademesi.

Ezber modelinden çıkma, zorunlu ödevlerden kaçınma. Bilginin sınırlandırılmadığı bir ortamda bilgiyi ezberlemenin ezberini bozmak gerek. Öğrencinin hafızasını ileride kendisine yaramayacak bilgilerle doldurmanın bir gereği yok. Devletin bugün uygulamakta olduğı FATİH

Projesi mantıken öğrenci için sanal bir hafızadır. Bu kadar teknolojik imkânın olduğu bilginin globalleştiği ortamda öğrencileri zorunlu ödevlere tabi tutmak da ayrı bir dert. Tabii burada bunları söylerken öğretmeni ilgilendiren kısma değinmeden geçmek istemedim. Eğitim sistemimizde not her ne kadar bir ölçütse de eğitimimiz bu zorunlu ödevlerden, ezbere ve dahi nota endeksli sistemden kurtulamayacaktır. “Bilgi paylaştıkça çoğalır.” Sözünden hareketle öğrenilen her bilgiyi öğrenci arkadaşı, ailesi ve çevresi ile paylaşırsa ezberden kurtulur. Bilgiyi ailesi ile paylaşan öğrenci aileye yeni bilgiler öğrendiğini fark ettireceğinden veliyi okula yakınlaştıracak, daha ilgili bir veli haline getirecektir.

Tabii bu maddelerin sayısını çoğaltmak mümkündür. İstedığımız kaliteli eğitimin önünde engel istemediğimiz gibi onu sürekli geliştirecek yaratıcı fikirlerin olması gerekir. Kaliteli eğitimin bir diğer anahtarı da planlı, sabırlı ve sıkı çalışmaktır. Bunları içinde barındıran bir okul bir ortaöğretim, mensupları olan öğrencilerine kaliteyi yakalama duygusunu tattıracaktır. Öğrendiklerinin hayatına kalite kattığına inanan öğrenci başarmayı hedef edinip çalışacak ve dersi can kulağı ile dinleyecektir. Aslında bu yazdıklarımın temelinde yatan belki de en önemli etmen karşılıklı güven duygusudur. Başta yazdığım gibi kendisine kimlik arayan bir öğrencinin onu edinmesindeki temel dinamik karşılıklı güven duygusudur. Kendisine güvenildiğini hisseden öğrenci güvenmesini öğrenecektir. Okulunu tanıyan öğrenci oraya kendisini ait hissedecek ve kendisini daha rahat ifade edecektir. Çünkü kaliteli bir eğitimin merkezi olan okulda en önemli unsur uyum ve saygıdır. Kendi hayallerinin peşinden koşan uyum, saygı ve işbirliğine dayalı bir eğitim anlayışını yakalayabilmemiz için geleneksel sınıf düzeninden çıkıp öğrenmeyi bütün hayata yaymak, dünyayı ve yaşamı bir sınıf haline getirmek için hala geç kalmış sayılmayız.

Nihayetinde eğitim geleceğe yatırımdır. Yatırımı sağlam temellere dayandırıp kârlı bir üretim elde etmek için neşe, şükran, huzur, ilgi, mutluluk, umut, gurur, eğlence, ilham, sevgi, saygı iç motivasyon gibi olumlu duyguların pekiştiği ve ifade edildiği, etik değerlerin desteklendiği bir okul, bir ortaöğretim hepimizin hayali olsa gerek.

Taşkın ÖNEL

İzzet Baysal Anadolu Lisesi

DEĞMELİ YÜREĞİN

Hayata değmeli yüreğin, gönlün sevgisiyle dolmalı genç fidanların. Yalnızlığın dehlizlerinde yüzsen de yalnızlığa terk etmemelisin küçük yürekleri. Yanı başındaki kocaman boşlukta seni bulmalı, sana umudun kırıntılarıyla sarılanlar.

Her köşende ayrı bir tecrübenin terennümü, bambaşka bir deneyimin rayıhası esmeli. Gülümsemelerin sıcacık renkleriyle dolmalı her bir hücren, bilmelisin ki canın yanacak, hayata tırmanan küçük ellerin ıstırabıyla. Ve bu acı, lezzetiyle gelecek hanene. Şenlenecek ıssız koridorların.

Aç kanatlarını, merhamet pınarlarından esinlenerek. Sığınağı ol, kopan fırtınanın ortasında yapayalnız ve çaresiz kalan takaların. Şefkat, anneden öğrenilip sende tamamlansın.

Kustuğun kanın, kızılçık şerbeti olduğuna inandır kendini, soranları. Kanayan dizlerin sızısını hisset yüreğinde, merhemi sözlerinde gizlensin. Muhabbet buseleriyle kapat taze yaraları. Bil ki yapayalnızdır, uçmayı bilmeyen küçük kuş, bilgisiz ve çaresizdir.

Işığı ol karanlıkların, çareler sadağında bulunsun. Şifa aranan adreslerin başında seninki söylensin. Sevgiyle çarpan yüreklerin, sevgi dolu aksi ol.

Hep özlenen ol, hep özleyen; hep gözleyen ol, hep gözlenen.

Alper YAVUZOĞLU

Bucak Adem Tolunay Fen Lisesi

DEĞERLİ EĞİTİM

Eğitimin tarih içerisinde farklı bilim insanlarınca çok farklı tanımları yapılagelmıştır. Bu tanımları incelediğimizde, eğitimin bir süreç oluşu ve istendik davranışlar oluşturmaları ortak noktalar olarak işaretlenebilir.

Otoritelerce kabul gören PISA gibi, küresel ölçekli değerlendirmelerde Fin ve Japon eğitiminin başı çektiği görülmektedir. Bu iki eğitim sistemi küçük birkaç benzerlik dışında çok ciddi farklılıklar göstermektedir. Neredeyse taban tabana zıt denilebilecek bu iki eğitim sisteminin zirveyi paylaşıyor oluşu nasıl açıklanabilir? Rahat, özgür, öğrenci merkezli bir eğitim sistemi başarılı olurken bunun tam tersinin başarısız olması beklenir. Ne var ki sert, kuralcı, esasici olarak nitelendirilebilecek Kore ve Japon eğitim sistemi de en az Fin eğitim sistemi kadar başarılı. Nitekim 2015 PISA verilerine göre Fin eğitim sistemi 5. olurken Güney Kore ve Japon eğitim sistemleri zirveyi paylaşmaktadır. Şu halde hangi eğitim sisteminin doğru bir sistem olduğu ya da hangisinin yanlışlanabilir olduğu tam olarak ortaya konamaz.

Acaba Fin eğitim modelini Kore'ye, Japon eğitim modelini de Finlandiya'ya uygulasak yine aynı başarıdan söz edebileceğimiz mi? Hiç sanmıyorum. Zira evrensel bir eğitim sisteminden bahsetmek mümkün değildir. Eğitim sistemleri çeşitli eğitim modelleri vasıtasıyla toplumların yaşam tarzlarının, değerlerinin, dünya görüşlerinin, dinlerinin, örflerinin, adetlerinin, kültürlerinin doğal bir sonucu olarak kendiliğinden ortaya çıkar ve zaman içinde şekillenir. Şayet bu şekillenen sisteme, eğitim yöneticileri ya da karar vericiler, uygulayıcılardan, öğretmenlerden, görüş almaksızın, sadece uygulandığı ülkede çok başarılı olmuş diye, diğer toplumlara özgü eğitim sistemlerini taklit ettirecek dokunuşlar zinhar yapılmamalıdır.

Tüm toplumlara ait eğitim sistemleri biriciktir. Çünkü eğitimin içinde olduğu topluluk, kültürü ve yaşam tarzıyla ne kadar şahsına münhasır ise eğitim sistemi de o denli kendine özgüdür ve olmalıdır da.

Toplumlar içinde eğitimden sorumlu karar vericiler, eğitimin eksiklerini ve ihtiyaçlarını işin mutfağından öğrenmeli ve uygulayıcılarla

işbirliği içinde olmalıdır ve hatta eğitim yönetici ve karar vericileri eğitimin tabanından çıkarılmalıdır. Getirilecek yeniliklerde uygulayıcılardan çeşitli anketler, raporlar yoluyla görüş alınmalı ve uyum içinde çalışılmalıdır. Böylece verilecek kararların isabetli olması olasılığı artacak ve olası değişikliklerin benimsenerek, uygulanması sağlanacaktır. Öte yandan uygulayıcılara verilen değerin gösterilmesi açısından da bu durum son derece önemlidir.

Ülkemizin 2012 ve 2015 PISA sıralamalarına göz attığımızda 40. sıradan 50. sıraya gerilediğini görmekteyiz. Acaba ülkemizde Fin eğitim sistemi mi yoksa Japon eğitim sistemi mi uygulanmalı? Polonya'nın ilk ona girdiğini düşünürsek Polonya eğitim sistemini mi gözden geçirmeliyiz? Fen, matematik ve okuma-okuduğunu anlama alanlarında yapılan bu sınavda okuduğunu anlamada dahi ciddi sıkıntılar karşımıza çıkmaktadır.

Peki, adı geçen bu ülkelere başarıyı getiren nedir? Esasicilik, kuralcılık ve disiplin mi? Yoksa özgür bir eğitim-öğretim yöntemi olan yapılandırmacılık mı? Ya da bütün bunların dışında eğitime yapılan yatırımın, kişi başına düşen eğitime harcanan paranın fazla oluşu mu? Hangisi acaba?

Eğitime harcanan paranın eğitim kalitesine doğrudan bir etkisi olduğu ispatlanamamıştır. Daha az para harcayarak da daha iyi eğitim alınabildiği gözlenmiştir. Yani parayla daha iyi eğitimi satın alamıyor, daha çok para harcayarak daha eğitilmiş insanlar yetiştiremiyorsunuz.

Bu noktada asıl sorulacak soru şu: İyi bir eğitim nasıl olmalı? Bu soruya toplum dinamikleri, ihtiyaçları, gerçekleri ölçüsünde doğru cevabı verebildiğimiz an iyi eğitimin başlangıç noktasında duruyoruz demektir.

Ülkemiz ortaöğretim kurumları göz önüne alındığında dikkat çeken ilk nokta merkezi sınavlar ve sınav odaklı eğitim sistemidir. Bizler toplum olarak, uygulayıcılar olarak eğitim çıktılarından tam olarak ne bekliyoruz? İstendik davranışlardan kastımız ne? Eğitim sistemimizin amacı nedir? Öğrenciden kendisine süreç içinde ve sonunda, özellikle de merkezi sınavlarda verilen beş seçenekli yüzlerce soru içinden en çok doğru cevabı bulmasını mı bekliyoruz? En çok soruya doğru cevabı verince eğitim amacına ulaşmış, görevini yerine getirmiş mi oluyor?

Ülkemizin bekasını sağlayacak doktorluk, subaylık, mühendislik, hâkimlik, pilotluk, avukatlık, siyaset yönetimi gibi kritik noktaları teslim edeceğimiz gençlerden beklediğimiz şey sadece, kendisine verilen zaman içinde önüne konan kitapçıktaki daha fazla doğru seçeneği

işaretlemek olmamalıdır. Bu eğitim modelini sonuç odaklı model olarak tanımlamak çok da yersiz olmasa gerek.

Süreç göz ardı edilerek sadece sonuç odaklı oluşturulmuş eğitim modelinin, içinde bulunduğu topluma çok ciddi zararlar vermesi muhtemeldir. Öyle ki, sonuç odaklı ve çoktan seçmeli ayırt etme modelinde öğrenci, eğitim süreci içinde edinilmesi gereken; sevgi, saygı, vatanseverlik, hoşgörü, dürüstlük, kendini ifade, değer verme gibi ahlaki erdemler ile araştırma, inceleme, sonuca ulaşma, analiz, sentez, değerlendirme, uygulama gibi öğrenme parametrelerinden yoksun kalarak süreçten çıkacak ve belki de hiç hak etmediği halde kendisine uygun olmayan yerlere gelebilecektir. Bunun yanında süreç içinde edinilmesi gereken pek çok ögeye sahip olduğu halde sadece çoktan seçmeli test sorularını cevaplayamadığı için iyi yetişmiş öğrenci de hak ettiği yerde olamayabilecektir.

Bu durum toplum dinamikleri açısından son derece sakıncalı ve dahi tehlikelidir. Sadece sonuç odaklı yetişmiş, yeterince süreç eğitiminden geçirilmemiş eğitim çıktıları olan öğrenciler, toplumun kendisine emanet ettiği rolü kim için, ne için ve nasıl kullanması gerektiği noktasında sıkıntı yaşayacak ve dahi bağrından kopup geldiği topluma karşı tehlike oluşturacaktır.

Öyle ki binlerce insanın katledildiği savaşlarda kullanılan en iyi kitle imha silahlarını icat eden veya kullanan insanlar şüphesiz ki çok iyi eğitim almışlardır. Yine biyolojik silahları ve en ölümcül virüsleri keşfeden ve insanlar üzerinde acımasızca kullanan bilim insanları eminim ki çoktan seçmeli pek çok soruya doğru cevap vereceklerdir. Ülkelerini savaşlara sürükleyen devlet adamlarının aldıkları eğitim inkâr edilebilir mi? Kendi ülke insanına bomba yağdıran uçakları kullanan pilotların aldığı eğitim ne kadar kötü olabilir? Nükleer reaktörü bulmak ve kullanmak ciddi bir eğitim istemektedir. Ancak o kritik görevleri ve rolleri üstlenen kişilere, yeterli değerler bilinci ve karakter eğitimi verilmez ise eğitim sayesinde edindiği donanımı nereden ve nasıl kullanması gerektiği konusunda ciddi sıkıntı yaşayacak ve hatta kötülüğe hizmet eden bir katile, bir canavara dönüşecektir.

İşte tam da bu noktada ihtiyacımız olan şeyin, başka bir deyişle eğitimdeki istendik davranışların, yeterli değerler bilinci ışığında kazandırılmış karakter eğitimi olduğu tüm çıplaklığı ile ortaya çıkacaktır. Böylece iyi eğitim nasıl olmalı sorusunun cevabı da kendiliğinden verilmiş olacaktır. “İyi insan olmak”.

İyi bir eğitim alarak iyi bir insan olmak, iyi bir liseden mezun olup popüler bir üniversiteye girebilmek değildir tam olarak. Her nereye gidiyorsak, her ne iş yapıyorsak en iyisini en güzelini yapabilmek, insanlığa kendi gayretimiz ölçüsünde yeterince katkıda bulunabilmektir.

Eğitimin en önemli eşiği sayılan üniversite eleme sınavlarında “aşağıdakilerden hangisi doğrudur? Ve hatta biraz daha öte giderek “aşağıdaki doğru olan seçeneklerden hangisi en doğrudur?” gibi sorularla öğrencileri değerlendirmek ve o sonuçlara göre rol biçmek elbette ki iyi insanı belirlemede isabetli sonuçlar vermeyecektir.

Buradan hareketle eğitimin değerlendirmesi, sadece sonuca odaklanmak olmamalı ve eğitim süreci de işe koşulmalıdır.

Eğitim çok yönlü bir eylemdir. Eğitimin ilk yönü değerler kazandırma sürecidir. Bu süreç çocuğun duyduklarını idrak ettiği ilk andan, aileden başlayarak ilköğretim ve ortaöğretimde ciddi bir şekilde devam eden değerler bilinci oluşturarak “karakter eğitimi” ile sürdürülmelidir.

Değerler bilinci ile oluşturulmuş karakter eğitimi yeterince alan öğrenci gereken öğrenme davranışlarını da yerine getirdiğinde donanımıyla ailesine, vatanına, milletine ve en önemlisi insanlığa hizmet eden hayırlı bir evlat olma erdemini kazanacaktır.

Kaldı ki günümüzde gerçekleşen okul sınavları ve merkezi sınavlardan yeterince başarı sağlamış bir öğrencinin, öğretmenlerine ya da büyüklerine karşı davranış problemi yaşaması, arkadaşları ile iletişimde sıkıntıya düşmesi; girdiği ortamlarda uyumsuz, bencil bir şekilde bürünmesi değerler eğitiminin eksikliğine işaret etmektedir.

Örneğin bencil, çıkarıcı, sevgisiz, insanlara değer vermeyen bir eğitim çıktısı merkezi sınavda sorumlu olduğu testlerin tamamına doğru cevap vererek doktor olsun. Eminim hastalara neler yapabileceğini tahayyül etmek dahi istemeyiz.

Diğer taraftan iyi bir eğitimin farklı bir yönü olan etkili öğrenme aktivitesinin tüm aşamalarını gerçekleştirmek gerekmektedir. Bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme aşamalarından acaba ne kadarını gerçekleştirebiliyoruz?

Ortaöğretim kurumlarında bilgi ve kavrama aşamasını hemen her kurumun gerçekleştirdiği görülüyor. Uygulama aşaması ise laboratuvarı olan, sadece olması yetmez, bunu etkin bir şekilde kullanan kurumların

gerçekleştirdiği varsayılan bir aşamadır. Öğrenmede “Uygulama” aşaması bile tam anlamıyla öğrenme için yeterli değilken nasıl iyi bir eğitimden bahsedilebilir? Peki, bu öğrenmeyi tam olarak gerçekleştirebilmek için neye ihtiyaç var? Öğrenme modelleri içerisinde öğrenmenin tüm basamaklarını barındıran öğrenme modeli en iyi seçim olacaktır. “Proje Tabanlı Öğrenme”.

Eğitimde amacımız sonuç kadar süreci de önemsemek ise, öğrencinin öğrenme basamaklarını adım adım gerçekleştirdiği, bilgiye kendisinin ulaştığı, ortaya bir ürün çıkardığı ve değerlendirmesini de kendisinin yaptığı bir model olan “Proje Tabanlı Öğrenme” son derece isabetli bir model olacaktır. Her öğrenciden her dönem için bir dersten proje hazırlaması istenmelidir. Şu durumda mezun olan bir öğrenci en az sekiz proje hazırlamış olacak demektir.

Hayatta kendi kazandıklarımız başkalarının bize verdiklerinden çok daha değerli ve önemlidir. Kendi bilgisine kendi ulaşan öğrencinin yaşadığı haz bile hiçbir kitaptan yoktur ve dahi anlatılamaz.

Çok eskiden bir televizyon programında izlediğim, Anadolu’nun bir köyünden gelmiş olan bir teyze “ilim sokakta sen almasını bilirsen, bilim doğada, her yerde sen görmesini bilirsen” diyordu. Bu noktada öğrenciyi, sadece öğrenme ortamı olarak, yanlış kanıksanmış dersliklere sıkıştırmamak gerekir. Laboratuvar, kütüphane, bahçe, spor salonu, sahne, müzik odası ve hatta yeri geldiğinde sokak gibi pek çok öğrenme ortamı işe koşulmalıdır.

Mesleğimin ilk yıllarında pastoral şiir konusunu işlerken bahçeye çıkmak için izin istediğim idareci arkadaşın “Yahu hocam, şimdi sana izin verirsem herkes dışarı çıkmak ister, ben nasıl zapt edeyim bu kadar çocuğu? Sen sınıfta yap, ne yapacaksın bahçede? Boş ver.” şeklinde verdiği cevap nasıl açıklanabilir? Bazı fen lisesi öğretmenlerinin fen bilimleri ve matematik dersi dışında kalan müzik ve edebiyat alanlı dinletileri ve drama gösterilerini son derece gereksiz görmeleri ne ile izah edilebilir? Drama faaliyetlerine öğrenci seçerek yapılan çalışmalara katılmak isteyen öğrencilere “benim dersim çok önemli, gidersen kalırsın” cevabını veren bir atölye öğretmenin tutumu nasıl haklı gösterilebilir? Böylesine sığ bir ortamda yetişen çocuğun disiplinleri ya da dersleri önemli, önemsiz şeklinde sınıflandırması da elbette ki kimseyi şaşırtmamalıdır.

Bunun ötesinde okul birincisi olarak mezun olan bir öğrencinin mezuniyet töreninde elindeki kâğıda bağlı olduğu halde, kendini ifade edemeyerek, etkili bir konuşma yapamaması; bir başka öğrencinin merkezi sınavlarda ilk ona girdiği halde arkadaşları ve ailesi ile beklenen

iletişimi gerçekleştirememesi, eğitimin sadece dersliklere sıkıştırılmasına ve çoktan seçmeli merkezi sınavlara bağlı değerlendirme yapılmasına dayandırılabilir.

Günlük hayatında eğitimi sadece derslikte işleyen; drama, müzik gibi etkinliklere katılmayan, hiç şiir ezberlememiş, herhangi bir toplum hizmetinde bulunmamış; doğayı, çiçekleri, hayvanları sevmeyen; fen ve matematik problemleri dışında günlük hayatında hiçbir sosyal probleme çözüm bulmamış bir eğitim çıktısına toplumun çok kritik bir rolünü teslim etmek ne denli sağlıklı?

Şu halde yapılması gereken nedir? Öğrencilerin sosyal, kültürel, sportif faaliyetler içinde olması ve sürekli bir toplum hizmeti gerçekleştirmesi beklenmelidir. Öğrenciler çeşitli turistik ve bilimsel gezilerden oluşan farklı deneyimler yaşamalıdır. Öğrenciler ve aileleri merkezi sınav kaygısından, rekabetten olabildiğince uzaklaştırılmalı ve tüm öğrencilerimizin çok değerli olduğu asla unutulmamalıdır.

Sonuç kadar sürecin de önemli olduğundan hareketle uygulayıcılar olan öğretmenlerce çeşitli nesnel ve objektif süreç, performans değerlendirme formları oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Merkezi sınavlar kadar bu değerlendirmeler de öğrenciye rol teslim etmede işe koşulmalıdır.

Özetle değerler bilinci ışığında etkili bir karakter eğitimi, sonuç-süreç odağında tüm basamakları gerçekleşmiş bir öğrenme modeli, öğrencinin daha doğru değerlendirmesine olanak sağlayan sınav sistemi ve dahi veli, öğrenci, öğretmen, karar vericiler arasındaki konsültasyon kaçınılmazlığının anlaşılması, "iyi insan olmak" eğitimi için hiç fena bir başlangıç olmayacaktır.

Mehmet Sıdık BÜYÜKYILDIZ

Osmangazi, 15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi

ANADOLU MEKTEBİ

Bir okul düşünüyorum. Kökü mazide, yüzü atide bir okul... Madde ve mana ikliminde ıslanmış, akıl ve duygu ekseninde pişmiş, mazi ve müstakbel gergefinde işlenmiş, Asım'ın nesli bir gençlik tasavvurunda Asya'nın Kandilleri ülküsünü ruh edinmiş bir okul...

Bir okul özlüyorum. Mekteb-i edep tezgâhındailmekilmek, nakış nakış işlenmiş bir okul. Her ilmeğinde maddeyi manaya gark etmiş bir talebenin hamarat ellerinde desen desen, renk renk ahlak ve irfan resmedilmiş bir okul...

Bir okul görüyorum. Mumdan gemilerle ateş denizine yelken açmış, bin bir badireli, zahmetli, çileli bir seferden çiçekli, çimenli, pırıl pırıl bir menzile varmayı dar- ı imtihan olarak görmüş; uzun, ince bir yolu ağuyu bal eyleyerek geçmeyi gaye edinmiş bir okul...

Evet... Düşümde gördüğüm, özlemini çektiğim bu okulu görüyorum şimdi. Bu okul, bin yıldır sağılmanın verdiği bereketle Anadolu gibi dimdik duruyor önümde. Bin yıllık bir medeniyeti buhurdan gibi tüttürüyor karşımda. Ve ben diz çökmüşüm dibinde Ağrı gibi, Erciyes gibi. Yüküm ağır, devam mukaddes, çilem mübarek. Döküyorum içimi kâh Sakarya kıyılarında, kâh Kızılırmak boylarında. Garip Araş hasret türkülerıyla yakarken içimi, hırçın Çoruh kahramanlık türkülerıyla destanlar yazıyor kalbimde. Fırat bereket fışkırıyor ova ova, bayır bayır geçtiği her diyarda ve ben Dicle'ye fısıldıyorum bir kelebeğin kısacık ömrünü biteviye cümlelerle.

Bu okul, dünya yurdumun kadim coğrafyasında açan çiçeklerle örülüdür. Adına Yunus, adına Mevlana Celalettin denilen... "Gelin tanış olalım, işi âsân kılalım sevelim, sevillelim, dünya kimseye kalmaz." çağrısına kulak verip "Gel! Ne olursan ol, yine gel!" sedasına uçan sevgi dilli barış güvercinlerinin gagasında taşıdığı zeytin dalıyla bezelidir.

Bu okul, gönül dünyamın engin denizlerinde yol alan hasret kokulu yolculuklarla süslüdür. Meçhule giden gemilerin ardından bakan nemli gözlerin yaktığı yüreklerde Yahya Kemal, bülbülün matemine sitem eden isyanında Mehmet Âkif, "Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya." haykırışında Necip Fazıl'dır. Havva anam çünkü çocuktur daha

Anadolu mektebimin yanında Ahmet Arif'te ve dörtnala uzak Asya'dan gelip Akdeniz'e bir kısırak başı gibi uzanmıştır bu memleket, bu mektep Nazım Hikmet'te. Veysel'dir fersiz gözlerde, bozlaktır Neşet'te ve ağıttır Mahsunî'de.

Serin imbatlarla taşınıyor şimdi bu Fuzûlî koku yedi iklim, beş kıtaya. Dereler nehirlerle çağlıyor bu vuslat sevinciyle Bâkî denizlere, Galib okyanuslara. Köprüler kuruluyor Sinan'ca yeryüzü ülkesinin dört bir köşesine ve Kaşgarî, Yesevî, İbn-i Arabî kandiller aydınlatıyor tüm karanlıkları. Bazen İlâ-yı Kelimetullah'ı taşıyan bir elçi gibi hicret eden bir muhacir, bazen de mazluma bağrını ve sofrasını açan bir ensar oluyor.

Bin yılın şahitliğinde yükselen bu medeniyet mektebi, Edebali himmetinde Osman, Akşemsettin tevazuunda Fatih, Ebu's-Suud fetvasında Kanuni, Zembilli Ali deryasında Yavuz oldu. Edep oldu, fetih oldu, kanun oldu, ilim oldu. Çekirdekten çınar oldu, gölge oldu, kutlu bir serinlik oldu. Aşk oldu, cesaret oldu, feraset oldu. Lâl oldu, yakut oldu, elmas oldu. Ve sonunda yeryüzü okulu oldu.

Tuna KAHRAMAN

Ayvacık Anadolu İmam Hatip Lisesi

KİM BİLİR BELKİ YARIN

Geçmişin izzetinde boğulurken geleceğimizin utancını inşa etmemek için ne yapmak lazım? Paradigma yanılsamaları yaşadığımız bir sistem midir eğitim, yoksa olması gerekeni bildiğimiz bir sistemin uygulanması mı? Ya da hayatta yoldaş olacak zevatı da kazandırmak mıdır öğrencine?

Alışılmışın biraz dışına çıkarak, klasik ama modern bir anlayış tarzı ile nasıl olmalı ne yapmalı?

Öğretmenim sadece sınıfta olma öğrencinle hayatın her yerinde onunla ol; hayatın her yerinde onunla olmak, zihninin içinde olmayı gerektirir. Öyle bir iz bırak ki onun zihninde unutamasın dediklerini, seni unutsun, gömül tarihe ama dediklerin ve icra ettiklerin kalsın aklında. Kaç tane öğrencin varsa teker teker görüş mesela;

“Seni ortada hiçbir sebep, hiçbir yaramazlık yapmamışken çağırırım yanıma bırak öğretmen öğrenci ilişkisini bir kardeş gibi konuş benimle.” Diyebil mesela... Dökülsün sana enlerini, bir an için yoldaş hissetsin ki, senin dersini dinlememeye, sana karşı terbiyesizlik yapmaya korksun kendinden. Öğretmen rehberlik çalışmaları kapsamında öğrencilerle teke tek görüşmeler yapıp rapor haline getirilmeli.

Güven olmalı kurumlarda her şeyden önce. Güvenin hissedilmediği kurumlardan nasıl olur da güven verecek bir gençlik bekleyebiliriz ki? En azından bir iki ders için uygulanacak bir kural koy sınıflarda; öğrencinin tepesinde bekleyen öğretmen olmasın. Sınav kâğıtlarını bırakıp sıralara, öğrencilerinin kopya çekmeyeceğinden emin olacağın bir eğitim vermiş olup da çık sınıftan gözün arkada kalmaksızın. Ya da senden sözlü notu isteyen öğrenciye yıl içinde ki durumunu anlatıp: “Eğer hak ettiğini düşünüyorsan kendi sözlü notunu kendin ver, hiçbir şekilde müdahale etmeyeceğim” diyecek kadar güven kendine ve öğrencine. Pilot uygulamalar ile “notunu kendin ver” uygulaması yapılarak “güven” temelli bir okul oluşturulabilir.

Yazmayı öğreteceksin öğrencine, yazmak derken fiil, yüklem, bağlaç gibi prosedür kurallardan bahsetmiyorum. Girecek harfler birbirine, boğulacak kelimeler cümlelere; Mona Lisa tablosu gibi simetrik

olacak, Van Gogh'un Yıldızlı Geceleri gibi karmaşanın ahengi, belki de Osman Hamdi Bey'in Kaplumbağa terbiyecisi gibi otantik... Yazmak derken sadece kâğıda nakşedilen yazıdan bahsetmiyorum; görünmez duvarlarla örülen zarif kalelerden, banî Süleyman'ın sarayından, bir savaştının en muhkem kulelerinden atılan okun kırmızı renkli, tavus kuşu tüyü zarafetine sahip kelimelerden bahsediyorum. Etkili ama naif, gururlu ama mülayim, konuşmasını bilen bir gençlik inşa etmekten bahsediyorum. "Nasıl olmalı?" diye sorarsan lügatin sırrında saklı işin aslı; sirayet eder kelimeler kelimelere, sen nehir ol önce, sonra kurumuş çatlak toprak yeşillenir. Her daim en değerlilerin karşısında olduğun hissi ile çıkarsan öğrenci karşısına, her daim kaliteli sözler çıkar ağzından, hele bir de rol olabilmişsen öğrencine... Sen sadece konuş hocam, öğrenci neyi alacağını bilir. O zaman yazmayı ve konuşmayı tekrardan öğretecek dersler veya kurslar koyulsun müfredata.

İki tip düşün zihninde biri sürekli konuşuyor ve konuşturmuyor seni, kelime cimrisi, belki de bencili ya da ukala dersin belki de... Diğeri ise müşfik, konuşuyor, dinliyor, öğretiyor, öğrenmekten zevk alıyor. Sen hangisinin sözlerine ihtimam edersin ilkinin mi, ikincisinin mi? Demek ki öğretmenin en etkili yolu da beraber öğrenmektir aslında O zaman Momo gibi ol... Sen Momo'yu bilir misin? Hiç konuşmaz Momo;

Dinler, dinler, hep dinler...

Herkes onu arar, onunla dertleşmek ister, onun yüce dert ortağı olmasını sağlayan, en önemli özelliği de iyi bir dinleyici olabilmesidir. Hep dinleme hocam ama arada da dinlemeyi bil ki burada olduğumu hissedeyim. Değerli hissedersen değer veririm... Nasıl etkili konuşma seminerleri veriliyorsa öğretmenlerimize etkili dinleme teknikleri de verilmeli bir o kadar. Belki de zorunlu olacak kadar. Tıpkı Fatih Projesi gibi...

Sen hiç öğrencine en büyük örneğin kendisi olduğunu söyledin mi? Ya da başkalarının gölgesindeki hapiste mi büyütüyorsun geleceğin güneşini?

Her şeyi bildiğini iddia eden veya her şeyi bilmeye çalışan ya hiçbir şey bilmiyordur ya da her şeyi bildiğini zannediordur ya da her şeyi bilmek uğruna hiçbir şeyi bilemeden göçecektir bu hayattan. Peki, bu halde öğrencinin de dört dörtlük olmasını nasıl bekliyorsun? Yeteneği ile değerlendirmeye çalış.

Okumayı sevdirmelisin öğrencine, ama önce parfümünü değiştireceksin, kitap kokusu sinecek üzerine. Onun kokusunu hissedecek öğrencin merak edip soracak parfümünün hangi marka olduğunu, sonra yönlendireceksin öğrencini parfüm sıkacağı yere. Öyle bir okuyacak

ki, sadece sayfalar değil, hayat dize gelecek oku emrine münhasır bir zafiyet yaşayacak tahayyülat. Kitap dağıt, okuma dersi olsun mesela sınıflarda ya da sahafa götür çocuklarını, görsünler dünyanın yaşadıkları dünyadan ibaret olmadığını. Zorunlu olsun sahaf ziyaretleri...

Dereceye giren öğrencilere maddi ödüller verilmesine karşıyım. Derece başı altın dağıtma, para dağıtma be hocam; hani kapitalizme karşıydık biz boğulacak mıyız o kan denizinde?

Yapma...

Okulun için, Allah rızası için, vatanın için kazan bu yarışmayı zihniyetini kazandır okuldaki öğrencilerine. Ödülü ortadan kaldıracak gibi okul, öğretmen ve öğrenciler arasındaki yarışı da kaldır at. Başka oklardaki öğrencileri, başka velilerin çocuklarını ayakta alkışla, çevrendekilere alkışlat; alkışlat ki tezahür etsin birlik duygusu en küçük biriminden en büyük kurumuna kadar. Millî Eğitim Bakanlığı, bakanlık olarak ödülleri kademeli bir şekilde sınırlama getirip kaldırabilir. Bu minvalde ödül mü yoksa başarı mı adı altında hem öğrencilere hem de öğretmenlere seminerler verilebilir.

Araba, ev, herhangi bir ticari nesne alırken neden satıcıya şüphe ile yaklaştığını, neden bu malları en ince ayrıntısına kadar incelediğini ve incelediğini düşündün mü hiç? Ben tahmin edeyim; düşünmedin ve defaatle şu satırlar döküldü zihninin tozlu merdivenlerinin basamaklarından;

-“Kimseye güven kalmadı, devir kötü!”

-“Kıyamet yaklaşıyor, ahir zamandayız; babana bile güvenme bu devirde.”

Peki, bu yargıların müsebbibi olabileceğini düşündün mü hiç? Düşün ve şuna karar ver; her öğrenciyi mimar, mühendis, doktor yapmaya, her öğrenciyi üniversite kazanmaya zorlayacağın kadar, her öğrenciyi ileride yapacak işini ahlaklı yapmasını özendirmek için çaba göstermelisin. Eğer bunu yaparsan Şuayb’ın neslini oluşturabilirsin. Seçmeli ahlak dersleri konulmalı müfredata, dolandırıcılar tarafından kefen parası çalınarak mağdur edilmiş, gözlerinde yılların yaşları birikmiş olan teyzelerimizin mülakatlarına, yıllarca emek vermiş olan emekli öğretmenimizin gasp edilmiş olan ev parasının acısını anlatan videolarla, gerçek hayattan örneklerle işlenmeli öğrencilerin kalbine.

Mat altın rengi işlemeli bir tepsi, üzerinde duran turkuaz renkli fincan da kahve, tepsinin muhtelif yerlerine dağıtılmış kahve çekirdekleri...

Fincanı avuçlayarak değil kulpundan tutarak içen ve bunların hepsini bir araya getirebilen estetikteki bir bakışa sahip nesil yetiştirmek...

Estetik dersi, davranış dersi veya görsel sanatlar dersinin yıllık planına işlenerek gerçekleştirilebilecek bir hedef. Bu sayede Alcazar ve El-Hamza'yız, "Lâ Galibe İllallah" estetiği ile tekrar inşa edebilecek bir nesil yetiştirilebilir.

Kızıyoruz gençliğimize neden Spider-man, neden Aşk-ı Memnu diye,

Peki, bu yayınlar yerine ne şekilde bir yönlendirmede bulunuyoruz, kuru kuruya izlemeyin demekten başka. Bakanlığımızın belirleyeceği filmleri izleten öğrencilerimizin ne anladığına dair bir ödev yapması ve bu ödevlerin e-okul sistemine not olarak açılması sağlanabilir tıpkı okuduğu kitap sayısı gibi.

Nasıl bir ortaöğretim sorusunun cevabı biraz Osmanlı'da gizli, biraz da Selçuklu'da... Özümüze dönüyoruz yavaş yavaş ama yeterli değil. Bizlerin fikirleri sizlerin uygulamaları ile yürüyeceğimiz ayak izlerimizin olduğu yerlerde tekrar. Olacak;

Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın...

Özge ASLANEL

Çankırı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Fen Lisesi

BAŞKA TÜRLÜ BİR ORTAÖĞRETİM BENİM HAYAL ETTİĞİM

Nasıl bir okul mu, nasıl bir hayat mı? Evet, nasıl bir hayat istiyoruz? Düşünelim. En sevdiklerimiz, en değerlilerimiz için...

Gençlerimiz Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza etsin istiyoruz. Etsin tabii. Eder de. Çanakkale ruhunu asla kaybetmesin, vatan sevgisiyle coşsun, göğsümüzü yabancı ülkelerde kabartsın, manevi değerlerle coşup taşarken Batı'ya da göz kırpsın, onun iyi yanlarını alsın, Avrupalılar düşünür biz kopyalarız fikrinden uzaklaşsın istiyoruz. Pekiyi bunları yapacak bir iksir mi var elimizde? Biraz maneviyat, bir tutam inanç, kulak memesi kıvamında azim hiçbir tarif defterinde yoksa ne yapacağız? Eğitim programlarını hedeflerimize göre düzenleyeceğiz.

İstiyoruz ki muasır medeniyetler seviyesine çıkalım. Çıkalım tabii ama bu medeniyetlerle hangi dili konuşalım? İngilizce mi konuşmaya karar verdik? Olur, o zaman ortaöğretimde hazırlık sınıfları oluşturalım. Konuşalım, tartışalım, dinleyelim. Kültürünü de öğrenelim o dilin. Dil kültürdür. "Yanır" denir yaraya Doğu Anadolu'da. Hiç yanmaz mı yara? Efenekli olursun Anadolu'da eğer aşırı titizsen. Temmuz Orak ayıdır kuzeyde. Orak da bizim memleketimizin efenekliler de. Bu kültür de bizim, bu güzel dil de. Türkçemiz bizim ses bayrağımız ama madem öğreneceğiz başka bir dili korkmayalım, kaçmayalım onun kültüründen de. Üniversitedeki değişim programlarını liselerimize taşıyıp gençlerimize yeni ufuklar açalım.

İstiyoruz ki edebiyatta, bilimde, müzikte Nobel ödülleri yağsın ülkemize. Ses bayrağımız çağlarken o güzel bayrağımız da göndere çekilsin, millî marşımızı duymayan kalmasın. Ancak ortaöğretimde gençlerin bir araya gelerek sinema, edebiyat, müzik tartışacakları çalıştaylara, radyo programları yapacakları, kısa film çecekleri ortamlara yer vermiyoruz okullarımızda. Gençlerimizi dersler, testler arasında sıkıştırmak yerine onların en azından birkaç gün öğleden sonra istedikleri kulüplerde istedikleri faaliyetleri yapmalarına fırsat versek. Hayatlarında spor vazgeçilmez olsa, her güne spor yaparak başlayabilme imkânı bulsalar.

Aynı amaç için toplanan gençlerin gücünü asla yok saymamalıyız. Atalım kulaklıkları, sıyrıalım bireysellikten, kuralım orkestraları, bağıralım, çığıralım, çalalım, söyleyelim, o deli akan kanları müzikle doyuralım.

Yaşar Kemalleri, Nazımları konuşalım. Normal şartlarda asla bir araya gelmeyecek yazarları aynı masada toplayalım. Necip Fazıl bir şiirini okusun Nazım'a, Yahya Kemal oradan kırıncı baksın. Sessiz Gemi ölümü anlatmıyormuş aslında, desin orada gencin biri. Adalar'dan bir vapur kalsın. Kalsın ki Sessiz Gemi'nin sırrı çözülsün. Buna da edebiyat densin. Bu güzel gençler durup ince şeyleri anlamaya biraz vakit bulsun. Dergiler çıksın, denemeler yazılsın, şiirleri zengin kafiyeden aşağısı kurtarmasın.

İstiyoruz ki gençlerimiz konuşsun, tartışsın, yazsın, çözüm üretsın, etkilesin, ikna etsin, karşındakinin düşüncesine saygı duysın ona katılmasa bile. Tüm bunlar için dilleri güçlü olmalı gençlerimizin. Ortaöğretimin ilk yıllarında münazara, diksiyon ve hitabet dersleri zorunlu hale getirilmeli.

Sonra yine istiyoruz ki gençlerimiz yardımsever olsun. Daha yanında oturan arkadaşının sıkıntısını bilmeden, bir hayvana üzülmeyen, kıtalar ötesinde aç uyuyan kardeşine içi yanmadan yardımseverliği öğretilsin istiyoruz. Ne yapacağız o halde? Dokunulabilir bir şey yapacağız yardımseverliği. Gözünün görmediğine, dilinin bilmediğine bile dokunmak... Kim bilir kimin yarısı yanır Doğu Anadolu'da, kimin bebeği suya muhtaç Afrika kıtasında? Neden dünyanın en iyi elli öğretmeninden biri olmaya aday Dilek Livaneli? Türkçeyi, matematiği, fen bilimlerini en iyi o mu anlatıyor sizce? Tabii ki hayır. Dokunuyor insanlara, onların hayatlarına, canlarına. Yardımseverlik aşılacak istiyorsak öğrencilerimize onlara Dilek Livaneli diyeceğiz. Çarşamba ilçesine 15 km uzaklıktaki Kumköy İlkokulu'ndan öğrencilerini nasıl operaya, sinemaya, tiyatroya, buz patenine götürdüğünü anlatacak bize. Açtığı okuma yazma kurslarıyla köylülere nasıl okuma yazma öğrettiğini anlatacak. Köylülere Samsun Devlet Opera ve Balesi sanatçılarının verdiği özel konserleri anlatacak. Kadınları meslek sahibi yapma konusundaki teşviklerini, onların hayatlarına nasıl dokunduğunu anlatacak. Yardımseverlik dokunmaktır. Hiçbir öğrenci dokunmadan öğrenemez. Yaşadığı iç huzuru anlatacak sonra. O gencecik, güzel kalplerin içine iyilik yapma hevesi, bir şeyleri değiştirebilme inancı işte böyle düşecek. Dünyalarında bir kapı aralanacak. Hazır o kapı aralanmışken içeri bir de Doktor Banu Çiftçi girecek. Kadın doğum uzmanı, bir üniversitede Öğretim Görevlisi. Nerede çalışıyor? Etiyopya'da. Pekiyi ne kadar kazanıyor? Hiç. Gönüllü mü? Gönüllü. İyiliğe, güzelliğe, insanlığa gönüllü. Irkçılığa kibre, ötekileştirmeye gönülsüz. Taa oralardan gelemez belki okullarımıza

konuk olarak ama yaptıkları, kurtardığı hayatlar, oradaki çocuklarla paylaştığı ekmekler gösterilebilir öğrencilere. Meslek seçiminin ne kadar önemli olduğu, değerlerle ilgili olduğu, mesleğini seven kişilerin yapabileceklerinin sınırının olmadığı böylece öğretilmiş olur. Olmak istediklerini düşünürlerken Etiyopya'ya kadar uzanabiliyor mu hayalleri, Kumköy'deki operada dinleniyor mu ruhları, fark yaratanlardan olabiliyorlar mı, bunları sormalıyız kendimize.

Ve kızlarımız... Asıl onlar güzelleştirecek bu dünyayı. Kalemle, sanatla, fırçayla, kitapla güzelleştirecekler. Ortaöğretimde kız öğrencilerimize başarı, inanç aşılamalıyız. Bu duyguları tatmalarına fırsat vermeliyiz. Başkalarına bağımlı olarak ya da paranın güzelleştirdiği bir dünya değil, kendi kudretlerinin farkında olabilecekleri bir dünya... O kudret ki onların damarlarında. Bu ülkenin asi kızları onların kültürlerinde. Halide Edip bu topraklardan çıkmadı mı? İlk kadın kimyacı Remziye Hisar, ilk kadın avukat Süreyya Ağaoğlu, ilk kadın doktor Safiye Ali, ilk kadın pilot Sabiha Gökçen'i bu topraklar yetiştirmede mi? Kızlarımızın muhtaç olduğu kudret işte burada, bu topraklarda. Bu kadınlar zamanlarının ötesinde düşündüler. Daha çok Safiye Aliler, Sabiha Gökçenler yetişir. Pırıl pırıl kızlarımıza evlilik, çocuk, ünlü olma gibi hayallerden önce bu başarı duygularını tattırmalıyız. İlk iyileştirdikleri hastayı, ilk sildikleri gözyaşını, ilk açtıkları sergiyi, ilk yazdıkları kitabı hayal ettirmeliyiz.

İstiyoruz ki geçlerimiz yaratıcı, eleştirel düşünsün, bilginin tüm gümrük duvarlarını yıktığı günümüzde en doğru bilgiyi seçsin. Böyle düşünmeyi öğretebilen öğretmenleri olmayınca mümkün mü bu? O zaman Millî Eğitim Bakanlığı gençler için istediklerini üniversitelere söyleyecek ki bu doğrultuda öğretmenler yetişsin. Üniversitelerdeki akademisyenler ortaöğretimle dirsek temasında olmalı ki hem onlar sahada yaşananları görsün hem de öğretmenlerimiz yenilikleri takip edip kendilerini geliştirebilsin. Okullarımız fabrika, yöneticilerimiz patron, öğretmenlerimiz işçi ve öğrencilerimiz de ürün değildir. Her lise çerçeve olarak bir programa bağlı olabilir ancak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler bu programın içeriğinde istedikleri gibi kararlar alıp değiştirip uygulayabilmeliler. Her okul kendine ayrılan kaynakları kullanmada, bu kaynakları öğrenci başarısına nasıl en verimli biçimde tahsis edebilirim sorusuna kendisi cevap verebilmeli. Kendi içinde özerk olmalı. Bu özerklik sadece kaynak kullanımında değil ders programları ve müfredat üzerinde de geçerli olmalı. İyi bir lise kendi müfredatını tasarlayabilmeli. Ayrıca okul zili kaldırılmalı. Öğretmen ve öğrenciler zaman kavramını kendileri belirlemeli ve buna uymalıdır. Öğretmen masaları kaldırılmalı yerlerine kürsüler konmalı. Öğretmen ayakta olmalı, öğretmenin öğrencilerle daha rahat etkileşime geçmesine zemin hazırlanmalı.

Öyle lider yöneticilerimiz olmalı ki onların oluşturdukları takım ruhuyla öğretmenlerimiz de öğrencilerimiz de kendini okula ait hissetmeli, okullarında çok mutlu olmalı. Okullar öğrencilerin kaçtıkları değil, sevdikleri yerler haline gelmeli. Devamsızlık da olmamalı böyle olunca. İnsan eğlendiği, iyi vakit geçirdiği ve mutlu hissettiği yere zaten isteyerek gider. Çankırı'nın Gümerdiğın beldesinde Gümerdiğın İlkokulu öğrencilerinin okuldan eve gitmek istememesinin sebebi bu değil mi?

Ortaöğretim öğrenci odaklı, vicdan odaklı, vatanını en çok seven işini en iyi yapandır mottolu olmalıdır. Bu uğurda öğretmenler, yöneticiler yol gösterici, arkadaş, danışılan, anne, baba olmalıdır. Öğrencilerimizin potansiyeli asla unutulmamalıdır. Bu potansiyele uygun olarak öğretmenlerin de gelişimi desteklenmeli, tavır katılaşması hastalığına yakalanarak öğrenmeden uzaklaşmalarına engel olunmalıdır. Öğretmenlerin yüksek lisans, doktora yapmaları daha da teşvik edilmeli, yönetici okulları açılmalıdır. Ve her şeyden önce yüzlerce cana, yüreğe dokunan öğretmen onurlandırılmalı, eski saygınlığına kavuşturulmalıdır. Kavuşturulmalıdır ki üzerindeki bıkkınlık, yılmışlık o enerji, umut dolu gençlere sirayet etmesin.

Bir hayalim var, diyen Martin Luther King Jr. gibi benim de işte böyle bir hayalim var bu konuda. Başka türlü bir ortaöğretim benim hayal ettiğim. Belki uygulanabilir belki de bazı değişikliklere önyak olabilir. Ama zaten her şey hayal etmekle başlamaz mı? Ben inanıyorum daha iyi bir ortaöğretim bizlerle mümkün.

EĞİTİM ÖĞRETİMDEN FAZLASI: ÖNCE İNSAN OLMAK...

Ortaöğretim, yani lise yılları dendiğinde aklıma gelen ilk şey insanın yaşamı boyunca geçirdiği en güzel, en eğlenceli yıllar olduğu... Hem unutulmayan dostlukların yaşandığı, hem de insanın yaş itibarıyla kendini keşfettiği yıllar... Bir insanın kendini keşfedip hayatına yön verdiği bu yıllarda, günün neredeyse sekiz saatini orada geçirdiği düşünülürse şüphesiz ki okul yaşantısı bu açıdan çok etkili olacaktır.

İyi bir okul ortamı dediğimizdeyse bunu tek açıdan ele almak doğru olmaz tabii ki. Öncelikle, fiziki açıdan baktığımız zaman okulun ve sınıfların temiz, ferah, güvenli ve konforlu bir yapısı olmalı. Isınma problemi olmamalı. Sadece fiziki rahatlık değil elbette, bir ortaöğretim kurumu sanatsal, sportif ve sosyal anlamda da öğrencilerin gelişimine katkıda bulunmalı. Katkıda bulunurken öğrencilere yaratıcılıklarını hatırlatıp, kendilerini göstermeye teşvik etmeli. Onların zayıf yönlerini geliştirmelerine katkıda bulunup, güçlü yönlerinin kontrolünü sağlamayı onlara öğretmeli. Sorumluluk sahibi, uyumlu, geleceğe olumlu pencereden bakan fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı bireyler yetiştirmeli.

Bunun yanı sıra, bir ortaöğretim kurumu öğrencileri akademik anlamda da etkilemeli. Öğrencilere bölüm ya da kariyer seçiminde yardımcı olmalı, onları yönlendirmeli, başarıya giden yolda öğrenciler için ilave çalışmalar yapmalı ve öğrencilere bu yönde psikolojik destek sağlamalı. Her öğrencinin bireysel farklılıklara sahip olduğu düşünülerek farklı ve çeşitli ilgi alanlarına uygun öğrenme ortamlarına sahip olmalı. Tüm bunları yaparken öğrenci-öğretmen-veli ve idarecilerin işbirliği içinde olmaları çok önemlidir tabii ki.

Aslında tüm bunlar akademik açıdan pek çok yerde görebileceğimiz bilgiler. Dönüp baktığımızda pek çok okulda bu özelliklerin olduğunu görüyoruz. Ama demek ki bir yerde bir eksik var. İşte bu noktada kendimize sormamız gereken bir şey var: Neden?

Sanırım her şeyden önce; eğitimden ve öğretimden önce; hepimizin önce insan olmayı öğrenmemiz gerekiyor. Ve sadece ortaöğretimde değil,

bir birey dünyaya geldiği günden itibaren bunu öğretmemiz gerekiyor. Ailenin ve okulların en önemli amacı; iyi birer insan yetiştirmek olmalı. Varsın İngilizcesi, kimyası kötü olsun; ama ailesine, çevresine, ülkesine faydalı bir birey olsun. Varsın matematiği zayıf olsun; ama farklı değerlere ve kültürlerle saygılı olsun. İnsan olsun. Öğrencilerimize kazandırmamız gereken en önemli özellik bence bu.

Kendi çalıştığım liseye bakıyorum. Belki okulumuz her açıdan dört dörtlük değil ama Allah'a çok şükür gerçekten uyumlu bir ortamımız, birbirine ve biz öğretmenlerine karşı saygılı öğrencilerimiz var. Bu durum, beni mükemmel bir ortamdan daha mutlu ediyor. İçten gelen bir gülümseme, kalpten söylenen bir "günaydın" ya da "iyi akşamlar" sözleri yüreğimi sımsıcak yapıyor. Ülke olarak kötü günlerden geçtiğimiz bu zamanlarda bizi düzlüğe çıkaracak olan aslında değerlerimize sahip çıkmak, insan olduğumuzu unutmamak... Ve bu sayede ileride böyle kötü günler görmemeyi de garanti altına alabiliriz. Bu bakımdan da öğrencinin ilk eğitim yeri olan ailesinden, yuvasından sonra okulöncesi eğitimden başlamak suretiyle biz öğretmenlere büyük sorumluluk düşüyor. Öğrencilerimize davranışlarımızla, sözlerimizle örnek olacağız ki onlar da güzel huylu, vicdanlı, merhametli ve ahlaklı olmayı öğrenecekler.

"Nasıl bir okul? Nasıl Bir Ortaöğretim?" dediğinde benim aklıma gelenler bunlar. Hababam Sınıfı filmlerinden birinde rahmetli Münir Özkul'un dediği gibi "Okul sadece dört yanı duvarla çevrili, tepesinde dam olan yer değildir. Okul her yerdir." Bu nedenle hiç vakit kaybetmeden öğrencilerimize iyi insan olmayı öğretmeliyiz, hem de yaşamın her alanında örnek olarak. Pırıl pırıl nesillerin yetiştiğini görmek umuduyla...

Muhammet OĞUR

Osman Aydınll Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

GELECEĞİMİZ EĞİTİMDE

Eğitim, insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler süreci olarak tanımlanabilir. İnsan doğduğu andan itibaren öğrenmeye başlar ve hayatının sonuna kadar da bu öğrenme süreci devam eder. O halde eğitimin, insan hayatının hiç bitmeyen ve onu geliştiren en önemli araçlardan birisi olduğu belirtilebilir. Varlıklar içerisinde insan kadar, gelişimi sonsuz olan başka varlığın olmamasının bir sebebi de, hiç kuşkusuz insanın eğitim yoluyla kesintisiz olarak devam eden gelişimidir. İnsan davranışlarında bilgi, beceri, anlayış, ilgi, tavır, karakter ve önemli sayılan kişilik nitelikleri yönünden belli değişimler ancak eğitim sayesinde olabilir. Öyle ki insanlık bugün büyük birikimlere sahipse ve bu birikimler, bilginin çok kısa sürede katlanarak artması sonucu inanılmaz boyutlara ulaşmışsa, bunda eğitimin büyük rolü olduğu aşikârdır.

İnsanın, fiziksel ve zihinsel gelişiminin, bazı aşamalarının “kritik dönem” olarak adlandırıldığı bazı sıralı süreçlerden oluştuğu bilinmektedir. Bu aşamalardan birisi ve belki de en önemlisi, kişinin hayatında derin etkiler bırakan, kişilik oluşumunun en kritik zamanlarına denk gelen ergenlik dönemidir. Çocuklukla erişkinlik dönemleri arasında kalan ergenlik, hızlı büyüme ve gelişme ile belirginleşen çok önemli bir gelişim dönemidir. Ergenlik dönemindeki çocuklarda fiziksel olarak; boy uzar ve kilo artar. Zihinsel ve ruhsal olarak ise; ergenlik döneminde zihinsel düzey hızla gelişir. Ergen kişi artık bir konuyla ilgili daha çok seçeneği aynı anda düşünüp, seçim yapabilir. Bu dönemde genç benliğini arama ve geliştirme dönemi de yaşar. Kendine özgü fikirler geliştiren genç, yenilikleri hızlı bir şekilde öğrenir ve soyut değerlendirme yapabilir. Ergenlik dönemi, her ne kadar bencillik devresi olarak bilinse de, uygun yaklaşımla, başkalarının duygu ve düşüncelerini paylaşma, onları anlamaya çalışma ve empati yapma yeteneğinin de gelişim gösterebileceği bir evredir.

Bireyleri genel olarak hayata hazırlayan, gelecekte yapacakları mesleğin ilk tohumlarının atıldığı, karakter eğilimlerinin oluştuğu ve geliştiği, bireyin eğitim hayatının 9 ve 12’nci yıllarının geçtiği eğitim kademesi, ülkemizde ortaöğretim kurumları olarak ifade edilmektedir. Ortaöğretim kurumları; ülkenin gerçeklerini bilen ve ona uygun düşünen, millî duruşlu bireylerin yetiştirilmesi aşamasında, öğrencileri, üniversiteye ve yüksekokullara hazırlama görevini de yürüten kurumlardır.

Geleceğin sahibi ve yönlendiricisi olmaya talip ülkelerden birisi olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, eğitimin değiştirici ve geliştirici yönünü kullanarak, gelişimin en kritik aşamasında, ergenlik çağının kurumları olan ortaöğretim kurumlarının niteliğinin artırılması üzerinde durması çok önemlidir. Yukarıda açıklanmaya çalışılan bütün durumlar, ortaöğretim kurumlarının, eğitimi planlayanlar ve eğitimin uygulandığı bireyler açısından, büyük önem arz etmesine sebep olmaktadır. Ülke ve birey geleceğinde çok önemli bir yeri olan bu dönemde, eğitimin yapıldığı yer olarak bilinen okul ve bu eğitimin aşaması olması yönüyle ortaöğretim kurumlarının şöyle olması hayal edilebilir:

İnsan onurunun korunduğu, insanın sadece insan olması yönüyle görülüp, olduğu gibi kabul edildiği bir okul ile bütün insanları, evrenin onurlu birer üyesi olarak görme eğitiminin verildiği, İnsanlar arasındaki farklılıkların, zenginlik olarak değerlendirildiği ve buna uygun eğitim formasyonlarının bizzat uygulandığı bir ortaöğretim. Bütün insanların, sadece insan olmalarından dolayı değerli görüldüğü, ait oldukları ekonomik veya sosyal statünün dışında ve her şeyin üstünde bir konumda görüldüğü bir ortaöğretim. Bunun da ötesinde, insan onurunu yücelten bireyler yetiştirmeyi kendisine amaç edinmiş bir ortaöğretim.

Bütün yeniliklerin takip edildiği, yeni gelişmeler doğrultusunda eğitim ve öğretim ortamlarının düzenlendiği bir okul ile yenilikleri ortaya çıkarabilen, düşünen, sorgulayan ve üreten nesillerin yetiştiği bir ortaöğretim. Kararların ortak akılla alındığı, düşünme üretme konusunda sürekli deneyimlerin yaşatıldığı bir ortaöğretim.

Eğitimin aile, çevre, birey üçgeninde, etkileşimin sürekli olduğu bir okul ile, bütün bir toplumu olumlu yönde yönlendirebilmeyi başaran, hayat boyu öğrenme aşamalarını hayata geçiren, yaşamın tam ortasında yer alan bir ortaöğretim. Öğrencilerini ve mahalle sakinlerini, mesai zamanları dışında da, gerek sosyal alanlar, gerekse de kültürel alanları itibarıyla her zaman hizmet eden, onların gelişimine katkı sunan "yaşam merkezi" konumunda bir ortaöğretim.

Hayatı kolaylaştıran ve anlamlandıran çalışmaların yapıldığı bir okul ile, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünceler üretme ve çıkarımlar sonucu yeni ürünler ortaya koyma, proje tabanlı eğitimin uygulandığı nesiller yetiştirmek için uğraş veren bir ortaöğretim. Eğitimlerini sürdürdükleri süre boyunca öğrencilerine, proje hazırlama ve uygulama konusunda, sürekli deneyimler yaşatan, proje üretmeye eğilimli öğrenciler yetiştiren bir ortaöğretim.

Millî ve manevî değerlerle donanmış, geçmişine sahip çıkan bireyleri yetiştiren bir okul ile, bu değerleri, modern fikir ve yaşam koşullarına uyarlayabilmiş, değerlerini devam ettirmede kararlı, yeniliklere uyum

sağlamada esnek olabilen nesiller yetiştiren ortaöğretim kurumları. Ülkesinin kültürel mirasına sahip çıkma konusunda tutucu, modern yaşam becerilerinin uygulanması konusunda ise öncü nesiller yetiştirmeyi kendisine şiar edinmiş bir ortaöğretim.

İnsan hakları, evrensel hukuk ve demokrasinin gerçek manada uygulandığı bir okul ile, bu değerlerin öncülüğünü ve üretimini yapan, nitelikli eğitim ortamlarının oluşturulması yolunda, öğrenci ve velilerin aktif katılımı ile oluşan demokratik bir ortaöğretim. Hakkı olduğunda sonuna kadar takipçisi olan, görevler konusunda ise son derece duyarlı nesillerin yetiştiği bir ortaöğretim.

En üst teknolojik eğitim uygulamalarının oluşturulduğu bir okul ile donanım ve özellikle de yazılım üretebilen, kendi teknolojisini kendisi oluşturabilen ülke hayalinin, okulda ürettikleri ile ortaya konulduğu bir ortaöğretim. Bilişim teknolojilerinin yararlı yönlerini iyi düzeyde kullanan, zararlı taraflarının farkında olarak, bilişim araçlarını dengeli bir şekilde kullanmayı alışkanlık haline getirmiş nesillerin yetiştiği bir ortaöğretim. Teknolojinin esiri değil, hükmedicisi olan gençlerin yetiştiği bir ortaöğretim.

Dayanışma ve yardımlaşmanın, kendi içindeki uygulamalar ile hayata geçirildiği bir okul ile ırk, dil, din farkı gözetmeksizin herkese değer vermek ve yardım etmek anlayışını destekleyen, yardımlaşma kampanyalarının uygulandığı, öğrencilerini yardımsever bir dünya insanı olarak yetiştirme kararlılığında olan ortaöğretim. "Fırat kenarında bir oğlak kaybolda, korkarım ki kıyamet gününde onun bile hesabı Ömer'den sorulur." duyarlılığı ile bütün insanlığın yardımında, bütün haksızlıkların karşısında olma idealini taşıyan nesiller yetiştiren bir ortaöğretim.

Sorumluluk duygusu yüksek bireylerin yetiştiği bir okul ile içinde yaşadığı çevre ve toplum ile ilgili sorumluluk projelerine imza atan öğrenciler yetiştiren bir ortaöğretim. Öğrencilerinde öz denetim becerilerinin gelişimi için serbest zaman ve etkinlik alanları oluşturan, kuralları denetleyen birileri olmadığında da doğru davranışları yapabilen bireylerin yetiştiği bir ortaöğretim.

Öğrenme ortamlarının karşılıklı etkileşime ve katılıma uygun olarak oluşturulduğu bir okul ile akıllı tahta kullanımı ve bilişim yazılımları ile öğrencilerin her türlü duygularına hitap eden eğitimin verildiği bir ortaöğretim. Farklı öğrenme yöntemlerini uygulama konusunda uzmanlaşmış bir öğretmen kadrosuyla, değişik zekâ türlerine sahip öğrencilerin kişisel potansiyellerinin gün yüzüne çıkartıldığı bir ortaöğretim.

Çalışma alışkanlığının yerleştiği bir okul ile öğrencilerine çalışmanın erdemini idrak ettirip ülkesine ve insanlığa bu sayede yarar sağlayabilmenin

mutluluğunu yaşatan bir ortaöğretim. Çalışma disiplini edinebilmiş birey ve toplumların hayatta başarılı olduğu ilkesinden hareketle, kendi çalışması ile ürün elde etme ve başarılı olma mutluluğunun okulda yaşattırıldığı bir ortaöğretim.

Yabancı dil eğitiminin dünyayı takip edebilecek kadar iyi olduğu bir okul ile, öğrencilerinin en az bir yabancı dilde konuşabildiği, yazabildiği, okuyabildiği ve dinlediğini anlayabildiği bir ortaöğretim. Kendi dilini çok iyi kullanmak dışında, evrenselleşen dünyada, yabancı dil becerisine sahip olmanın önemini kavratın, uygulamaya yönelik dil eğitimlerine ağırlık verilerek, mezunlarına çok iyi düzeyde dil becerisi kazandırabilmiş bir ortaöğretim.

Eğitim programlarının uygulayıcısı konumundaki öğretmenlerin seçiminin; iletişim becerileri ve alan bilgisi temelinde iyi bir şekilde yapıldığı, öğretmenlerin göreve başladıktan sonra da değişen eğitim yaklaşımlarına uygun olarak hizmetiçi eğitimden geçirildiği bir okul ile, öğretmenlerin alan bilgilerinin taze tutulması, iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve sınıf yönetimi gibi konularda sürekli kendilerini geliştirmelerine imkân tanınan bir ortaöğretim.

Beden ve sanat gelişimini beraber götüren bir okul ile, öğrencilerinin en az bir spor dalında kendisini yetiştirdiği ve en az bir enstrüman çalabildiği bir ortaöğretim. Sağlam kafanın sağlam vücutta olacağı anlayışı ile öğrencilerinin fiziğini doğru bir şekilde geliştirmeyi önceleyen bir ortaöğretim. Duyguları geliştirmenin sağlıklı bireylere sahip olma konusunda önemli olduğu, bunun da sanatla gerçekleşebileceği gerçeğini benimsemiş ve uygulamaya koymuş bir ortaöğretim.

Ahlaki ve manevi gelişimi önemseyen bir okul ile kanunların insanlığın faydasına çıkarıldığının bilinciyle, dış denetime ihtiyaç duymadan doğruyu uygulamayı prensip edinmiş öğrenciler yetiştiren bir ortaöğretim. Sadece akademik eğitimli bireyler yetiştirmenin, öğrencinin ailesine, ülkeye ve insanlığa yararlı olamayacağı gerçeğinden hareketle, değerler eğitimi de önemseyen bir ortaöğretim.

Özgüvenli bireylerin toplum için taşıdığı önemi kavrayan bir okul ile öğrencilerinin tamamının, öğrenim hayatı boyunca değişik topluluklar önünde konuşabildiği, kendini ifade etme, başkalarını dinleme becerilerini kazanacakları münazara, drama, tiyatro gibi etkinliklerde görev alabildiği bir ortaöğretim.

Mesleki eğitim ile profesyonel düzeyde uygulamalı eğitimlerin yürütüldüğü bir okul ile nitelikli, üretken ve ehil iş gücü olarak mesleğe atılan öğrenciler yetiştiren, uygulamalı mesleki eğitimi veren bir ortaöğretim. Sanayi yönünden gelişmiş ülkelerin, bunu mesleki eğitimden mezun teknik becerisi yüksek insan gücüyle ilerlemeyi başardıklarının

bilincinde olan ve bu alanda mesleki alanda gelişmek isteyen öğrencilerin, nitelikli ana eleman olarak yetiştirildiği bir ortaöğretim.

Fen liseleri ile fen ve matematik alanlarında, sosyal bilimler liseleri ile edebiyat, felsefe, tarih, coğrafya alanlarında bilim insanı olmaya aday, eleştirel düşünen öğrenciler yetiştiren bir ortaöğretim. Hem yeni bilimsel buluşlar yapabilecek, hem de bilimsel gelişmeleri Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu alanlara uyarlayabilecek, millî ve manevi değerlere sahip bilim insanı adayları yetiştiren bir ortaöğretim.

Güzel sanatlar liseleri ile temel sanat becerilerini öğrencilerine kazandıran, uluslararası alanda eserler ortaya koyabilen, insanda estetik duygusunu ortaya çıkarabilen, "sanat insanı" öğrenciler yetiştirilmesine kaynaklık eden bir ortaöğretim. Güzel sanatların her alanında, ülke değerlerimizle uyumlu eserler üretebilen, dünyaya kendi medeniyet oluşumlarımızı tanıttacak eserler ortaya koyabilen bireyler yetiştiren bir ortaöğretim.

Spor liseleri ile temel spor becerilerini kazandırıp, ülkesini spor müsabakalarında başarıyla temsil edebilen, "sporcu öğrenci" yetiştiren bir ortaöğretim. Sporun farklı alanlarında branşlaşan spor liseleri yapısı ile yapılan uluslararası olimpiyatlarda Türkiye'nin damgasını vurabilecek sporcular yetiştiren bir ortaöğretim.

İmam hatip liseleri ile imamlık, müezzinlik, hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği eğitiminin yanında, din eğitimini, pozitif bilim eğitiminde eksiltme yapmadan, ek olarak çocuğuna aldırarak isteyen velilerin tercih edebileceği bir ortaöğretim. Ayrıca diğer okullarda, İslam dininin temel kaynaklarından eğitim veren, ihtiyaç duyan öğrencilere normal okullarda da seçmeli din dersi olanağı veren, bu yönüyle din eğitimi konusunda, kişilerin başka mahfillere ihtiyaç duymadan, devlet güvencesinde dini eğitimlerini alabilecekleri bir ortaöğretim.

Ortaöğretim kurumlarının ülke ile dünya koşullarının gerektirdiği yenilikleri ihtiva etmesi, Türkiye'nin eğitim açısından başarısının sırrı gibi görünmektedir. Bu başarıda üst politik yapıcılarının sorumlulukları ve görevleri olduğu kadar, uygulayıcıların da yapmaları gerekenler vardır. Türkiye, düşman işgalinden ülkemizi kurtarma aşamasında askeri alanda sergilediği ve başarılı olduğu "Kuvay-ı Milliye" ruhunu eğitim alanında da gerçekleştirebilir. Bu yüksek ruhu ortaya koyma ve diğer eğitim kademelerini harekete geçirme konusunda, ortaöğretim kurumları ateşi başlatan kıvılcım rolü üstlenebilir. Türkiye potansiyeli yüksek genç nüfusuyla, dünya ölçeğinde başarılı olma ihtimali yüksek bir ülke olarak görünmektedir. Bu başarı; gerçekleşme ihtimali olan hayaller kurarak sağlanabilir. Yukarıda ifade edilen ve ideali sembolize eden hayallerin, Türkiye gerçekleriyle örtüştürülerek gerçek olması dileklerimizle.

Gülhan ESGİCİ

Yenişehir, Ziya Gökalp Anadolu Lisesi

SEVGİ VE YARATICILIK TEMELLİ OKULLAR

Öncelikle “Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?” soruları konusunda biz öğretmenlerin görüşlerine de önem verildiği için memnunum. Kendi adıma ve eğitim adına çok teşekkür ederim. Evet, güzel bir gelecek için, deneyimlerimizden yola çıkarak söyleyecek bir şeylerimiz var elbette.

Nasıl bir okul mu?

Tabii ki huzurlu, sevgi dolu, temiz bir okul diyeceğim her şeyden önce. Sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik alanlarda donanımlı bir okul diyeceğim. Öğrencinin kendini evindeymiş gibi rahat ve güvende hissedebileceği; bilginin yüce bir erdem sayıldığı, sadece ezberlenmediği, aynı zamanda üretildiği; nitelikli eğitimin verildiği bir okul diyeceğim. Dünya okullarından geri kalmayan, çağın ve değişen dünyanın ihtiyaçlarına cevap verebilen bir okul diyeceğim. Öğrencinin okumayı, spor yapmayı, test çözmeyi, proje geliştirmeyi, deney yapmayı hayatının parçası haline getirdiği bir okul diyeceğim.

Öyle bir okul ki memleketi kadar insanlığın ve dünyanın da geleceğini düşünen, açık fikirli, hizmeti birinci planda tutan, farklı kültürlere saygı gösteren nesillerin yetiştirildiği bir okul.

Öğretmenin ve yöneticinin varsa diğer personellerin zevkle çalıştığı, moralinin yüksek olduğu, düşüncelerine saygı duyulduğu, kendilerini yetiştirmeleri için fırsatlar bulabildiği, finansal ve entelektüel açıdan çekici okullar diyeceğim. Öğretmenlik mesleğinin bir memurluk olarak değil hayatın ta kendisi olarak görüldüğü okullar.

“İşimiz zormuş doğrusu!” veya “Fazla ütöpik.” dediğinizi duyar gibi oluyorum. Fakat ben eğitimin ve bilginin toplumların tek kurtuluşu olduğuna inanan bir birey olarak umutluyum.

Çalıştığım okulda sınıf mevcutları 36-40 öğrenci arasında değişiyor. Okul genelindeki öğrenci sayısı yaklaşık bin civarı. Ben gerek derslerde gerek nöbetlerde zorlandığımı düşünüyorum. Birçoğumuz lise yıllarında elli altmış kişilik sınıflardan gelmişizdir, hatta yetmiş kişilik

sınıflarda okuyanları duymuşuzdur. Yine de öğretmenlerimize saygımız sonsuz, ders dinleme isteğimiz oldukça yüksekti. Çünkü bizler için en güzel sosyal faaliyet okula gitmek, en gözde arkadaşlar okul arkadaşları ve en saygı duyulacak insanlar öğretmenlerdi.

Milenyum gençliğini okuttuğumuz şu yıllarda öğrencilerin pek çok sosyal faaliyetleri, pek çok sosyal arkadaşları varken onlardan kendi dönemlerimize ait davranışları bekleyemeyiz. Çünkü artık dünyanın öbür ucundaki kişilerle arkadaşlık edebilecek imkânlara sahipler. Bütün bunları hesaba katmadan, kendini güncellemeden öğrencinin kalbinden geçmek, onda saygı uyandırmak, sınıfta hâkimiyet sağlamak çok zor hale geldi. O halde bu fazla aktif ve sosyal öğrenciler için sınıf mevcutları da fazla değil mi?

Aslında her yer kalabalık: Caddeler, hastaneler, okullar. Okumak için bile kuyruğa girmiş gibiyiz. Birbirimizi iterek sınav maratonunu tamamlamaya çalışıyoruz. Bakanlığımızın işi zor, anlıyorum, ama bizleri de birilerinin anlaması, duyması gerekiyor. Madem eğitim tek kurtuluşumuz, o halde eğitim için daha büyük projeler geliştirmeye devam etmeliyiz.

Sınıfların mevcudu ve manevî havası kadar fiziksel, kimyasal ve biyolojik havasının, özellikle oksijeninin hem öğretmen performansında hem de öğrenci motivasyonunda etkili olduğuna inanıyorum.

Okullar temizlik personeli konusunda ciddi sıkıntılar yaşıyor. Özellikle tuvaletler konusunda. Toplum olarak ortak alanların kullanımında yeterince gelişmiş değiliz, değerler eğitimi gibi derslerde geliştirmeye çalışsak da başarılı olamıyoruz. Görgü kurallarının benimsenmesi için mutlaka il dışı, hatta imkân olursa yurt dışındaki okul, üniversite veya şehirlere kültür gezileri yapılmalıdır. Öğrencilerimiz şık bir ortamda birkaç günlük bir yaşantıyla yıllarca teorik olarak vermeye çalıştığımız görgü kurallarını bir daha hayatından çıkmayacak şekilde öğrenecektir. Bunun için belirli gün ve haftalarda okulları tatil etmek yerine bu tip etkinlikler düzenlenebilir. Çünkü yeni nesil için öğütler can sıkıcı.

Öğrencilerimizin günlerinin neredeyse üçte birini geçirdikleri derslikler, neden evdeki odaları kadar temiz olmasın? Önce temiz kullanmayı sonra korumayı öğretmeliyiz onlara. Evleri kadar sevmeli, temiz tutmalı, temiz de bulmalı tabii ki... Sevmeli öğrenci de öğretmen de: Kendi evi gibi sevmeli, korumalı. İçi acımalı birileri o masaları çizirken yahut tekmelerken.

Sevgi diyorum ya... Sevgisiz bir okul, sevgisiz bir eğitim düşünemiyorum. Öyle sevmeli ki, öyle değer vermeli ki, okulun kapısı açık unutulsa vatandaş kapatmalı o kapıyı. O derece kutsal görülmeli eğitim yuvaları. Okul, mektep kavramlarına yuva gibi yaklaşılmalı.

Hâlâ okul camlarını taşıyan bunu da bir oyun gibi gören çocukların bulunduğu bölgeler var. Taşrada görev yaptığım yıllarda, beş yılın sonunda okulumun bahçe duvarındaki demirlerin neredeyse tamamının mahalledeki çocuklar tarafından çalınıp üç beş kuruşa satıldığını, demirler gidince her yıl diktiğimiz fidanların mahalledeki inek veya keçiler tarafından afiyetle yenildiğini gördükçe öfkelenirdim. Demirleri satın aldığı için hurdacıya, demirlerin çalınmasına göz yumdukları için mahalleliye çıkıştım ama nafile! Bu sevgiyi bütün topluma yaymalıydık. Sevgisizliğin temelinde yine eğitimsizlik çıkıyor karşımıza.

Durum böyle olunca boğazdaki, sahil kasabasındaki bir okulun atmosferi ile gecekodu mahallesindeki bir okulun atmosferi ve eğitimleri de aynı olmayacak elbette. Bölgeye göre eğitim vermeli, sınav ve öğretmen seçimi yapmalıyız. Kaliteli okulu daha zengin, daha bilgili, daha paralı ebeveynler zaten bulabiliyor. Biz imkânı olmayanlara daha fazla eğilmeli, daha büyük hamleler yapmalıyız. Çünkü maddi imkânları olmayan ve kaliteli bir eğitim bulamayan, dersi boş geçen, korkunun, stresin, geri kalmışlığın cezasını doğduğundan beri çeken gençler de aynı üniversite sınavına girerken "İşimiz çok zor." diyor. "Rakiplerim çok güçlü, çok çalışıyor, biz bir sıfır yenik başlamışız zaten..." diyerek okuma mücadelesini baştan bırakıyordu.

Öğrencilerin hayatta ve sınavlarda kullanamayacakları, ezber gerektiren bütün bilgilerin müfredattan çıkarılması gerektiğini düşünüyorum. Artık öğrencileri ezber güçlerine göre seçmeyelim. Yaratıcılıklarını, azimlerini, zekâlarını değerlendirelim. Sadeleştirelim, hafifletelim müfredatı.

Sınav haftalarında okul koridorlarında sadece tükenmiş öğretmen değil tükenmiş öğrenci sendromu da yaşanıyor. Birkaç gecede beyne yüklenmeye çalışılan, sınav çıkışı uçup gidecek bilgileri ezberletmeyelim onlara. Nitekim kullanmadığımızda, yaşayarak öğrenmediğimizde biz öğretmenler de o bilgileri unutmuyor muyuz?

Millî Eğitim Bakanlığı ve ÖSYM arasındaki iletişim ve işbirliği çok sıkı olmalı. "Ne veriyoruz, ne bekliyoruz?" sorularının da cevabı aranmalı. Öğrencinin dört yıl boyunca altında ezildiği, gençliğini yaşayamadığı, ağır bir yük ve stres olarak gördüğü sınavlardaki ders yükü azaltılmalı. Ruhen ve bedenen sağlıklı bireyler yetiştirmekse amacımız test çözmekten sırtı eğilmiş, okuldan çıkıp kurs merkezine, oradan kütüphaneye koşuşturan öğrencilerle bunu nasıl yapacağız? Kırk kişilik sınıfların en az on öğrencisinde beyazlamış saçlar, neyin habercisi olabilir? Einstein: "Eğitim gerçeklerin öğretilmesi değildir; düşünmek için aklın eğitilmesidir." demiş. Peki, biz akli eğitmede ne kadar başarılı olabildik acaba?

Gençler okulu derse girip çıkma, ezberleme, soru çözme, sınava girmeden ibaret görüyor. Ortaöğretim bu olmamalı. Başarısız olanlar bilgiyi başına bela yahut stres kaynağı olarak görmektedir. Gençlere yaşayacak, spor yapacak, sosyal faaliyet yürütecek zamanlar da verelim.

Tam gün okul sistemi, kantinlerin, öğrenci servislerinin, yemek şirketlerinin ya da benzer sektörlerin rant sağlamasına yarıyor, öğrenciyi ise bedenen, zihnen ve ruhen yoruyor.

Sağlıklı, mutlu, sosyal ve özgüvenli öğrenciler yetiştirmek istesek de bunu tek başımıza nasıl sağlayacağız? Okul kantinleri yahut market raflarına konulan yiyecekler konusundaki tıpatlak yazılabilir. Gelecek neslin sağlığını bozuyoruz. Öğrencileri hastalanmadan önce bilinçlendirmeli, korumalı, sağlıklı beslenmeye ve spora yönlendirmeliyiz.

Hele bir konu var ki okulları da aileleri de çıkmaza sokmuş gibi: Akıllı telefonların öğrencilerin derste konsantrasyonunu bozması. Gençlik telefon bağımlısı, telefonun esiri haline gelmiş. Nöbet sırasında öğrencilerin bazı durumları içimi kanatıyor. Amaçsız, elindeki tabletin esiri, iletişimsiz, bunalımlı, boş bakan öğrenciler görüyorum. Uyuşmuş gibiler, uyuyor gibiler, şimdi uyanma zamanı gençler! Uyanın artık ve en güzel yıllarınızı, gençliğinizi, yaratıcılığınızı çalan bu teknolojinin, yanlış ve yersiz kullanımı uykusundan. Yunus Emre'nin dediği gibi: "Ya nice okumaktır?"

Bu konuda alınan kararlara, disiplin kurallarına rağmen telefonların ve internet dünyasında vakit heba etmenin önüne geçemiyoruz, okulun fiziki şartları bu telefon sorununu çözecek şekilde hazırlanmalı. Bizler ilk gün, ilk dersi vermeden önce bir yıl boyunca işlerimizi aksatan bütün bu konularla ilgili hamleler yapmalıyız, katı kurallar koymalı, bunu uygulayacak yöneticiler atamalıyız.

Nasıl bir okul mu? Bireylerinin zinde olduğu bir okul, birbirlerinin gözlerinin içine bakan, içten bir selam veren bir okul. Kendini bilen bir okul kısaca. Ne güzel söylemiş Yunus Emre:

"İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır"

Devlet okullarındaki eğitim öğrenciyi tatmin etmiyor olmalı ki parası olan öğrenci soluğu etüt salonunda, kurs merkezinde, özel okulda alıyor. Böylece maliyet herkes için çok yükselmiş oluyor. O halde devlet okullarının hafta sonu kurslarını sorgulamak gerekiyor, ne kadar verimli diye?

Sınıflarda akıllı tahtalar çabuk bozuluyor, sistem yavaş, akıllı tahta programları ve materyalleri yeterli değil. Tüm bunları düzelterek ve hızlandırarak zaman kazanabiliriz.

Okul sınavlarından biri deneme sınavı şeklinde, diğeri yazılı sınav şeklinde yapılırsa hem öğrencinin hem öğretmenin yükü ve stresi azaltılabilir. Yazılı kğidi okuma özellikle sözel dersler için öğretmene zor geliyor, hele bu ğretmen yirmi yılını devirmişse. Yirmi yılını devirmiş öğretmenler fiili ders yükü azaltılarak, eğitim koçluğu, kulüp çalışmaları gibi sosyal faaliyetlere çekilse belki daha verimli olacaktır.

Öğretmen kendini okuluna ait hissetmeli, sevmeli okulunu fakat abartmadan yapmalı bunu. Yirmi yıllık öğretmenlerin komik denecek örgütlenmelerine ne demeli? Dolabın büyüğünü, masanın başkşesini, bahçenin en güzel yerini kendilerine aitmiş gibi görecek kadar yirmi yıllık olması bir öğretmenin ne acı.

Gençlik profili, gençliğin değerleri çok değişti. Sadece onlar değil bizler de değiştik, idealistliğimiz azalıyor, idealizm günümüzde saflık olarak değerlendiriliyordu. Çok az öğrencinin azmi, sevgisi ve enerjisi olmasa bizi ayakta tutan veya okula bağlayan ne olacak biliyorum?

Orhan Veli'nin dediği gibi ya paydos zilini ya da aybaşını bekleyen ruhsuz insanlar mı olacağız gitgide? Niye bu kadar ek ders, ek iş, ek ücret meraklısı olup çıktık. Eksenimiz para.

Öğretmenlik veya eğitim yöneticiliği, her şeyden önce ekmek kapısı olarak görülmekten çıkarılmalı; idealler, hedefler, hizmetler olmalı. Sorumluluk işi, vicdan işi olarak görülmeli. Eğitim fakülteleri, ğretmen atamaları ve ğretmen, yönetici maaşları yeniden yapılandırılmalı. Geleceği düşünüyor, eğitimi nemsiyorsak atamaların, etik ilkelere bağlanmasını sağlamalı idealist olanı, sevgiyle yaklaşanı öğretmenliğe veya yöneticiliğe seçmeliyiz. Ne demiş şair:

“Yunus Emre der hoca
Gerekse var bin hacca
Hepsinden iyice
Bir gönüle girmekdir”

Hakkını veren bir yönetici, hafta sonu, mesai içi, mesai dışı çalışmaktan yorgun düşer. Duyarlı bir yönetici olarak öğrencilere annelik, babalık, bekçilik, hemşirelik, velilere arkadaşlık, gamdaşlık yapmaktan aslı görevlerini yerine getiremez.

Bir ğretmen hakkını vermeye çalıştığında kulüpler, sosyal faaliyetler, törenler, belirli gün ve haftalarla ne kadar da tükenir.

“Tükendim tükendim tükendim artık” diyerek çıkar okulun kapısından. Son günlerde “tükenmiş öğretmen, tükenmiş idareci sendromu” diye kelimeler duyar olduk. Geleceğimizi gençler belirleyecek onları yetiştirecek olan bizleriz, biz hayattan soğumuşsak, ideallerimizi yitirmişsek onları nasıl etkileyecek, umut ve azim aşılayacağız? Bir şeylerin değişmesi gerekiyor demek ki.

Öğrencilerle ve velilerle sık sık toplantı yapılması ve bunun da dersten sayılması gerekiyor bence. Böylece kırk kişilik sınıflarda, gürültü, ders anlatma, hantal bir akıllı tahtayı açma gibi yorucu saatlerden sonra on dakikalık teneffüste çayını yudumlamak, kişisel ihtiyaçlarını gidermek isterken bir öğrenci veya veliye ayaküstü ne kadar verimli olunabilir?

Öğretmenin kendini yetiştirmesi için fırsatlar eşit şekilde dağıtılmalı, yurtdışı ziyaretleri, çağın yeniliklerini yakalamaları için boş zaman ve finansal açıdan desteklenmeleri gerektiğine inanıyorum. Bu konuda bazı bölgelere daha fazla özen gösterilebilir.

Bir de modası geçmiş yöntemleri hâlâ büyük bir özenle sınıflara uygulayan, derslerini bir tören edasıyla klasik ve sessiz, öğrenciye özgüven vermeyen, öğrenciyi konuşturmayan kendi egosunu önde tutan öğretmen tipleri vardır. Bu arkadaşlar da biraz Yunus Emre okusalar keşke.

Peki, yıllardır sürekli raporlu olan, görevini aksatan, öğretmenlere ne demeli? Bunların yaptığı, sisteme yük olmaktan başka nedir?

Eğitim Fakültesi öğrencilerinin aldıkları dersler, okul deneyimleri, öğretmenlik uygulamaları, baştan savma olmamalı. İnsan yetiştirecek olan nesillerin de iyi yetişmesi gerekiyor. Okullara göndereceğimiz öğretmenleri iyi yetiştirmeli, iyi seçmeliyiz.

Öğretmenler odasındaki panolarda sevgi görmek lazım, evrensellik, etik ve erdem, bilimsellik görmek lazım. Tarafsızlık olmalı, vizyon ve misyon evrensel değerler üzerine kurulmalı.

Saygı çerçevesinde herkes konuşmalı, görüş bildirmeli. Geleceği şekillendiren öğretmenler konuşmayacak da kim konuşacak?

Sevmeli işte öğretmen de öğrenci de okulunu. Severecek gelmeli okuluna, kendini mutlu ve o okula ait hissetmeli. Okumalı, gelişmeli, güncellenmeli, memnun olmalı, ekmek kaygısı çekmemeli, ideallerini yitirmemeli, üretmeli, analiz yapmalı, bağlantı kurmalı ve çağı yakalamalı. Çünkü söz konusu olan insan!

Osman AKBİLMEZ

Cumayeri Anadolu İmam Hatip Lisesi

MUTLULUĞUN BAŞARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Mutsuz olan bir insanın başarılı olduğunu gören var mıdır? Mutsuz olan insanlar kendilerini içten içe tüketirler. Kendilerini tükettikleri gibi mutsuzluğunu etrafındakilere de bulaştırırlar. Bu hastalık, göle atılan bir taşın oluşturduğu halkalar gibi tüm ülkeye yayılır. Ne yaptığını, niçin yaptığını bilmeyen, fikir üretmeyen bir topluluk oluruz.

Ben insanların fikirleriyle var olduklarına inanıyorum. Fikir üretmiyorsan sadece cismen varsındır. Fikir üretiyorsan mutlusundur veya mutluyusan fikir üretiyorsundur. Üretme, başarma yani var olma mutluluğu dünyanın en güzel mutluluğu olduğunu düşünüyorum.

Peki, geleceğimizin teminatı gençlerimiz okullarımızda mutlular mı? Bence hiç mutlu değiller. Ben olsam ben de mutlu olmazdım. Niye mutlu olsunlar ki? Her gün sekiz saat ders... Sekiz ders boyunca öğrenilmiş bilgi öğretilmeye çalışılıyor. Hafta sonu da destekleme ve yetiştirme kursları var. Gençlerin kendilerine ayırdıkları vakitleri yok. Ben kimim, neredeyim, ne yapmalıyım, ne yapmamalıyım gibi soruları aklına bile getiremez oluyorlar. Düşünmeye fırsatları yok. Eğitimi bir kenara itmişiz, sürekli öğretim yapıyoruz ama hiçbir şey öğretmiyoruz. Neden mi, çünkü öğrencilerimiz mutsuz. Günün sekizinci saatinde matematik dersi olan bir öğrencinin mutlu olması düşünülemez. Mutsuz olan öğrenciden de başarı beklemek sadece hayal olur.

Gençlerimizin başarılı olmasını istiyorsak akademik bilgiye dayalı ders saati günde altı ders saatinden fazla olmamalıdır. Günde iki ders saati de öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal etkinlik dersleri olmalıdır. Bu dersler tiyatro, satranç, müzik, resim, kodlama, halk oyunları, tarım ve sporun çeşitli dalları gibi dersler olabilir. Bu sosyal dersler öğrencilerin üretkenliklerini, mutluluklarını ve özgüvenlerini arttıracak, okulu ve öğrenciliği sevdirecektir.

Eğitim öğretimimiz, rafting sporu gibi olmalı. Hem eğlendirmeli, hem öğretmeli, hem keşfettirmeli hem de başarabilme duygusunu

tattırmalıdır. Biz gençlerimizin isteklerine cevap veremezsek, gençlerimiz bu ihtiyaçlarını sosyal medya aracılığıyla gidermeye çalışıyorlar. Sonra da gençlerimizi sosyal medya yetiştiriyor diye şikayet ediyoruz.

Eğitim öğretimimizde çok ihmal edilen konulardan biri de okul gezilerinin yetersiz olması. Bu sebeple öğrenciler okulda öğrendiği bilgileri anlamlandıramıyorlar. Gençlerimiz ülkemizin güzelliklerini, tarihimizi, bölgesel kültürlerimizi daha iyi öğrenmeleri için okul gezilerine gerekli önem verilmelidir. Gençlerimiz ülkelerini tanıdıkça daha çok sevecekler ve kendilerine düşen vazifelerin farkına varacaklardır.

Kendisiyle, ailesiyle, çevresiyle, ülkesiyle barışık; okulunu seven, düşünen, üreten, mutlu bir gençliği sadece bilgi ile yetiştiremeyiz. Gençlerimizi bilgiye boğmadan ilgi istek ve yeteneklerini de göz önünde bulundurarak daha mutlu, daha üretken, millî ve manevî değerlerine daha bağlı nesiller olarak yetiştirebiliriz.

Nilgün BUYAN
Keşan Lisesi

MUTLU ÇOCUK, MUTLU OKUL

Hayatın, geleceğin merkezinde eğitimin olduğu şüphesiz tek gerçektir. Eğitim kavramının içeriğini dolduran unsurlarsa öğrenci, öğretmen ve eğitim sistemidir. Bir toplumun kalkınması, millî ve manevî değerlerini koruyarak varlığını sürdürebilmesi, “kendi” olabilmesi ancak bu unsurların doğru ve uyumlu birlikteliğiyle mümkündür.

Bu unsurları sarıp sarmalayansa tüm doğallığıyla içinde bulunulan zamanın yaşamıdır. Bu nedenle söz konusu öğeleri hiçbir zaman “an”dan ayrı düşünmemek gerekir. Eğitim sistemi, içinde bulunulan zamanı yansıttığı müddetçe başarıya ulaşabilecektir. Günümüz koşulları içinde bizlerin sosyal ve psikolojik durumumuz, Türk insanının sözde modernleşme adıyla yaşadığı hızlı değişim izlenmeli ve bu değişim sürecinde bizi biz yapan yitirilmiş değerleri tekrar kazandırma amacı başlıca amaç olmalıdır. Öğrencilerimizin geleceğimiz olduğu düşüncesini hiçbir zaman unutmayan biz öğretmenlerin en büyük kaygılarından biri gençlerimizin değerlerimizden yoksun olduğunu görmemizdir. Ortaöğretimde belli bir kişiliğe ulaşmış olarak tanıştığımız gençlerimize; dürüstlük, yardımlaşma, doğruluk, iyi insan olma, vatan millet sevgisi, büyüklerine saygı duyma gibi değerler ancak ilköğretim çağında etkili olarak aşılanabilir.

Bu nedenle, başarılı bir ortaöğretim için başarılı bir ilköğretim döneminin ve mutlu bir çocukluğun yaşanması gerekmektedir. Günümüz ortaöğretim öğrencileri henüz yolun başındayken döneme yorgun ve isteksiz başlamaktadırlar. Bu durumda onlara hak vermemek mümkün değildir. Çünkü en güzel dönemleri olan çocukluk dönemlerinde, çocuklarımız büyük bir kararlılıkla “pekiyi, yıldızlı pekiyi, başarılı” gibi değerlendirmelerle küçük yaşta yeterli veya yetersiz olarak tarafımızdan ölçülmektedir. Oysa günümüzdeki tüm eğitim sorunlarının cevabı olan “mutlu, kendine değer veren ve öğrenmeyi öğrenmeye istekli öğrenci” olduğu bu dönemde, yavrularımız baskı altında kalarak bir yerlerde kendilerini kaybetmektedir. Tek gerekliliğin “mutlu çocuk” olduğunu fark ettiğimizde sorun kendiliğinden çözülecektir. Mutlu çocuk; umutludur,

hedef belirlemeye isteklidir, kendine değer verir, kendini sever, çevresindeki insanları, canlıları sever, var olduğu kültürü korur, yaşamak ve yaşatmak ister.

Bu nedenle on altı yıl öğrenciliğin yaşandığı ülkemizde, ülkemiz çocuklarının çocukluk süreçlerini uzatmalı ve çocuklarımızı mümkün olduğunca daha geç ölçme ve değerlendirmeye tabi tutmalıyız. İlköğretim döneminde ölçme olmaksızın eğitim verilmeli, değerler eğitimi esas amaç olarak belirlenmeli ve çocuklarımız müzik, resim, spor faaliyetleri, görgü kuralları, sorumluluk bilincini geliştirmeye yönelik etkinliklerle içli dışlı olmalıdır.

Eğitimin her kademesinde öğrencilerin eğitim aldıkları mekânın, okula severek isteyerek gelmelerini sağlayacak nitelikleri taşıması gerekmektedir. Gün boyu sekiz ders süresince pasif olarak sert sıralarda eğitim gören öğrencilerimiz için renkli, işbirliğine dayalı küçük grupla çalışmaya uygun öğrenme alanları oluşturulmalı. Bunun içinse öncelikle mevcut bakış açımızı değiştirerek, ezberci eğitimden öğrenci merkezli, yaşayarak öğrenme anlayışına geçmemiz gerekmektedir.

Mutlu olarak tamamlanan bir ilköğretim sürecinden gelen öğrencilerimiz, ilgi ve yeterliklerine uygun olarak yerleştikleri okullarında muhakkak başarılı olacaktır.

Peki, bu başarıda önemli bir etken olan okullarımızın durumu nasıl olmalıdır?

İyi bir eğitimin olmazsa olmazlarından olan okullarımız, ilkokuldan üniversiteye kadar her aşamada yeterli donanımlarla hizmet vermelidir. Örneğin; fen dersleri için laboratuvarlar, beden eğitimi dersleri için spor salonları, resim dersleri için atölyeler yer almalı, öğrencilerin yeteneği doğrultusunda yönlenebilecekleri tüm imkânlar verilmelidir. Öğrenciler için renkli ve rahat dinlenme alanları bulundurulmalıdır.

Okullarımız, kapasitesi üzerinde öğrenciye hizmet vermemelidir. Böyle bir durumda okul, hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin verimini düşürmüştür. Öğrenci sayısının yüksek olması, öğrenmede bireysel farklılıklara eğilmemizi engeller. Eğitimin kalitesi düşer ve öğrenci öğretmen arasındaki etkileşim düşüşü iletişimi koparır.

Öğrenciler iyi, orta, kötü öğrencilerin bulunduğu sınıflar diye ayrılmamalı her öğrenciye eşit davranılmalıdır. Zira öğrenci sayısı

düşük olan sınıflarda öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda eğitim gerçekleşeceğinden her çocuk yeteneği doğrultusunda gelişecektir.

Eğitimin önemli bir unsuru da velidir. Velilerimizi bilinçlendirmek, öncelikle onları bilgilendirerek sorumluluklarının farkına vardırmak da önemli bir noktadır. Çünkü günümüz velilerinin çoğu öğrencilerimizi eleştirirken kendilerinin yaptıkları hataları fark etmemekte, bir başka bir deyişle kendilerinin yapmadıkları veya yapamadıkları şeyleri çocuklarımızdan beklemektedir. Ancak güçlü bir gözlemci olan gençlerimiz için ailenin duruşu örnek alınacak başlıca rol modeli oluşturmaktadır. Bu sebeptendir ki bilinçli, duyarlı, değer yargıları gelişmiş veli; değer yargıları gelişmiş, bilinçli ve duyarlı öğrenci demektir. Bu sebeple okullarda veli-okul iletişimini sağlayan birimler yer almalıdır.

Okul; yaşayan, yaşatan, değerlendiren, günün koşullarına ve öğrencinin gelişimi lehinde sürekli yenilenen bir tutumla var olmalıdır. Yani kısacası "İyi bir eğitim sistemi nasıl olmalıdır?" sorusunu tam anlamıyla karşılayan bir okul olmalıdır. Sistem, okul ve gelişimin kritik dönemlerini kendini yaşayarak geçirmiş öğrencilerimizin birlikteliğiyle Türk duyuş ve düşünüşünü benimseyerek, Türkiye Cumhuriyeti'ni muhafaza ve müdafaa etme bilincini taşıyan Türk gençliği yetiyecek ve ülkemiz öz benliğini koruyarak her zaman güçlü bir şekilde varlığını sürdürecektir.

İYİ BİR GELECEĞİN MİMARİ “ORTAÖĞRETİM”

Yaşamımızın belki de en önemli dönemidir ortaöğretim. Bu dönemde aldığımız bilgilerle; kazandığımız becerilerle ve edindiğimiz tecrübelerle yükseköğretime doğru yol alırız. Bu süreç hem öğrenci tarafından hem öğretmen açısından ciddiye alınmalıdır. Bu sürecin iyi değerlendirilmesi uygulanabilir planlamalar ve düzenlemeler yapılması günümüz hedefleri ve gelecek hedeflerimiz açısından hayati önem arz etmektedir.

Gözlemlerime dayanarak söylemeliyim ki öğrenciler bu dönemi bilinçli bir şekilde değerlendirememekte farkındalık kazanamamaktadırlar. Eksik bilinçlenmenin neticesinde gençler akademik hayata uyum sağlayamama toplumla bütünleşememe ve uyum sorunları yaşamaya başlayacaklardır. Ben bilinçlendirme noktasında onlara gerekli uyarılarda bulunuyor ve kendi öz benliklerini kazanmalarında onlara destek oluyorum. Fakat onlar için lise dönemini arkadaşlık kurma, sosyal paylaşım sitelerinde vakit geçirme, kendilerini şekilsel açıdan değiştirme gibi yüzeysel süreçlerle topluma adapte etmeye çalışmaktadırlar. Tabii ki bunlar da sosyalleşme bakımından önemlidir; fakat eğitim ayağından yoksun bir sosyalleşme bilinçsiz bir toplum ortaya çıkaracaktır ki en tehlikelisi de budur. Hâlbuki hayat bir bütündür; yaşamın tek bir yönüne kendimizi yöneltmek bölük pörçük yaşamımızı daha karmaşık hale getirecek, eksikliklerimizi kapatmaya uğraşmaktan, enerjimizi boşa harcamaktan hayatın realitesinden uzaklaşmış olacağız. İşte ortaöğretimi de tek boyutlu bir yapıdan kurtarıp ilgi çekici, eğlenceli, akademik noktada daha cazibeli, sosyal hayatla bütünleşmiş hâle getirmek aslında bizim elimizde...

Peki, Ortaöğretimi nasıl işlevsel ve ilgi çekici hale getirebiliriz. Öncelikle illerde Ortaöğretim Kampüsleri kurulması gerekir. Bütün ortaöğretim kurumlarını bu kampüse taşımali ve bu kampüsleri cazibe merkezi haline getirmeliyiz. Bu kampüslerde büyük kütüphaneler ve bilgisayar laboratuvarları kurulmalı; Ar-Ge çalışmalarının yapıldığı tekno araştırma merkezleri kurulmalı, üniversite öğretim elemanlarıyla akademik dersler desteklenmeli ve koordineli olarak çalışılmalıdır. Öğrenciler üniversitede hangi alanda eğitim alacaksa o alanla ilgili ortaöğretim kurumlarında seçmeli temel dersler verilmeli ve böylece öğrencinin üniversitede

eğitim alacağı alanla ilgili temel beceriler önceden kazandırılmalıdır. Bu sayede öğrenciler üniversite eğitimi almadan önce meslek sahibi olacağı alanı iyi seçecek; bilinçsizce bir üniversite tercihi yapmayacaktır.

Ortaöğretim kampüsleriyle gençlerimize kaliteli zaman geçirecekleri, enerjilerini verimli harcayabilecekleri yaşanabilir sosyal ve akademik mekânlar oluşturmak gerekir. Öğrencileri hem sosyalleşebilecekleri hem de akademik çalışmalarını yapacakları modern tarzda dizayn edilmiş sosyal mekânlara çekmek gerekmektedir. Öğrencinin güvenliğini sağlayan polis merkezleri, gençlik hastaneleri, psikolojik danışma merkezleri, cami ve külliye, her tür sporun yapılacağı büyük spor tesisleri, tiyatrosu ve sinema salonları olan, giyimden gıdaya, teknolojik aletlere kadar her tür ihtiyacın karşılandığı alışveriş merkezleri, büyük yemekhaneler, müzik salonları, kendine ait bir radyosu ve televizyon kanalı olan kısacası öğrenciyi kötü alışkanlıklar edineceği mekânlardan uzak tutacak; her türlü sosyal ve akademik faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri ortaöğretim kampüslerinin kurulması gerekir.

Okulu sabahtan akşam kadar aynı rutinlerin tekrarlandığı bir kurum olmaktan çıkarmalıyız. Öğrenciler, okulu zaman geçirecekleri bir yer olarak değil; zamanı verimli kullanacakları, kendi gerçeklerinin farkına varacakları, kendilerini bulacakları; insani değerler kazanacakları bir yer olarak görmelidir. Gençler maddi ve manevi kültür değerleriyle yüklü; ama bir o derece birikimli, teknolojiyi de özümseyerek çağın değerlerine uygun, insani potansiyeli yakalamış bireyler olarak toplumda kendine saygın bir yer edinebilecekleri bir eğitim almalıdırlar. Bunun için de okul ortamını gençlerin kendini gerçekleştirebilecekleri mekânlar haline getirmeliyiz. Okul içerisindeki etkinliklerde birlikte çalışmayı öğretmek öğrencilere sorumluluk aşılmalı ve “biz” bilincini yerleştirmeliyiz. Okul kültürünü yeterince benimseyen gençler okulu ailesi gibi görecektir ve ona zarar vermeyecek; vatanını seven, bilinçli, yaratıcı, demokratik değerlere bağlı, çok yönlü, toplumcu gençler olarak yetişeceklerdir.

Ortaöğretim kurumlarında aileden sorumlu Bakanlığın bir birimi olması gerekir. Bu birimler okul ve aile arasındaki koordineyi sağlayacak problemleri yerinde görecektir ve ivedilikle çözüme kavuşturacaktır. Eğitim kurumlarında başarı sağlanmak isteniyorsa bunun bir ayağının da aile olduğu unutulmamalıdır. Aile destekli olamayan bir eğitimin faaliyetinin başarılı olması mümkün değildir. Bu noktada ailevi problemleri olan gençlerin tespiti ve sorunlara kalıcı çözümler getirilmesi hem eğitim kurumunda başarıyı tesis edecek hem de topluma sorunsuz ve sağlıklı bireyler kazandırılmış olacaktır. Etik, ahlaki ve sosyal açıdan öğrencilerimizi yetiştirmek için her okulda bay ve bayandan oluşan birer sosyolog, psikolog ve din adamı olmalıdır. Bu uzman eğitimciyle

problemlı öğrenciler görüştürölerek sorunları tespit edilerek çözümlmelidir. Öğrenciler arasında maddi durumu iyi olmayanlar olduğu gibi; parçalanmış bir aileden gelen, ailesinde sorun yaşayan ve aile içi şiddetle mücadele etmek zorunda kalanlar eğitim açısından büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Bütün bu sorunlar içinde eğitim almaya çalışan gençlere mevcut sorunlarıyla baş etme ve çözüm yolları konusunda rehberlik edilmedir.

Ayrıca her okulda bir emniyet personeli ve hemşire olmalıdır. Çünkü madde bağımlılığı gibi problemlerin zamanında tespit edilmesi ve çözüme kavuşturulması çok daha büyük felaketlerin önüne geçecek ve toplum düzenin bozulmasını engelleyecektir. Bu durum domino taşlarının küçük bir sarsıntıyla birbirini devirmesine benzer; çünkü toplumda ortaya çıkan bir problem çözüme kavuşturulmazsa başka başka sıkıntılara neden olur ve telafisi imkânsız sonuçlara yol açar.

Gençlerin eğitiminde bilinçlendirme ve farkındalık yaratma faaliyetleri önemli bir yere sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığının öncülük ettiği, resmi kurumlar ve sivil toplum örgütlerinin düzenlediği çeşitli kampanyalar, proje çalışmaları, yaratıcı düşünceyi geliştirici yarışmalar, sosyal sorumluluk projelerine öğrencilerimizin katılımının sağlanması bu noktada gençlerimizin zihinsel süreçlerine önemli katkılar sağlamakta; daha iyi noktalara gelmelerinde onları cesaretlendirmektedir. Devletimizin bekası ve toplumsal kültürün devamlılığında; genç kuşaklara önemli görevler düşmektedir. Devlet büyüklerimizin son zamanlarda iç ve dış düşmanlarımıza karşı vermiş oldukları büyük mücadeleye gençlerin katılımının sağlanması ve onların bilinçlendirilmesinde biz eğitim kadrosuna büyük ve önemli görevler düşmektedir.

Sözün özü, eğitim bir toplumun var oluş mücadelesidir, geleceğimizin teminatıdır. İşte ortaöğretimin geliştirilip yenileştirilmesiyle toplumun geleceği de aydınlanacaktır. Ortaöğretimin temeli olan gençler geleceğın mirasçılarıdır. Bu ülkenin kültürüne, millî ve manevî değerlerine sahip çıkan, üreten, çalışkan, dürüst bireyler yetiştirmek temel gayemiz olmalıdır. Tüm mücadelemiz Türkiye'mizin umudu gençlerin; donanımlı, kişilikli ve vatanperver bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamaktır. Her şey güzel Türkiye'miz içindir. Ne kadar köklü eğitim o kadar güçlü bir gençlik.

Deniz SARIKAYA

Hürriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

TEMEL DEĞERLER EĞİTİMİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Modern eğitim tarihini anlamlandırarak ve ülkemizdeki izdüşümünü değerlendirerek “Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim” sorunsalımızı daha açık ve net bir şekilde ifade edebileceğimizi düşünmekteyim. Çünkü bu tarihsel birliktelik ve etkileşimler, ülkemizde var olan eğitim sorunlarının da bir nevi aynasıdır. Bu bağlamda modern eğitim ve Türkiye’deki eğitim sisteminde yaşanan yapısal sorunlarının birlikte değerlendirilmesinin daha somut çözüm önerilerinin geliştirilmesi hususunda, bize yardımcı olacağı kanaatindeyim.

Modern eğitim, dünyada özellikle batıda Ortaçağ skolastik eğitimin Rönesans hareketleriyle değişime uğratılması neticesinde “orta sınıfların” himayesinde geliştiği görülmektedir. Batı medeniyeti 16 ve 17. yüzyılda özellikle ekonomik ve siyasal değişime paralel olarak skolastik eğitimin yerine seküler eğitimi ikame etmiş, yeni orta sınıf hareketi üretim güçlerini ele geçirip üretim ilişkilerine yön vermek için, eğitimi kendi sınıfsal pozisyonuna göre de uyarlamıştır. Ulus devlet inşası sürecinde hâkim olan bu orta sınıf kendi dünya görüşünü eğitim özneline, üst yapıların geliştirilip kurulmasında etkin bir şekilde kullanmıştır. Özellikle ulus devlet süreci ve modern kapitalist devlet inşasında pozitivist eğitim pragmatist bir işlevsellik içinde zorunlu eğitim yoluyla çocukları okullaştırma sürecine dâhil ederken anneleri de üretim ilişkilerinin içine monte etmiştir. Bunu yaparken kendi içsel dinamikleri içinde kendi eğitim felsefesini de geliştirmiştir. Bir bakıma yeni dünya konjonktürüne uygun bir eğitim sistemi dizayn ederken bunu yerelden, yani kendi tarihsel gelişim süreçlerini de içine ikame ederek gerçekleştirmiştir. Rönesans’la birlikte gelişen bu süreç, modern ulus devlet kapitalizmi aracılığıyla kendi kültürünü, merkezden periferiye yani çevreye de ikame etme zorunluluğuyla baş başa kalmıştır. Çünkü üretim ilişkilerindeki gelişim zamanla merkezden çevreye kaymakla beraber bu var olan sistem; kendi yeni ürünlerini, kendisine yeni pazarlar açacağı kaynaklara akıtmayı ontolojik, yani varoluşsal bir görev görmüştür.

Osmanlı İmparatorluğunun 17. yüzyılın ikinci yarısında askerî ve ekonomik anlamda gerilemeye başlaması ve batıda gelişen gelişmelere paralel olarak hem Asyatik üretim tarzındaki bozulmalar hem de kendine

özgü eğitim sistemi yaratamamasında yaşanan kriz yeni gelişen dünya düzeninin askerî eğitim yoluyla sınırlarımıza girmesini kaçınılmaz kılmıştır. Batı'yı kendimize model alma zorunluluğu "Batılılaşma" takıntısıyla, 18. yüzyılda coğrafyamızda kendisini göstermeye başlamış olup önemli kültürel değişimler tüm kurumlarımızda kırılmalar yaratmıştır. 18. yüzyılda dünyada yeni güç dengeleri oluşurken, kendimize has, yerelden beslenen meşruiyet alanları oluşturamamış olmamız bizi bu sürecin içine hızla atmıştır. Askerî alanda eğitim alma ihtiyacımız Avrupa'dan gelen eğitimcilerin katkılarıyla zaman içinde Avrupa tarzında oluşan eğitim kurumlarının ülkemizde yerleşmesini sağlamıştır. Modern eğitim 18. yüzyılda ülkemizde ithal ikameci şekilde yerleşmeye başlamış, imparatorluktan cumhuriyete geçişle de ivme kazanmıştır. Batı'da yeni kurulan sistemin taşıyıcısı olan eğitim, kendi içsel dinamiklerimizden beslenmemiş çarpık bir pozitivist anlayışla ülkemizde rekabetçi, ezberci ve analitik düşünmeyen gençlik profiline katkı sunmuştur. Özgünlükten yoksun ve yerelden gelişimi zayıf olan bu eğitim anlayışı, hem ürün geliştirmede hem de değerler üretmede sorun yaşamaktadır. Bu bağlamda eğitim sistemimizdeki tıkanıklık ve yapısal sorunlar bir bakıma bu nokta üzerinden beslenmektedir.

Özellikle 21. yüzyılda enformasyonun değerli olması ve tüm ders müfredatlarımızda araçsal olarak kullanılması çağımızdaki ana sorunların görmezden gelinmesini de beraberinde getirmiştir. Çağımızda hızla; ahlaki anlamda yaşanan her türlü istismar, aile kurumunun giderek zayıflaması, sivil kültür yaratamama, yanı başımızda cereyan eden gerilimler, iklim sorunları vs. insanlığın ortak paydada bu sorunlara cevap verememesi tehlikesini de doğurmuştur. Eğitimin araçsal bir paydada kullanılması hem yerel hem de küresel kültürün sentezlenmesi ve kalıcı sorunların çözüme kavuşturulmasını geciktirdiğini bir eğitimci olarak üzülen gözlemciyim. Modern eğitim sürecinin esasen en büyük kırılma noktası, erdem ve değerleri nasıl dumura uğratıp, içini boşalttığıdır. Özellikle 19. yüzyılda modern eğitim; dünyanın pek çok bölgesinde, özelde bizim ülkemizde pozitivist algıyla, değerler erozyonunu başlatmış, bu durum 21. yüzyılda kelimenin tam anlamıyla zirve yapmıştır. Öyle ki tüm modern toplumlar ülkelerinde meydana gelen büyük toplumsal faciaları, yaşadıkları sorunları önlem alma gibi bir durumla karşı karşıyadır. Bu durum insan eğitimine verilen değer ne kadar az olduğunu ifade etmesi açısından içler acısı bir tablo olmakla beraber trajik bir sorun ve acil olarak çözüme kavuşturulması gereken en büyük yapısal sorumuzdur. Eğitimin araçsal bir pozitivist anlayışla, kitlelere verilmesi, buna benzer trajik vakaların her gün daha da çoğalarak daha fazla problem alanının oluşmasına neden olacağı şüphe götürmez bir gerçektir. Değerler alanının pozitivist eğitimin dışında kalması, öğrencilerde inanılmaz anlamda manevi ve felsefi boşluklar yaratmaktadır. Gelişen teknoloji, korkarım ki bir gün mekanik düşünen

ve sevgi içeriğinden yoksun insanların elinde, çok daha büyük faciaların yaratılmasında ana etken olacaktır. Nitekim bunun somut yansımalarını yanı başımızdaki ülkelerde görmekteyiz. Çağımızda yaşanan mülteci sorunları da bunun en bariz örneğini teşkil etmektedir. Sınır ve değer tanımayan ilerleme takıntısı, insanlığı gün geçtikçe daha trajik sorunlara hızla itmektedir. Yerelden beslenmeyen, kendi içsel değerleri üzerinden şekillenmeyen, günün gereksinimlerini teknolojik gelişmelerini araçsal bir akıl üzerinden tamamen pragmatist pozitivist pencereden bakarak şekillendiren toplumlar sadece günü kurtarırlar. Uzun vadede ruhu olmayan bir toplum, kanaatimce ölü bir bedenden başka bir işleve sahip olamaz. Maddi güçle manevi güç arasında bağlantısızlık kaos ve trajedi üretir, dünya bunu ziyadesiyle yaşamaktadır. Dünyanın yarısından çoğu açlıkla savaşmakta ve çoğu çocuk, milyonlarca insan açlıktan ölmektedir. Sağlık hizmetlerine erişim noktasında da milyonlarca insan muzdariptir. Tüketim toplumu olarak alıştırılmış dünya nüfusu, genetiğiyle oynanmış gıda ürünleri yüzünden obezite, kanser vb. gibi bir sürü hastalıkla da karşı karşıyadır. Araçsal pozitivist bilim-eğitim anlayışı; insanın, insanca yaşama ve manevi bütünlüğüne uygun bir yaşam sürmesini baltalamaktadır. Modern eğitimin manevi ve ahlaki değer boşalmasının temel sebebi, aklın araçsallaştırılması ve insanın sadece tüketen canlı bir organizma olarak resmedilmesinden kaynaklanmaktadır.

Yukarıda, genel hatlarıyla modern eğitim tarihi ile ülkemizde gelişen "Batılılaşma" arasındaki bağ, etkileşim ve yine modern eğitimin ülkemizdeki izdüşümü hakkında değerlendirmelerde bulundum. Bu süreçlerin anlatılmasını, sorumuza özgün cevaplar bulmak bağlamında değerli buluyorum. Çünkü aslında sorumuzun cevabının, bu tarihsel gelişmelerin içinde saklı olduğu kanaatindeyim. "Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?" sorusu, çizilen perspektifler içinde daha berrak çözüm önerilerinin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Genel anlamda maddi güçle manevi gücü birleştirmiş, kendi yerel dinamiklerinden beslenerek sivil bir kültür yaratmış, bunu müteakip küresel düzlemde güncel gelişmeleri dikkatle inceleyerek rekabetçi ve mekanik pozitivist çizgiden değil de daha çok "erdemli" bir toplum tahayyülü içinde kalarak insan yaşamını kolaylaştırmayı kendisine temel vazife almış bir toplum, ruhu olan bir toplumdur. Bu toplumsal formasyonda yaşayan insanlarda ahlaki kırılmalar ve değer erozyonları minimal düzeyde olur ki insanın insanca yaşayabileceği toplumlar bu tip toplumlardır. Eğitim sistemini bu çizgiler içinde şekillendiren toplumlarda bireysel yetenekler ön plandadır. Çünkü basmakalıp, sadece işine yarayan kullanışlı insan prototipleri bu eğitim sisteminde yer almazlar. Katı belirlenimci bir ilerleme takıntısından ziyade ortak iyi ve ortak menfaat üzerine şekillenmiş olmaları kanımca zamanın ruhuna uygundur ki zaman bize bunu bas bas bağırmaktadır. Yaşamış olduğumuz

bu çağ; içinde bulunduğu tüm süreçler dikkate alındığında erdemlerin, özsaygının ve değerlerin hiçbir çağda olmadığı kadar önemli olduğunu ve bunun üzerinde durmamız gerektiğini amiyane bir tabirle bize haykırmaktadır. Yeni nesli manevi değerler süzgecinden geçirmediğimiz sürece her türlü tehdit unsurunu; evimizde, sokağımızda, okulumuzda sık sık göreceğiz. Dünyada son zamanlarda özellikle son 30 yılda değerler merkezli eğitim sistemi üzerine birtakım çalışmalar yapılmaya başlanmış olsa da bu süreç yavaş işlemektedir. Ama zannımca son yıllarda, bu eğitim metodolojisi, dünyada bir ivme kazanacaktır, çünkü insanlık için bu zorunlu bir durumdur. İnsanlık, salt teknik bilginin kendisi için bir kaos, bir bakıma ruhunu törpüleyen, kendisini varoluşsal krizlere sürüklediğini ziyadesiyle iliklerine kadar yaşamaktadır. Kendi doğasına uygun olmayan bu model, bu elbise insana dar gelmektedir. Çağımızda insanlığın bu varoluş krizinden histerik süreçlere sürüklendiği çok trajik şekilde görülmektedir. Artan terör olaylarının ve cinayet vakalarının, bizatihi bu maneviyat boşluğundan kaynaklandığı kanaatindeyim.

Asıl sorumuza gelirse “Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?” bu soruya bir ortaöğretim öğretmeni olarak cevabım, yukarda bahsettiğim durumun mikro cevabıdır. Temel değerler eğitimi merkezli bir ortaöğretimin kaçınılmaz olduğunu düşünmekteyim. Kendi yaşamış olduğu coğrafyanın değerlerini özümsemiş, rekabetçi çizgiden daha ziyade ortak payda, ortak iyilik metaforu çerçevesinde şekillenmiş bir nesil, zamanın ruhuna uygun gençliktir. Teknik olarak yerleşke sistemi tarzında ortaöğretim kurumlarının olmasını uygun bulmaktayım. Her ortaöğretim kurumunun bir kampüsü olmalı ve bu kampüs içinde meslek lisesi programı ve akademik lise programı adı altında iki temel program olması gerektiğini, bu iki temel programın da kendi alt programları şeklinde bir yapıya kavuşturulmasının sağlıklı olduğu düşüncesindeyim. Yani şehirlerin nüfuslarına göre kampüs liseler olmalı ve burada iki temel program okutulmalıdır. Bir nevi üniversite alt birimi şeklinde bir işleve sahip olmalı öğrenciler ilgi ve yeteneklerine göre alanlara kabul edilmeli, burada göstermiş olduğu başarıya göre (diploma notlarına göre) üniversitelerin kendi alanları için açmış oldukları sadece yetenek alanlarını ölçen sınavlara göre girmeleri gerektiğini düşünmekteyim. Ortaöğretimde tıpkı üniversitede olduğu gibi her dersten bir vize bir de final şeklinde iki sınav olmasının da mantıklı olduğunu düşünmekteyim. Bunun yanı sıra temel değerler eğitimi, medya-okuryazarlığı, Ar-Ge dersi gibi derslerin her program türünde zorunlu dersler olarak okutulmasının da faydalı olduğu kanaatindeyim.

Kader MENTEŞ BOLAT

Tepebaşı, Gazi Mustafa Kemal Anadolu Lisesi

NASIL BİR EĞİTİM ANLAYIŞI?

Eğitim sözcüğü, eğitim sistemi ve kurumunu da içine alan bir kavram olmakla yaşam boyu süren bir eylemi de ifade eder. Eğitim ortamlarımızın yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek biçimde düzenlenmesi çağın gerekliliğidir. Bunu içselleştirdiğimiz zaman yani eğitimin sadece okul sınırları içinde gerçekleşmediğini fark ettiğimizde daha güçlü bireyler yetişmesine olanak sağlanacaktır.

Öncelikle eğitim politikalarımız uzun vadeli ve çağın gereklerine uygun planlanmalı ve eğitimciler yetkin, donanımlı kişiler olma noktasında hizmet içi eğitimlerle desteklenmelidir. Eğitim politikaları elli, yüz yıl gibi uzun süreleri içermeli, toplumun yapısına uygun olarak belli bir sisteme oturtulmalıdır. Öğrenme ortamları yani okullarımız, öğrenciler açısından cazibe merkezi haline getirilebilmeli, okullarda spor salonları, resim, müzik odaları ve çeşitli etkinliklerin gerçekleşebileceği atölyeler, konferans salonları, sahne sanatları için sunum yapılabilecek salonlar yer almalıdır. Dört duvardan ibaret olan okul anlayışımızı acilen değiştirmeli, okulları öğrenciler için çekici hale getirmeliyiz. Dış dünyadaki uyaranların fazlalığını okul ortamlarımızda en aza indirmek için çaba sarf etmeli, öğrencilerin enerjilerini atabilecekleri, kendilerini gerçekleştirebilecekleri ve yaratıcı düşünmeyi ilke haline getirecekleri fırsatlar yaratmalıyız.

Bizim gibi genç nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerde düşünmeye, üretmeye daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Çağın ve günün getirilerini daha iyi anlamlandırabilmek ve yorumlayabilmek, ülkeler arasındaki yerimizi ve dengeleri koruyabilmek için buna ihtiyacımız var. Gençlerimizin geleceğe endişe ile değil güvenle bakabilmelerini sağlayabilmeliyiz. Bunun için de öğrenme ortamlarının hem fiziksel yeterlilik hem de zihinsel donanım açısından yenilikçi, özgür düşüncenin serpilip gelişebileceği ortamlar olarak düşünülmesi ve düzenlenmesi gereklidir. Yaratıcı yazma, okuma, düşünme becerilerini geliştirecek atölye çalışmaları için ortamlar hazırlanmalıdır.

İnsanlığın son dönemde geldiği nokta göz önüne alınarak aile içi ya da dışı ortamlarda çocuklarımızın huzur içinde, severek ve isteyerek

okullara geldikleri ve kendi düşüncelerine önem verildiğini gördükleri ortamları destekleyebildiğimiz ölçüde geleceğimizi emin adımlarla inşa edebiliriz.

Öğrenciyi işin içine daha çok katarak, yıllık planlar hazırlanırken bile öğrencilerin görüşlerinin alınması, çok bilgi yüklemek yerine bilginin kullanılmasına yönelik uygulamaların artması bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır. Düşüncelerine değer verildiğini bilmek, değer görmek gençlerimizin kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlayacak ve hayata daha emin adımlarla ilerlemelerine yol açacaktır.

Çocuklarımızı yarınlara hazırlarken “her şeyi ben bilirim” anlayışı yerine katılımcı, farklı görüşleri dikkate alan, yaratıcılığa önem veren bir anlayışı benimsememizin zamanı çoktan gelmiştir. Öğrenciler ortaöğretim kurumuna geldiklerinde ilgi alanlarına göre ayrılmış olmak durumundadırlar. İlgi alanlarına uygun okul türlerinin çoğalması ile öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda severek gittikleri okul ortamları oluşturulabilecektir.

Çağın gereklerini yerine getirebilen, yorum yapma, analiz gücüne ve farklı düşünce yapılarına sahip bireyler yetiştirmek temel anlayışımız olmalıdır. Foucault’nın da dediği gibi “Bir yerde herkes birbirine benziyorsa orada kimse yok demektir.” Toplumumuzun zaten mayasında olan çalışkan, adil, iyi insanlar olmak ortak paydamız olmalıdır.

Zehra DURMUŞ

Abdülhamithan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

EĞİTİMİN KALDIRIM TAŞLARI ÜZERİNDE YÜRÜMEK

İnsanoğlu, dünya üzerinde varolduğu andan itibaren hep bir eğitim bilmecesiyle karşı karşıya bulmuştur kendini. Nasıl çözülmeli? Nasıl bir yöntem izlenmeli? Soruların ardı arkası kesilmemiştir. Tarihin hangi köşesine bakarsak bakalım, eğitimin ve öğretimin kaldırım taşları üzerinde yürürken, hayat bulmuş çeşit çeşit amaçlar, teknikler karşılar bizi. Zira insanoğlu bilir ki insanı insan yapan akıl cevheri, çok iyi bir şekilde işlenmediğinde kişi ve toplum için nimet değil, nikmet olmaktan öteye geçemeyecektir. Aklını eğitememiş bir birey, kaptanı olmayan bir gemi gibi oradan oraya savrulup, yitip gidecektir. Bu yüzdendir ki “uslanmak” kelimesi nerede kullanılırsa kullanılsın, bireyle ilgili bütün kaygıları sükûnete erdiren bir liman olmuştur. Her ne kadar yüzyılları aşmış, bugünlere gelmiş olsak da insan yine aynı insandır ve eğitilmeye öğretilmeye muhtaçtır.

Günümüzde, eğitim ve öğretim yükünün büyük bir kısmını omuzlarına yüklenmiş en önemli kurumlar okullarımızdır. Kişinin yaşamının çok büyük bir kısmı okul sıralarında geçer. Anaokulu, ilkokul, ortaöğretim derken birey, okulu tamamladığında artık yetişkinlik dönemine adım atmış olur. Dolayısıyla birey ve toplum olarak okullarımıza ciddi manada emek harcadığımız gayet net bir şekilde ortadadır. Ülke olarak verilen bu büyük emeğin zayi olmaması için eğitim içerik ve tekniğinin hassas ve çok yönlü hazırlanması gerekir. Çok yönlü derken ifade etmek istediğim şey; öğrenilmesi ve benimsenmesi gereken bilgilerin nasıl öğretilmesi gerektiği üzerinde durulurken, aynı zamanda öğrenme faaliyetlerine öğrencinin penceresinden de bakabilmektir. Bizim açımızdan çok faydalı olacağını düşündüğümüz bir yöntemin öğrencide hiçbir karşılığı olmayabilir. Öğrencinin merak duygusunu ayakta tutacak, deyim yerindeyse öğrenmeye karşı aşk duymasını sağlayacak yaklaşımı belirlemek durumundayız. Çünkü özellikle ortaöğretim sıralarındaki çoğu gencimiz maalesef, bilgiyi bir yük, okula gidiyor olmayı zorunluluk, okulu ise sıkılma sebebi olarak görmekten vazgeçemiyor. “Bu bilgi ileride benim ne işime yarayacak?” cümlesi sanki her yeni gelen nesle miras kalıyor gibi aynı tonda söylenmeye devam ediyor. Öğrenmedeki manevî hazzı yürekten hissetmelerini, bilgiden bir çıkar götmemelerini sağlamak bence önceliğimiz olmalı.

Anaokulu, ilkokul ve ortaöğretimdeki öğrencileri gözlemlemeye çalıştığımız vakit, her eğitim kademesindeki öğrenci grubunun, okula ve eğitime karşı birbirine zıt duygular beslediğine şahit oluruz. Okul öncesi eğitimi alan çocukların çok büyük bir kısmı mutlulukla, sevgi dolu koşar eğitim yuvalarına. Okul dönüşlerinde duydukları heyecan gözlerinden okunur. İçten bir coşkuyla ailelerine günlerinin nasıl geçtiğini anlatırlar. Kimi gülümseyen çehresiyle öğrendiği yeni masalı anlatır. Kimi arkadaşıyla paylaştığı keki ve arkasından yüreğinde hissettiği tarif edilemez sevinci aktarmaya çalışır büyüklerine. Kimi bir taraftan ritim tuttuğu müzik eşliğinde sayar rakamları. Kimi ise oyun hamurundan bozup bozup tekrar yaptığı uçağı, arabayı, çiçeği gösterir. Kim bilir böyle daha nice minik yürek gözünde ısıltı dolu neler neler anlatır. "Peki ama nasıl?" Bu beni hep düşündürmüştür. O çocuk masumluklarına mı vermeliyim bunu, yoksa aldıkları eğitim içerik ve tekniğinin yüreklerine dokunmasına mı? Elbette çocuk masumlukları tartışılmaz fakat ölçüp tarttığımızda ikincisi daha ağır basıyor. Bana göre nedeni çok anlamlı ve basit. Çünkü anaokulundaki bir öğrenci zamanının hemen hemen tamamını derslerde başrol oynayarak geçiriyor. Söylüyor, uyguluyor, çaba sarfediyor. Kimse hamurdan bir kuş yapıp eline vererek "Bak bu kuş." demiyor. Kendi gayretiyle eğri büğrü belki onlarca hatayla birlikte bir ürün ortaya çıkarıyor. Bir elindeki yaptığı kuşu bir de pencere kenarına konmuş kuşu izliyor. Gagası varmış, kanatları varmış, uçarmış... Kendi keşfediyor. Zannediyorum emeğiyle, hatasıyla, çoğu zaman yorularak bir şey başarmış olmanın öğrenmedeki kalıcılığını, verdiği huzuru kimse tartışmaz.

Peki eğitim yaşı ilerledikçe ne oluyor da birçok öğrencinin okula, eğitim ve öğretime bakışı değişiyor? Çünkü öğrenim hayatında başrol oynayan bireyi bir anda dışarıdan izleyen konumuna getirmiş oluyoruz. Ünlü bir Çin atasözü vardır ya hani; "Bir kişiye her gün balık tutup vereceğinize ona balık tutmayı öğretin." diye. Biz, öğrenciyi bu şekilde çoğunlukla dinleyen konumuna getirdiğimizde bırakın balığı tutup vermeyi; pişirip, sindirip sunmuş oluyoruz gibi gelir bana hep.

Bir öğretmen, dersi ne kadar ilgi çekici, akıcı anlatsa da, zaman zaman öğrenciyi derse katsa da öğretilmesi gereken bilgi fazla olduğu için öğrenci mecburen büyük oranda dinleyen durumunda oluyor. Bilgiyi öğrenebilmek için dinlemek de önemlidir; lâkin dozunda olabildiği sürece. Dinleme faaliyeti, süreklilik gösterdiğinde belli bir noktadan sonra sası olmaktan kurtulamıyor. Özellikle ortaöğretimde biraz daha öğrencilerimizin yüreğine dokunacak şekilde eğitim sürecini şekillendirebilirsek bu konuda daha hızlı yol alabileceğimizi düşünüyorum.

Meselâ:

“İstanbul’u dinliyorum gözlerim kapalı

Önce hafiften bir rüzgâr esiyor

...”

diye devam eden ünlü şiirin ünlü şairi Orhan Veli’yi mi anlatıyoruz. Öğrenci o an kapatmalı gözlerini, sınıfa dolan şehrinin rüzgârını, havasını çekmeli ciğerlerine. Az ya da çok yazara şiir yazdıran ilhamı yakalamaya çalışmalı, yazarın penceresinden kendi dünyasına bakmalı. Gözleri kapalı fakat yüreğindeki his çağlayanaıyla kendi şehrini anlatmalı, şiirindeki ifadelerde şehrini konuşturmalı. Bu belki bir ders saati belki de daha fazlası olmalı. Fırsat tanımalıyız. Zira biz birçok şeyi aynı anda öğretebilmek adına zamanla yarışmaya çalışınca hepsinin öğrenilmesinden mahrum kalabiliyoruz. On tane kazanımı, kör-topal öğreneceğine belki birkaç tane eksikle hakkıyla öğrenmiş olsa daha anlamlı olmaz mı?

Büyük üstat Necip Fâzıl’ı anlattığımız vakit:

“İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya

Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya”

diye devam eden Sakarya Türküsü’ne yârenlik ederken azmi, zora talip olmayı, yılmamayı, olmazları oldurma inancını, manevi ruhu, millî heyecanı, âtîdeki nesle seslenişini iliklerine dek hissetmeli. O da Aras’ın, Kızılırmak’ın, Fırat’ın, Dicle’nin, Gediz’in, Seyhan’ın, Ceyhan’ın, evinin önünden akan derenin hangi kahramanlıklara, hangi fedakârlıklara şahit olduğunu, ülkemize kattığı vatan ruhunu, vatan aşkını anlatmalı dili döndüğünce. Hiç zorlanmayacaktır. Ne de olsa her neresinde yaşıyor olursak olalım, vatanımızın her zerre toprağına nice destanlar yazılabilir. Gözünün önünden film şeridi gibi geçmeli atalarının mukaddes tarihi ve böylece ona bakiye kalan onurun farkına varmalı. Nakşetmeli karakterine onurla yaşamının yüceliğini. Bundan sonra öğrencimiz ne Necip Fâzıl’ı unuttur, ne Orhan Veli’yi, ne Fuzulî’yi, ne İbn-i Sina’yı, ne de ait olduğu toprağa anlam katan başka bir değeri.

Örneğin fen dersinde bitkinin yaprağını anlatıyorsak neden sadece gözünde canlandırırsın? Çıkaralım okulun bahçesine, yapraklara dokunsun, hissetsin. Birbirinin aynı gibi gözüktüğü ve çizildiği halde aslında ne kadar farklı olduklarını anlasın. Velhasıl öğrenmesi gereken her dersle ilgili bir yaşamışlık kazansın, dimağında bilgi can bulsun.

Yaşamının en anlamlı, en masum zamanlarında eğitim yuvalarımıza aldığımız yavrularımızı ülkemizin, eğitim ve öğretim açısından getirmek istediği nokta çok kıymetli ve çok zarif aslında. Yetişkin bir birey olduklarında yine insanların en masumu, en güçlü karakterlisi olsun,

ayakları yere sağlam basabilsin istiyoruz. Milletine bağlı, vatanına sevdalı olsun, anne-babasının her yönüyle gurur duyacağı bir evlat, iyi insan olsun istiyoruz. Bana göre bu güzel hedeflere ilerlerken önümüzdeki en büyük engel ortaöğretimdeki gençlerimiz için okulu, “küçük bir hayat provası” haline getiremiyor oluşumuz. Bu da çoğunlukla öğrencinin okulu, yaşamının bir parçası olarak görememesine, sürekli gözü pencerede, kulağı çıkış ziline beklemesine sebep oluyor.

Bizim toplumumuz çok büyük badirelerden yüzünün akıyla çıkmıştır hep. Neden okullarımızı küçültülmüş bir hayat haline getiremeyelim? Pekâlâ başarılabilir. Bence bilgi kısmının azaltılıp uygulama kısmının artırıldığı bir okul ortamı oluşturmakla başlayabiliriz işe.

Şair Orhan Veli gibi kapattığımda gözlerimi, hayalimde bir okul canlanıyor: Her branşla ilgili verilmesi gereken müfredat içeriği temel bilgiler üzerine kurulu. Öğrenciler konulara ait ayrıntı bilgileri öğleden sonraki uygulama faaliyetlerinde öğreniyor. Konu içeriği temel bilgi seviyesine kadar azaltıldığı için okulda dersler sadece öğleye kadar devam ediyor. Dersler 35 dakika işlenirken, teneffüsler ise 15 dakika sürüyor. Bu bence öğrencilerin zihinlerini toparlayabilmeleri ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gerçekçi ve daha makul bir süre. Derslerde temel bilgiler sunulurken de öğrencinin bilgiyi yaşayıp sindirebilmesi için sanal gerçeklik gözlükleri sınıf ortamına entegre ediliyor. Öğrenciler telefon, bilgisayar gibi teknolojik cihazlara bu kadar ilgi duyarken bunu kullanıyor olmak onları derslere karşı oldukça duyarlı yapıyor. Mesela hücre dendiğinde, atom dendiğinde öğrenci ve öğretmen gözlükleri takıyor ve sanal bir hücrenin içinde ya da sanal bir atomun yanı başında buluveriyor kendini. Dokunabilecekmişçesine gerçek bir ortam sunuyor. Şu an hâlihazırda var olan v-sınıf uygulamalarıyla birlikte sanal gerçeklik gözlükleriyle birleştirilmiş eğitim ortamı matematik, coğrafya, tarih ve diğer dersler içinde oldukça etkili bir öğrenme ortamı sunuyor. Öğleden sonra ise okulda her öğrencinin ilgisine ve kabiliyetine göre seçtikleri atölye dersleri başlıyor. Öğrenciler sabah görülen derslerden sınav oluyorlar. Atölye derslerinden ise sınav olmuyorlar fakat devam zorunluluğu var. Bu da herhangi bir sınav kaygısı taşımadan, hata yapmaktan korkmadan eğitim almalarını sağlıyor. Her öğrenci, atölye derslerini ilgisine göre seçtiği için gayet istekli katılıyor ve atölye içeriklerindeki faaliyetleri eksiksiz uyguluyor. İki atölye dersinin arkasından yarım saat süren bir teneffüs yapılıyor. Arkasından son bir atölye dersi daha yapıp okuldaki günlük eğitim süreci tamamlanıyor. Bu atölyeler, robot tasarım, yaratıcı yazarlık, müzik, bilgisayar, görsel sanatlar, ahşap işçiliği, matematik, satranç, ebru-hat sanatı, coğrafya, spor faaliyetleri, fen deney şeklinde sınıflandırılmış atölyeler oluyor. Atölyeler sayesinde sabah derslerde

öğrendikleri bilgileri birçok içerik yönüyle uygulamaya geçiriyor, analitik zekâlarını geliştiriyorlar. Analitik düşünme becerileri geliştiği için belki bir adım daha ötesine geçip, öğrendikleri bilgileri geliştirip yeni buluş ve fikirlere de kapı aralayabiliyorlar. Ayrıca geleceğimizin mimarları olan yavrularımızı sosyal yönden de hayata hazırlayacak iletişim atölyeleri, empati beceri atölyeleri, tarih atölyeleri, felsefe ve sosyoloji atölyeleri, ekonomi planlama atölyeleri gibi atölyeler de bulunuyor. Sosyal içerikli bu atölyelerde ise gençlerimiz, çözüm bekleyen değil çözüm üreten; iyilik, şefkat, fedakârlık, yardımseverlik, sorumluluk gibi güzide değerlerle karakterlerini işleyen; güzel, özenilesi davranışlar geliştiren, güçlü iletişim kurabilen bireyler olarak yetişebiliyor.

Bu hayalin içine daha birçok şey sığdırılabilir aslında. İşin özüne gelecek olursak; ünlü bilge Konfüçyüs “Eğitimde amaç erdemli insan yetiştirmektir.” der. Çok anlamlı ve doğru bulduğum bir sözdür. Biz de her yönüyle erdemli, çalışkan bireyler yetiştirebilmemizi sağlayacak ortamlar oluşturmamız. Vatanımız; Yunus Emre, İbn’i Sina, Mevlana, Ali Kuşçu, Fatih Sultan Mehmet, Mimar Sinan gibi daha nice dehaya ve güçlü ulvi ruha beşiklik etmiş münbit bir ağaç gibidir. Bizim atalarımız bu kadar enginken aynı toprağın bağrında yetişmiş her bir gencimizin de bu enginlikte nasibinin olmadığı düşünülemez. Yeter ki biz, kendilerindeki cevheri görmelerini sağlayabilelim. Gerisi çorap söküğü gibi gelecektir vesselâm...

AZ DERS, ÇOK İCAT

Bundan yirmi sene önce henüz üniversite yıllarında öğrenciyken gelecekte eğitim nasıl olacak şeklinde akıl yürütmeleri yapıyorduk. Çok kıymetli hocamız Prof. Dr. Veysel Sönmez'in bugünleri tasvir ettiği Gelecekteki Olası Eğitim Sistemleri eserini incelerken arkadaşlarla eleştirisini yapar, hocamızın hayal gücünün çok kuvvetli olduğunu, özellikle uzaktan eğitim ya da bilgisayarın eğitime çok fazla entegre edilmesinin çok iş görür olmadığı sonucuna varırdık. Şimdi geriye dönüp o günlere baktığımda hocamızın haklı olduğunu, bizlerinse yanıldığını görmekteyim. Şahsen tanık olduğum kadarıyla 90'lardan sonra, doğası gereği birikerek ilerleyen bilim, takip edebileceğimizden çok hızlı biçimde gelişti ve çok daha fazla bir hızla gelişmeye devam ediyor.

Öğrencilik yıllarında kasetten diskete, disketten cd'ye geçişe tanık oldum. Üniversitenin ilk yıllarında tepegöz kullanırken son dönemlerde projeksiyon cihazına geçtik, şimdi okullarda akıllı tahtaları kullanıyoruz. İlk yıllarında cep telefonlarında kızılötesi çok büyük yenilikken şimdilerde dünyadaki gelişmeleri parmağımızın ucuyla takip ediyoruz. Dünya çok hızlı bir şekilde değişmekte, buna tanık oluyoruz. Artık ülkeler ürettikleri teknolojilerle zenginleşiyor, güçleniyor, söz sahibi oluyor. Yıllar önce haritada yerini bilmediğimiz kimi ülkeler ürettikleri teknolojiler sayesinde en zengin ülkeler sıralamasında üst sıralara yükseliyor. Bu değişime ülke olarak bizim de katılmamız gerekmektedir. Son elli yıla baktığımızda dünyada çok şey değişti. Artık dünya sınırların ortadan kalkmaya başladığı bir şekil alıyor. Ülke olarak bizim de bu değişime ayak uydurmamız gerekiyor. Son yıllarda eğitim sistemimizde kimi değişiklikler yapmaya çalışsak da değişimi yakalayacak hamleleri henüz yapmış sayılmayız.

Ne yazık ki ülkemizin eğitim sistemi tüm öğrencilerin potansiyellerini en iyi şekilde ortaya koymaları için yeterli görünmüyor. Eğitim sistemimize şöyle bir baktığımda tüm öğrencilere hitap ettiğini düşünmüyorum. Sistem, en iyi öğrencilerin tüm olanaklara ulaşması üzerine kurulu. İstatistiksel olarak bu grubu (normal dağılım eğrisinde ortalamanın iki ve üç birim sağ) %15'lik grup olarak tanımlayabilirim. İlkokula başlayan tüm öğrencileri hep doktor, avukat, mühendis

öğretmen olacakmış gibi yetiştirmeye çalışıyoruz. Sınavlara sokuyor, genel ortalamaya göre değil iyilere göre değerlendiriyor ve öğrencileri üniversiteye kadar bu şekilde yönlendiriyoruz. Peki, bu süreçte geçen 12 sene boyunca ne kadar mutlu ve üretken genç yetiştiriyoruz. En iyi ihtimalle %15. Geri kalan gençlerimiz ise sistemin onları götürdüğü noktada sahip oldukları ya da sahip olacakları mesleği sevmeye çalışıyor ya da kendilerini o mesleğe uydurmaya çalışıyorlar. Çünkü biz eğitim felsefesi olarak yapılandırmacılığa geçtiğimizde öğretim yöntem ve tekniklerimizi buna uyduramadık. Yaparak yaşayarak öğrenmesi gereken gençlerimizi ne yazık ki soru cevap, sunu, anlatım gibi felsefeye uygun olmayan yöntemlerle geleceğe hazırlamaya çalıştık. Çünkü yeni yöntemler çok zaman alıyordu ve öğretilmesi gereken çok konu vardı. Sınıf öğretmenlerimizden başlayarak hep bu bahaneyi kullandık. Acaba bu bahane miydi yoksa gerçek mi? Çünkü bir öğrencinin 12 senede gerçekten çok şey öğrenmesi gerekiyor ve ne yazık ki bu bilgiler günümüz dünyasında çok da fazla işe yaramıyor. Bu sistemin ürünü olarak yetişen kendimi eğitimci gözüyle tarttığımda, çok şey öğrendiğimi ancak bu bilgileri sadece bilgi yarışmalarında kullanabileceğimi fark ettim. Siz de öyle değil misiniz? En güzel şekilde dilini kullanan öğrencilerimiz nerede? Nerede en iyi matematikçiler, en iyi fizikçiler? Sözel iyiyse hukuka, sayısal iyiyse tıpa gittiler. Topluma yön verecek nice yazarları, düşünürleri, şairleri avukat; problem çözecek, üretim yapacak mühendis kafaları doktor yaptık. Mutluluğu ve başarıyı paraya endeksledik. 30 kişiyle başlayan birinci sınıftan 30 doktor çıkmadı. Şanslıysa bir tane belki. Peki, bu çocuklara ne oldu? En iyi olmaları için zorladık, yarıştırdık. Kimi ortaokulda kimi lisede pes etti. Sorun yaşadı, sorun yaşattı. Çünkü onlara uygun bir sistem geliştiremedik. Çok bilgi yüklüyoruz, çocukları kendilerini tanımaları, çevrelerini keşfetmeleri adına ise çok az fırsat veriyoruz. Çocuklar bizim dışımızda informal yollarla aslında işlerine yarayacak birçok bilgiyi öğreniyorlar. Bilgisayar derslerinde yirmi sene öncesinin planlamasıyla Basit bilgisayar programları öğretmeye çalıştığımız çocuklarımız program yazıyorlar, bize rağmen zamanı yakalıyorlar.

Geleceğin okulları tüm öğrencilere kendilerini tanımaları için yeterince fırsat vermeli. Müfredatta bulunan çağın gerisindeki bilgilerin ayıklanıp çağa uygun sade ama kullanışlı bilgilerle öğrencilerimizi yarınlara hazırlamalıyız. Yöresel ihtiyaçlara uygun dersler koymalıyız. Karadeniz’de fındık, çay üretimi işlenirken İç Anadolu’da makineli tarımı geliştirmek olmalı hedef. Her öğrenci çevresindeki fırsatları tanımalı, toprağa dokunmalı. Hayvancılığın memurluktan çok daha kazançlı olduğunu öğrenmeli. İnterneti aktif bir şekilde kullanabilmeli. Sporunu yapabilmeli, sanatla ilgilenmeye fırsatı olmalı. İlgisi ve yeteneği varsa fende, matematikte, sosyal bilimlerde veya edebiyatta bu alanlarda

daha fazla zaman harcaması için fırsatı olabilmeli öğrencilerin. Bunun için yapılması gereken ilk şey nasıl bir ürün istediğimizi belirlemektir. 12 sene sonra 2030 yılında Türk gencinin çağı yakalamış, dünyada söz sahibi olan, güçlü bir ülkenin evlatları olmalarını istiyorsak bunun için kafa yormalıyız. Fal açmaya, yıldızlara bakmaya gerek yok. 2030 yılında bilgisayar tabanlı teknolojinin çok daha ön planda olacağını altını çizmek gerekir. Yani sağlıkta teknoloji, tarımda teknoloji, inşaat, eğitimde düşünebildiğimiz her alanda teknoloji daha da çok yer alacak. Bugün uydudan kontrol edilen tarım makineleri ile işlenen topraklar var, bugün şoförsüz kamyonlarla taşımacılık yapıldığını, üç boyutlu yazıcılarla inşaat yapıldığını görüyoruz. 2030 yılında çocuklarımız bu teknolojilerin daha yaygın ve gelişmişinin hakim olduğu bir dünyada yaşayacaklar. Bu nedenle ilk olarak o teknolojiyi üretecek, kullanacak gençleri yetiştirmemiz gerekiyor. Mesela kodlamaya çok önem vermeliyiz. Kodlama okur-yazarı yetiştirmeli ancak yazmanın değil fikirlerin önemli olduğunu unutmuyarak yaratıcılığını geliştirmek için öğrencilerimizi yönlendirmeliyiz. Hayal güçlerini ortaya koymaları için fırsat vermeliyiz. Her öğrencimiz kendinin kaşığı olmalı. Neyi yapıp yapamadığını fark etmeli. Öğretmenler bu keşif yolculuğunda öğrencilere rehber olmalı. Özellikle motivasyonumuzu teknoloji alanına yönlendirmeliyiz. Teknoloji konusunda yetenekli öğrencileri tespit edip, teknolojik atılımı yapacak bir nesil yetiştirmek ilk önceliğimiz olmalı. Nasıl sanat alanında çok yetenekli çocukları erken yaşta üniversitelerin konservatuarlarına alıyorsak, teknoloji konusunda yetenekli çocuklarımızı da teknoloji geliştirebilecekleri yükseköğretime zaman geçirmeden almalıyız.

Çocuklarımıza az ama kullanışlı bilgi vermeliyiz. Öğrencilerimizi bugünün ihtiyaçları doğrultusunda değil on, yirmi, otuz yıl sonrasının dünyası için yetiştirmeliyiz. Gelecekte teknoloji hayatımızın, işimizin, zamanımızın büyük bir kısmını alacak. Bizler bu teknolojiyi üretecek gençler yetiştirmeliyiz. Bu teknolojilere ayak uyduracak öğrenciler yetiştirmeliyiz.

Gençlerimize kendilerini ve çevrelerini tanıyacak okul ortamı oluşturmaliyiz. İnsan insandan etkilenir. Bu nedenle okulda geçen sürenin azaltılmadan ders dışı faaliyetlerin artarak eğitimin sürdürülmesi gerekir. İlkokuldan başlayarak öğrencilerin derste geçirdiği zamanın azaltılıp serbest zamanın daha fazla olduğu, yine okul ortamında planlanmış öğrencilerin merak ve araştırma hislerini arttıracak faaliyetlerin artması gerekir. Örneğin ilkokulda oyun saati olmalı. Ortaokulda spor saati, sağlık, beslenme gibi faaliyetlere bolca zaman ayrılmalı. Bugünden itibaren bu imkânları sunabilecek okullar inşa edilmeli. Ortaokuldan itibaren öğrenciler öğretmenleriyle ders dışında da zaman geçilmeli. Öğretmenin öğrencisi ile ders dışı etkileşimi

iyi vatandaş olma ve kendini fark etme yolunda öğrencilere yol gösterici olacaktır. Lise öğreniminde de öğrencilerin okulda kaldıkları sürede geleceğine şekil verebileceği fırsatları sunmamız gerekir. Laboratuvar çalışmaları, kulüp çalışmaları, proje çalışmaları dersler kadar önemli tutulmalıdır. Öğretmen, öğrenciye bilgi veren değil, öğrenciyi bilgiye ulaşmasına yardımcı olan, zamanını planlayıp yönetebilen bireyler olarak yetiştiren, yol gösteren konumunda olmalıdır. Liselerde mezuniyet sonrasında öğrencileri hazırlayacak programlar uygulanmalıdır. Tüm öğrenciler tüm dersleri almak zorunda kalmamalıdır. Ancak değerler eğitimi, vatandaşlık bilinci, doğru ve güzel ahlak eğitimin temelinde olmalıdır. Dersler kur şeklinde düzenlenmeli, öğrenciler yetenekleri doğrultusunda üst kurlara yönlendirilmelidir. Alt kurda kalan öğrenci içinde bulunduğu kuru en iyi şekilde tamamladığında mezun olması için yeterli olacağını bilmelidir. Böylece ilgi duyduğu alanda, yetenekleri doğrultusunda kurları atlarken, yeteneği olmayan alanda asgari bilgi düzeyini olabildiğince iyi almış şekilde mezun olabilir. Kur sistemin eğitimimize uydurabilirsek, sırf matematik yapamıyor diye çok iyi bir şairi ya da tarihi anlamakta güçlük çekiyor diye çok iyi bir mühendisi öğrenilmiş çaresizliğe kurban edemeyiz

Eğitim hedeflerimizi belirlerken ilk olarak millî hedeflerimizi gözetmemiz gerekir. Ancak millî hedefler belirlendikten hemen sonra bölgesel hedefler belirlenmeli ve bu doğrultuda bireyler yetiştirmeye çalışmalıyız. Hedeflerimiz çok karmaşık olmamalı, basit ve ulaşılabilir olmalı. Bizim için % 15 yeterli olmamalı. Her bir vatandaşımız güçlü bir Türkiye için potansiyelini tam olarak ortaya koyabilmelidir. Çağlar boyunca dünyada hüküm sürmüş bir milletin evlatları fırsat verildiğinde, özünü keşfettiğinde yine aynı güce ulaşacak akla ve inanca sahiptir. Biz fırsatı sunalım, yolu açalım. Bizim uşaklar zaten bir yolunu bulur.

Matbaayı, sanayi devrimini, uzay yarışını, nükleer çalışmaları kaçırdık. Ancak bilişim çağını kaçırmamız gerekir. Bunun için aklımızı kullanmalıyız. Öğrencilerimizin öğrenmelerine, dünyayı tanımalarına fırsat vermeliyiz.

Hasan ALKAN

Hayme Ana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

İDEAL BİR EĞİTİM VE ORTAÖĞRETİM

Nasıl bir okul? Nasıl bir ortaöğretim? Çok farklı noktalardan ele alınması gereken sorular bunlar. Böyle bir konu için öğrenci, öğretmen, idareci, veli, okul, toplum ve eğitim sistemi gibi birçok belirleyicinin etken olduğunu görürüz. Durumu kendimce ifade edebilmek adına, her belirleyiciyi bir cümle olarak değerlendirdiğimizde cümlelerimiz ne kadar sağlam yapıda oluşturulursa ortaya o kadar etkileyici bir yazı çıkar ki aksi durumda da bir cümlenin dahi anlamsız veya hatalı olması yazının tamamını anlamsız kılabilir. Buradan hareketle öncelikle iyi bir ortaöğretim seviyesi amaçlıyorsak tüm unsurların nihai tek bir amaç için hazırlanmaları ve çalışmaları gerekmektedir. Genel itibarla bu amaç da: Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı; Türk milletinin millî, manevi, ahlaki ve kültürel değerlerine sahip çıkan ve koruyan; bilgi ve yeteneklerini ülkesinin kalkınması ve diğer tüm değerlerini yüceltmek için kullanan; insani değerleri geliştirmiş, tarihini ve ecdadını bilen, ahde vefa gösteren, atalarının yaktığı meşaleyi onurla taşıyan, sorumluluk bilinci geliştirmiş bireyleri topluma kazandırmaktır. Bunun yanında araştıran, sorgulayan, ahlaklı, inançlı, erdemli, saygılı, çalışkan, bilgili, kültürlü, azimli yani her yönüyle idealize edilmiş nesiller yetiştirmek olmalıdır. Bu amaca ulaşmayı engelleyecek veya sekteye uğratacak her düşünce, davranış, ortam ve şartlar küçümsenmeyerek ve göz ardı edilmeyerek amaca uygun hâle getirilmelidir.

Nasıl bir okul, sorusunu ele aldığımızda aklıma ilk gelen okulun fiziki durumu oluyor. Birbirinden ayrılmış farklı birimler ve binalardan oluşan okul bölümlerinin bir kampüs yerleşkesi şeklinde oluşturulduğu fiziki ortamın eğitim ve öğretime katkısının çok fazla olacağı kanaatindeyim. Mesela kampüsün hemen girişine kütüphane, yanına önünde açık alanı da bulunan bir kafeterya, ilerisine derslikler, spor salonu, laboratuvarlar... Yani okulu öğrencilerin gitmekten imtina ettikleri bir beton yığını değil; eğitim için gerekli her türlü materyalin tam olduğu ve en son teknolojiyle donatılmış, her zaman orada olmaktan keyif alacakları ve sürekli vakit geçirebilecekleri, zamanlarını etkili kullanmaya yardımcı olacak birer yaşam alanına dönüştürmek eğitim için çok olumlu sonuç verecektir.

İyi bir eğitim ortamı hazırlandıktan sonra ikinci aşamada öğretmenler, öğrenciler ve velileri hazırlamak geliyor. Özellikle sağlam bir altyapıyla ilköğretimden gelen, idealleri olan, çalışmayı ve okumayı alışkanlık hâline getirmiş, muhakeme yeteneği gelişmiş ve eğitimi ihtiyaç olarak gören, düşünen ve düşündüğünü rahatça ifade edebilen, özgüveni gelişmiş, millî ve manevî değerlere sahip ve bu değerleri her şeyin üstünde tutan bir öğrenci modeli oluşturmak çok önemlidir. Bu şekilde ortaöğretimde eğitimine devam edecek bir öğrenciyi maddi ve manevî tüm ihtiyaçları karşılanmış; ekonomik, sosyal ve mesleki tüm sorunları çözülmüş, toplumda saygınlığı arttırılmış, alanındaki gelişmeleri yakından takip eden hem kendi alanına hem de eğitim bilimleri alanına hâkim, çağın gerektirdiği eğitime yardımcı her materyali kullanabilen, donanımlı, idealist, çalışkan, fedakâr ve özverili, eleştiriye ve öğrenmeye açık, etik değerlere sahip eğitimcilerle desteklemek çok önemlidir. Bu özelliklerin yanında yetiştireceği her öğrenciye geleceğini emanet edeceği, kendi çocuğunu yetiştiren bir ebeveyn hassasiyetiyle yaklaşan, sorumluluklarını bilen, öğrencilerini dinleyen ve anlamaya çalışan geleceğin mimarı olduğunu bilen ve bu doğrultuda emek sarf eden meslek erbabı eğitimcilerle daha iyi bir eğitim süreci yaşanacağı kuşkusuzdur.

Ayrıca bu süreçte ailelerin de sorumluluğu göz ardı edilemez. Öğrencinin okul saatleri dışındaki tüm kontrollerinde görev ailelere düşüyor ve iyi bir eğitimci için saydığımız sıfatların çoğunu okul zamanı dışında aileler üstlenmek durumunda kalıyor. Öğrencinin zamanını nerelerde, kimlerle, nasıl ve nelerle uğraşarak geçirdiğinin kontrollerini yapmanın ve öğrencileri doğruya yönlendirmenin; sorumluluklarını bilen ve bu konuda bilinçlendirilmiş velilerle sağlanacağını düşünüyorum. Çocuğunun yapması gerekenleri ona sadece anlatarak değil ona rol model olarak yani yaşayarak ve göstererek öğretmesi hem çocuğuyla iletişimde hem de davranış eğitiminde çok daha etkili olacaktır. Özellikle ergenlik sürecinde kendine bir kimlik arayan gençler için zamanını kendisine hep olumlu katkı sağlayacak etkinliklerle geçiren bir ebeveyni örnek almak çok olumlu sonuçlar verecektir. Tabii bu süreçte velilerin öğretmenleriyle sürekli iletişimde olması ve yardımlaşması da öğrenciye yarar sağlayacaktır.

Öğrencinin ortaöğretim sürecinin istenilen verimlilikte geçmesinde eğitimi yönlendirenlerin de payı çok fazla. Özellikle öğretim sürecinde öğrencinin uygulamalara daha fazla yönlendirilmesi ve müfredatın bu doğrultuda hazırlanması, kazanımların genelinin öğrenci için uygulama temelli olması önemlidir. Pratikte bu kazanımları kullanabilmesi ve olumlu dönütler alabilmesi, teorinin mümkün olduğu kadar azaltılması ve öğrencinin eğitim ortamında rahat hareket edebilmesi

öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Bunun için de laboratuvarların iyi bir şekilde donatılması, öğrencilerin bilgisayarlara ve internete erişiminin kolaylaştırılması, kütüphanelerin kapasitelerinin artırılması, sportif ve kültürel faaliyetlerin içeriğinin zenginleştirilmesi ve sayısının artırılması ama aynı zamanda öğrencilerin bu uygulamalara katılabilmeleri ve bu birimleri kullanabilmeleri için gerekli program esnekliğinin sağlanmasında ilgililerin her olanağı değerlendirmeleri gerekmektedir. Öğretim programlarında teorik bilgiye daha az, uygulama çalışmaları için daha fazla zaman ayrılması öğrenciyi ezber yapmaktan uzaklaştıracak ve öğrencinin hem daha kolay hem de daha kalıcı öğrenmesini sağlayacaktır.

Ayrıca dikkat edilmesi gereken önemli başlıklardan birisi de özellikle toplumun bakış açısında ortaöğretimin yeri ve önemidir. Eğer ortaöğretim bir ihtiyaç olmaktan çok zorunlu bir süreç gibi görülürse ve bu şekilde değerlendirilirse bu durum toplumun bir ferdi olarak öğrenciye de yansımaktır ve olumsuz etkileyecektir. Bununla beraber eğitim almanın ve okumuş olmanın toplumun nazarında saygınlığı arttırılmazsa yani yükseköğretim ve daha üst eğitim seviyelerini dahi tamamlamış olmak hem maddi hem manevi açıdan ayrıcalıklı konumda görülmezse, okumuş olmak ortalama yetmiş yıl ömür süren bir insan için sadece ömrünün yarısına bedel zaman ve bu zaman içinde kazanılacak para kaybı olarak değerlendirilmeye neden olmakta ve bu durum yine eğitim kalitesini düşürmektedir. Özellikle zamanın kitle iletişim araçlarından olan televizyon yayınlarında lise temelli dizi ve sinemalarda öğrenciye olumsuz örnek teşkil eden zararlı alışkanlıklar kazandıracak örnekler öncelikli olmakla birlikte öğrencinin zihinsel gelişimini ve davranışlarını da olumsuz etkileyecek her şey iyi bir süzgeçten geçirilmelidir. Yani sigara, uyuşturucu, alkol gibi toplumun büyük bir kesimi tarafından olumsuzluğu kabullenilmiş maddelerin özendirilmesinin yanında bir gencin örf, adet ve geleneklerimize uymayacak şekilde hareket etmesi veya eğitimi önemsiz gösterecek düşünceler aktarması hatta zamanını hiçbir şey yapmayarak geçirmesi bile gençleri özendirecek bir şekilde sahnelenmesi eğitim ve öğretimi olumsuz etkileyecektir.

Sonuç olarak, eğitimin bir süreç olduğu ve bu süreci olumlu ve olumsuz yönden etkileyecek birçok unsur olduğu herkes tarafından kabullenilmelidir. Bu sürecin kritik dönemlerinden birisi de belki en önemlisi ortaöğretim sürecidir. Gençlerimizin kişiliklerinin şekillendiği ve kimliklerinin olduğu bu dönemde onları toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak birer birey olarak yetiştirmek de başta eğitim kurumlarının olmak üzere herkesin sorumluluğu olduğu göz ardı edilmemelidir. Yukarıda saydığımız unsurlardan hiçbiri diğerinden daha önemsiz değildir ve kimse üzerine düşeni yapmaktan kaçınmamalıdır. Ancak bu sayede geleceğimizi şekillendirecek genç nesilleri yetiştirmek için uygun ortaöğretim kurumları oluşturabiliriz.

Serkan PINAR

Yayladağı Anadolu Lisesi

BİLGELİK YOLUNDA NASIL BİR MEŞALE YAKMALIYIZ?

Sözcükler kendi içlerinde bir anlama sahip olsa da sözcüklerin asıl değerini onlara yüklediğimiz anlam belirler. Dolayısıyla ben her sözcüğün bir belirlenen bir de hissedilen anlamı olduğunu düşünüyorum. “Okul” sözcüğünün sadece teoride var olan anlamına bakarak onu doğru yere oturtamayız. Bu sözcüğün pratikte nasıl bir anlama sahip olduğu daha önemlidir bizim için. Dolayısıyla Türk Dil Kurumunun bu sözcüğü nasıl tanımladığına değil, öğrencilerin dünyasında bu sözcüğün nasıl karşılık bulduğuna bakmalıyız. Kimi öğrencinin yarı kapalı cezaevi, kimi öğrencinin aşırı kurallar, kimi öğrencinin aşırı bilgi olarak gördüğü okul, TDK’nin çizdiği yoldan çıkmış durumda. “Nasıl bir okul, nasıl bir ortaöğretim?” sorusu bize varmamız gereken hedefi soruyor. Peki, nereden yola çıktığımız önemli değil mi? Genellikle şu soruyu sorarız: Türkiye nereye gidiyor? Belki de sorulması gereken doğru soru şu: Türkiye nereden geliyor? Bu soruya doğru yanıt bulabilirsek Türkiye’nin eğitim konusunda nereye gitmesi gerektiği konusunda doğru bir yol da belirlemiş oluruz, diye düşünüyorum.

Okul, çocukların kafalarına bilgi yerleştirmek yerine onların ruhlarına bilgeliğe ve estetik aşılamalıdır. O zaman hem istedikleri bilgiye kendileri ulaşırlar hem de yaşamın güzelliklerinin farkına varmış olurlar. İlgi uyandırmaktan uzak bir bilgi, ölümcül bir silah gibi çocuğun var olan öğrenme isteğini de öldürüyor. Aslında gereksiz bilginin çocuğun dünyasında bir karşılığının olmadığını hatta çocukta bir bıkkınlık oluşturduğunu sanırım şu hikâye kadar güzel anlatan başka bir örnek olamaz:

Bir profesör konferans vermek üzere salona girmiş. Ama bakmış ki salon, ön sırada oturan seyis dışında boşmuş. Konuşup konuşmama konusunda ikilem yaşayan profesör sonunda seyise sormuş:

-Buradaki tek kişi sensin. Sana göre konuşmalı mıyım, yoksa konuşmamalı mıyım? Seyis yanıt vermiş:

-Hocam ben basit bir insanım, bu konulardan anlamam. Fakat ahıra gelseydim ve bütün atların kaçıp bir tanesinin kaldığını görseydim yine de onu beslerdim.

Bu sözlere hak veren profesör konferansa başlamış. İki saatin üzerinde konuşmuş durmuş, konferanstan sonra da kendini mutlu hissetmiş, konferansın çok iyi olduğunu onaylamasını isteyerek seyise sormuş:

-Konuşmamı nasıl buldun?

Seyis yanıt vermiş:

-Hocam sana daha önce basit bir adam olduğumu ve bu konulardan pek anlamadığımı söylemiştim. Yine de eğer ahıra gelir, biri dışında tüm atların kaçtığını görseydim, onu beslerdim ama elimdeki tüm yemi ona verip de hayvanı çatlatmazdım."

"Zihin; doldurulması gereken bir kazan değil, tutuşturulması gereken bir ateştir." der Plutarkhos. Bizim eğitim sistemimizde bırakın ateş tutuşturmayı, çocuğun doğasından gelen kıvılcımı bile söndürüyoruz. Bir müfredatın ağırlığı altında ezilen çocuklar, ruhu çürümüş ve yaşama sevinci elinden alınmış bir biçimde okula geliyor. Daha dört beş yıl öncesine kadar ortaöğretimde öğrenciler günde 6 saat ders görürken şu an 8 saat ders görmektedirler. Peki, başarı mı arttı? Sadece niceliğe odaklanarak başarıyı arttıramayız. Kaldı ki ortaöğretimde son iki saatin genelde verimsiz geçtiğini söyleyebiliriz. Bundan sadece öğrenciler değil, neredeyse bütün öğretmenler yakınıyor ama pratikte bu soruna yönelik etkili bir çözüm önerisi ortaya koymuyorlar. Dökmen'in deyimiyle "söyleniyoruz ama söylemiyoruz".

Çocuğun hangi mesleği seçeceğine değil, nasıl bir insan olacağına önem vermeliyiz. Hemen hemen bütün veliler çocuklarının doktor, savcı, öğretmen, polis olmasını ister ama hiçbir veli gerçek anlamda çocuklarının bu mesleklerden bağımsız olarak önce sağlıklı ve mutlu bir birey olması gerektiğini düşünmez. Kaldı ki onlara göre çocuk bu mesleklerden birine sahip olursa zaten mutlu olur. Aileden gelen bu yanlış düşünce biçimi çocuğun karşısına okulda da aynı biçimde çıkar. Çocukların geleceğin mutlu bireyleri olmaları için yapabileceğimiz tek şey çocuğun kendini değerli hissedebileceği bir ortam yaratmaktır. Gerçeğe baktığımızda ise yaşam her taraftan çocuğu kendi kısıracına alır ve onun kendisini değersiz hissetmesi için büyük bir çaba gösterir."Düşen bir çığda hiçbir kar tanesi kendisini olup bitenden sorumlu tutmaz." der Oscar Wilde. Bir binayı yıkan çığ karşısında kar tanesi kendisinin bir suçlu olmadığını, tüm suçun çığda olduğunu söyler ama böyle bir durumda

şu soruyu sormamız gerekir: Çığ neden oluşur? Dünyaya geldiklerinde tertemiz olan bu çocuklarımızı el birliğiyle bencil, duygusuz, mutsuz ve değerlerinden uzaklaştırılmış bireyler olarak yaşam denizinde ölüme terk ediyoruz. "Değer" kavramından bahsetmişken hemen burada şunları söylemek istiyorum: İçinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini bilmeyen bir çocuğun geçmişle olan bağı zayıf olacağı için geleceğe emin adımlarla yürümekte zorlanacaktır. Uzun atlama, atletizmin atlama branşına ait bir daldır. Atlet, yaklaşık 30-45 metre mesafeden hızlanarak 30 cm genişliğindeki bir basma tahtasına basarak atlayışını yapar. Atletin geri çekilmesinin nedeni daha ileriye atlayabilmek içindir. Dolayısıyla da bir öğrenci geçmişini ne kadar iyi bilirse geleceğini o kadar sağlam temellere oturtur. Danimarkalı düşünür Soren Kierkegaard'ın dediği gibi hayat geriye bakarak anlaşılır, ileriye bakarak yaşanır. Çocuklar atalarının geçmişte ne gibi başarılarla imza attığını bilirse daha iyisini yapmak için mücadele gösterecektir. Burada aklımıza hemen "tarih" dersi geliyor. Tarih; geçmişte aydınlatmak değil, geleceği aydınlatmak düşüncesi üzerine kurulmalıdır. Öğrenciler, tarihin derinliklerindeki farklı olaylardan aldığı dersle bugününe yön veremiyorsa ve geleceğe giden yolu aydınlatamıyorlarsa tarih dersi işlevini yerine getiremiyor demektir. Bununla birlikte sadece ulusal değerlerin kendisine çizdiği sınırlar içerisinde de bırakılmamalıdır öğrenciler. Evrensel değerlerin kapısından da içeriye adım atmalıdır ki içinde yaşadığı dünyayı daha doğru algılayabilsin. Böylelikle gerçek anlamda mutlu bir birey olmanın yollarını öğrenmiş olur.

Bugün içinde bulunduğumuz eğitim sisteminin sınav odaklı olması ve çocukların âdeta bir yarış atı gibi koşturulması en yakın arkadaşını bile rakip olarak görmesine, sınavı kazanmak uğruna normal yaşamda işine yaramayacak birçok bilgiyi kafasına yerleştirmesine sebep olmaktadır. Biz buna sıkıldığı zaman bünyesindeki suyu bırakan sünger bilgi de diyebiliriz. Bir ülkede gençler okul kazanmaya çalışıyor ama okullar gençleri kazanmayı düşünmüyorsa o ülkede aydınlanmadan söz edilemez, der Sunay Akın. Ne kadar doğru söylemiş! Eğitim sınav odaklı değil, yaşam odaklı olmalıdır. Bu toplum çocuklarının karnını doyurmayı düşündüğü kadar ruhunu doyurmayı düşünseydi bugün yaşadığımız sıkıntıların birçoğunu yaşamazdık. Peki ruhu doyurmak nasıl olur? Çocuğu yaşamla buluşturarak... Çünkü en büyük okul yaşamın ta kendisidir. Yaşamla buluşmayan bir okul, denize kavuşamayan bir akarsu gibidir. Böyle bir okul içerisinde eğitim gören çocuk yaşam pratiği karşısında ezilmeye mahkûmdur. Ayrıca ahlak ve birtakım değerler aşılamayıp sadece bilgi aşılama çalıştığımız bir çocuk, toplumun

sorunlu bir parçası olma yolunda da emin adımlarla yürüyecektir. Üçgenin iç açılarının toplamının 180 derece olduğunu bilip kendi iç dünyasından habersiz olan bir çocuk, yaşam sahnesinde kendini mutlu edebilecek hangi rolü üstlenebilir? Öğrenciler, bireysel farklılıklarıyla girdiği okulun kapısından âdeta fabrikada seri üretim yapılmış ürünler gibi çıkıyorlar. Dört duvar arasında doğadan uzak bir eğitim gören çocuk, doğanın kendisine bahsettiği güzelliklerin farkına varamadığı için doğal olarak bir doğa bilinci gelişmiyor. Çocuklar doğayla iç içe olmalıdır ki yaşadıkları evrenle uyumlu bir kişilik sergileyebilsinler. İnsan doğası gereği anladığı ya da tanıdığı şeyi daha çok sever. Doğayı anlayan çocuk doğayı, insanı farklılıklarıyla tanıyan çocuk insanı sever. Bunun için eğitimde Aristo mantığıyla değil, kuantum mantığıyla ya da diyalektik mantıkla hareket etmeliyiz. Aristo mantığına göre dünyada hiçbir şey değişmez, her şey hareketsiz ve durağandır. Bir şey ya siyahtır ya da beyazdır. Diyalektik mantığa göre ise dünyada değişmeyen hiçbir şey yoktur. Her şey bir devinim içinde akmaktadır. Siyah ve beyaz vardır ama arada siyahtan beyaza giden grinin tonları da vardır. Öğrencilerimize, “İnekler kutsal mıdır?” sorusunu sorsak bize, “Hayır!” ama aynı soruyu Hindistanlı öğrencilere sorsak bize, “Evet” yanıtını vereceklerdir. Aynı soruya birbirinin tamamen karşısı iki yanıt verilebiliyorsa bu Aristo mantığıyla değil, diyalektik mantıkla açıklanabilir çünkü diyalektik mantık bir şeyin koşullara göre farklılıklar gösterebileceğini savunur. Aristo mantığına aynı zamanda düz mantık da diyebiliriz. Aristo mantığıyla düşünürsek su hayattır ama kuantum mantığıyla düşünürsek su koşullara göre hayattır. Sudan boğulan birçok insan varken ya da bir içmeye üç litre su içtiğimizde karnımız şiddetli bir biçimde ağrıyorsa demek ki su her zaman hayat değildir. Alt komşumuzun kızı Alya var.

Alya’ya şöyle bir soru sordum:

-Balıklar terler mi Alya? Alya bana balıkların terlemeyeceğini çünkü onların atlet giymediğini söyledi. Alya’nın bu düşüncesinin dayandığı nokta annelerimizin terlediğimizde atletimizi değiştirmemiz gerektiğini söylemesidir. Alya olaylar arasında neden-sonuç bağlantısı kurarak diyalektik bir yaklaşım sergilemiş oldu. Bana göre her çocuk doğduğunda dallarıyla, yaprağıyla, meyvesiyle bir ağaçtır. Ama bizler o dalları kırarak, yaprakları yolarak, meyveleri taşıyarak âdeta bir kütük durumuna getiriyoruz. Aynı bizler o ağacın meyve vermediğinden, bir gölgesi olmadığından kısacası işlevsiz olmasından yakınıyoruz. Eğitimden kastımız çocukların kafalarını gereksiz bilgilerle doldurmak değil, kafalarını geliştirebileceği ortamlar oluşturarak yaratıcı düşüncelerini

ve sorgulayıcı bir bakışla olaylara yaklaşımlarını sağlamak olmalıdır. Kuyunun içerisinden gökyüzüne bakan kurbağaya, "Gökyüzü ne kadardır?" diye sorsak kurbağa bize gökyüzünün kuyunun ağzı kadar olduğunu söyler çünkü kurbağanın görebildiği alan o kadardır. Dolayısıyla öğrenciler kurbağa bakış açısından kurtarılarak yaşamın farklılıklarını algılayabilecek biçimde yetiştirilmelidir ki diyalektik mantıkla dünyaya, insanlara ve olaylara bakabilsinler.

Son yıllarda okullarda şiddetin eskiye oranla azaldığını söyleyebiliriz. Bu aslında güzel bir gelişme çünkü dayakla, kötü sözle, aşağılamayla çocuktaki davranış bozukluğunu düzeltmiş olmayız, aksine daha da arttırmış oluruz. Cezanın öğrencinin ruh sağlığına ya da onun başarısına bir katkı sağladığına dair hiçbir bilimsel bulgu olmamasına karşın birçok öğretmen cezasız eğitim olmayacağı konusunda ortak bir düşünceye sahiptir. Dayak yiyeceği ya da ödül alacağı için bir davranışı yapan bir çocuk gerçek anlamda özünü ortaya koyamadığı için zamanla kişilik karmaşası yaşar ve mutsuz bir birey olur. Burada 1930'ların Amerika'sında dedesiyle birlikte yaşayan beş yaşındaki Kızılderili Küçük Ağaç'ın, doğayla iç içe ve barış içinde yaşamasını konu alan "Küçük Ağaç'ın Eğitimi" adlı romandan bahsetmek istiyorum. Küçük Ağaç'ın dedesi torununa ceza vermez ama ödül de vermez. Dede Küçük Ağaç'a sadece davranışlarının sonucunu gösterir. Örneğin bir gün dede kazanda mısır kaynatır. Küçük Ağaç, mısır kaynadıktan sonra dedesine kazanı temizlemek istediğini söyler. Dedesi de Küçük Ağaç'a yıkayabileceğini söyler. Küçük Ağaç kazanı temizler. Dedesi Küçük Ağaç'ın kazanı yıkadığını görünce "aferin" demez, çünkü aferin ödüldür. Dede Küçük Ağaç'a, "Sen kazanı çok iyi temizlemişsin, bulaşık kalmamış. Ayrıca bize zaman kazandırdın, kasabaya daha çabuk gidip geleceğiz." der. Burada dede Küçük Ağaç'a ne ceza ne de ödül vermiştir sadece bu davranışının ne gibi olumlu sonuçlar doğurduğunu söylemiştir.

Küçük Ağaç, ailesinin sorumluluğunu paylaştığı için kendisiyle gurur duyar. Küçük Ağaç kazanı temizleme sorumluluğunu yerine getirmeseydi çocuk eğitiminde bu bakış açısına sahip olan bir dede Küçük Ağaç'a sanırım şöyle derdi: "Küçük Ağaç kazanı temizlememişsin, yarın yemeğimizi pişirmekte sıkıntı yaşayabiliriz." Başka bir deyişle ona ceza vermek yerine yine davranışının sonucunu gösterirdi. Dolayısıyla sınıfa öğretmen zili çaldıktan sonra gelen bir öğrenciye vereceğiniz teneffüse çıkmama cezası çocuğun okula karşı sevgisinin azalmasından başka bir işe yaramaz. Ceza yoluyla aşağılandığını düşünen çocuk; bu davranışı bir daha yapmamayı değil, inatlaşmayı öğrenir. Kaldı ki ceza da

üstü örtülmüş bir şiddettir. Öğrenciye sınıfa geç kaldığı için vereceğiniz teneffüse çıkmama cezası onu arkadaşlarının yanında aşağılamak, dışlamak, küçük düşürmektir aslında. Bu da bir duygusal şiddettir. Ama biz şiddetin sadece fiziksel olabileceğini düşündüğümüz için duygusal olarak şiddet uyguladığımız birçok öğrenciye gerçekte ne yaptığımızın farkında bile değiliz. Tıp açısından baktığımızda şiddet; dayak, dövmek veya darp etmektir. Pedagojik açıdan baktığımızda ise şiddet, duygusal olarak acı veren her türlü davranışın adıdır. Doğal olarak eğitimde şiddete; tıbbın çizdiği sınırlardan değil, pedagojinin çizdiği sınırlardan bakmalıyız. Çünkü, pedagoji doğrudan eğitimle ilgili bir kavramdır. Bütün bu bilgilerin ışığında yürüdüğümüz zaman yolumuzu kaybetme olasılığımız yoktur çünkü bilginin aydınlığı karanlığı her zaman yenecektir.

Yazımı Mustafa Kemal Atatürk'ün şu anlamlı sözüyle bitirmek istiyorum:

“Memleketi, milleti kurtarmak isteyenler için vatanseverlik, temiz yüreklilik, fedakârlık gerekli olan özelliklerdendir. Fakat bir toplumdaki hastalığı görmek, onu tedavi etmek, toplumu asrın gereklerine göre ilerletebilmek için bu özelliklerin yanında ilim ve fen lazımdır. İlim ve fenle ilgili faaliyet merkezi ise mekteptir. Okul; genç beyinlere insanlığa hürmeti, millet ve memlekete sevgiyi, şerefi ve bağımsızlığı öğretir.”

YARADILANI SEVDİK, YARADANDAN ÖTÜRÜ

1999 yılının 11 Ekim günü öğretmenlik mesleğine başladığım ilk gündür. O günü ne zaman hatırlasam, hep aynı heyecanı hissediyorum. Üniversite bitmiş, yeni mesleğimle yeni bir hayata başlayacaktım. İlk öğrencilerimin gözünde güzel bir silüet olarak kalmak için akşam özenle seçtiğim kıyafetlerimi hazırladım. Gece boyu, "Okulumu nasıl bir yer, iyi bir öğretmen olabilecek miyim, ilk öğrencilerim kimler olacak?" sorularıyla işgale uğrayan zihnim beni uyutmamıştı. Sabah erkenden kalkıp hevesle hazırlandım. Daha önce telefonla görüştüğüm Okul Müdürü ile şehirde köy minibüslerinin hareket ettiği durakta resmen tanıştık.

Müdür Bey:

-Buyurun hocam, ilk görev yeriniz köy okulumuza gidelim, dedi. Ben okulu, bahçesini, öğrencileri hayal ederek ilerlediğim tozlu yolun biçareliğini, toprak sıvalı evlerini fark etmemiştim. Okula geldik, denildiğinde gözlerim çok katlı bir okul binası aradı. Ama yoktu. Çakıl taşları ile dolu bahçesine girdiğimde virane bir okulla karşılaştım. Okul çıkışı sıkıca bağlanan tahta pervazları çözen nöbetçi öğretmen bizi karşıladı. Kapısı açılınca okulun dışına büyük bir vızıltı sesiyle hücum eden sineklerin eşliğinde, çakıl taşlarda yürümemi zorlaştıran topuklu ayakkabılarımla okula ilerlemeye çalışıyordum. Yaşadığım hayal kırıklığı ve şaşkınlık arasında büründüğüm sessizliği, eski usul demir bir zille kapıda beliren başka bir öğretmen arkadaşım bozmuştu. Bahçede çoktan kendince sıralanan köy çocukları, yoksulluk ve perişanlık içindeki üst başları ile umut dolu gözlerini üstüme çevirmişlerdi, bakıyorlardı. Daha sonra içeriye giren çocukların kimi ellerinde bir veya iki yumurtayı okul müdürünün odasının yanındaki sepete bırakıyordu. Durumu şaşkınlıkla izlediğimi gören Müdür Bey, hocam kara tahtalarımızın boyası eskimiş, boya istedik gelmedi, biz de yumurta akı ile eski yöntemi kullanarak boyayalım diye yumurta topluyoruz şeklinde açıklama yaptı. Dile getirmediğim içimdeki ses, o hafta boyunca ama ben böyle bir okul hayal etmemiştim, deyip durdu. Ancak o ses zamanla azaldı ve alıştım. Daha sonra birçok okulda çalıştım. Hiçbiri benim hayalimdeki okul

değildi. Zamanla gerçekleştiremeyeceğim hayalimi bir kenara öteleyip, gerçekliğini yaşadığım birçok okulda sürdürdüm eğitim serüvenim. Ta ki geçen gün bir sınıfta “Türklerde Eğitim” ünitesini işlerken öğrencilerin sorduğu o soruya kadar...

-Hocam, sizin hayalinizdeki okul nasıl? Dediler. İşte o an yıllardır içimde ötelediğim hayalimi anlatmaya başladım. Okul hayat olmalı, her sabah bir heves yeniden yaşamaya başladığımız. Mevlana gibi karşılamalı bizi, “Ne olursan ol gel” diye kapılarını açmalı. Edeple içeriye dâhil olduğumuzda tüm ihtişamı ile bir Rönesans Bahçesi güzelliği ile karşılamalı, çiçekler, ağaçlar, tüm doğa içine çekmeli bizi, bir parçası olduğumuzu hatırlatmalı. Duvarları bitkilerden olmalı, nefes alan bir canlı misali. Kapısında her gün, haklılığını kabullendiğimiz bizden önce söylenmiş yeni bir söz yazılmalı. Kapıdan içeri giren öğrencinin kıyafet, saç-baş kontrolünü yapıp, gözlerinden içeri bakıp ruhu orda mı diye sorgulamayan öğretmenler olmalı. Kendilerinin hayranlıkla izlendiği bilim ile mütevizilenmiş tebessümlü çehrelerini, sevgi dolu bakışları, hevesli, özverili, dinamik, öğreten ve kendini daima yenilemek için öğrenen, disiplinli, her halden anlayan, yani hal dilini okuyan, sorunlara çözüm olan, ruhlarını açlığını bilim ile doyuran, hayatı nasıl yaşamalıyız sorusuna cevap olan, geleceğe yol çizen rehberler olmalı öğrencilerin öğretmenleri.

İnsanlığın ilkokulları olan Sümer Ziguratlarına benzemeli, çok katlılığı ile okul, göğe yol olmalı, geniş, ferah, müzik tınıları eşliğinde koridorlarında yol alırken öğrenciler, özel ve önemli olduklarını hissetmelidir. Son model gelecek çağ teknolojisi olmalı. Öğrenciler, ellerindeki dijital kartla açmalı sınıfların kapısını. Her kart haftalık zorunlu ve seçmeli ders limitine sahip olmalı. Öğrenci hangi derse, ne zaman istiyorsa dâhil olabilmeli. Yeteneklerini fark edeceği resim, tiyatro, müzik, şiir, seramik, marangozluk gibi atölye derslikleri olmalı.

Okulda her türlü sporun geçmişten günümüze yapılabildiği geniş sahalar, alanlar ve her spor dalında uzman eğitimciler olmalı. Bilim insanı yetiştirileceği derslikler olmalı, geçmişteki çalışmaları öğrenip kavrayıp dünyadaki yaşlıları ile zaman ve mekân sınırı olmadan insanlık için projeler üretecekleri bilim sınıfları olmalı. Dünyayı, ülkeyi adım adım tanıyacağı, coğrafyasını bileceği, sanal etkinlikler yapılabileceği sınıfları da olmalı. İçine dâhil olduğu sınıf tarih dersliği ise istediği yüzyılda dolaşmak, parmak ucundaki bir tuş kadar yakın olmalı. Her müzeye gireceği, inceleyeceği, eski metinlere ve çevirilerine ulaşabileceği, dünyanın tüm kütüphanelerini oturduğu yerden kullanacağı mekânları

olmalı okulun. Yükseldikçe okulun katlarında her yer ayrı bir dünya inşa etmeli zihinlere. Takiyüddin gibi ayı, yıldızları, güneşi takip etmeli, astronot olabilmeli öğrenciler ve bırakmalılar kendilerini yıldız kümelerinden aşağıya, sonsuzluğunda uzayın yol almalılar merakla. Bir bakmalı ki, Aristo'nun öğrencisi olmuş, yürürken onunla tepeler, yollar üstünde, tartışmalı kendi düşünceleriyle keyfince. Yazmalı geleceğe damga vuracak fikirlerini hayatın üstüne. Hedefi öğrencinin, geçmiş zamanı öğrenip, özümseyip, yarınlara yol almak için gelecekle dünün buluştuğu, şimdinin tek zaman dilimi olduğu, arzın merkezi olmalı okullar. Ayrılırken okuldan, yürüdüğü şehrin sokaklarına bir yeryüzü yıldızı gibi ışık saçarken öğrenci, sayıklamalı sessizce Yunus gibi.

“İlim ilim bilmektir
İlim kendini bilmektir
Sen kendin bilmezsin
Ya nice okumaktır”

Bu dörtlüğü okuduğumda ders çoktan bitmiş, zil çalmıştı. Ama öğrenciler de ben de aynı hayalin düşünde fark edememiştik bu gerçeği. O gün, hayalimi ilk kez genç dimağlarla paylaşmışım. Bir gün, hayalimin gerçekliğine ulaşabilme hevesiyle ayrıldım sınıftan, sayıklayarak sessizce Yunus gibi.

“Elif okuduk ötürü
Pazar eyledik götürü
Yaradılanı sevdik,
Yaradan’dan ötürü”

OKULLARIMIZ LİSELER

Nasıl bir okul, nasıl bir ortaöğretim mi düşünüyorum? İşte kalbimden, aklımdan geçenler: Kapısından içeri girdiğimde iyi ki benim okulumsun duygusu sarmalı yüreğimi. Evim gibi sahiplenmeliyim. Sevgim, enerjim, öğretme, eğitme sevdam duvarlara sinmeli. Uçuşmalı bahar kelekleri başımda. Gün ışığı olup süzülmeliyim öğrencilerimin kalplerine. Her gördüğüm insanla daha da parlamalıyım. Onlar da sevmeli okullarını. İstekle koşa koşa gelmelidir okulumuza. İşte anahtar kelime “bizim”, ne güzel hep birlikte çok olmayı anlatıyor. Bencilliği silip süpürüyor. Vatan bir milletindir. Üstünde yaşayan insanıyla vardır ve var olur. Her okul vatanın bir parçasıdır. Öğrencisiyle, öğretmeniyle bu var oluşu destekleyen daha birçok unsur bulunur. Uyumlu ekip ruhudur işin sırrı. Ben değil biz olabilmektir her yerde. Örnek olmak, parmakla gösterilmek tepeden tırnağa uyumla gerçekleşir.

Selamlaşmanın, gülümsemenin, iyiliğin olduğu sınıflar düşünüyorum. Nezaketin, yardımlaşmanın kol kola ülkemin her okulunda büyüdüğünü görebiliyorum. Öğrencilerin acaba bugün ne öğreneceğim heyecanıyla koridorlarda koştuğunu görebiliyorum. Okumaktan korkmayan gözler, telefon esaretinden kurtulmuş parmaklar ve beyinler hayal ediyorum.

Sınırlarını bilen, ufaklarca konuşabilen, umutlu, mutlu öğrenme açlığı çeken genç dimağlar geliyor gözümün önüne. Milletimin ortak malı okullarımıza sahip çıkan, koruyan öğrencilerimle sohbet ediyorum. Hep yarınlar var hedefte. Güzel, ahlaklı ruhlar, alçak gönüller, kendisiyle barışık gençler. Vatan, bayrak sevgisi taç olmuş kalplerinde. Ecdadını bilen, geçmişini okuyan, geleceğini kurgulayan vizyonlu gençler. Bence “Nasıl bir okul?” sorusunun cevabı: Kendini bilen, insan yetiştiren, ilim, yol, yordam öğreten mekânların adı olmalı. İçlerinde; kalite, dürüstlük, edep, saygı, erdem, hoşgörü, sabır, sorumluluk kavramlarının boy boy büyüdüğü yerler olmalı okullar.

Ortaöğretim okulları zorunlu eğitimde son basamaktır. Öğrenci için; “Ne zaman bitecek bu okul?” anlayışının oluştuğu değil; bu anlayışın yok olduğu yerler olmalı okullar. Liseli gençlerin enerjileri yüksektir. Bu

enerji doğru yönlendirilmeli. Okullarda sosyal kullanım alanları geniş tutulmalı. Telefon bağımlılığından gençleri uzaklaştıracak eğlenceli, renkli faaliyetler düzenlenen okullar düşünüyorum.

Aklını; üretim, buluş, ilerleme, yenilik, araştırma gibi alanlarda kullanan öğrenciler yetiştirmeli liseler. Gençlerin bir seçeneği değil de birçok seçeneği olursa gençler okuldan zevk alır.

Sınıflarda bir başaktaki buğday tanesi gibidir öğrenciler. Olgunlaşınca o birlik dalından ayrılır dökülmeye başlarlar. Bu taneler kendi hâline bırakılırsa hayat rüzgârının savurduğu yerlere uçuşur. Kimi verimli topraklarda yeşerir yeniden hayat bulur; kimi çorak topraklarda körelir. Eğitim gençlere yön verir. Onlara hayatı tanıtmalı okullar. O rüzgârlarla başa çıkmayı öğretmeli. Yağmurun yağdığını, güneşin de açtığını fark ettirmeli eğitimciler. Şu anda yapılmaya çalışılan bu diye düşünüyorum. Ancak başarı oranı istenen düzeyde mi? Ortaöğretimde sonuç önemli, geri dönüşler kıymetli bence. Verilen bilgilerin dönütü dışında, davranış boyutu incelenmeli. Değerler eğitimi çok çok gelişmeli.

Gelelim çözüm yollarına. Daha iyi olmak için ne yapabiliriz? Fiziki şartları iyileştirilmiş, insanı sıkmayan binalar yapılmalı. Yeni bina yapılamıyorsa olan iyileştirilmeli. Gençlerin enerjisini atabileceği stres atma, ruhu dinlendirme mekânları tasarlanmalı. Okumayı özendiren, kulaklıkları takınca sesleri duymayacağımız okuma köşelerine hiçbir öğrenci hayır diyemeyecektir.

Binaların rengi eğitim kalitesini arttırmalı. Bu konuda uzmanlar çalışmalı. En önemlisi sınıflar 20 kişilik olabilir. Çok dersle öğrenci zorlanacağına az ama kaliteli derslerle hayata hazırlanmalı. Dokuzuncu sınıfta nasıl liseli olunur? Sorumluluk, kişinin kendini tanımasına yönelik derslere yer verilmeli. Tüm ülke için içeriği keyifli, gelişimi destekleyici kişilik dersleri hazırlansa öğretmenler de eğitilse çok iyi olur. Bu sınıf seviyesinde rehber öğretmenler derslere girip grup psikolojisini ve bireyi ortamında görüp öğrencileri liseli olmaya hazırlamalı. Belki okullarda çokça rehber öğretmenin çalışması gerekecektir. Bu öğretmenler sayısı belirli öğrenciyi çok güzel yönlendirecektir. Öğrenciler öğleden sonraki derslerde yorulduğundan onları dinamik hale getirecek etkinlikler düzenlenmeli. Özellikle cuma özel bir gün olduğundan öğleden sonraları daha kaliteli programlanmalı.

Öğrencinin okumaya istekli hale gelmesi sağlanmalıdır. Okumanın, öğrenmenin zorunluluk değil hayatlarının bir parçası olduğu algısı yerleştirilmelidir.

Öğretmen için ülkemizin her okulu aynıdır. Çünkü onlar yetiştireceği insana odaklıdır. Öğretmenin okuldaki varlık nedeni öğrencidir. Kurallar yaptırım gücünü kolaylaştırır. Elbette disiplin önemli. Okullarda atak, cesaretli öğretmenler var olursa eğitimin kalitesi artar. Bir öğretmen yıllarca aynı okulda kalmamalı. Çünkü mekân değişimi tazelenmedir. Yeni çevre dinamiktir.

Öğrenciler tahta sıralarda, dört duvar arasında belli saat diliminde bir sınıfta olmak zorunda. Bu sürekliliği olan döngü. Sadece beden eğitimi derslerinde açık havaya çıkabilmekte. Her dersin yüzde onluk diliminde bahçede ders yapılabilir. Bu da öğretmen ve idarece planlanmalı. Açık hava sınıfları tasarlanmalı. Bu alanların kullanımında ve temizliğinde hassas davranılmalı. Bahar dönemleri planlamanın yapılması uygun olur bence. Öğrenciler gruplar halinde önceden öğretmenleriyle işbirliği yaparak açık hava ders planlarını hazırlayabilirler. Sorumluluk alırlar. Bahçede duvar yazıları, atış halkaları kelime oyunları, dersin içeriğine uygun çalışmalar yapılır. Daha birçok açık hava oyunları öğrencinin okula bağlanması, sevmesi sağlanabilir. Temiz düşünce, temiz duygular, değerler eğitimi ile oluşacaktır. Tüm Türkiye’de akıllı tahta uygulamaları olduğundan belirlenen bir saatte değerler eğitime yönelik hangi ders olursa olsun seçilen kişisel gelişim öyküleri 15 dakikalık olacak şekilde okunmalı. Öğretmenler ortak uygulama için mesaj gönderilebilir. EBA kullanımı aktif hale gelir. Öyküler bir komisyonca sınıf seviyelerine uygun yıl için planlanırsa iyi olur. Teknolojinin doğru kullanımı için çalışmalar yapılmalı kanımca.

Tertemiz bir okul, sağlıklı beslenme için çalışan kantinler çekmeli öğrenciyi. Ayrıca maneviyatı güçlü, merhametli ve insan sevgisi gelişmiş birey olarak yetişmeli gençler. Eğitimle ilgili fikirler ortaya çıktıkça en doğru olanlarını seçip, uyguladıkça gelişeceğimize inanıyorum. Birlikte ve ekip ruhuyla eğitim istenilen seviyeye ulaşacaktır bence.

Alkan KILIÇ

Mareşal Fevzi Çakmak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

GERÇEĞİN GÖLGESİNDEKİ İDEALLER HAYAL KIRIKLIKLARINDAN ÜTOPYA'YA

Nasıl bir lisede çalışmak istediğimi öğretmen olmadan önce kendime hiç sormamıştım. İyi bir eğitim aldığımı düşünüyordum herkes gibi. Toy olduğumu fark edemeyecek kadar yüksek dozlu bir özgüven sarmalının içinde yuvarlanıyordum. Yaşama ve eğitime dair edindiğim yüzeysel, çoğunlulukla hayattan kopuk, teoride kalan fikirlerin hayat kurtarıcı bir reçete sayılabileceğini zannediyordum her umutlu öğretmen adayı gibi.

Manzara dışarıdan ayrı görünüyordu ama içeriden apayrı görünmeye başlamıştı zamanla. Ortam hayallerimden çok uzaktı. Taşradaki bir meslek lisesine atanmıştım. Okul küçük, sınıflar kalabalıktı. Meslektaşlarım canla başla çalışıyordu, öğrenciler iyi çocuklardı, saygılıydılar ama kitap okumayı hiç sevmiyor, söylediklerimi zorlukla anlıyor, gösterdiğim aşırı tepki yüzünden giderek içlerine kapanıyor, daha umursamaz bir tavır takınıyorlardı dersime karşı. En çok duyduğum soru; hocam bunlar ne işimize yaracak, sorusuydu. Evet, sorularımın hiçbirisine gerekli cevapları alamayınca, o saçma sorunun soğuk zırhına bürünüyordu sevgili öğrencilerim hemen: Hocam, bu öğrendiklerimiz ne işimize yarayacak? Bir edebiyat öğretmeni böyle bir soruya nasıl bir cevap verebilirdi ki? Kapalı pencerenin kenarındaydım. Açtım pencereyi ve görüyor musunuz, diye sordum onlara. Akarsuyun üzerine kurulan ince uzun köprüyü gösterdim. Eğer matematik ve geometri olmasaydı karşıya geçemez ve boğulurduk. Şu gördüğünüz binaların hiçbirisi olmazdı. Isınma, barınma, güvenlik gibi ihtiyaçlarımızı gidermeyi büyük oranda matematiğe, kimyaya, geometriye borçlu değil miyiz? Olur mu öyle şey hocam, demişti bir öğrencim, yüzerek geçeriz biz de karşıya. Her suda yüzülmez. Peki, suyun derinliğini sayıları bilmeden nasıl ölçeceğiz? Suyun içindeki dünyayı anlamadan nasıl dalabiliriz o suyun içine? Verdiğim cevaplar tatmin edici değildi. Ya edebiyat, diyorlardı öğrencilerim ısrarla. Falanca şairin, yazarın hayatını öğrenmek, gazelin ilk dizesine ne dendiğini, kasidenin kafiyе şemasının aa, xa, ya olduğunu bilmek bize ne kazandıracak? Onlara içten içe hak veriyordum aslında. Ders kitaplarındaki metinlerin bazıları çok sıkıcıydı, yaratıcılığı, hayal gücünü harekete geçirecek tarzda değildi, üstelik kitaplarda bilgi yanlışlarına rastlıyordum. Benim anlattıklarım ile kitaptaki bilgiler kimi zaman

çelişiyor, öğrencilerimin karşısında mahcup duruma düşüyordum. Onlar gibi ben de iki arada bir derede kalıyordum. Düşünüyordum, geceler boyu. Düşünüyordum evet, ne yapmalıydık?

Bir şeyleri onlara zorla öğretmenin mümkün olmadığını iyice anlamıştım. Bilgiyi eski zamanların talebeleri gibi onlar talep etmeliydi. Bilgiye ulaşmaları için rehberlik etmeliydim onlara yalnızca. Yolu gösterip bir kenara çekilmeliydim. Ayak sürmeleri halinde omuzlarına dokunmalıyım öğrencilerimin. Onları cesaretlendirici hikâyeler anlatmalıyım öğrencilerime ama o iç motivasyonu, merak duygusunu öğrencilerimde oluşturmak hiç de kolay değildi. Bilginin, hayatlarında önemli bir şey olabileceğine inanmaları gerekiyordu en başta ve işlevsel olmayan, yaşam serüveninde karşılaşacakları problemlere çözüm olamayacak bilgilerin onların zihnini giderek hantallaştırdığını anlıyordum. Çoğunlukla bilgi düzeyinde soruların olduğu yazılılardan tam puan alan öğrencilerle karşılaşıyordum ama bu “çalışkan” öğrenciler öğrendikleri hiçbir şeyi yorumlayamıyor, zenginleştiremiyor, yeniden, özgün bir biçimde, kendi cümleleriyle ifade edemiyor, sınav korkusuyla ezberledikleri her şeyi kısa bir süre sonra unutuyorlardı. Yazılılarda zayıf alan kimi öğrencilerimse yaptığımız beyin fırtınaları esnasında beni bile savurup bir köşeye fırlatıyorlardı. Bir şey eksikti, evet. Rakamlarla zihinsel işleyiş arasındaki mesafe giderek açılıyordu sınıflarımda. Bir öğretmenin farklı öğrenme biçimlerine sahip onlarca çocuğa kırk dakikalık bir derste bir şeyler öğretmesi zor görünüyordu gözüme ama pes etmemeliydim. Dikkat çekici konuların işlendiği, hayata gerçekten dokunabilen filmler izletmeye karar verdim onlara. Kurgu da olsa gözlerinin önündeki somut insanlarla empati, bir özdeşlik kurabilirlerdi. O etkileyici sahneleri birlikte tartıştığımız, biz olsaydık bu filmi nasıl çekerdik, olayları nasıl bir sonla bitirdik, gibi soruların havada uçuştığı derslerde en çekişen çocukların bile düşüncelerini dile getirebildiğini fark ettim. Mesele gayet açıktı aslında; hayata dair teorik bilgileri istifleyip öğrencilerin sırtına yüklemek yerine, okula yaşamın kendisini taşıyabilmeliydik.

Acı, tatlı günler yaşamış, şaşırtıcı tecrübeler edinmiştim. Aradan koskoca altı yıl geçmişti ve tayin istemeye karar verdim. Hizmet puanım yeterli değildi ve çalışacağım ikinci okul da bir meslek lisesi olmak zorundaydı. İyi okullarda öğretmen açığı bulunmuyordu. Çevremden edindiğim bilgilere göre iyi okullarda ancak yaşını başını almış, hizmet puanı çok yüksek öğretmenler çalışabiliyordu. Benim gibi genç öğretmenlerse içlerinde giderek çoraklaşan kupkuru bir idealizmle, kendilerini bir köşeye atılan ve çürümeye terk edilen cevizler gibi hissediyordu. Hizmet puanı ile atanma sistemi bana adaletsiz geliyordu nedense. Ne kadar yetenekli, özverili ya da idealist olursanız olun iyi

okullarda çalışmak için bir ömrü sebil etmeniz gerekiyordu adeta. Fen lisesi, Anadolu lisesi, sosyal bilimler lisesi, güzel sanatlar lisesi gibi kurumlarda çalışmak isteyen öğretmenler yaş sınırlaması olmaksızın yazılı sınava tabi tutulsalar, mülakata alınsalar daha adil olmaz mıydı, diye düşünmeden edemiyordum. Elbette temel kıstas liyakat olmalıydı ve daha yetkin, işini daha iyi yapan öğretmenler bir şekilde ödüllendirilmeliydi. Egzersiz çalışmaları yapan, yetiştirme kursu açan öğretmenlere fazladan hizmet puanı eklenmesi olumlu bir değişimdi. Bir de rotasyon ve yer değiştirme denilen bir sorun vardı ortada. Her öğretmenin göreve başladığı okulda üç yıllık hizmeti doldurması gerekiyordu. Bu süre lise düzeyindeki okullar için biraz kısaydı. Doğu bölgelerimiz gibi zorlu şartlara sahip yerlerde dört yıl çalışan bir öğretmenin şartları daha iyi yerlere tayin istemesinin önü açılabilseydi daha adil olurdu, diye düşünüyordum. Tabii ki eş durumu tayinleri yüzünden mağdur edildiğini düşünen öğretmenlerin sorunları da çözülmeliydi. Zorunlu hizmet görevini yerine getiren öğretmenlere bölgelerin zorluğuna göre fazladan maaş ödemesi yapılması faydalı olabilirdi örneğin, tıpkı asker ve polisler yapıldığı gibi. Zorluk derecesi yüksek yerlerde görev yapan öğretmenler dört yıl sonra istedikleri okula yerleşebilmeliydi. Yeni öğretmenin tayin olduğu okulda branşa göre en yüksek hizmet puanına sahip öğretmen yer değişmeliydi. Ayrıca her on yılda bir rotasyon yapılmalıydı.

Eğitim sistemindeki sorunları temelden çözebilmek için bu işin temelindeki en önemli unsurun, biz öğretmenlerin sorunlarının çözülmesi gerekiyordu. Öğretmenlik mesleğinin itibarını teslim edebilmek, onlara çağa uygun, yenilikçi bir eğitim vermenin yanında, onların yaşam standardını yükseltmekle mümkündü. Elbette öğretmenlik gibi istisnai bir mesleğin salt para kazanmak, zengin olmak için yapılamayacağı aşikâr ama özellikle büyük şehirlerde görev yapan öğretmenlerin yaşadığı maddi sıkıntılar göz önüne alındığında bu konuda önemli bir düzenlemenin yapılması gerekiyordu. Belki uçuk bir istek olurdu ama maaşlarımızın iki katına çıkarılması, en azından bir doktor kadar kazanabilmemiz birçok sorunu çözebilirdi. Elbette maaş artışıyla birlikte denetimlerin sıklaşması, öğretmenin sırtındaki sorumluluğun daha da artması doğal bir sonuç olurdu. Yaptığım gözlemler, öğretmenlerin kendini değersiz hissettiğini gösteriyordu. Kendini değersiz ve mutsuz hisseden bir öğretmenin mesleğini gerektiği gibi icra etmesi çok zordur. Bazen düşünmeden edemiyordum; bizim yaptığımız iş bir doktorun yaptığı işten daha mı önemsizdi? Hayat kurtaran, insanların sağlık sorunlarını çözümleyen doktorlarımız elbette çok değerliydi ama öğrencilerine hayat yolunda örnek olan, onlara bir yol çizen, karakter noktasında ve dünyayı algılayış yönünden onlara bir bakış açısı kazandıran öğretmenlerimiz olmasaydı hiçbir meslek erbabı gerektiği gibi yetişemezdi herhalde. Öğretmenlerin

kendilerini yetiştirmesi, çağa özgü teknolojik gelişmelere ayak uydurması çok önemliydi ama bu işin bir de maddi boyutu vardı. Özellikle edebiyat öğretmenleri gibi güncel gelişmeleri, yeni çıkan kitapları, yayınları, gerçekleştirilen kültür-sanat etkinliklerini takip etmesi gereken öğretmenlere ek bir ödenek ayrılması hiç de fena olmazdı. Geçim sıkıntısı içindeki bir öğretmenin kendini bu işin hakkını vererek geliştirmesini nasıl bekleyebilirdik? Bunun için gerekirse faturalandırma sistemi bile uygulanabilirdi, yani devletimiz al sana bu kadar kitap ve kaynak payı veriyorum ama bunun yıllık faturalarını kontrol etmek isterim, diyebilirdi. Öğretmenlere sene başında verilen kırtasiye masrafları ek ödemesi, kiralara, faturalara gidiyordu genelde ve yarını için endişe duyan bir öğretmenin öğrencilerine faydalı olacak etkinliklere yeterince para ayırması çok zordu.

Nasıl bir lisede çalışmak istediğimi şimdilerde sormaya başlamıştım kendime. Mesleğimin dokuzuncu yılındaydım, önümde güzel bir gelecek olmasını arzu ediyordum ve uzun uzun düşünmeye başlamıştım bu konunun üzerinde. Her şeyden önce, okulların kategorizasyon sistemi yeniden düzenlenmeliydi. Ülkenin ihtiyacı neyse ona uygun okul türleri olmalıydı ülkemizde. Bunun için TÜİK olmak üzere üniversitelerden, çeşitli meslek kuruluşlarından, sendikalardan somut ve doyurucu bilgiler alınabilirdi. Topyekûn bir eğitim hamlesine girişmek için bu konuda uzman olan kişilerin görüşlerine başvurulabilir, geniş yelpazeli çalıştaylar düzenlenebilirdi. Şu zamana kadar meslek liselerinde çalışan bir kültür dersi öğretmeni olarak çeşitli fikirler edinmiştim. Bu tip liselerde temel kültür dersleri haricinde sayıca fazla derslerin okutulması gereksiz bir iş gücü, emek ve zaman kaybı olarak karşımıza dikiliyordu. Yalnızca meslek liselerinde değil tüm okullarda ders adedi ve haftalık ders sayısının azaltılması gerekiyordu. Meslek liselerinde meslek dersi öğretmenleriyle birlikte usta öğreticilerin ders vermesi sağlanabilirdi. Teorik bilgileri edinmiş ama herhangi bir iş kolunda yeterince deneyimi olmayan mezunlar veriyordu okullarımız. Her işi hakkını vererek yapabilen insanlara ihtiyacımız vardı bizim ve bunun ilacı ayrıntıları üzerinde iyice düşünülmüş, planlaması yapılmış olan modern bir usta-çırak eğitimi olabilirdi. Öğrencilerin belirli zaman aralıklarıyla iş ortamında eğitilmeleri daha faydalı sonuçlar verebilirdi.

Yalnızca edebiyat öğretmenleri için değil, bütün öğretmenlerimiz için başarı kriteri öğrencilerde okuma zevki uyandırmak, onlara inceleme, anlama, sorgulama becerisi kazandırmak ve bir farklılık yaratmak olmalıydı ama maalesef günümüzde öğrencilerine daha çok test çözdüren öğretmenler başarılı addediliyordu. Rekabet, elbette başarıyı artıran bir olguydu fakat bir öğrencinin başarısını salt rakamlara

hapsetmek bazı yanlışlara sebep olabiliyordu. Başarının bir yönü de iyi ve vicdanlı insanlar yetiştirmek değil miydi? Eğitim, zihin ile birlikte ruhları da geliştiremediği müddetçe verdiğimiz emeklerin zayi olması kaçınılmazdı.

Ütopikolduğunu biliyorum ama hayalimdeki lise şöyle bir yerdi: Okulun fiziki eksiklikleri giderilmiş. Derslik açısından bir sorun yok. Her sınıfta en fazla yirmi öğrenci var. Öğrencilerin gördüğü günlük ders sayısı yalnızca beş... Geri kalan zamanlar, okulun bünyesindeki sosyal alanlarda geçiyor. Öğrenciler iş ortamlarını yerinde görebiliyor. Fabrikaları, atölyeleri, hastaneleri, garları, itfaiye gibi devlet kurumlarını gezebiliyorlar. Hayattan kopuk teorik bilgilerle yetinmiyorlar. Bütün öğretmenler, haftada on beş saat derse giriyorlar. Bir öğretmenin ilgilendiği öğrenci sayısı ne kadar az olursa eğitimin kalitesi de o oranda artıyor zira odaklanma, ayrıntılara vakıf olma ihtimali yükseliyor. Öğrencilerini gerçekten tanıyan, onlara gerçekçi bir ayna tutabilen öğretmenler geleceğimizin inşasına değerli bir katkıda bulunabiliyorlar.

Her okula ait bir yüzme havuzu, spor tesisi, laboratuvar, kaliteli ve gerçekten işe yarayacak kitapların olduğu geniş bir kütüphane var. Okul, bir cezaevine ya da toplama kampına benzemiyor. Öğrenciler mutlu oldukları ve yaşamı tadabildikleri için geliyorlar okula, diploma almak için değil. İşbirliği yaparak öğreniyorlar. Tıpkı oyun oynayan çocuklar gibi yüzlerinde bir tebessüm oluşuyor yapılan her etkinlikte. Yalnızca öğrenciler değil, öğretmenler de mutlu. Ders saatinden arta kalan zamanlarda kendilerini geliştirebiliyorlar. Hizmet içi eğitim faaliyetleri dar, havasız ve kalabalık konferans salonları yerine bir otelde, bir haftalık seminerlerle gerçekleşiyor. Öğretmenler tanışabiliyor, orada birbirlerine tecrübe ve birikimlerini aktarabiliyorlar. Ayrıca velilere yönelik olarak seminer programları da oluşturuluyor. Her aileden eğitime katkı payı altında cüzi bir vergi alınıyor.

Okullarda gerçek bir disiplin hâkim. Her öğrenci çalışmalarının ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenmiş durumda. Öğrencinin yaptığı hareketler dosyasına işleniyor. Öğretmenlerin uyumlu, terbiyeli ve zeki şeklinde görüş bildirdiği öğrenciler memurlukta ön plana geçebiliyor. Merkezi sınav sistemi uygulanıyor. Bununla birlikte her öğrenci için bütün öğretmenlerin ve rehberlik servislerinin katkı sunduğu portfolyolar tutuluyor. Öğretmenlerin görüşüne kimse karışmıyor. Mesela; bu öğrenci iyi güvenlik gücü, müzisyen, doktor, hemşire, mühendis olabilir, şeklinde notlar düşülüyor portfolyolara ve bunlar üniversiteye girişte belirleyici olabiliyor. Sınıf geçme ve mezuniyet kriterleri farklı. Öğrenciler okuldan değil, ayrı ayrı derslerden geçiyorlar. Yılsonu genel ortalaması

elli olan bir öğrenci başarılı sayılmıyor. Öğrencilerin gördüğü derslerin sayısı, önceki yıllara göre daha az olduğu için öğrenciler sınavlara daha rahat hazırlanabiliyor. Okullarda daha yoğun, yaşam odaklı ve geliştirici bir eğitim veriliyor. Kitap okuma dersi zorunlu. Öğrenciler Türk ve dünya klasiklerinden seçilen belli başlı eserleri okumadan, anlamadan, yorumlamadan ve tartışmadan mezun edilmiyorlar. Sınavlarda başarılı olan öğrenciler burs ile ödüllendiriliyor. Okul birincileri yurtdışı gezilerine gönderiliyor. Ayrıca lise bitene kadar yedi bölgeye turlar ve geziler düzenleniyor. Böylelikle öğrencilerimiz nasıl bir ülkede yaşadıklarını, örf ve âdetlerimizi, farklı geçim faaliyetlerini, sosyal dokuyu hayatın içinde öğrenebiliyorlar. Veli ziyaretlerine ağırlık veriliyor. Bu ziyaretleri gerçekleştiren sınıf öğretmenlerine ek ödenek sağlanıyor. Okullarda yöneticilik yapanların tümü yeni açılan okul yöneticiliği fakültesi mezunu. Her öğretmen ve yönetici yaptığı işin, ulaşmak istenen asıl hedeflerin sonuna kadar farkında. Okullarda olduğu gibi eğitim fakültelerinde de liyakat ön planda olduğu için bu tip sorunlar asgari düzeye inebiliyor. İşini daha iyi yapan öğretmen ve yöneticiler bir çeşit kur sistemiyle taltif ediliyor.

İşte böyle... Yaratıcı, işlek, karşılaştığı problemleri kolaylıkla çözebilen zihinlere ulaşmanın, çağın getirdiği yenilikle uyum sağlayabilen, ruhen ve bedenen sağlıklı, düşünceleriyle çığır açabilecek bir nesil yetiştirebilmemizin şartlarını kendimce sıraladım. Hayallerimizi gerçek kılmak hâlihazırda mümkün olmasa da işimizi hakkını vererek yapmayı sürdürmeliyiz.

Ayfer ATAMTÜRK

Kemalpaşa, Lütü Ürkmez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

EĞİTİMİ EĞİTMEK

Tüm dünyada evrensel olarak okulların varlık amacı ya da nedeni sorgulandığında; insanla denk yaşatlığına karşın, ciddi ve resmî anlamda devletlerin millet kimliğinin inşasıyla hayatlarımızın temeline oturduğu görülmüştür. Tarihsel döngüde ülkelerin günümüz siyasi yapılarının son tezahürü olan devletler, milliyet kimliklerine sarılmakla bekasına ulaşabilirlerdi zira. Bu hedefe ulaşmanın en kesin ve hatta tek yolu okullardır. Diğer yandan Durkheim okulları; “bireyleşme ve toplumsallaşma” eksenine oturarak, insanlar açısından birey olarak önemini ve gereğini ortaya koymuştur.

Bizler en yalın haliyle gündelik sıradan yaşantılarımıza büyük kurgular katmaya çabalarken, ulus olarak devasa kavramlarımızı baş tacı etmek zorundayız. Zira bu yolda yüzyılını tamamlamak üzere olan genç Cumhuriyetimiz, büyük ve kutsal ülkülerini kuşanarak ideallerini sağlam temellere oturtmuştur. Pek çok görkemli ve sarsılmaz güçle bezenerek gelecek ufkunu oluştururken, bunun adımlarını ve ayrıntılarını da en ince ayrıntısıyla kuşanmayı ihmal etmemiştir.

Devletlerin kendi varlıklarının devamına ilişkin uzak, genel ve özel hedefler olarak belirledikleri genel ve mutlak kabulleri vardır. Buradaki amaçlarına ulaşmanın en kestirme yolu ise okullardır. Eğitim sistemimizdeki tüm yasa ve yönetmelikler bu esaslardan hız alırlar. Eğitim sistemimize yön veren bu yasal düzenlemelerin genel amaçlarına baktığımızda; önce yurttaşlık vasıflarımızı ardından kişisel meziyetlerimiz sonunda yurttaşlık ve kişisel bütünlüğümüzü oluşturacak, ülke geleceğinin tuğlasını yerleştirmeye dönük vasıflara sahip yurttaş niteliklerini içermektedir. Özel amaçları ise genel amaçlara ulaşmak üzere eğitim ve öğretim sistemini bu yol üzerinde şekillendirmeyi istemektedir. Ortada açık bir gerçek var: Devlet ya da sistem arzulanır bireyi yetiştirmek istemektedir. Bu da en yalın haliyle

bütün bir insanı oluşturmaya kapsar. Meslek sahibi olmanın ötesinde ve öncesinde, meslek sahibi olabilme yeterliliğine sahip bireyler yetiştirmek gibi çok daha temel ve geniş bir işlevselliği beslemektedir.

Devletleri canlı kılan bünyesindeki toplumlar, dinamik bir varlık olarak gelişir ve değişirler. Bireyler doğar, büyür, gelişir ve ölürken, yeni nesillere daha büyük güçler katarak onları, kendi hayallerinden alıp ötelere iterler. Uyum sağlamak dışarıdan görüldüğü kadar kolay değildir. Zira değişimin içindeki de ne olup bittiğini anlayamaz çoğu kez. Onların eksenindeki muazzam hızda gelişen ve değişen teknoloji, alabildiğine hızla sürüp gitmektedir. Geride kalmak yok olmakla özdeşleşmektedir. Doğal olarak birey kendi devamı için meslek sahibi olmayı düşler. En yalın hâliyle okula başlayan öğrencinin nihai hedefi meslek sahibi olmaktır Okula gitmek: “ Büyüyünce ne olacaksın?” sorularına denklikle: “doktor, mühendis, ya da tamirci” olacağım cevapları, okul-gelecek eşleşmesiyle, eğitim sistemimizin önemli hedef ve amaçları yerini bulmaktadır.

Millî eğitim sistemimizin temel ülkelerine muazzam ölçülerde ulaşılması yönündeki gayretlerine gönül rahatlığıyla söyleyebilirim ki tevhide tedrisattan beri inkâr edilemez ve geri dönülemez yollar aldık. (...) Cumhuriyetimizi kurarken Batı medeniyetini örnek aldık. Bize uymayan, adapte edilmesi gereken ayrıntılar çıkmasından daha olağan ne olabilir ki.

Öğretmenler üzerlerine aldıkları eğitim görevlerini, öğrencilerini eğiterek gerçekleştirirler. Bu doğrudan yola çıkarak öğretmenlerin, eğitim sistemi ile öğrenciler arasında bir köprü oluşturdıkları sonucuna kolaylıkla varabiliriz. Öğretmen görevinde öğrenciyle anlam bulacağına göre: “Nasıl bir öğrenci var elimizde?” sorusuna cevap aramak kalıyor geriye. Nasıl bir öğrenci inşa edeceğiz? sorusunun cevabı yukarıdaki satırlarda belirtildiği üzere ortadadır. Geriye bırakılan büyük bir sorudur aslında yüzeyselliğine takılmadan. Eğitim sistemimiz nasıl bir eğitim vermemiz, nasıl bir öğretmen ve öğrenen yetiştirmemiz gerektiğini tüm yönleriyle ortaya dökmektedir. Geriye elimizde nasıl bir öğrenci var sorusu kalıyor. Çünkü değişen ve gelişen dünyamızla birlikte her geçen gün farklı bir öğrenen kitlesiyle karşılaşmaktayız. Onlar bizi değil biz onları anlamalıyız ki, onlara ulaşabilelim ve eğitimin büyüyle donatabilelim.

Sürekli gelişim ve değişimle evrilen günümüz dünyası, bunu eğitim sisteme de adapte etmelidir. Yoksa her gün tanık olduğumuz olumsuzlukları nasıl alaşağı edebiliriz? Elbette öncesinde yapılacaklar hâla mümkündür. Ancak eğitim ya da öğretim her zaman planlı ve programlı bir dizi sistematik işlemler yığınınından oluşmaz. Çoğu zaman örtük pek çok süreçler içerisinden nüfuz eder. O zaman okullardaki eğitim-öğretim önemlidir ancak yeterli değildir ki bazı açmazlara kapı aralamaktadır. Ancak can alıcı bir nokta var ki o da birey şekillenip belirli bir kişiliği oluşturduktan sonra örgün eğitim sistemine dâhil olmaktadır. Birkaç yıldır uygulamasını bulan erken yaştaki eğitimin sonucuna ilişkin bilimsel bir veriden söz edemiyoruz henüz.

O zaman başa dönüp her nasılsa ve nedense bir şekilde dillendiremediğimiz, bağışıklığını kazandığımız o temel gerçeğe! İlk eğitimimizi aldığımız ve kişiliğimizi şekillendirdiğimiz dönemin okul öncesi yetiştirdiğimiz dönem olduğuna, ilgili bilimsel veriler ışığında inanmış durumdayız. Bu dönemdeki eğitimcilerimiz ise annelerimiz, babaannelerimiz, anneannelerimiz, halalarımız ve teyzelerimizdir. Bu cenderedeki yaşantı deneyimlerimle harmanlamış olduğum “benleri” çeşitli şekillerde ortaya dökmüş, yıllar sonra eğitimci gözlüğümle baktığımda, bu iç karartıcı sonuçtan hiç memnun kalmamıştım. Neyse ki toplumun ve okulun kabul gören değerleri beni kurtaracaktı.

Ben bu soru işaretini kendi örneğimle açmış bulunarak eğitim sistemimizin sorgulanmasından önce onun içindeki ve bütünündeki sosyolojik örüntümüzü yoklamayla kaldırmayı deneyeceğim. (...)

Hep o ezberlediğimiz Dünya ya da Avrupa sanayi devrimi, Ortaçağ ve Rönesans gibi evrensel bilgiler canlılığıyla belleklerimizdedir. Oysa ulusal sosyolojimiz kişisel tarihimizi tüm canlılığıyla içermektedir hâla. Çünkü ülke tarihini yazacak kadar şahidiyiz değişimimizdeki önemli kilometre taşlarımıza. En hatırlayabildiğimiz geçmişimizden itibaren, içinde hayat bulduğumuz günümüz adımlarımıza değin resmileştirmeliyiz artık köşe bucakta saklı kalmış hazine ya da düşünmeye değer hayat imbiğinden geçenleri. Milli ve manevi değerlerimiz hanesine yerleşen kültürümüzü özünden kucaklayabiliriz böylece.

Değerlerimizden güç alarak geleceğe yönelmede çatırdayan diğer bir husus günümüz sosyoekonomik yapıların dinamikliğinin izini sürdüğümüzde payımıza düşenlerin sinyalleridir. Köklü geleneksel vurguların ortadan kalkması, kentleşmenin içini dolduracak kavramların yerini kocaman boşluklara bırakması, büyük patlamanın sessizliğine inat, tezahürü olarak okulların sosyal olgusuyla sorun yumağıyla yüzlerimize çarpmaktadır. Sanayileşme ve şehirleşmenin getirdikleriyle gelenek ve toplumsal baskının ortadan kalkması sonucunda, özellikle düşük eğitilmiş kitlelerin yoğun bir eğitim ihtiyacına iten pek çok nedenlerimiz söz konusudur ve üzerinde etraflıca düşünülmesi gereken önemli bir ayrıntıdır.

Buradan ulaşmak istediğim kültürel derinliklerimizi içselleştiremeden buharlaşacak olmasıyla, okulların nasibine düşeceklerin değişen veli görüntüsünden; 'veli eğitimi' vurgusuna geçerek çocuk yetiştirmeden ve eğitmeden öte sosyolojik bir içerik katmaktır. Çünkü okullardaki öğrenci davranış bozuklukları ve disiplin sorunlarının nedenleri için farklı katmanlara bakmak gerekse de geneline kaynaklık eden veli görüntüsü iç açıcı bulunmamaktadır. Daha düşündürücü olanı ise bu velilerimizin de içinden geçtiği eğitim yaşantılarından paylarına düşeni alamadıkları hissinin oluşmasından öte bir gerçekliğin yüzümüze çarpmasıdır. Söylemeye çalıştığım farklı sorunlardan kaynaklanan nedenlerden ötürü çocuklarımızdan önce okullarımızın veli eğitimine açılması vurgusudur. Beraberinde pek çok düzenlemeyle hayatıyetine kavuşacak bir dizi yaklaşımla, tüm taraflara yarar sağlayacak, en önemlisi de velinin eğitime açıldığı gözler önüne serilecektir.

Tüm iyimserliklerimizi yanımıza alarak kanayan yaralarımıza pansuman yapmalıyız. Çünkü eğitim her şeyin ötesinde merhemdir en onulmadık dünyalarımıza. Tabii ki yüreği eğitim meşalesiyle donanmış pek çok evladımızı geleceğin Türkiye'sine emanet ettik. Ama elimizi taşın altına koymayıp yüreğinde bir kibrit zamanı pırıltısı oluşturamadıklarımızdaki kifayetsizliklerimizi kime yükleyebiliriz? Bunca hizmet, ulaşım ve eğitime rağmen neden diğer yandan eğitimsizliklerimiz sürüp gitmektedir? Yoksa yürekler kanar mıydı böyle? Analar genç fıdanlarını şehit olmaya gönderir miydi askerlik edasıyla taçlandırılmış kutsal ülküsünün tadına doyamadan? Oysa yürekler sadece eğitim meşalesiyle aydınlanmalıydı? Okullarda eğitim mi ya da öğretim mi yapıldığı da ayrı bir tartışma konusudur. O zaman

eğitim meşalesini yüreklerimize çevirmeliyiz artık. Tüm yüreklerle değen eğitimi keşfedersek 2023 ve daha nicelerini başımız dik selamlarız. Ama kimsenin hazır reçetesi şifa olamıyormuş demek ki. Hep birlikte yüreklerimizle çözüme ulaşmaktan gayrısı görünmüyor önümüzde.

Önemli bir vurgu daha gerekir ki o da okullarımızda sürdürülebilir, öncü ve yenilikçi yapılara sahip nitelikli eğitim ortamlarına ilişkin teknik ve yasal düzenleme faaliyetlerinde oldukça başarılı olduğu, değişen dinamik dünya gerçeklerini takip ve adaptasyonu sürecini çok iyi yönettiğidir. Burada gözden kaçırılmaması gereken önemli bir ayrıntı; dikey yaklaşım ve çözümlerin yanı sıra yatay gündem ve çözümlemelerine aynı hassasiyetle yaklaşılması, teknik yani maddi desteğin yanında manevi çözümlemelerin; özelliğin kargaşasına sürüklemekten ihmal edilmemesinin önemidir. Çünkü okullarımızdaki teknik donanım karşılık özellikle ortaöğretimde (meslek), öğretmenlerin sınıflardaki eğitimi gerçekleştirebilme niteliği ortadadır. Güncel ve evrensel nitelikteki bu sıkıntıların sorun olarak algı sınırlarımıza girmesi insani standartlarımızın hassasiyetiyle aşılacaktır. Ayrıca güncel olmayan ya da sosyolojik örüntümüze hitap etmeyen(?) rehberlik uygulamaları ortadadır. Bazen tepeden gelen çözümler yüzeysel kalmaktadır. Örneğin telafi sınavlarının hükmünün kalktığı fiilen ortadadır.

Eğitimcilerin çok sınav ilkesine karşılık sınav sayısının azaltılması, tam gün eğitim uygulamalarında günlük neredeyse on saate varan ders saati sayısı ya da öğretmene not vermek, hukuk kurallarının işlediği ülkemizde tuhaf şikâyet ortamları oluşturmak diğer örnekler arasındadır. Sorunlara yapay, ezberci ve bazı kavramları (eğitimci) zedeleyici çözümler yerine; artık kanıksadığımız ve ne yazık ki sorun olarak tanımlamadığımız kanamaları durduracak içeriden ve yaşayacak çözümler üretmenin vaktidir.

Yasal düzenlemelerde eğitim fakültelerinin kanaat önderliği rolü üstlendiği bilgilerimizdedir. Kendi içimizde kalanları bırakıp gelecek ufkunu şekillendirmek üzere millî ve manevi değerlerle donanmış nitelikli insan gücü oluşturmaya yönelik gerçekçi perspektiflerle donanmış yaklaşımlar geliştirmeliyiz. Anlık, şahsi yaralarımızdan kaynaklanan ve sonuçtan yola çıkan düzenlemeleri bertaraf etmeliyiz.

Eğitim kurumlarımız bizi sistemin genel hedeflerine ulaştırırken, gerçek hayatın dinamik varlıklarıyla karşı karşıyadır: durağan olmayan bir dünya ve bireyler. Bunlar karşısındaki dinamikliğini, onların değişim mekanizmasının içeriğini anlamak, çözümlmek, sorgulamak ve adaptasyonu yoluyla sürdürebilir. ağın değişen girdaplarını ve gençlik üzerindeki etkilerini (moda) saptayabilmek ve bunlardan kaynaklanabilecek olumsuzlukları bertaraf edecek uygulamalar oluşturabilmek; bağlantılı olarak öğrenciyi doğru okumak, onun kendisi hakkında doğru ve gerçekçi bir farkındalık bilinci oluşturabilmek, bu hususla ilgili olarak veli, ğrenci, ğretmen ve yöneticiyi içine alan bir karar mekanizması sonucu, dersler ve ilintili olarak ders programları, haftalık ders çizelgeleri, sınav sistemi vb. eğitim sistemine ait tüm elemanlar incelenebilir, tartışılabilir ve yenilenebilir.

Toparlarsak; eğitim adına adımlarımızda geri dönüp, dönüt ve düzeltmelerle, yeniden ve yeniden eğitimi eğitebiliriz.

Hüseyin Çelik

Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

LİSELERİ BÖLÜP DAĞITALIM

Yazının ismi biraz itici görünebilir ama içeriğine bakılınca bana hak vereceğinizi umuyorum. Başlıktan da anlaşılacağı üzere konuyu iki kısımda açıklamaya gayret edeceğim. Birinci kısımda liseleri neden bölmemiz gerektiğini ve bunun eğitime olumlu yönlerini incelerken ikinci kısımda liselerin neden dağıtılması gerektiği ve hangi kurumlara dağıtılacağı hususunu açıklayacağım.

Liseleri Neden Bölüyoruz?

Bilindiği üzere ülkemizde ortaöğretim zorunlu olarak dört yıl boyunca bütün öğrencilere verilmektedir. Peki, gerçekten böyle bir eğitimi bütün öğrenciler bütün veliler istiyor mu? Daha da önemlisi biz bu eğitimden istediğimiz verimliliği alabiliyor muyuz? Samimi olarak ülkemizde hiçbir eğitimcinin bu sorulara olumlu cevap vereceğini sanmıyorum. Bu sorunsaldan yola çıkarak ortaöğretimi bölelim diyorum. Akademik eğitim almak istemeyen bireyleri zorla sisteminin içinde tutarak bir yandan onların ülkemiz ekonomisine olası katkısını engellerken diğer yandan da gerçekten akademik eğitim alarak ülkemize hizmet etmek isteyen öğrencilerimizin hakkına giriyoruz. Eğitimin amacı ülkemize hizmet etmek, insanlarımızı mutlu etmekse bırakalım mutlu oldukları işi yaparken hizmet etsinler. Çünkü eğitimde nicelik değil nitelik önemlidir.

Peki, Nasıl Böleceğiz?

2+3 sistemi uygulayacağız. Üniversiteye gitmek isteyen bir öğrenci beş yıllık bir ortaöğretim sürecine girecek. İlk dönem iki yıllık bir bölüm şeklinde teşekkül edecek. Biz bu iki yıllık döneme "Anadolu lisesi" diyelim. Anadolu liselerinin amacı kesinlikle akademik başarı olmayacak. Temel amacı: Anadolu'muzun örf ve adetlerine göre; toplumda saygıdeğer, vatanını ve milletini seven, oturup kalkmasını bilen, toplum içinde konuşma becerisi edinmiş, anayasal haklarını bilen ve bu haklarını savunabilen bireyler yetiştirmek olmalı. Kısacası ahlaki eğitimin öncelik verildiği bir kurum olmalı. Ayrıca öğrencilerin yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olmalı. Ve yeteneklerine göre ikinci kısımda eğitim almalı ya da örgün eğitim alanından çıkıp ekonomiye katkıda bulunmalı.

Birinci Kısım Anadolu Lisesi Kayıtlar Nasıl Olmalı?

Anadolu liselerine kayıtlar tamamıyla öğrencilerin adresine dayalı olarak yapılmalı. Bu sayede nispeten heterojen bir dağılım sağlanmış olur. Ayrıca hem gereksiz taşıma masrafı ortadan kalkar hem de farklı yetenek ve zekâ düzeyindeki öğrencilerin entegrasyonu sağlanır. Ayrıca bu kısım için kesinlikle özel okul, açık öğretim veya uzaktan eğitim verilmemeli.

Ahlaki eğitimin metalaşmasının önüne geçmek istiyorsak özel okullar bu kapsama asla dâhil edilmemeli. Çünkü özel okullar bir işletme zihniyetiyle iş gördüğünden ahlaki eğitim verme amacından uzaklaşıp ikinci kısma öğrencileri hazırlamak için çabalayacaktır. Bu da Anadolu liselerinin amacına büyük bir sekte vuracaktır.

Açık ve uzaktan eğitimde sosyalleşmeye katkı sağlayamayacağı için okulların amacına yani ahlaki eğitime yeteri kadar hizmet edemez. Ancak olası mağduriyetleri önlemek için 20 yaş üzerinde ortaokul mezunu olup da akademik eğitim almak isteyenler, belirli bir tarihte doğanlardan öncesini kapsayacak şekilde Anadolu lisesi eğitiminden muaf tutularak doğrudan ikinci kısma kayıt yapma hakkı verilebilir. Örneğin, bu sistem 2020 yılında yürürlüğe girerse sadece 2000 yılı ve öncesinde doğmuş olanlar bu haktan faydalanır.

Ders müfredatı nasıl olmalı?

Anadolu lisenin müfredatında mutlaka olması gereken dersler: adab-ı muaşeret, demokrasi ve özgürlük, psikoloji ile adalet ve liyakat dersleri en az haftada iki saat zorunlu olarak verilmeli. Fizik, kimya, biyoloji ve matematik gibi dersler işlevsel olarak anlatılmalı yani bu dersi gören çocuk neden bu dersi gördüğünü hayatta bu derslerin ne gibi bir karşılığı olduğunu mutlaka bilmeli. Din kültürü ve ahlak bilgisi, felsefe, dil bilgisi, Türk ve dünya edebiyatı gibi dersler ise akademik düzeyden ziyade temel seviyede verilmeli ancak ezberden uzak tamamıyla uygulamaya yönelik olmalı. Örneğin: edebiyat dersinde ünlü şairlerin ve şiiirlerinin isimlerini ezberlemek yerine onların tarzında şiiirler yazdırılmalı. Müzik, resim ve beden eğitimi gibi dersler birinci yıl zorunlu ikinci yıl seçmeli olmalı. Çünkü bu dersler özel yetenek isteyen derslerdir. İlk yıl herkese verilmeli, bu süre zarfında öğrencilerin yetenekleri değerlendirilmeli

ikinci yıl yeteneğine göre bu derslerden seçmeli olarak faydalanmalı. Böylece öğrencilerin yetenekli olduğu alanlarda eğitim almasının önü açılmış olur.

Mezuniyet Sonrası

İki yıllık birinci kısımdan mezun olanlara “Anadolu lisesi” diploması verilmeli. Ve devam etmek istemeyenler zorunlu tutulmamalı. Böylece sistemde gerçekten akademik veya mesleki eğitim almak isteyen öğrenciler bulunacağından hem akademik başarıda hem de mesleki başarıda çok olumlu ilerlemeler olacaktır. Devam etmek istemeyen öğrenciler Anadolu lisesi mezunu unvanıyla, sanayide, tarımsal alanda veya küçük işletmelerde doğrudan ekonomiye katkı sağlayabilir.

Akademik veya mesleki alanda devam etmek isteyenlerin izleyeceği yolu ikinci kısımda yüksek liseye geçiş kısmında açıklayacağım.

İkinci Kısım Yüksek Lise

Bu kısımda, böldüğümüz liseleri dağıtacağız. Yüksek liseler sadece kendi alanı ile ilgili eğitim verecek. Yani bir nevi bu liseler tamamıyla meslek lisesi olacak. Örneğin tıp doktoru olmak isteyen birisi sağlık lisesinde okuyacak. Neden mi? Çünkü tıp doktorluğu her ne kadar matematik ve fen bilgisi gerektiriyor olsa da mutlaka belirli bir düzeyde psikomotor beceri de gerektiriyor. Günümüz sisteminde dört yıllık lise eğitimini bitiren bir öğrenci ortalama 18 yaşında mezun oluyor. Mezuniyetin ardından tıp fakültesine girmek için bir iki yılda sınava yönelik çalışırsa neredeyse 20 yaşını buluyor. Düşünün lütfen yirmi yaşına gelmiş ama hâla basit bir iğne bile yapabilecek bilgisi yok. Belki birkaç derste o bilgiyi edinebilir ancak teknik olarak 16 yaşından beri bu işin içinde olan birisiyle aynı psikomotor beceriye sahip olabileceğini düşünebilir miyiz? Başka bir örnek mühendislik, mimarlık gibi alanlarında verilebilir. Takdir edeceğiniz üzere bu alanlarda matematik bilgisi kadar teknik resim becerisi de olmazsa olmaz. Peki, 20 yaşına kadar eli cetvel tutmamış birinden nasıl üst düzey mimar, mühendis olmasını bekleyebiliriz. Diyeceksiniz ki şimdi ülkemizde hiç mi iyi mimar mühendis yok. Hayır, elbette var ancak bu kişiler gerçekten yetenekli ve alanlarına çok ilgili olan istisna kişilerdir. Bir de şöyle bakalım; ya bu kişiler 16 yaşından beri bu işle uğraşsalar, acaba nasıl bir yerde olurlardı? Bir de sosyal alandan bir örnek vereyim. Ben adalet meslek lisesi öğretmeniyim. Öğrencilerimize verdiğimiz dersler muhteviyatı itibarıyla hukuk fakültesini aratmayacak düzeyde. Ya da en azından adalet meslek yüksek okulunun (üniversitelerdeki iki yıllık bölümler) derslerinden daha hafif değil. (Ayrıca iki yıllık adalet programı okuduğum

için biliyorum.) Bu kadar hukuki terime maruz kalan, bunları anlamak için çok yoğun çaba harcayan bu gençler günümüz sisteminde hukuk fakültesine gidebilmek için ayrıca matematik ve edebiyat öğrenmek zorundalar. İşin garabeti gidecekleri fakültede matematik ve edebiyat bir daha neredeyse hiç karşılına çıkmayacak. Keza spor ve sanatsal alanlar için hatta bu alanlar için daha da kıymetli olur böyle bir sistem. Bu gibi onlarca örnek verilebilir. İster istemez aklınıza şu soru gelebilir. Üniversitedeki bütün bölümler için ayrı ayrı lise mi açacağız? Elbette ki hayır yukarıda ki örneklerde belirttiğim gibi belirli bir birikim ve psikomotor beceri gerektiren alanlarda bu uygulanabilir. Diğerleri için ise yani her hangi bir alt yapı olmadan 20 yaşından sonra da yapıldığında bir şey kaybettirmeyecek bölümler için; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı fen, sözel, sayısal programlar devam edebilir.

Yüksek liseler hangi kurum/bakanlığa bağlanmışsa verilen eğitimden birinci sorumlu da alanına göre bağladığımız kurum/bakanlık olmalıdır.

Hangi Kurumlara Dağıtacağız?

Dağıtım konusunu planlamak biraz daha üst düzey bilgi gerektiren bir konu. Çünkü dağıtımı planlamak için ülkemizdeki bütün ortaöğretim kurumlarının bölümlerini ve bu bölümlerin muhteviyatını bilmek gerekir. Bunun için de ciddi bir araştırma gerekir. Yine de herkes tarafından bilinen birkaç basit örnek vereyim. Mesela tarım liseleri Tarım ve Orman Bakanlığına, mesleki ve teknik liseleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına, sağlık liseleri Sağlık Bakanlığına bağlanabilir. Ayrıca bu liseler mutlaka bulunduğu ildeki üniversitenin ilgili bölümüyle entegre çalışmalı. Bir ilde tıp fakültesi yoksa o ile sağlık meslek lisesi, ziraat fakültesi yoksa tarım lisesi açılmamalı. Bu fakültelerin hocaları da lise öğrencilerinin bazı derslerine girmeli. Örneğin birinci sınıflara mesleki gelişim dersi konulmalı ve bu dersi de o ildeki fakülte hocası vermeli.

Kayıtlar Nasıl Olmalı?

Anadolu liselerinden mezun olanlar gitmek istedikleri alana yönelik olarak yapılan sınavlara girmeli ve bu sınavlarda aldıkları neticeye göre yerleşmeleri sağlanmalı. Peki, bu sınavlar nasıl olmalı? Öncelikle sınavlar kesinlikle merkezi olarak yapılmalı. Ancak tek sınav değil de liseleri dağıttığımız Bakanlık tarafından yapılan muhtelif sınavlarla olmalı. Öğrencilerimiz devam etmek istedikleri alana yönelik olan sınavlara girmeli. Ama bir öğrencinin birden fazla alana yeteneği olabileceğinden tek alanla sınırlandırmamalı. İsterlerse en fazla üç (bu sayı arttırılabilir) olmak üzere muhtelif türde yüksek lise sınavlarına girebilmeli. Bu sınavlar liselerin türüne göre yapılmalı. Örneğin sosyal bilimler lisesine girişte

matematik, fizik, kimya, biyoloji vs. sorulmamalı. Sağlık liselerine girişte fen, matematik vb. ve psikomotor becerilerine yönelik test yapılmalı. Veyahut resim, müzik ve fiziksel eğitim liselerine girişte yazılı sınav yerine becerilerine göre sınav tertip edilmeli.

Bu liselerde bazı bölümler için açık öğretim veya özel öğretim okullarına izin verilebilir.

Ders müfredatı nasıl olmalı?

Öncelikle tıp fakültesi ve mühendislik bölümlerine öğrenci yetiştiren okulların mutlaka bir yıllık bölümü İngilizce eğitimi üzerine kurgulanmalı. İlk yıl hazırlık yılı olarak tanımlanabilir. Ancak daha alt düzeydeki meslek liseleri için bu bir yıl dil eğitiminden ziyade uygulamaya yönelik eğitim olarak güncellenebilir. Diğer dersler için düzenlenecek müfredat ise okudukları alanın gereklerine ve devam edilmesi planlanan fakültenin ihtiyaçlarına göre kurulmalıdır. Bu liselerde ilk yıl, hatta ikinci yıl bile, okunurken başka bir bölüme geçiş yapılabilirmeli. Bunun için tek koşul ilgili yüksek lise için yapılan sınava girip yeterli puanı almak olmalı. Bir örnekle açıklarsak, X kişisi 2020 yılında yapılan yüksek lise sınavlarından 3 tanesine de girmiş ve üçünden de yeterli derecede puanı almış olsun ve tıp doktoru olmak için sağlık meslek lisesine kayıt yaptırınsın. Ancak birinci yılın bitimine doğru doktorluğun kendisine göre bir meslek olmadığını fark etti diyelim. Bu kişiyi zorla doktor yapmak yerine daha önce girdiği sınav puanına göre ya da yeniden sınava girerek istediği liseye gitme imkânı verilebilir. Böylece çalıştığı alanda kendini mutlu hissetmeyen bir bireyin ömür boyu oraya bağımlı kalmasının bir nebze de olsa önü kesilmiş olur.

Mezuniyet Sonrası

Öncelikle bu liselerde mezun olan bir kişi kendi yeterliliğini bilerek ve çalıştığı ilgi duyduğu alana yönelik meslek veya fakülte seçecek. Sağlık yüksek lisesini bitiren bir birey tıp fakültesine alınmalı. Ancak doktor olabilecek başarıyı (ÖSYM'nin yaptığı merkezi sınavdan ilgili fakülteye yerleşecek puanı alamamışsa) gösterememişse diğer sağlık personeli alanlarına yine birinci öncelikli olarak yerleştirilmeli veya adalet meslek lisesi öğrencileri hukuk fakültesine gidebilecek başarıyı yakalayamamışsa zabıt kâtipliği ya da infaz koruma memuru olarak görev yapabilir. Veyahut yukarıda belirttiğim gibi herhangi bir birikim istemeyen fakültelerdeki bölümlere yine ÖSYM tarafından hazırlanan sınavları başarıyla geçenler eğitimlerine orada devam edebilir. Böylece üzerlerindeki baskı da hafifletilmiş olur.

Sonuç

Kısaca özetleyecek olursak, bu ikiye bölünmüş lise eğitimi okula devam etmek istemeyen ancak sırf zorunlu olduğu için gitmek zorunda kalan ve bu zorunluluktan ötürü hem ailesine hem de sınıf arkadaşlarına zorluk çıkaranlar öğretim sisteminin dışında kalırlar. Çalışarak ülke ekonomisine katkıda bulunurlar. Ülkedeki derslik ihtiyacı büyük oranda çözülür. Böylece hem zorunlu eğitime tabi olan Anadolu lisesi öğrencileri hem de akademik başarı hedefleyen yüksek lise öğrencileri daha rahat ortamlarda ders görür.

Anadolu liseleri temel amacına riayet ederek görevini yaparsa toplumdaki suç oranları bile nispeten azalır. Buradaki eğitimden sonra akademik kariyerine devam edecekler iyi bir mühendis, doktor, avukat, hâkim vs. olmadan önce iyi bir insan olmayı öğrenir.

Böyle bir sistem kurulursa hâlihazırdaki meslek yüksekokulları da işlevsiz kalacağından onlarda kademe kademe yüksek liseye dönüştürülebilir.

Ali ERUĞURLU

Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

OKUMAK AMA NASIL?

Okul kelimesine ev sahipliği yapan ve yan anlamıyla eğitim ve öğretim görmek şeklinde de kullandığımız “okumak”, tartışılmaz önemi ve gerekliliğinin yanında, bütün kutsal dinler tarafından da hak ettiği değere lâyık görülmuş ve âdeta kutsanmıştır. Nitekim Hz. Peygamber’e ilk vahyedilen emir de “Yaradan Rabbinin adıyla oku.”dur. İslâm’ın kesinlikle yasakladığı ve çok ağır cezalar ile eşleştirdiği “kul hakkı yeme, Allah’a şirk koşma, ana babaya karşı gelme, namuslu bir kadını iffetsizlikle suçlama, yalancı yere şahitlik yapma” gibi o kadar önemli ve dinî açıdan hayatî, kısaca mûbikât (helak edici davranışlar) türünden çeşitli mesele varken gelen ilk emrin “Oku!” olması şüphesiz bir tesadüf değildir.

Nasıl, neyi, hangi şartlarda ve nerede okumalıyız? Küçüklükten beri öğrenmenin yaş, mekân ve zamanının olmadığını elbette işitmişizdir. İlim Çin’de de olsa gider alırız ya da belki Kemal Sunal gibi üniversiteyi 27 yılda tamamlayabiliriz. Azmimize, ten kafesi ve o kafesin sınırları engel olamaz. Hele ki yaşamımızda gördüklerimiz, tecrübe ettiklerimiz... Enformel eğitim için kısıtlamalardan söz edemeyiz. Biz gelelim formel eğitime:

Öğrencilerime ders anlatırken “ideal bir vatandaş olma, hedeflenen bir bölümde eğitim alma, mesleki açıdan bir kariyer elde etme, topluma ve ülkeye faydalı olma” gibi amaçları içeren ve nispeten soyut ve oldukça uzun vadeli olan bu eğitim öğretim sürecini üç ayaklı bir sehpaye benzeterek somutlaştırmaya çalışırım. Bu ayaklardan birinin olmaması veya sorunlu olması durumunda o sehpanın dengeli olamayacağını, işlevini yerine getiremeyeceğini veya beklenmedik bir zamanda aniden yıkılabileceğini söylerim. Öğretmen, öğrenci ve veliden oluşan bu üçlü, birbirleriyle sevgi, saygı, güven ve iyi niyet bağlarıyla kenetlenmişse orada sağlıklı ve gelecek vadeden bir eğitimin gerçekleşmesi için uygun şartların yerine getirilmesi de kolaylaşır. Yalnız bu teşbihim, sadece bir öğretmenin bir sınıfta arzu ettiği şekilde ders anlatabilmesiyle ilgilidir. Her şeyiyle bir bütün olarak okulu düşündüğünüzde işin içine okul müdürünü ve idaresini de katmak gerekir. O zaman bizim üç

ayaklı sehparamız dört ayaklı bir masaya evrilir. Yaklaşık on sekiz milyon öğrencinin bulunduğu büyük bir ülkede eğitimle ilgili Bakanlığı, yani bu masanın üstünü dolduran belirleyici gücü katmadan elbette olmaz. Bu hususa sonra döneceğiz.

Öğretmen

Önce kendimizden başlayalım. “İdealist, fedakâr, çalışkan, hiç yorulmayan” gibi süslü ve sorunlarımızı çözmekten uzak sözcüklerle bizi anlatmak istemiyorum. Gerçekten biz öğretmenler nasıl olmalıyız? Sadece kendi penceremizden bakarak beylik cümlelerle, ulaşamayacağımız hedeflerle yazımı süslemeyeceğim, somut konuşacağım.

Öğretmen her şeyden önce “emin” yani güvenilir olmalıdır.. Hepimizin çocuğu candır, teslim ettiğimiz kişiler de kendimize güvendiğimiz kadar güvenilir olmalıdır. Öğretmen, ikinci olarak öğrencilerinin ruhuna dokunabilmeli, onların frekansını yakalayabilmelidir. Biz isteriz ki onlar; “Susun!” dediğimizde sussun, “Konuşun!” dediğimizde sorduğumuz bütün sorulara cevap versin, eğitim materyallerini eksiksiz getirsin, ev ödevlerini yapsın, hep saygılı olsun, espri yaptığımızda gülsünler. Yalnız iki kere ikinin dört olması sosyal ilişkilerde her zaman geçerli olmayabiliyor. Karşımızda yaşı, zevk anlayışı ve hayata bakışı bizden farklı, çoğunlukla fazla tanımadığımız bir ailesi, baş etmeye çalıştığı ve bize de pek anlatmadığı sorunları olan bir kitle, -aslında bu bakış açısı bile çok doğru değil- her biri diğerinden farklı dünyalar var. İşte onlara dokunabilmek için de onları tanımak ve zor da olsa her biriyle ayrı bir ilişki geliştirmek gerekiyor. Onları duyamıyoruz, dolayısıyla bizim sesimiz de onlara gitmiyor. Çünkü doğal olarak bizi dinlemeyeni biz de dinlemeyiz. O yüzden sınırları baştan iyi koyarak öğrencilerimizi tanımaya ve anlamaya çalışmalıyız. Her zaman ciddi, ağırbaşlı, espri yapmayan ve yapılmasına izin vermeyen, verdiği her şeyi öğrenciden isteyen bir öğretmen istesem de olamam, olmadım ve bu öğretmen profilinin başarılı olacağına inanmıyorum. Önemli olan onların dairesine girerek verimli olabilmektir.

Bir diğer husus, öğretmen, kendi alanındaki haberleri, buluşları, yenilikleri takip etmeli, kendisi de öğrenmeyi bırakmamalıdır. Bunu yaparken mesleki bir tutum takınmamalı, alanını ve mesleğini sevdiği için yapmalıdır. Eğer öğretmen mesleğini sevmiyorsa işi zor. Günümüz şartlarında “Başka iş yapsın.” demek hiç kolay değil, bunu diyemem. Başka ne yapabilir ben de bilmiyorum ama yetkinlik konusunda eksikimiz olmamalıdır. Çünkü genç insanların önemli bir zamanı biz öğretmenlerle geçiyor ve bu zamanın heba olmasında öğretmenin bir sorumluluğu olmamalıdır.

Güler yüzlü olmak sandığımızdan daha önemlidir. Hangimiz bir bankaya, hastaneye, herhangi bir kamu dairesine gittiğinde asık suratlı insanlar görmek ister? Gerçi çokça görüyoruz ama memnun muyuz? Tabii ki değiliz. Karşımızdaki kişinin negatif enerjisi bize de geçiyor, daha doğrusu sizi bilmem ama bana geçiyor. "Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır." demiş atalarımız. Karşımızdaki canlılar da yılan olmadığına göre işimiz daha kolay. Önceden de söylemiş olduğum üzere tüm haylazlıklarına, tembelliklerine, gevezeliklerine rağmen onlar birer çocuk. Tabiat belgesellerinde, çiçeklerin canlanması bazen hızlı çekimde gösterilir. Önce birisi açar, son sürat diğerleri arkadan gelir. O misal, biz gülersek onlar da güler, açar.

Öğrenci

Kendimizden, hatalarımızdan veya nasıl davranmamız gerektiğinden biraz bahsettik ama şüphesiz eksiklerimiz bu kadar değil. Öğretmen, vicdanında kendini sorguya çektiğinde içi rahatsa masanın bu ayağı tatminkârdır. Gelelim öğrencilerimize. Onlarda gördüğümüz en büyük engel isteksizlikleri. Derslerden pek zevk almıyorlar. Haksızlık etmek istemiyorum, tabii ki sabahtan akşama kadar bütün dersleri can kulağıyla dinleyemezler, biz de mi böyleydik, diyorum ama değildik sanki. Belki internetin, cep telefonunun olmayışı aklımızın çelinmesine engel olmuştur. Okuldan kaçtığımızda tek bildiğimiz bilardo veya masa tenisi oynamaktı. Benim akranlarım az veya çok bunlardan anlar, masaların tozunu yutturmasa da "Ben de varım." der. Haytalık diye yaptığımız şeyler bile aslında birer spor. Konuya dönecek olursak öğrencilerin isteksizliği, öğretmenin karşısında kaf dağı gibi yükselmektedir. Sanki her şeyden zevk almak, sadece zevk veren şeyleri yapmak zorundalarmış gibi davranıyorlar. Çok çabuk sıkılıyorlar. "Ne yapılabilir?" dersiniz çeşitli saha gezmeleri yapılabilir, zor işlerde çalışan insanların nasıl kan ter içinde uğraştıkları izletilebilir, gerekirse bunlar için günler ayrılabilir. Bir haftalık okul dışı zaman kayıp gelebilir ama aslında onlar ve biz çok daha fazlasını kaybediyoruz. Biz ne kadar nasihat edersek edelim, anlattıklarımız bir türlü vücut bulmuyor, bir kuş gibi uçuyor. Bir aslanı televizyonda saatlerce izlesek de korkmayız ama yanımıza birkaç yüz metre bile yaklaşırsa nasıl hissederiz? Radikal bir saha uygulaması gerektiği kanısındayım. Çok iyi okullarda buna gerek yoktur ama geri kalanlarda bir şeyleri değiştirmek gerekiyor.

TDK'nin "disiplin" için yaptığı tanımlardan biri de düzendir. Düzenin olmadığı bir işte, alanda, toplulukta veya meslekte başarı beklemek hayâldir. Disiplinin, bilhassa eğitim ve savunma gibi konularda diğer bütün kıstas ve gerekliliklerden önce geldiğinin veya gelmesi

gerektiğinin bilincinde olmak, ilgili kurum ve kişilerin her daim aklında tutması gereken bir durumdur.

Devamsızlık, başarımızı engelleyen öğrenci kaynaklı en somut engellerden biri. Okula gelmeyen bir çocuk neyi öğrenecek ki? Şahsen yeni yönetmeliğin suistimal edildiğini, sadece rapor alma angaryasından öğrencileri kurtardığını düşünüyorum. Bakanlığın kendi raporlarında bile bilhassa spor, güzel sanatlar, Anadolu imam hatip, mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrenci devamsızlığının önemli bir gündem maddesi olmasına rağmen ciddi bir başarı elde edilemediği ifade edilmektedir. Kaldı ki bizler de bizatihi görmekteyiz. Pekâlâ neden devamsızlık yapıyorlar? Çünkü okulu sevmiyorlar. Her insan, yaptığı her işten zevk almak zorunda mıdır? Bu soruya “hayır”dan başka verecek cevap yoktur. Biz, hayvanlardan farklı olarak sadece temel içgüdülerimizle yaşayamayız. Hayatta görevlerimiz, sorumluluklarımız, ailemiz, gelecekte bizi bekleyen çocuklarımız var. İyi bir gelecek için yapılması gerekenleri zamanında yapmalılar. Yani sıkılmak, yorulmak, mücadele etmek gerekiyorsa bunlara da katlanmaları gerekiyor. Bu, öğrencimizin ancak kendisiyle çözebileceği bir sorundur. Dışarıdan edilen nasihatlerin pek işe yaramadığını gördüm. On dört yaşında koca bir imparatorluğu yöneten, yirmi birinde İstanbul’u fetheden ama aslında daha on dokuzunda bu işi kafasına koyan bir başka padişahımız daha var değil mi? Onlar sadece eğlenmek isteseydi en âlâsını yaşarlardı. Bedenleri toprak oldu ama baki kalan bu kubbede isimleri yaşıyor. Sonuç olarak öğrencilerimiz, giden zamanın geri gelmediğini, devamsızlık yaparak kendi hayatlarından çaldıklarını unutmamalılar.

Okul İdaresi

Öğretmen, ders anlatırken öğrenciyle iletişimi yüz yüzedir. Bu ilişkinin istenen durumda olması, diğer şartlar olumsuz olsa bile çok önem arz etmez. Bu açıdan okul müdürlerinin hedeflenen çitanın yakalanamamasında çok da etkili olmadığını düşünüyorum. Yani bir okul müdürü ne kadar başarısız olursa olsun, öğretmen ve öğrenciler bir uyum içinde ideallere ve geleceğe yürüyorsa onları hiçbir şey durduramaz. Aynı şekilde bir müdür ne kadar gayretli olursa olsun, ne kadar canhıraş çalışırsa çalışsın, ne kadar özel hayatını ikinci plana atıp öğrenci ve okul sorunlarıyla yatıp kalkarsa kalksın, öğretmek istemeyen öğretmen ve öğrenmek istemeyen öğrenciyi ayağa kaldıramaz. Öyleyse okul müdüründen ve idaresinden ne bekleriz?

Müdür ve yardımcıları en başta, okulda alınan kararlara tüm paydaşları yani öğretmen, öğrenci ve velileri katarak demokratik bir ortam

sağlamalıdır. Eskinin “astığı astık kestiği kestik” müdürleri pek kalmamıştır ve bu güzel bir değişimdir. Lisedayken bir saç kesimi yüzünden yediğim tokatları hatırlıyor ve şimdiki gençlerin daha şanslı olduğunu görerek seviniyorum.

Okulun kantin, spor salonu, ısınma gibi fizikî şartlarının iyi olmasını idareden bekleriz. Aslında maddi olarak onları aşan şeyler olsa da bu konuda ellerinden gelen ve hatta gelmeyişi fazlasıyla yapmaya çalıştıklarını görüyoruz. Sanki müdürlük yapan öğretmende bir “sahiplenme” duygusu ortaya çıkıyor ve bu da güzel sonuçlar doğuruyor. Diğer taraftan bir okul müdürü, mutlaka çözülmesi gereken sorunlar varken bütçesini kendi odasını tefriş için kullanıyorsa bu da yazıktır, ayıptır. Böyle bir durumun tespiti halinde üst merciler buna göz yummamalıdır.

Öğrenciler açısından zaman zaman sıkıcı olabilen derslerin havasını dağıtmak için yapılacak olan sportif müsabakalar, kültürel etkinlikler, yakın çevredeki ilgi çekici yerlere düzenlenecek olan geziler bir müdürün unutmaması gereken eğlencelerdir. “En sevdiğiniz ders nedir?” diye sorun öğrencilere, çoğunun vereceği cevap genellikle beden eğitimidir. Çünkü öğrenci bu derste, işlenen konuya bağlı olarak her zaman olmasa da hoplayıp zıplamakta, bağırıp çağırmakta ve enerjisini atmaktadır. Yine çeşitli bilgi yarışmaları, ödüllü bilmece ve bulmacalar hazırlamak da rekabet duygusunu uyandıracak için öğrencilerin okula motivasyonu açısından destekleyici birer etkinlik olarak idare tarafından yapılabilecek ve aslında yapılması gereken faaliyetler arasında görülmelidir.

Gezmeye, tozmaya gelince... Bunları kim sevmez ki! Yakın veya uzak çevrede görülesi yerler ne kadar fazla olursa olsun, çocuklar yalnız başına ve arkadaş çevresi olmadan eğlenemeyeceğini düşünebilir, oralara gidecek vasıta bulamayabilir ya da maddi durumu elveremeyebilir. Müdürler bu konuda elinden geldikince organizatör olmalıdır. Sevebileceğimiz işler veya yerler sevdiklerimizle daha güzeldir çünkü.

Veli

Eskiden çok duyduğumuz bir söz vardı: “Eti senin, kemiği benim.” Velilerimiz bunu aslında öğretmene duyduğu güveni gösterme açısından ifade ederlerdi fakat diğer taraftan bu cümlede sanki biraz boş vermişlik, kendi haline bırakılmışlık da yok değil. Hoş bir örnek olmayabilir ama aklıma, eti kendimizin yiyip kemiklerini köpeğe atmamız geliyor. Hayır, çocuklarımız bir besin parçası değil. Hiçbir yerlerini parçalamıyoruz. Öncelikle onları dinliyoruz. Dinlerken neler duymayı bekliyoruz? Hayat pahalılığını veya borçlarımızı düşünmelerini mi? Beş yaşındaki çocuğum,

arkadaşı kendisiyle oynamadığı için okula gitmek istemiyormuş. Dinlemesem nasıl öğrenecektim, dinlemeyip de ne yapacağız? Daha değerli neyimiz var? Oturdum, konuştum ve dinledim. Bir gün bir şehirde kiralık ev arıyorum. Bir ev sahibi evini kiraya verecek, niyeti var. Öğretmen demek aynı zamanda düzenli maaşı olan, kirasını aksatmayacak kişi demek. Sonra evli olup olmadığını soruyor. Bekâr olduğumu duyunca vazgeçiyor. Ben de dayanamayıp söyleyiveriyorum: "Bana emanet edip evlâdını gönderebiliyorsun ama bir taşı vermiyorsun." Burada aklınıza bekâr kişilerin çevreyi rahatsız eden davranışları gelebilir. Haklısınız. Ama iki tuğlaya gösterdiğimiz özeni çocuklarımıza da gösterelim. Okullarımızı sürekli ziyaret edelim. Onlar ilgi ve takip altında olduklarını hissetsinler.

Millî Eğitim Bakanlığı

Küçüklü büyüklü işneleri kendimiz de dahil birçok yere batırdıktan sonra çuvaldızı Bakanlığa değdirmek gerekiyor. Yiğidi öldürmeden önce hakkını da verelim. Pek yaşlı olmasam da notları, not fişlerine hatasız ve daksil bile kullanmadan yazmak zorunda olan bir nesle mensup bir öğretmen olarak e-okul uygulamasını ve Fatih Projesini çok başarılı buluyorum. Yer darlığından dolayı ise övgüyü bırakıp hemen eleştirilerime geçiyorum.

Öncelikle sürekli değışen yönetmelikler, uygulamalar herkesin başını döndürüyor. Öğrenciler için belirlenmiş kurallar ve kısıtlamalar, öğretmenlerin gördüğü fiilî durum ile örtüşmüyor. Ayrıca yeni performans sisteminin ne getireceğı konusunda da ikna edici açıklamalar mevcut değildir. Unutulmamalıdır ki çocuğunun kaç yıllık öğretmenin adını ve simasını bilmeyen veliler de vardır ve bu kişiler öğretmenlere not verecektir.

Söz çok ama yer yok. Bu tabiat, insanlar, denizler, bu hava, bu toprak bizim. Hepimiz de ülkemizin ve milletimizin iyiliğini ve refahını istiyoruz. Bu bağlamda genç nüfus bizim en büyük sermayemiz. Bizim gencimiz cesurdur, bayrağına tapar, girişimcidir, dünyanın her yerinden ses verir, neredeyse olmayan imkânlarla bile şaşırtıcı icatlar yapar. Önemli olan bu cevheri iyi değerlendirmektir.

Nahit UZUNMUSTAFAOĞLU

15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi

BİZE GÖRE EĞİTİM

Nasıl bir eğitim? Bu sorunun cevabını verebilmek için önce, dünyadaki yerimize bir bakalım. 2015 OECD raporunda 15 yaşındaki öğrencilerin matematik ve fen bilimleri testlerine verdikleri cevaplara göre yapılan sıralamada ülkemiz, 76 ülke içerisinde 41. sırada yer almıştır. ABD ise 28. sıradadır. Listenin ilk beşini: Singapur, Hong Kong, Güney Kore, Japonya ve Tayvan oluşturmaktadır.

Bu verilere baktığımızda pek de iyi yerde olmadığımızı görmekteyiz. Peki, bunun sebebi nedir ve çözümü nasıl olmalıdır? Bunu, öncelikle eğitimin bir süreç olduğunu göz önüne alarak cevaplamaya çalışmak gerekir. Yani eğitimi, ortaöğretime veya belli bir döneme bakarak değerlendirmemek lazım. Sınav sistemini veya eğitim sürelerini değiştirmekle bu sorunun aşamadığı da ortada. Bu noktada duruma en genelden bakarak yaklaşalım. İlk olarak biz, ülkemizin hangi vasıfta insanlara ihtiyacı var onu belirlemeliyiz. Yani, on, yirmi, elli yıl sonra bizim hangi vasıfta insanlara ihtiyacımız olacak? Ülkemizdeki öğrenci sayısı 17 milyonun üzerinde. Bu sayılardan hareketle, bütün öğrencilerin devlet güvencesinde bir iş bulmasının mümkün olmadığı da ortadadır. O zaman bu gençleri ne yapmalıyız? Nasıl yetiştirmeliyiz?

Günümüzde gençlere hatta çocuklara aşılanan tek fikir; oku, devlette bir iş bul! Maalesef yirmi beş yılını okulda geçirip de işsiz kalan bir nesil yetiştiriyoruz. Alışverişte bile ihtiyacımız olmayan bir ürünü almazken, neden ihtiyacımız olmayan vasıftaki insanları yetiştiriyoruz? Şöyle bir etrafımıza bakalım, esnaflar çalışacak çırak bulamadıklarından yakınırken ara elaman dediğimiz işleri kimse beğenmiyor. Herkes masa başı bir işin hayalini yaşıyor. 25 yılını okulda geçiren bir genç, o yaştan sonra istese de çırak olamıyor, bir lokantada garsonluk yapamıyor.

Peki, ne yapalım? Okumasın mı gençlerimiz? Tabii ki okusunlar, eğitim alsınlar. Ama ülkemizin ihtiyacı olan sınıflara uygun alanlarda okumaları, eğitim almaları gerekiyor. Tüm okulları Anadolu lisesi yapmak ya da isimlerini değiştirmek bir şey ifade etmiyor. Örneğin futbol takımlarımıza bakalım. İçerisinde neredeyse hiç Türk oyuncu yok. Neden? Cevabı kolay,

bizim kaç tane spor lisemiz var: 65! Neden dünya çapında sanatçımız, oyuncumuz az? Kaç tane güzel sanatlar lisesi var: 79! Ülkemizde 2 bin 750 mesleki ve teknik Anadolu lisesi var. Peki, bu okullardan yetişmiş kaç tane dünya çapında başarılı ünlü insanımız var?

Biz, ilk olarak ihtiyacımız olanı belirlemeliyiz. Ona göre insan yetiştirmeliyiz. Spor liselerine, güzel sanatlar liselerine ve meslek liselerine ağırlık vermeliyiz. Meslek liseleri yarı özel ticarethane gibi çalışmalı. Öğrenciler meslek başarılarına göre değerlendirilmeli. Meslek dersleri haricindeki dersler, öğrencinin isteğine bağlı olmalı ve öğrencileri zorla sınıfta tutma anlayışı bırakılmalı. Mesleğini icra edemeyen her ne olursa olsun sınıfını geçmemeli ve mezun olmamalı.

İhtiyacımız olan insanları yetiştirirken ilk amaç eğitim olmalıdır. Sınıf ve okul ortamına uyum sağlamayan kişilerin sosyal hayata da uyum sağlayamayacağı unutulmamalıdır. Disiplin olmayan hiçbir yerde başarı mümkün değildir. Öğrenci merkezli eğitim, öğrenci ne yaparsa yapsın biz görmezden gelelim, hoş karşılayalım demek şeklinde algılanmalı. Öğrencilere sınırsız bir özgürlük tanıyan sınıf ortamı öğrenciye yapılan en büyük kötülüktür. Akran zorbalığı, kötü alışkanlıklar, şiddet, manevi değerlerden uzaklaşma vs. hep bu anlayışın sonucu olarak geliyor. Ben, burada istediğimi yaparım, kimse karışamaz düşüncesine alışan öğrenci sosyal hayatta da aynı anlayışı devam ettirmeye çalışıyor. Bu da trafikte kavgalara, ölümlere; evliliklerde anlaşmazlıklara, ayrılıklara; çocuk yetiştirmede aile içi şiddete neden oluyor. Bu nedenle de ahlaki ve diğer değerleri konuşmaktan, anlatmaktan öteye gidemiyoruz. Eğitemediğimiz gençler, bir kaza anında ancak fotoğraf çekmek için oraya koşuyorlar.

Daha nice örnekleri görmek bizleri şaşırtmayacaktır çünkü biz onları böyle yetiştirdik. Sadece öğretmen olarak değil, anne baba olarak; müdür olarak; sokaktaki vatandaş olarak; yani toplum olarak hep birlikte yaptık bunu. Yapmaya da devam ediyoruz.

Tarihimize bir bakalım, Türk milleti olarak hep ideal bir liderin önderliğinde başarı elde ettik. Bilge Kağan, bir Türk kağanı olmakla birlikte adına uygun bilge bir kişiydi. Selçukluya, Osmanlıya bakalım hepsinde de bilgili ve disiplinli liderleri görüyoruz. Sınıfta da öğretmen ideal bir insan tipi ve liderdir. Bu liderin sadece bilgi özelliğini kullanırsak gençlerin önderlerini öldürmüş olmaz mıyız?

Olaya bir de gençler açısından bakıp biraz olsun empati yapmaya çalışalım. Kendimizi ilkokula başlayan bir öğrenci olarak hayal edelim

ve üniversite bitinceye kadar geçen zamanı düşünelim: Daha küçük bir çocuğuz, sabahın köründe ailemiz bizi uyandırıyor. Sırtımıza da on kilonun üzerinde bir çantayı yüklüyor. Biz de anca yirmi beş kilo geliyoruz. Yani ağırlığımızın yarısı kadar bir yük sırtımızda... Kalem tutmayı hayal ederken yük taşıyoruz... Çalışma kitabı, ders kitabı vs. tek bir ders için iki üç tane kitap... Daha, okuma öğreneceğiz bu kadar kitap da neyin nesi? Bedenimize bu yük zarar verir mi, düşünen kim... Öğretmenler daha bu yıllarda velilerle el ele verip bizi bir yarışın ortasına atıveriyorlar. Oyunlar, eğlenceler bize göre değil. Biz, okuyup büyük adam olacağız. Sonra, sayfa sayfa ödevler, test kitapları biniyor sırtımıza. Kimse demiyor ki bu çocuk bu ödevleri yapabilir mi? Sonuç; ödevi anne babamız yapıyor... Anne ve babamızın yapmaya çalıştığı ödevlerle ilkokulu bitiriyoruz. Böylece, ilkokulda hazıra alıyoruz. Ortaokula geldiğimizde maraton hızlanıyor. Anne ve babamız sen yeter ki oku diyor. Hiçbir şey yapma. Odanı ben toparlarım, yediklerini içtiklerini ben temizlerim, sana en son çıkan bilgisayarı, telefonu alırım. Yeter ki sen oku... Sonra devlet baba diyor: 'sana kitaplar bedava, tablet bedava, okul, su her şey bedava yeter ki sen oku!'

Ben de kendi kendime her şey bedava ve hazırsa, niçin çalışayım, niye yorulayım? Neden okuyayım? Zaten dünya benim için dönüyor diyorum.

Kitaplarım dağıtıldığında şöyle bir bakıyorum, şu çalışma kitabı işime yaramaz, bu kitap lazım olmaz... Daha okuldan evime varmadan kitapların yarısını yolda telef ediyorum. Kalanlar da kim bilir nerde? Öğretmen kitap defter kontrolü yapıyor umurumda değil. Çünkü bedava geldi ve ben hiçbir emek vermedim onun için... Defterimden uçak yapıyorum ve öğretmen bana niçin israf ediyorsun yazıktır deyince: '-Hocam defter bir lira ne olacak yenisini alırım' diyorum. Elimden telefon düşmüyor. Kurslar, özel dersler her türlü imkân var. Ama ben lise sonda olmama rağmen çarpım tablosunu dahi bilmiyorum. Ne gerek var ki bilmeme... Öğretmen para alıyor, ders anlatmak görevi! Ben dinlerim dinlemem keyfim bilir. Hizmetliler temizlik için maaş alıyorlar; ben her yeri kirletebilirim. Bu, benim değil onların sorunu... Ben, okumak istemiyorum ki beni neden sabahtan akşama buraya tıkıyorlar? Beni zorla sınıfta tutarlarsa ben de bunun acısını onlardan çıkarırım. Diğer arkadaşım ders çalışacaksa çalışsın beni alakadar etmez. O, onun sorunu...

Neden mi böyle oldu neden mi öğretemedik? Çünkü biz alıştırdık onları, onlara hiç sorumluluk vermedik, vermiyoruz da. Akvaryumdaki balık gibi yetiştiler. Zamanlarını çaldık, dışarıda bir ağacın yaprak

döküşünü görmediler; sokakta oyun oynayıp çamura batmadılar ki toprağın kokusunu bilsinler. Dünyayı biz onlara kapalı mekânlarda, telefonla, tabletle tanıttık. Sanal âlem diye bir dünya kurduk onlara. Sonra, Mavi Balıyla kaybettik yavrularımızı...

Peki, ne yapalım? Öncelikle çocuklara yük taşıtmaktan vazgeçelim. Okulda geçen süreleri sadece derslere ve kurslara ait olmasın. Zaman bırakalım onlara koşsunlar, dolaşsınlar. Sanal âlemde gerçek dünyaya dönmelerine fırsat verelim. Onları, okuyup iş bulacaksınız diye şartlandırmayalım. İşlerine yaramayacak bir sürü bilgiyi öğretmeye çalışmayalım. Her şeyi öğretilim derken bıktırıp hiçbir şeyi öğretmez hale geldiğimiz gerçeğinin farkına varalım.

On beş tane farklı dersi olan bir öğrenci hangi derse çalışacak? Bu nedenle, ana dersleri belirleyip ders sayılarını ve saatlerini azaltalım. Öğrencilere zorla tüm dersleri okutmaya çalışıp onları bıktırmayalım.

Okullarımızda dersler öğlene kadar devam etse ve öğleden sonra spor, müzik, edebiyat gibi değişik alanlarda sosyal etkinlikler yapılsa hem sosyal kulüpler etkin şekilde kullanılır hem de okuma isteği ve başarı kendiliğinden yükselir.

Bununla birlikte lise eğitimi üç yıl olmalı, dördüncü yılda devam zorunluluğu kaldırılmalı, bu yılda sadece üniversite sınavına hazırlık kursları yapılmalı. Devam zorunluluğu olmadığı için üniversite hedefi olmayan öğrenciler bu kurslara gelmeyecekler ve bu da hedefi olan öğrencilerin daha verimli bir ortamda çalışmasını sağlayacaktır. Devamsızlıktan kalan ya da mezun olamayan öğrenciler otomatik olarak açık liseye alınmalı ve eğitimini bu şekilde tamamlamalı. Unutmayalım ki her bireyin öğrenme yetisi ve alanı farklıdır. Yani akvaryumdaki balığa, biz seni kuş gibi uçuracağız diye boşu boşuna hayal kurdurmayalım, kendimizi de boşuna kandırmayalım.

Okul, çocukları oyalama, anne baba isteyken çocuklara bakma yeri değildir. Okul bir eğitim yuvasıdır. Buradaki bel kemiği ise öğretmendir. Bu nedenle öğretmenlerin eğitimle ilgili görüşlerini ifade edebilecekleri, Bakanlığa ve ilgili kurumlara iletebilecekleri ortak bir sanal bilgi havuzu yapılmalı. Bu görüşler ışığında yapılacak çalışmalar belirlenmeli veya uygulanması düşünülen projeler hakkında özellikle öğretmenlerin görüşleri alınmalı. Deneme-yanılma yoluyla akademisyenlerin çalışmaları veya Bakanlığımızın eğitim projeleri uygulanmamalı. Günümüzde zaman kavramının nasıl hızlandığını değişme ve gelişmelerin de buna paralel gerçekleştiğini unutmayalım. Böyle bir uygulama olmadığından,

bizim okul ya da il zümrelerinde konuştuğumuz olumsuzluklar ya dikkate alınmıyor ya da birkaç yılda ancak düzeltilebiliyor. Unutmayalım ki bu tür uygulamaların en büyük zararı öğrencilerimize oluyor. Öğrencilerimizin yıllarını çalıyoruz. Bu böyle olacak demekle olmuyor, sahadaki insana yani öğretmene, idareciye sorup görüşüne değer vermedikçe eğitimde, hep bir ayağı kırık sandalye gibi sendeliyoruz.

Gelelim öğrenme ve öğretme yöntemine... Yıllardır şu teknik bu teknik, falan ülkenin eğitimi, filan ülkenin eğitimi deyip duruyoruz. Onu deniyoruz olmuyor, bunu deniyoruz olmuyor. Ortak amacımız hiç şüphesiz gençlerimizi, geleceğimizi en iyi şekilde yetiştirmek, ülkemizi muasır medeniyet seviyesine çıkarmak. Yanlış olan ne peki?

Yanlış olan, biz insanımızın düşünme, anlama ve öğrenme mantığını dikkate almıyoruz. O nedenle çok başarılı bir ülkenin eğitim sistemi bizde işe yaramıyor. Biz, Türk insanı olarak kıvrak ve pratik bir zekâya sahibiz. Başkalarının davul zurnayla anlamadığını biz leb demeden anlarız. Kısa kes Aydın havası olsun deriz mesela. Her işin en kısa ve kolay yolunu buluruz. Örneğin: bir ağacın tepesinde duran elmayı almak istediğimizde onu, yerden aldığımız bir taşla ya da sopayla düşürürüz. Merdiven aramak en son çaredir bizim için. Dilimize bakalım mesela, biz alfabemizi oluştururken de aynı şeyi yapmadık mı? 'ş, ö, i, ü' gibi sesler için birer karakter türettik. İngilizcedeki 'she' veya Almandaki 'schön' gibi birden fazla sessizi yan yana yazıp tek bir ses gibi okumadık. Bize uyanları aynen aldık uymayanları da zekâmıza uygun şekilde türettik. Öğretirken de bu mantıkla hareket etmeliyiz. Elmayı düşürmeye çalışanlara zorla, merdiven yapacaksın demeyelim. Yani bir işin kolay ve basit şeklini öğretmeliyiz. Kolay ve basit şeklini ise temel ilkeleri öğretmek başlamalıyız. Yani matematikte dört işlemi öğrenemeyen öğrenciyi bir üst sınıfa gönderip modern matematiği öğretmeye çalışmamalıyız. Temel matematiği kavrayan bir öğrenciye de zorla modern matematiği dayatmamalıyız. Bireysel farklılıklar ve öğrenme yetilerindeki farklılıkları yok saymamalıyız. Öğrenci bu derse yatkın değilse dersi zorla almamalı, sonraki aşamalara öğrenci geçmemeli.

Günümüzdeki sistem sayesinde öğrencinin sınıf tekrarına kalması imkânsız gibi. Bu da sayısal verilerdeki başarının aslında gerçek başarı olmadığını en büyük kanıtıdır. Görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi, din kültürü ve ahlak bilgisi ve bazı seçmeli derslerin not ortalaması 100. Bir öğrencinin tüm derslerinin ortalaması 100. Durum böyle olunca zaten not ortalaması en az 50 oluyor. Bu tür derslerin notlarını ortalamadan çıkarırsak teşekkür belgesi alan öğrencilerin çoğu sınıfta kalıyor. Bu nedenle öğrenciler merkezi bir sınava girdiklerinde notları en iyi ihtimal

40 civarında oluyor. Bunun için ya ders sayıları azaltılmalı veya bu tür derslerin notu sınıf geçme ve genel ortalamaya etki etmemeli. Başarı ve başarısızlığın tek nedeni öğretmen gibi düşünülmemeli. Eğitim bir bütündür ve sorumluluk tüm topluma aittir. Zorunlu eğitim anlayışının sonucunda herkes okullara sıkıştırılıyor. Yani bir meslek sahibi olmak isteyen de okumak isteyen de aynı yerde bulunuyor. Bu da sınıf düzenini ve öğrenme kalitesini olumsuz yönde etkiliyor. Bu nedenle başarı seviyesi belli noktada olmayan öğrenciler hangi kademedede olursa olsun açık öğretime aktarılmalıdır. Açık liselerin ve mesleki liselerin ağırlığı arttırılmalıdır.

Bu şekilde meslek liselerine gidecek öğrencilerin de belli bir seviyeye ulaşması sağlanacaktır. Ayrıca ülkemizin eğitim için ayırmış olduğu ödenek de bu şekilde daha verimli ve tasarruflu kullanılmış olacaktır.

Son olarak günümüzde toplum içerisinde öğretmenin konumunun ve öğretmene bakış açısının olumsuz şekilde geliştiğini de dikkate almak gerekir. En ufak bir olayda sanki tüm öğretmenler kötüymüş gibi bir algı uyandırılıyor. Sosyal medyada, haberlerde, hatta eline telefonu geçiren herkes fırsat kolluyor. Bu da öğretmenlik mesleğine duyulan saygı ve güvene çok büyük zarar veriyor. Bir düşünelim; biz en değerli varlığımız olan çocuğumuzu kime emanet edebiliriz? Öğretmen, bu emanetin her zaman farkında olan kişidir. Tabii ki her meslekte olduğu gibi bu meslekte de kötü örnekler olacaktır. Önemli olan bu kötü bir iki örnekten hareketle bütün meslek çalışanlarına damga vurmamaktır. Öğretmen sadece okulda değil hayatının her anında giyim kuşamıyla, davranışıyla, konuşmasıyla öğretmen olmanın sorumluluğunun farkında olan kişidir. Kitabımızın ilk emrinin oku olmasından hareketle kendisine bir harf öğretilene bin yıl köle olacak kadar minnettardır. İlim Çin'de bile olsa gidip öğrenecek kadar azimli, Yavuz'un kaftanına sıçrayan bir çamur kadar hürmete değerlidir. Öğretmen dağ başındaki kardelen, şairin kaleminde aşk, askerin namlusundaki kurşundur. Cumhuriyeti gençlere emanet edenlerin, gençleri emanet ettiği yüce varlıktır öğretmen.

Aslı Hacer ORUÇ

Incesu Anadolu İmam Hatip Lisesi

EĞİTİMİN EĞİTİMİ

İnsanın metafizik şekilden başlayarak fiziksel şekil aldığı ahlakı ve bilgisiyle yetiştirdiği aile; ilk ve en önemli eğitim yuvası olarak tanımlanır. Bebeği sallayarak büyüten elin dünyayı sallayan el olduğu varsayılacak olursa bu tanım doğrudur. Ailenin dünyaya bakış açısı, ahlak anlayışı, akademik gelişmişliği ve idealleri yansır çocuklara. Bu sebeple her bir birey geleceğin aile kurucuları olarak toplumsal geleceğimiz adına önemlidir. Yaşı kaç olursa olsun bir insana ulaşmak; aileye ulaşmak, topluma ulaşmak kısaca geleceğe ulaşmak demektir. Yaşama başlama noktasında her bireyin ağılayarak hayata sıfırdan başlaması, ihtiyaçlar içerisinde bir ömrü sürdüreceğinin en önemli kanıtıdır. Bu sebeple eğitimin ömür boyu sürmesi gerektiği, her insanın hem kendi hem insanlık adına kendisini yenilemesi gerektiği konusu toplumumuz için yadsınmaz bir gerçektir. Çünkü insan, dün, bugün ve de gelecektir.

Ortaöğretim kurumlarında çalışan bir öğretmen olarak nasıl bir okul sorusunun cevabını; toplumun bakış açısında ilim ve farkındalık yuvası olarak yaşayan; yıllık planların satır aralarından süzülen öğrencilerin özgün düşüncelerini filizlendirerek onların düşsel düşüncelerine yer veren, hayatla birebir bağlantı içinde olan, medeni gelişmişliğe katkısı olan, özgün düşüncelere yer vererek bireye rehberlik eden, kâğıt üzerindeki sosyal etkinlik planlarını uygulama noktasında azim ve kararlılık göstererek öğrencilerin hayatını yaşanmışlık düzeyinde oluşan faydalı örneklerle doldurarak çalışan kadrosu ile gönüllere hitap eden bir tarzda toplumun nabzında atan kurumlar diyerek tanımlıyorum. Yüce Allah'ın "isimleri öğrettik" buyurduğu insanlığın ataları, bilgiyle şereflendirildiği için bilgi maddeye mana kazandıran bir değerdir. Bu değerlerin kazandırıldığı eğitim basamakları olan kurumlar her yönüyle diğer kurumlardan farklı ve özgün olmalıdır. Eğitim kurumlarındaki bu özgünlük birey, toplum ve bilgi üçgeninin merkez üssü olmasından kaynaklanan kendisine verilmiş olan onurdur. Bu onura layık kurumlar bireye, topluma ve bilgiye sahip çıkarken hem kendi saygınlığını hem vatanın geleceğini korumuş olur.

Ortaöğretim kurumları üniversite basamağının önceki basamağı olmakla önemli bir yere sahiptir. Ortaöğretim kurumlarında okuyan belirli yaştaki gençler önceki eğitimlerinden aldığı bilgi ve belirli bir olgunluk ile karşımıza gelen bireylerdir. Bazı bilgilerle şekillenmiş bazen hayranlık uyandırıcı düşünsel yapıları, hayata karşı nasıl yaşamaları gerektiği konusunda davranış sergiledikleri kısmen hırçın ahlak anlayışları ve gelecekle ilgili tam olarak olgunlaşmamış 'ne olmalıyım' sorusu ile karşımıza gelen su gibi berrak nesillerdir. Onlar topraktan çıkmak üzere olan tohum gibidir. Besleneceği kaynağa göre bu vatan topraklarından; ya hayırlı bir nesil ya zehirli bir nesil olarak toplumda yer alacak olan geleceğimizi şekillendirecek bireylerdir.

Her varlık kendi özüne uygun yaşarsa varlığı devam eder. İnsan insanlığını yitirdiği noktada şeklen insandır. İnsanın manevi yapısını, ahlaki değerlerini korumak bedenini korumakla eş değerdir. Bu bakımdan ortaöğretim kurumlarımız değer ve bilgi kazandırma adına toplumda mihenk taşı görevi gören kurumlar olarak karşımıza çıkar. Toplumun büyük bir kısmını oluşturan insanımız bu kurumlarımızdan mezun olmuş vatandaşlarımızdır. Bu kurumların mezunları toplumun omurgasını teşkil etmesi sebebiyle oldukça önemlidir. Ortaöğretim okullarımızdaki eğitimi: değişen ve gelişen toplumsal yapıya, medeniyetsel bilgelige; toplumsal özümüzde var olan 'insanı yaşat ki devlet/gelecek yaşasın' ahlakına uygun; 'En hayırlınız insanlığa faydalı olanınızdır' tavsiyesini gönlüne yer edinmiş; fıkırsal yapısında 'bugün hangi hayırlı işi yapmalıyım' derdiyle dertlenmiş; 'bugünüm dünüme eşit olmamalı' diyerek bilgiye susuz olan; kutsal değerlerine saygı duyarak vefa duygusu ile hayatını sürdüren; önemli gün ve haftalarda sadece geçmişle övünen değil onların mirasına katkısıyla geleceğin mimarı olan; her tecrübenin kişiliğine ve bilgisine katkı olduğuna inanarak bilimsel deneyimleme yapmaktan korkmayan; medeni cesaretini laf yetiştirmek için değil beyin fırtınalarında özgünlüğe ulaşmak için kullanan bireylere ulaşmak için kullanmalıyız.

Toplumdaki her birey ortaöğretim kurumlarından benliğini ve değerlerini kazanarak yeni bilgilere ulaşmak, ulaştığı bilgiler ile yeni bilgeliklere kararlı adımlarla ilerleyebilecek çabaya sahip bir ruh ile mezun olmalıdır. Çünkü her şey bireyin özgünlüğü ile başlar. Özgün olamayan birey veya kurum ya başkalarını taklit eder ya da geçmişe hayranlık söylemleri içinde övünerek zaman geçirir. Oysaki topluma

gereken şey: özgün değerlerle biçimlenmiş bir ahlak, geçmişiyile övünürken geçmişten güç ve tecrübe alan bir azim, geleceği kurgulama kaygısı içerisinde 'dünyayı nasıl imar edebilirim, hangi yeniliklerle dünyaya yön verebilirim' düşüncesi içinde çırpınan, istikrarlı ve tutarlı bireyler ve kurumlardır. Çünkü ne kadar özündeysen, ne kadar azimli ve yenilikçiyse o oranda insana ve geleceğe ulaşırsın.

Ortaöğretim kurumlarında görev alan öğretmenlerimizin de bilişsel, ahlaksal ve davranışsal yapıları ile öğrencilere rehberlik edecek nitelikte kendilerini yetiştirmeleri çok önemlidir. Her yüzyılda hırsızlık, yalan gibi kavramların tanımı değişmezken içerikleri ve yöntemleri çeşitlilik arz eder. Her dönemde yemek yeme alışkanlığı mevcutken yiyeceklerin sunum ve içeriği farklılık sergiler. Her dönemin bilimsel gelişmişliği kendi içinde çeşitliliğe sahiptir. Bu sebeple hayat dinamik bir yapıdan oluşan sistemdir. Hayatın bu dinamik yapısına önce rehberlik görevi gören bireylerin özgün bir şekilde uyum sağlaması, daha sonra kurumların temel değerler üzerine inşa edilen değerlerle aktif bir şekilde değişimi yakalayarak değişimi yönlendirmeleri gerekmektedir. Böylelikle birey bazında yapılan bir inşa anlayışı fert fert her kesime yayılacak, bugünün gençleri yarının rehberlikçisi olarak en geç 8 yıl içerisinde toplumu yönlendirecektir. Bu bakımdan eğitim, ahlaki mihenkler üzerine kurgulanan yenilikçi bilgi ve değişime açık, gelecekte de sonra bir geleceğin olduğunu düşünerek özgünlüğü ve dünyayı imarı hedef alan bir yapıdaki dinamik ve yönetilebilen bir sistemdir. Buna göre ortaöğretim genç nesillerin gelecekte olmak istekleri arenanın izlendiği ve tecrübe edildiği bugünüdür. Ancak bilinmelidir ki geçmiş ve bugünü harmanlayarak değerlendirebilen eğitim kurumları ile genç nesillere rehberlik yapabilen eğitim çalışanları dünyanın ve geleceğin mimarı olabilirler. Sonuç olarak diyebilirim ki geleceği imar eden gençlik yetiştirebiliyorsak eğitimi eğitmişiz demektir.

Şevket YURDUSEVEN
Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ÖĞRETİM?

Eğitim ve öğretim insanoğlunun yaradılışından kıyamete kadar sürecek kendini tanıma geliştirme süreci, bir diğer ifade ile istenilen tutum ve davranışları kazanma işidir.

Ortaöğretime geçmeden ilköğretimin nitelikli ve bilimsel manada iyi insan yetiştirmesi gerekmektedir. Anasınıfından başlayarak bir öğrencinin yetenek ve davranışları ve el becerilerini takip edilme, yönlendirme ilköğretimde yapılmalıdır.

Ortaöğretim Dört M ayağı iyi tespit edilip tamamen yeni bir anlayış kazandırmalıdır:

Mektep; mimarisinden iç dizaynı ile çalışma alanları, atölyeler, spor alanları, dinlenme, kütüphane vs. ile külliye şeklinde yapılmalıdır. Erkânın evinden başlayarak Nizamiye Medreseleri, Recistan, Gök Medrese, Süleymaniye gibi mektepler iyi incelenmeli ve ona göre yeni bir mektep mimarisi geliştirilmelidir.

Muallim; ders veren, talebeye (öğrenciye) bir şeyler anlatan ve denetimi yürüten kişidir. Muallim iyi yetişmiş ve kendisine emanet edilen yavrularımıza, yeni bir şeyler öğreten, onlara yeni ufuklar kazandıran, kendisini geliştiren, öğretmeye gönül vermiş, donanımlı, çağın teknolojilerini kültürel yozlaşma yapmadan ülkeyi yararına kullanan insan olmalıdır.

Müfredat; milletimizi meydana getiren değerleri içine alan bir eğitim müfredatımız olmalıdır. Dışarıdan ithal değil tamamı ile yerli bir müfredat olmalıdır. Ahlak, edep, ilim, bilim, araştırma, ezber, tekrarlama, meslek, görevi, bilgi, beceri, tutum ve davranış, sorumluluk, hak, adalet vs. gibi konular içerisine alan bir müfredat olmalıdır. Kısaca Necip Fazıl'ın deyimi ile dininin, dilinin, beyninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, öcünün davacısı bir gençlik yetiştirecek bir müfredat olmalıdır. Her yıl değişen değil, en az yirmi otuz yıllık bir müfredat olmalıdır.

Merhamet; bir kimsenin ya da bir başka canlının karşılaştığı kötü durumda duyulan üzüntü, acımadır. Nesilleri yetiştirmek için duyulan gayret gösterme, terleme, sabır, sevgi, çalışma, çabalama yeni neslin dirilişini görmedir merhamet.

Öğrenciler not ortalamaları ile okullara dağıtılmalı, ilköğretimdeki not ortalaması ile 70 üzeri nitelikli okullara, 50-69 arası meslek liselerine gidebilmelidir. 9. sınıftaki öğrenciler iyi bir gözlem, not sistemi neticesinde farklı liselere yönlendirmeli, meslek liselerine ön lisans sınavsız olmalı, başarı notuna göre lisans tamamlamalı ya da mesleğe yönlendirilmelidir. Akademik başarı için haftalık derslerin saatlerinde değişiklik yapılmalı, 9. sınıf sonunda başarılı olmayan öğrenciler başka liselere yönlendirilmelidir.

Liseler şu şekilde gruplandırılmalıdır:

- 1.Meslek Liseleri
- 2.Genel Lise (Anadolu)
- 3.Nitelikli Lise (Fen)
- 4.Özel Yetenekle Öğrenci Alan Liseler

Meslek liselerinde iş imkânı olmayan alan ve dallar kapatılmalıdır. Staj 11-12'inci sınıflarda olmalı ve meslek öğretimi ile meslek liselerinin bir kısmını büyük şehirlerde belediyeye devrilmeli ve meslek edinme kursları ile birleştirilmelidir. Nitelikli ara elemanın yetişmesi ortaöğretim görevleri arasında olmalıdır. Ortaöğretimde okul ve öğretmen başarısı okula ve öğretmene göre değişiyor bu farklılıklar nitelikli öğretmenler sayesinde kapatılmalıdır. Ortaöğretim öğrenciye bilgi, beceri ve erdem kazandırmalıdır.

Ortaöğretimde dersler sabah 08:30'da başlamalı ve 14:00'te bitmeli, 14:00-16:30 arası öğrenciler müzik, resim, spor ve farklı alanlarda çalışma yapmalıdır.

- Mektebin hakkı vefa
- İlmin hakkı amel
- Talebenin hakkı istikrar ve azim
- Muallimin hakkı merhamet
- Yol arkadaşlığın hakkı sadakattir.

Bunları tüm nesillere öğreten bir ortaöğretim dileği ile...

DEĞİŞMEYE VE GELİŞMEYE AÇIK BİR EĞİTİM ÖĞRETİM PROGRAMI

Okul nedir? Okul sadece içerisinde öğretmen ve öğrencilerin bulunduğu, öğretmenin bilgi veren, öğrencinin ise verilen bilgiyi alan konumunda olduğu bir sistem midir? Klasik ve geleneksel açıdan böyle bakılabilir. Ama günümüz çağında okul bu sözlük anlamının dışına çıkmalıdır. Bilim, teknoloji ve internet çağında okula çok farklı, yenilikçi anlamlar yüklemek kaçınılmaz olmuştur. Peki, hangi anlamlar yükleyebiliriz okula? Kendimce aklıma gelenleri şöyle sıralayabilirim;

Birincisi okul yaşam alanıdır. Birçok yaş grubundan öğrenci ve öğretmen aynı atmosferi paylaşır. Sosyal öğrenmenin gerçekleştiği en önemli mekânlardan biridir okul. Öğrenci arkadaşlarını ve öğretmenlerini gözlemleyerek birçok yeni davranışlar edinir. İşte bu noktada bilgi kanalları açık olan, yeni bilgiler edinmeye meraklı olan öğrencilere en uygun ortamları sunmak gerekir. Öğrencilerimizin ahlaklı, vatansever, vicdanlı, bireyler olmalarını istiyor isek önce öğretmen olarak bizim öğrencilerin karşısında rol model olarak bu özelliklere sahip olmamız gerekir. Aksi takdirde “lafla peynir gemisi yürümeyeceği” hesabı öğrenciye dikte ettiğimiz her söz ya öğrencinin bir kulağından girecek öbür kulağından çıkacak ya da tam tersi bir etki gösterecektir.

İkincisi gelişen teknolojiye ayak uydurmak için öğrencileri internet kafelerin kontrolsüz ortamlarından kurtararak bütün teknolojik olanakları okul ortamında sağlamak gerek. Okullarda her öğrencinin rahatlıkla ulaşabileceği bilgisayar sınıfları olursa, öğrenci istediği bilgilere kolaylıkla ulaşabilirse hem olumlu bir sosyal ortam edinmiş olacak hem de okul dışında mekân arayışına girmeyecektir.

Üçüncü olarak okulların sosyal ortamlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesinin mutlaka gerekli olduğunun kanısındayım. Her okulda iyi kötü bir bahçe, pota vb. bulunuyor. Fakat bunların öğrenciler için yeterli olmadığı açıkça görülmektedir. Peki, sosyal ortamların yeterli olması için neler yapılabilir?

Öncelikle öğrenciyi kendine çekecek hem görsel açıdan cazip hem de istenilen her kitabın rahatlıkla bulunacağı bir kütüphane mutlaka olmalıdır. Okul ortamını iyileştirmek için bir sinema salonu veya tiyatro sahnesi yapılabilir. Zira büyük şehirlerde veya özel okullarda okuyan maddi durumu iyi öğrenciler bu olanaklara bir şekilde rahatlıkla ulaşabilmektedir. Fakat Türkiye'nin genelini düşündüğümüzde tiyatroya, sinemaya gidemeyen öğrencilerin çok daha fazla olduğu görülecektir. Özellikle kırsal kesimde okuyan öğrencilerin okul çağında sinemayla-tiyatroyla hiç tanışmadıkları söylenebilir. Yapılacak bir sinema salonu veya tiyatro sahnesiyle hem öğrencilerin seviyelerine uygun filmler, oyunlar seyrettirilebilir, hem de tiyatroya yetenekli öğrencilerin kendilerini gösterebilecekleri bir ortam sağlanmış olur. Ayrıca öğrencilerin ruhsal ve bedensel gelişimini desteklemek için spora yönlendirme yapılabilir. Öğrencilerin ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda bir spor dalına yönlendirmek için spor salonlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi de kaçınılmaz olacaktır.

Son olarak eğitim öğretim programlarının bir ekip işi olduğunu, en iyi eğitim ortamlarının uyumlu çalışmalar sonucu ortaya çıktığını söylemek gerek. Bunun için de öğretmenlerin dayanışmalarını arttıracak etkinlikler düzenlenebilir.

Geleceğimizi, değerlerimizi, vatanımızı emanet edeceğimiz gençlerimizi bir kuyumcu titizliğiyle ne kadar özenerek işler ve parlatırsak görevimizi yapmanın huzurunu da kalbimizde o kadar hissederiz. Bu da bir öğretmenin sahip olabileceği en büyük zenginlik olsa gerek.

ÇOCUKLARIN OKULLA İMTİHANI

Günümüzde yediğimiz tavuk etlerinin baharatlarla tatlandırılmadığında ne kadar tatsız tuzsuz olduğu malumdur. Eskiden doğal yollarla beslenen tavukların tadını hatırlayanlar neden bahsettiğimizi daha iyi anlayacaklardır. Bunun nedeni sadece suni yollarla beslenmeleri değil. Aynı zamanda daracık alanlarda, mahkûm hayatı yaşayarak ömürlerini tüketmeleridir. Yani tavuklar mutsuz.

Benzer bir şekilde günümüz sanayi ve iletişim çağı toplumlarında çocuklarımızın hayatlarının tadı da bu tavukların tadına benzer. Çocuklarımız istemedikleri halde kendilerini zorlamamız neticesinde belki gerekli ama yanlış metotlarla vermek istediğimiz bilgileri öğrenmek mecburiyetindeler.

Mâlum olduğu üzere modern kitle eğitimi, sanayi toplumlarına uyum sağlayacak hatta belirlenen tüketim çizgisinin altında kalmayacak şartları taşıyan bireyler yetiştirmek amacıyla XIX. yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır. Bu eğitim; gittikçe toplumun bütün kesimlerini kapsayacak şekilde ve çok küçük yaşlardan başlayarak mecburi hâle getirilmiştir. Kadim çağlarda insanlar merak ettikleri bilginin peşine düşerler ve o bilgiyi, nasıl kullanacaklarını keşfederek öğrenirlerdi. Bu yüzden eğer söz konusu bilgi faydayı da içeriyorsa diğer insanların da işine yaramaktaydı. Paleolitik dönemdeki atalarımız da dâhil olmak üzere, bulutsuz gecelerde merak ve hayretle seyrettikleri yıldızların konumlarını tespit edip yollarını ve yönlerini bulmaları bunun en güzel örneğidir.

Eğitim tarihine baktığımızda, ilk çağlarda da çocukların kendi tabii gelişim süreçlerindeki öğrenme istekleri dışında oluşan okul merkezli öğrenimden hoşlanmadıkları görülmektedir. En azından Sümeroloji uzmanı Samuel Noah Kramer'in Tarih Sümer'de Başlar kitabında verdiği bilgiler bunu göstermektedir. Anlaşıyor ki, çocuklar kendilerine merak ve hayret oluşturmaktan verilmek istenen eğitim öğretimden hoşlanmamaktadırlar. Aslında insan hangi yaşta olursa olsun bu böyledir. İnsan davranışlarını konu edinen psikoloji bilimi de bunu ortaya

koymaktadır. Bütün insanların, bir nevî işletim sistemi diyebileceğimiz aynı fitrata sahip olup zorlamayı kabul etmeyeceğini ifade eden Kur'an da bunu bildirmektedir. Kur'an'ı insanlara tebliğ eden Hz. Muhammed de söz ve davranışlarında zorlamanın olumsuz sonuçlar doğuracağı mesajını net bir şekilde ifade etmiştir.

O halde; bu bilgiler ışığında bir kez daha okullarda çocuklara zorla verdiğimiz eğitim-öğretim için düşünme vaktimiz gelmiştir. Aslında geride bıraktığımız yüzyıllık süreçte okullardaki yanlış metotlar hakkında yapılan filmler de konuyu ortaya koymaktadır. Mesela; Pink Floyd:The Wall(Duvar)-1982, Yeryüzündeki Yıldızlar (Her Çocuk Özeldir)-2007, The 400 Blows (Dört Yüz Darbe)- 1959 (Les quatre cents coups), Les Coristes (Koro)-2004, Zero de Conduite (Hal ve Gidiş Sıfır)-1933, Le Ballon Rouge (Kırmızı Balon)-1956 ve Stand Deliver-1988 filmleri bunlardan sadece bir kaçıdır. Fakat hepsinde ortak bir şey var ki; çocuklar kendilerine hükmedici, üstten bakan, olumsuz iletilerle dolu, merak ve ilgi uyandırmaktan uzak metotlarla verilmek istenen eğitim-öğretime pek sıcak bakmamaktalar.

İnsan keşif duygusunu oluşturduğu ölçüde istekli bir öğrenme sürecine girmektedir. Bu oluşturulmadığı sürece çocuklar okulda bir saat bile kalmak istememektedirler. Bu keşif duygusunun oluşturulması ise, programla onu uygulayan öğretmenin birbiriyle uyumlu olması halinde mümkün olmaktadır. Program merak ve isteğe uygun olup öğretici kendisini buna uyumlu hâle getirmiyorsa yine başarıdan söz edemeyiz. Okulların teknik yetersizliği zannedildiği gibi mutlak başarısızlığı sağlamaz. Zira merak ve hayretin oluşturulması teknolojiden bağımsızdır. Hayal gücünü geliştirmeye dönük bir hikâyenin, bir masalın anlatılması, okunması bile bir konuya merakı uyandırabilir. Neticede hangimiz çocukluğumuzda veya gençliğimizde kaliteli bir hikâyenin veya bir masalın peşine düşmedik? Dahası insanlık tarihinde toplumların örgün eğitimleri de bu şekilde gerçekleşmiştir ve bu durumdan sıkılanlar da sadece içindeki fitratta mevcut olan vicdanını öldürmüş olanlardı sadece.

Meselenin en can alıcı kısımlarından birisi ise, yine çocuklara dayatılan ve günlük 8-9 ders saatine ulaşan okullardaki ders saati sayısıdır. Oysa akademikanlamda yetişkin bir insanın ve oda merak peşinde koştuğunda kaldırabileceği bir ders saatidir bu sayı. Kendileriyle konuştuğum ve hemen her okul ve sınıf kademesindeki öğrenciler günlük 5-6 saatten fazla akademik ders saatinin aşırı yorgunluk ve isteksizlik uyandırdığı konusunda hemfikir durumda. Koşup oynamayan veya birbiriyle oyun

oynamayan sosyal bir canlı olan insan için de durum böyledir. İnsanın hem hayatı kavraması hem de sosyalleşmesi, tek başına veya topluluk halinde keşiflerle ve oyunlarla mümkün olmaktadır. Oysa okullardaki aşırı akademik ders etkinliği, onları merak ile bilginin ve kavrayışın peşine düşürmeyen ödev yüklemeleri çocukları bunaltmakta ve enerjilerini olumlu anlamda yakabilmek için verilen teneffüs araları da yetersiz kalmaktadır. Günde sekiz saatlik bir ders sürecinden sonra eve giden çocuklar yorgunluktan başlarını zor kaldırmaktalar ve bir de hemen her dersten verilen yoğun ve sıkıcı olabilen ödevlerin yükünü kaldırmaktan, kendilerini geliştirecek kitapları okumaya fırsat da bulamamaktadır.

İşin bu kısmında derslerin çeşidi ve sınıf kademelerine dağılışı ve bu kademelerde yapılması gerekenler hakkında değişiklik yapılmalıdır. Ortaöğretimin ilk senesinde, sadece Türk dili ve edebiyatı, matematik, tarih ve felsefe dersleri okutulmalıdır. Bu derslerde de nedenler-sonuçlar bağlamında disiplinler arası ilişkiler gözetilerek kazanımlar belirlenmeli ve dersler de buna göre işlenmelidir. Ama en önemlisi bu ilk sene de gençlerimiz bu düşünce disiplini; özenle seçilmiş klasikler ve güncel eserlerden belirlenen kitapları okuyarak, bunlarla ilgili ölçme ve değerlendirmelerden geçerek edinmelidir. Okuma, okuduğunu anlama noktasında ilerleme kaydedilmediğinde akıntıya karşı kürek çekmekten kurtulamayız. Şu anda çektiğimiz sıkıntının çoğu da buradan kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde yine özenle seçilmiş belgesel ve filmler de mutlaka seyrettirilmeli ve üzerinde konuşma, yazma fırsatı sağlanmalıdır. Yine bu ilk yılda yerel ve yakın çevrenin tarihi ve coğrafyası hakkında çalışmalar yaptırılmalı ve bu her yıl kademesinde genele doğru yayılmalıdır. Sonraki iki yılda da yine günlük 5-6 ders saatini geçmeyecek şekilde ders çeşitleri belirlenerek eşit sayıda ders saatleri üzerinden branş dersleri belirlenmelidir. Son sınıfta ise gençlerimize seçme hakkı vererek, istedikleri alanda ama diledikleri dersleri seçerek ortaöğretimi tamamlama imkânı sağlanmalıdır. Bu son senede ise yapılacak bir sınavla geçme-kalma olarak değil ama başarı seviyesi esaslı bir mezuniyet sonucu ortaya çıkmalıdır. Bir önemli husus da, mutlaka okul çeşitlerine göre öğretim programlarının farklı seviye ve şekillerde düzenlenmesidir. Fen lisesinde okuyan bir öğrencinin göreceği fizik programı nasıl meslek lisesi okuyan öğrencinin fizik programı ile aynı olmayacaksa, sosyal bilimler lisesinde okuyan öğrencinin tarih programı ile meslek lisesindeki öğrencinin tarih programı da aynı olmamalıdır.

Bütün bunların yanında eğitim-öğretimi sadece okul sınırlarında düşünmek de ayrıca bir sıkıntı doğurmaktadır. Üstelik iletişim imkânlarının hayal gücümüzü geçtiği bir çağda, yüz yıl öncesinin

anlayışı ile eğitim öğretimi sürdürmek geleceği de şimdiden kaybetmek demektir. Bu konuda yapılacak ilk düzenleme eğitimi okul merkezli olmaktan çıkarak okulu sadece, eğitim-öğretim pergelinin sabit ayağının merkezi olarak düzenlemektir. Ardından çocukların okul dışı öğrenme alanları olan bilim merkezleri, tabiat parkları, doğal alanlar, kütüphaneler, tarihi eserlerin çevreleri veya iç mekânları, kamp alanları gibi yerlerde iyi eğitim almış öğreticilerin rehberliğinde, fark etmeden ve eğlenerek öğrenmelerini sağlamaktır. Dolayısıyla öncelikle en kısa sürede haftalık ve günlük akademik ders saati sayıları azaltılmalıdır. Bu çerçevede devamsızlık meselesi de sorun olmaktan çıkarılmalı ama okula gelmediğinde öğrencinin bir kütüphanede, bir müzede, bir bilim merkezinde eğitim-öğretim faaliyeti yürütmesi veya toplum yararına bir çalışma yapması sağlanmalıdır. Bütün bunların kolaylaştırılması için ise okullarımızda her sınıf kademesinde komisyonlarca belirlenecek belli sayıda nitelikli kitaplar okutularak, öğrencilerin hem hayâl dünyaları geliştirilmeli hem defarkında olmadan öğrenmeleri sağlanmalıdır. Üstelik bu kitaplar disiplinler arası kurguya sahip olursa birbiriyle etkileşim halinde birden fazla dersin kazanımları aynı anda kazandırılabilir.

Kabul etmek gerekir ki, günümüzde takip etmekte zorlandığımız teknolojik gelişmelerin hızla dönüştürücü etkisi ve baskısı altındaki mevcut genç nesil ancak kendisine hitap edebilen yöntemlerle öğrenebilmektedir. Bu neslin öğrenme anlayışına uygun olarak, okuldaki zamanlarında, ilgi duydukları dersleri merkeze alarak ve işin içine sanatı katmayı ihmal etmeden akademik bilgiyi kazanmalarını sağlamak gerekmektedir. Dahası bu bilgiyi nasıl kullanacaklarını öğretmeye çalışmak esas alınmalıdır. Bir akademik dersin herhangi bir kazanımını işleyen iyi kurgulanmış bir hikâye, masal, film veya belgesel çoğu zaman kuru bir anlatımdan, karşılıklı soru-cevap etkinliğinden kat kat daha ilgi çekicidir. Üstelik bu, bilginin nasıl kullanılacağına yönelik ipuçlarının verilmesini de mümkün kılacaktır. Birçok toplumda olumlu veya olumsuz davranışlarının film ve diziler yoluyla gerçekleştiği düşünülürse ne demek istediğimiz anlaşılacaktır. Elbette bu etkinlikler yapıldıktan sonra üzerinde konuşmak, bunlarla ilgili ölçme ve değerlendirme yaparak sonuçlarını gözlemlemek kaydıyla. İşin bu kısmı hem hayal dünyasını zenginleştirerek öğrenmeyi kolaylaştıracak hem de öğrenmeyi pekiştirecektir.

Son olarak hepsinden de önemlisinin, ergenlik çağının başlangıcında olan ortaöğretim çağı çocuklarının, özellikle kontrol edilemez, ani gelişen olumsuz davranışları karşısında çok ama çok sabırlı öğretmenlerin bulunmasının gerekliliğidir. Sergilenen olumsuz davranışlar karşısında onların gelişim ve hayatı öğrenme çağında oldukları unutulmadan,

sözlü veya fili şiddetin sergilemeyen, üstelik karşıdaki muhatabın öğüt verildiğinin farkında olmayacağı şekilde davranışlar sergileyen bir öğretmen daha baştan kazanmış demektir. Bu iki yönlü bir kazançtır üstelik. İnsanlık tarihi göstermektedir ki hiç kimse sevgi ve merhamete karşı sonuna kadar direnemez. Öğretmenin sevgi ve merhamet temelli davranışları ile olumsuz davranışını değiştirebilecek bir öğrencinin dünyayı da değiştirebileceği unutulmamalıdır.

Konunun amacına uygun bir filminden alıntıyla bitirmek belki de güzel bir özet olacaktır. En azından karşımızda gördüğümüz öğrencilerin dünyasını keşfedebilme adına önemli bir kazanç olacaktır. Yönetmen John Hughes imzalı 1985 yapımlı "The Breakfast Club" (Kahvaltı Kulübü) filminin sonunda, sergiledikleri olumsuz davranışlar nedeniyle, bunları düşünerek yazmaları için öğretmenleri tarafından bir cumartesi gününü okulda geçirmekle cezalandırılan öğrenciler sonunda ortaklaşa şunu yazarlar: "Bay Vernon... Bütün cumartesi günümüzü yaptığımız hataları düşünmek için feda ettik. Bize kim olduğumuzu anlatan bir şey yazmamızı söylediğiniz için sizin deli olduğunuzu düşünüyoruz. Siz bizi görmek istediğiniz gibi görüyorsunuz en kolay terimlerle, uygun tanımlarla. Ama biz her birimizin farklı bir beyni olduğunu keşfettik. Bir atlet, bir çöp kutusu, bir prenses, bir suçlu. Bu sorunuza cevap veriyor mu? İçtenliklerimizle..." (The Breakfast Club)

Bekir Salih KORKMAZ

Beyşehir Anadolu İmam Hatip Lisesi

NE YETİŞTİRİYORUZ?...

Çocuk eğitimi ile ilgili Hz. Ali'ye atfedilen güzel bir söz vardır. Şöyle der Hz. Ali: "Çocuklarınızı kendi zamanınıza göre değil, onların yaşayacakları zamana göre yetiştirin." Yine meşhur "Kutadgu Bilig" müellifi Yusuf Has Hâcib de bu minvalde "Oğul atayı geçmezse işler yürümez." demiştir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan devletlerin, eğitimin öneminin farkında oldukları için bütçeden eğitime ayırdıkları payı daima en üst seviyede tutmaya gayret gösterdiklerini görüyoruz. Zira başka alanlara ayrılan bütçeleri azaltmanın yolu eğitimden geçer. Kalkınma ve adaleti tesis etmek, toplumda güven ortamını oluşturmak da yine eğitimle olur. Fakat eğitime ne kadar bütçe ayırırsanız ayırın, nesillere nitelikli bir eğitim vermeden, çağın ve hatta çağlar ötesinin dahi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde sağlam bir eğitim sistemi kurmadan harcanan paraların boşa gideceği ve nesillerin heba olacağı aşikârdır. Bu sebeple ileri görüşlü olmak ve sadece günü kurtaran değil, geleceği de kuşatan bir eğitim sistemi kurmak elzemdir.

Ortaöğretim dönemi, ilkokul ve üniversite arasında köprü vazifesi gören bir dönemdir. Kişinin karakterinin ve dünya görüşünün tam olarak oturmaya başladığı bu dönemde alınan eğitim, bundan sonraki hayatının şekillenmesinde oldukça etkilidir. Bu sebeple "Gelecekte hangi niteliklere sahip nesiller görmek istiyoruz?" sorusunun "Nasıl bir ortaöğretim?" sorusu ile yakından ilişkisi olduğu görülmektedir.

Bu soruların cevabına ilişkin şu hikâye bize yol gösterebilir:

Eski ABD başkanı James Garfield, başkan olmadan önce bir üniversitede rektörlük görevini yürütüyordu. Bir gün çocuğunu üniversiteye kaydettirmek isteyen bir anne James Garfield'e gelir. Sıkıntısı her halinden belli olan anne hemen söze girer:

"Rektör bey, dersleri biraz basitleştiremez misiniz? Benim çocuğum programdaki derslerin hepsini takip edemez. Falanca dersler zor, falanca dersler gereksiz..." der, dersleri sıralayıp bunların müfredattan

çıkarılmalarını ister ve ekler: “Çocuğumun bir an önce üniversiteyi bitirip diploma almasını istiyorum.”

Rektör Garfield, kadının yüzüne hafif bir gülümsemeyle bakar ve “Evet hanımefendi, bu mümkün.” der. Beklemediği bir cevap alan kadın şaşkınlık ve mutluluk içindedir. Rektör, konuşmasına devam eder:

“Fakat size şu soruyu sormam gerekiyor: Çocuğunuzun ne olmasını istiyorsunuz? Bir misalle anlatırsak; sizin de bildiğiniz gibi bir meşe ağacının yetişmesi yüz seneyi bulurken bir kabak için yalnızca iki ay yeterli. Çocuğunuzun kabak mı yoksa meşe mi olmasını istiyorsunuz? Önce buna karar verin.”

Evet, öncelikle sorulması gereken soru budur. Ne yetiştirmek istiyoruz? Yazın sıcak ve rahat ortamında az bir emekle çabucak büyüyen ve kısa vadede ürün verip bir daha ürün veremeyen, en sonunda da gördüğü ilk soğuğa dayanamayıp hemen kuruyan bir kabak mı? Yoksa büyüyüp olgunlaşması emek, sabır ve uzun yıllar gerektiren, olgunlaşabilmek için de nice rüzgârlara göğüs geren ama sonunda her türlü zorluğa dayanıklı, uzun ömürlü ve tüm canlılara yıllarca faydalı olabilen bir meşe mi?

Elbette meşe yetiştirmek zorundayız. Bu sebeple öğrencinin zorlanmadan, çok fazla emek sarf etmeden, sahip olması gereken bilgi, beceri ve niteliklere asgari düzeyde bile sahip olmadan ortaöğretimi bitirebildiği, 14 dersten 9'unun zayıf olmasına rağmen bir üst sınıfa geçebildiği bir sistemde meşe yetiştirmek mümkün olmadığı için öncelikle sınıf ve ders geçme sisteminin öğrenciyi öğrenmeye teşvik edecek ve zorlayacak şekilde düzenlenmesi gerekir.

Fransızcada “Bon pour l'orient” (Doğu için yeterlidir.) diye bir tabir vardır. 1960'lı yıllara kadar Fransa'da okuyan Doğulu öğrencilerin diplomalarına vurulan bir damgadır bu. “Şarkta muteberdir, şark için yeterlidir.”, yani “Kolonilerde ve eski Osmanlı topraklarında kıymeti vardır fakat Avrupa'da geçmez.” manasında, diploma sahibinin ikinci sınıf bir eğitim aldığını ve diplomanın da değersiz olduğunu vurgulamak için kullanılmıştır. Örneğin; doktora yapan kişi Doğulu yani İslam beldelerinden gelmiş ise çok da iyi yetişmeden ve zorlanmadan doktor olsun gitsin, bu eğitim ona yeterli deyip kısa yoldan diploma veriyorlar. Ama bir Fransız'a o kadar az bilgi ve az başarı ile o unvanı vermezler. Çünkü kendi insanların çok iyi yetişmesini isterler. Tabii, zamanla doğuyu ve doğu insanını küçümsemenin en kestirme yolu olarak siyasi literatüre de girmiştir bu ibare.

Batının doğruya karşı bu bakış açısı Osmanlı topraklarında ister istemez bir geri kalmışlık duygusu oluşturmuştur. İnsanımızın dünya ile her alanda yarışabilmesi ve Gazi Mustafa Kemal'in hedef gösterdiği muasır medeniyet seviyesine ulaşabilmemiz için öncelikle içimizdeki bu öğrenilmiş çaresizlik duygusundan vazgeçmeli ve batının kendi insanını yetiştirmek için verdiği emekten çok daha fazlasını kendi insanımız için göstermeli; bunun için de verilen eğitimin niteliğini artırmalıyız. Öğrencilerimiz diplomayı hak etmek için çok çalışmak gerektiğinin farkına varmalı ve diplomayı değerli kılmalıyız.

Yani kısaca şunu söyleyebiliriz; öğrenciye sağlanan kolaylıklar, öğrencinin faydasına değil zararınadır. Necm Suresi 39. ayette "İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır." buyrulmaktadır Öğrenci başarmak için ne kadar zorlanırsa, ne kadar gayret gösterirse başarıdan o derece haz alır, o derece terakki eder ve o derece nitelikli insan olur. Hedefimiz nitelikli ve kaliteli insan yetiştirmek ise emek olmadan yemek olmayacağını ve zafere çiçekli yollardan gidilmeyeceğini bilmeli ve ona göre bir sınıf ve ders geçme sistemi geliştirmeliyiz. Tabi bu sistemi daha önce yaptığımız Avrupa ülkelerinden kopyalama hatasına düşmeden; tarihimiz, medeniyetimiz, özümüz ve geçmiş tecrübelerimizden yola çıkarak nev'i şahsına münhasır olarak kurmalıyız. Sistemde ortaya çıkan eksiklik ve hataları ise sistemi ilga ile değil ihya ile düzeltmeli; yani sistemi komple kaldırıp yerine yeni sistem getirerek değil, mevcut sistem üzerinde iyileştirmeye giderek çözme yöntemine gidilmelidir.

Yukarıda bahsettiklerimizden yola çıkarak, sınıf ve ders geçme sisteminde yapılacak bir düzenlemenin ardından sınav ve not verme sisteminde de belli standartlara ulaşmamız gerekmektedir. Bir öğretmen, öğrenciler daha çok gayret etsin ve daha çok bilgiye sahip olsun diye sınavda öğrencileri zorlayıcı sorular sorarken başka bir öğretmen tam tersi çok kolay sorular sorabilmektedir. Dolayısıyla aynı konuyu gören öğrenciler arasında farklı soru şekillerinden doğan not ve bilgi farkları oluşabilmektedir. Bu tür durumların önüne geçebilmek için en azından bazı sınavların ilçe, il veya bakanlık tarafından ortak yapılması, öğrencilerin sınav kâğıtlarının başka okullardaki öğretmenler tarafından okunması, üniversitelerdeki gibi dönemde iki kez sınav haftası oluşturulup o hafta tüm okullarda sınav yapılması ve ders işlenmemesi, sınavların kelebek sistemi gibi kopya çekmeye müsaade etmeyecek şekilde karma yapılması gibi seçenekler düşünülebilir. Böylece öğretmenler ve okullar arasındaki fark görülebilecek ve daha iyiyi elde etmek için gerekli adımları atmak mümkün olabilecektir.

Her ne kadar son yapılan değişiklikler ile müfredat sadeleştirilmeye çalışılsa da ders kitapları halâ olanca kalınlığını korumakta ve öğretmenler müfredat yetiştirmek için adeta nefes almadan koşturmak zorunda kalmaktadır. Az zamanda çok şey öğretmek durumunda kalan öğretmen, istenilen kazanımlara ulaşma konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Hedef küçük ve zaman yeterli olursa hedefe ulaşmak mümkündür. Fakat hedef büyük ve çok fazla, zaman ise oldukça kısıtlı ise ve bu kısıtlı zaman sık sık okulların olmazsa olmazı olan sosyal etkinlikler ile bölünüp daha da kısıtlı hale gelirse varılmak istenen hedefe nasıl ulaşılabilir?

Eğitim-öğretimin olmazsa olmazı sosyal ve kültürel etkinliklerin okullarımızda daha verimli şekilde uygulanabilmesi için de birtakım düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenciler, sosyal etkinlikler vasıtasıyla adı üstünde sosyalleşir, bir gruba dâhil olup grup halinde hareket etmeyi öğrenir, çeşitli sportif ve kültürel faaliyetlerde kendini tanıyıp becerilerini gösterebilirler. Yeri gelir kompozisyon yarışması olur, yeri gelir yardım faaliyeti olur, yeri gelir münazara yarışması olur, dozajında yapıldığı takdirde bu tür sosyal ve kültürel faaliyetler öğrencilerin kişisel gelişimi için oldukça faydalıdır ve bunlar eğitimin bir parçasıdır. Ama sanki son dönemde öğrenciler adeta sosyal faaliyet bombardımanına tutulmaktadırlar. O kadar çok kompozisyon/şiiir vs. yarışmaları düzenlenir oldu ki artık öğrenciler yarışma duyurularına kulak tıkar oldular. Sosyal etkinliklerin fazlalığı sebebiyle derslerden geri kalmaya başladılar. Sınıflar arası yapılan münazara ve spor müsabakaları ve diğer etkinlikler, taşımali gelen öğrenciler sebebiyle ders saatleri içerisinde yapılmaktadır. Zaten sekiz saat dersten ve enerjileri tükendikten sonra öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmalarını sağlamak çok da kolay olmamaktadır. Hâl böyle olunca da ağır olan müfredatı yetiştirememek ve kazanımları yeterince elde edememek söz konusu olmaktadır.

Hem müfredatla ilgili hem de sosyal faaliyetlerle ilgili yaşanan bu sıkıntıyı şu şekilde çözmek mümkün olabilir: Müfredatta tekrar bir sadeleştirme ve ders saatlerinde azaltma yoluna gidilerek bazı Avrupa ülkelerinde de uygulandığı üzere öğrencilerin öğleye kadar ders işleyip öğleden sonraları ise sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılması sağlanabilir. Okullarda yapılacak her türlü etkinliğı de öğleden sonra yaparak ders kaybının da önüne geçilmiş olur. Böylelikle öğrencileri hem akademik hem de sosyal, kültürel ve sportif anlamda hakkıyla yetiştirmek ve istenilen kazanımlara ulaşmak mümkün olabilecektir.

Özelde ortaöğretim ve genel olarak eğitim sistemimiz ile ilgili şunları söyleyebiliriz. Millî Eğitim Bakanlığı adı üstünde öğretim değil “eğitim” bakanlığıdır ve bu eğitimin yine adından da anlaşılacağı üzere “millî” olması gerekmektedir. Eğitim ise Selahattin Ertürk’ün tabiriyle “Bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla, kasıtlı (amaçlı-bilinçli) olarak istendik (toplumca uygun görülen-istenilen yönde) davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.” Yani verilen eğitim millî olmalı, milletçe uygun görülen ve istenen değer ve davranışları yerleştirmeye; toplumun değerlerine aykırı, kadim kültürümüze ve medeniyetimize uymayan her türlü fiiliyattan gençleri uzak tutmaya çalışmalıdır. Maalesef gençlerimize baktığımızda popüler kültürün menfi etkisini üzümlere müşahade etmekteyiz. Hapishanelerdeki doluluk oranı, her gün haberlerde görüp artık kanıksadığımız gasp, kavga, cinayet, tecavüz, dolandırıcılık, hırsızlık olaylarının çokluğu bize göstermektedir ki insanımızı yeterince eğitemiyor, insani ve ahlaki değerlerimizi gençlerimize aktaramıyoruz. Toplumdaki eğitim seviyemiz yükseldikçe (burdaki eğitimden kastımız diploma seviyesi) insani ve ahlaki seviyemiz artması gerekirken azalıyor, okullarımızda eğitim yerine sadece öğretim yapılıyor demektir. Ahlakın davranışa dönüşmesini sağlayamayıp sadece bilgisi veriliyor, millî ve manevi değerlerimiz benimsenmeyip sadece geçmiş masallar olarak görülüyor demektir. Bu sebeple öğretimden önce eğitime ağırlık vermeli ve eğitim öğretimin her alanında “millî” bir “eğitim” yapmaya öncelik vermeliyiz.

Değişen müfredatta değerler eğitime yönelik vurgular bu alandaki eksikliğimize yönelik atılan ilk ve önemli bir adımdır. Tabii ki eğitim uzun soluklu bir süreç olduğu için müfredat değişikliğinin sonuçları zaman içinde görülecektir ama sadece müfredat değişikliği ile yetinmemek, kısa sürede olumlu sonuçlar elde etmek için okullara ve öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Bunun için de eğitimin öğretimden önce geldiğinin bilincinde olarak mevzuat değişikliğine gidilmeli ve okulların ve öğretmenlerin daha iyi “eğitim” verebilmeleri için elleri güçlendirilmelidir. Zira unutulmamalıdır ki hırsızlık yapan, cinayet işleyen kişi yaptığı fiilin yanlış olduğunu bilmekte fakat bildiğini davranışa dönüştürememektedir. Okullarımızda bu fiillerin yanlış olduğu öğretildiği halde davranışlara yansıtmakta güçlük çekildiği aşikârdır.

Bir Çin Atasözü derki; “Bir yıl sonrasını düşünüyorsan buğday ek, on yıl sonrasını düşünüyorsan ağaç dik, yüz yıl sonrasını düşünüyorsan insan yetiştir.” Geleceği şekillendirmek için şimdiden bir şeyler yapmak gerekir. Geleceği şekillendirenler de okullar ve öğretmenlerdir. Gazi Mustafa Kemal’in dediği gibi yeni nesil öğretmenlerin eseri olacaktır. Bu

sebeple kendini eğitime adayan, kendi çocuklarının geleceğinden çok öğrencilerinin ve dolayısıyla milletin geleceğini düşünen, eğitimi kendine dert edinen, fedakâr, idealist, yerli ve millî eğitimcilere ve idarecilere ihtiyacımız hiç olmadığı kadar fazladır. Sorunların kaynağı çok belki ama çözümün kaynağı tektir: Öğretmen, imkân verildiği takdirde yeni Ertuğrul'lar, Fatih'ler, Yavuz'lar, Muhteşem Süleyman'lar, Ulu Hakan'lar, Mimar Sinan'lar, Yunus Emre'ler, Mustafa Kemal'ler yetiştirebilecek nice eğitimcilerimiz var. Yeter ki onlara güvenilsin, layık oldukları değer verilsin ve insan yetiştirmek için yeterli fırsat tanınsın.

Salam olsun işini hakkıyla yapan cefakâr ve fedakâr eğitimcilere...
Salam olsun eğitimi dert edinen kahraman gönül erlerine...

Şennur BİRCAN
Fatih Anadolu Lisesi

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAĞRETİM?

Bu soru birkaç yıldır her derse girdiğimde ve motivasyonu düşük öğrencileri gördükçe kendime ve öğrencilerime sorduğum bir soru. Bir felsefe öğretmenini olarak derslerde düşünen, analiz eden ve hayata dair farkındalıkları olan öğrenciler yetiştirmeye çalışıyor ve felsefenin en önemli işlevlerinden olan "hayatın anlamlandırılması"nda rehberlik etmeye çalışıyorum. Hedefsiz, istemeyerek okula gelen öğrencileri gördükçe içim acıyor. Çünkü her öğrenci bir değerdir ve onların bu değerinden faydalanamamak hem öğrenci, hem ailesi hem de ülke için büyük bir kayıptır. Zaman zaman derslerde onların da fikirlerini aldığım mutlu olmadıklarını anlıyorum.

Okul bir yaşam alanıdır. Oradaki öğrendiklerimizle, deneyimlerimizle kendimizi keşfedip hayat yolundaki yönümüzü belirleriz. Mevcut eğitim sistemimizin çoğu zaman sadece öğretim işlerini yerine getirip kişisel gelişim ve hayat tarzı oluşturma gibi okul kültürü yaratmada eksik kaldığını düşünüyorum. Öğrenciler 8:30 ile 16:00 arası yoğunlukla onlara verilen derslere giriyorlar ama yeterli sosyal aktivite ve uygulamaya fırsat bulamayarak evlerine gidiyorlar. Dolayısıyla derslerdeki konuşmalarından da anladığım günümüzde çoğu öğrenci için okul; zorla veya istemeyerek gelinen bir yer. İsteyerek gelen öğrenciler de kendilerini keşfedecek ve geliştirecek bir ortamın olmamasından şikâyet ediyorlar.

Günümüzde pedagojik olarak her öğrencinin geliştirilebilir ve yetenekli olduğu bir yönü olduğunu kabul ediyoruz. Peki, mevcut eğitimimiz bunu ortaya çıkaracak yönde mi acaba? Bence değil. Müfredat yenileme sürecinde olan biri olarak bunu söyleyebilirim ki var olan sistemin sıkıntılarının çözülmeye çalışıldığını, öğretmenin görüşleriyle yenilikler yapılmaya çalışıldığını sevinçle karşılıyorum. Bu denemeyi de bu sevinçle yazıyor ve düşüncelerimiz üzerine değişiklikler yapılmasını temenni ediyorum.

Bir rastlantıdan bahsetmek istiyorum. Bu yıl TÜBİTAK projesini hazırlamak isteyen iki öğrencimle beyin fırtınası yaparak yaşadığımız, gözlemlediğimiz problemleri başlıklar halinde belirledik ve

öğrencilerimin seçimi, en çok zaman geçirilen okul ortamına ilişkin yeni bir okul projesi için okulumuzdaki öğrencilerden bir kâğıda nasıl bir okul istediklerini yazmalarını istedik. İstek analiz edildikten sonra beraber oturup yine beyin fırtınası ile “ütopik okul” adı ile yeni bir okul ve lise sistemi projesi geliştirdik. Bu projenin benim için değerli bir tarafı var. O da öğrencilerin fikrinden yola çıkılarak yapılmış olması. Çünkü onlar bizim hammaddemiz. Öğrenci de ciddiyet duygusu ve motivasyon eksik olursa hangi sistemi getirirsek getirelim eksik kalır.

“Nasıl bir okul, nasıl bir ortaöğretim?” sorusuna öğretmen olarak çok cevabım var. Ama tüm düşüncelerin ve tüm projelerin üstünde diyebilirim ki, öyle bir okul olsun ki öğrenciler bu okula seve seve, öğrenme tutkusuyla ve yeni bir şey üretebilme duygusuyla gözleri pırıl pırıl gelsin ve o duyguyu öğretmenin gözlerine kazınsın. O duyguyu alan öğretmenin şevki ve verimini tahmin edemezsiniz. Son yıllarda öğrencilerde o duyguyu görememek birçok öğretmen arkadaşımın gözlemlediğimiz ortak sorunuz.

Peki, bizim önerimiz nedir? Şimdi de onu anlatayım:

Benim hayalimdeki lise kampüs şeklindedir. Bu liseye giriş ve çıkış çipli kartlarla yapılıyor. Öğrenciler saat 09:00-16:00 arası bu kampüste yaşayacak. Yaşayacak diyorum çünkü okul dediğin aynı zamanda birçok sosyal ve sportif olanaklarla yaşam alanı olmalıdır. Kampüs olmasının faydası bu imkânların tüm okullarda yapmanın çok maliyetli olmasıdır. Şehirlerin büyüklüklerine göre kampüs sayısı artırılabilir, ama bazı şehirlerde bir tane bile yeterli olabilir. Bu okulda derse devam zorunluluğu yoktur ama 09:00-16:00 arası kampüste olma zorunluluğu vardır. Yılda otuz gün gitmeme hakkı olmalı. Bu kampüste genç için ihtiyaç ne varsa her şey olmalı. Barınma, spor merkezi, sağlık merkezi, rehberlik merkezi, kültür-sanat merkezi, alışveriş merkezi, kütüphane vb.

Lise üç yıl olmalı ve liseye geçişte sınav olmamalı. Bu kampüste farklı lise türleri yok ama mesleki ve akademik lise şeklinde ayrılabilir. Mesleki lise ara eleman yetiştirme amaçlı olmalı.

Derslerin seçimi öğrencilerle rehberlik birimlerince yapılacak. Liseye geçerken iyi bir rehberlik hizmeti sunulacak ve öğrencinin kendini ve yeteneklerini keşfetmesi sağlanacak. Bunun için ortaokul öğretmenlerinin de fikri alınmalı. Öğrencinin ilgi ve meslek tercihini ortaya çıkaracak testler de uygulanmalı. Bu çok önemli, çünkü öğrenci mesleğini belirleyerek ders seçimleri yapacak ve istediği dersleri alacak. Üç yıl boyunca alması gereken belli kredilik dersleri olacak. Krediyi katılmayan ama sınavı olan ve ortak almak zorunda olduğu dersleri

olacak. Edebiyat, tarih, coğrafya, felsefe gibi. Sınıf geçme değil de ders geçme olacak. Derslerin üç yıla yayılmış seviyeleri olacak ve bir seviyeyi geçemeyen diğer seviyeyi alamayacak. Daha iyi bir öğrenme için bunun iyi olduğunu düşünüyorum. Girilemeyen derslerin kaçırılmaması veya tekrar çalışılması için derslerin videoları da olmalı. Hatta engelli veya dezavantajlı öğrenciler için bu videoları izleyip sınava girme hakkı da verilmeli. Dersleri veremeyen üç yıldan fazla da eğitime devam edebileceği gibi video ders gibi imkânlarla erken bitirme hakkı da verilmeli. Tüm seviyeleri bitirenin o derslerle ilgili bir proje de yapması istenmelidir.

Dersler atölye tipinde yani o dersin içeriğine uygun olarak uygulama da yapılabilecek şekilde olmalı. Öğrenci o gün derste sıkıldıysa çıkabilmeli. Çıkıp kampüs içinde kitap okuyarak, spor yaparak vaktini geçirebilmeli. Özgürlük insana sorumluluk da yükler. Sınavlardan geçemediğini gören öğrenci o derse girmesi gerektiğini anlayacaktır. Öğrencilere devamsızlık yaptıklarında nereye gittiklerini sorduğumda genelde çarşıda kafeye gidip oturduklarını söylüyorlar. Bu arada yanlış kişilerle de aynı ortamda bulunup kötü alışkanlıklar edinebiliyorlar. Kampüs lise ortamı bu açıdan daha güvenli bir ortam sağlar.

Üç yıl bu kampüste hem öğretim hem de kişisel ve sosyal gelişimi sağladıktan sonra üniversiteye hazırlık nasıl olacak diye soru gelebilir aklımıza. Ben üniversite sınavının meslek sınavları şeklinde yapılmasının daha doğru olacağını düşünüyorum. Öğrenci, lisede iyi bir rehberlikle hangi mesleğe girmek istiyorsa o mesleğin sınavlarında gerekli olan dersleri alacaktır. Böylece hem ilgi duyduğu ve sevdiği dersleri alacaktır hem de üniversiteye girişteki meslek sınavına hazırlanmış olacaktır.

Örneğin güzel sanatlara resim bölümüne gitmek isteyen bir öğrenci isterse gününün çoğunu resim atölyesinde geçirebilmeli. Resim dersinin her seviyesini alarak teorik kısmını bitirip atölyede uygulamalar yapabilmeli. Böylece şimdiki eğitim sistemimizin en büyük yanlışlarından biri olan bir öğrencinin her şeyi bilmesini beklemek yanlışından vazgeçmiş oluruz. Çünkü her şeyden biraz, aslında hiçbir şeydir. Her şeyden biraz bilen değil, bir konuda çok iyi olan öğrenciler yetiştirmeliyiz. Hepimiz biliriz ki bir insan bir konuda ne kadar yoğunlaşırsa o kadar iyi olabilir. Bu cümleyi yazarken en güzel örnek olarak bilardo şampiyonu Semih Saygıner'in hayatı aklıma geldi. 14 yaşında iken yarıyıl tatilinde ablasına gitmek ister. Anne-babası tren garına onu uğurlamak için götürür. Tren hareket eder ve anne-babası, oğullarının çantasının arabada kaldığını görürler ve bir sonraki istasyonda vermek üzere yola çıkarlar ve yolda trafik kazası geçirip ölürler.

Semih Saygıner bu olaydan kendini sorumlu tutar ve depresyona girer. Arkadaşlarının önerisi ile bilardo oynamaya başlar ve bir süre sonra bu olayı bilardo oynarken unuttuğunu anlar ve gününün çoğunu bilardo oynayarak geçirir ve bir süre sonra çok iyi oynamaya başlar. Buradaki örneğin bizim için önemli noktası; bir konuda ne kadar vaktimizi geçirip uğraşırsak o kadar iyi olabileceğimizdir. Kampüsün bu noktada iyi kullanılabilecek alt yapıya sahip olması lazım.

Günümüzde değişen eğitim anlayışına uygun bir sisteme ihtiyacımız var. Bilgili insan anlayışı da değişmiştir ve artık dünyada okulun bilgi öğretene değil öğrenmeyi öğretene bir yer olması gerekliliği anlayışı hâkimdir. Bilgili insan dediğimizde bilginin farkında olan, ona ulaşmanın yollarını bilen, ulaştığı bilgiden yenilerini üreten ve bunları sorun çözmede kullanan kişidir. O yüzden okullarımız temel bilgileri verip uygulama ortamlarının yaratıldığı kurumlara dönüştürülmelidir.

Cumali YILDIRIM

Malatya Anadolu İmam Hatip Lisesi

ORADA BİR OKUL VAR! (UZAKTA MI ACABA?)

Zilin sesiyle başladı “geleceğimiz” diye övündüğümüz neslin imtihanı. Çığırta bir zile yükledik gir, çık, hazırlan, dinlen, eve git gibi emri vaki birçok komutu. Bu sesle başlayan geniş bir müfredatı; dar alanları mesken tutmuş, ilgi alanlarını bilmediğimiz, hangi yeterliliğe sahip olduğunu araştırmadığımız öğrencilerimizin zihinlerinde biriktirmek istedik. Yenildik çoğu zaman. Biz, çocuklarımız, dolu dolu müfredatımız...

Zilin sesinde farklılık aradık. Neşeli fonlar, duyguları kabartan müzikler ekledik kendimizce. Koridorları deli alacası gibi renklendirdik, gözler güzelliklere aşına olsun, öğrencilerde güya büyük değişimler yaşansın diye. Sponsor destekli banklar getirttik yüz öğrenciye bir, iki tane ya da sahte desenli seyyar çardaklarla göz boyamaya çalıştık. Ama unuttuk; neden başarısız olduğumuzu, araştırmadık okuldan uzaklaşmak, atılmak için çırpınan öğrencilerin fevri davranışlarını ya da üniversite sınavında başarılı olan yüzde beşlik kesime duyduğumuz anlamsız sevinci. Düşünmedik, yüzde doksan beşin gelecekte ne yapacağını. Umursamadık; her okulda bulunan ama kullanımı sınırlı laboratuvarları, kısır kütüphaneleri. Yine de olsun, dedik. Bu farklılıklar tekdüze bir okul hayatının gidişatında değişiklik meydana getirir, öğrencilerin okullarını sahiplenmelerine sebep olur. Sıradandı her şey ya da bir anlıktı. Nedense hep biz mutlu olduk, hep biz gururlandık. Ne adına, kimin için? Burası muamma...

Renkler değişti. Birçok okulun koridoru süslendi, hat sanatının ihtişamıyla koridorlar yenilendi. Sınıfların ahşap sıralarına büyük dokunuşlar yapıldı. Değişen neydi bunca yeniliğin(!) sonunda? Bakın! Çıkış zili... Ağır çantaların çöktürdüğü omuzlar, sanki cenk meydanında ve son hızla koşuyorlar. Durdurmak kimin haddine ve niçin? Huzur buldukları mekânlara akın ediyorlar. Aman, dikkat! Ufak tefek öğrenciler ezilmesin, üst katlardan sel olup akan bir topluluk geliyor. Olmadı! Durduramadı geleceğin neslini; süslü koridorlarımız, sahte boyalarımız, sponsor destekli banklarımız, ilim erbabı yetiştirecek kadar dolu dolu müfredatımız ve kırk ders saatimiz.

Mesleklerin şekillenmeye başladığı, hayatların iş endeksli düşünüldüğü bu dönemde okullara karşı bu soğukluk neden? Neden, başarıyı genele yansıtmaktan uzağız? Nasıl çözülür bu muamma?

Kampüs bereketli okullar... Şehir merkezinin gürültüsünü, gün boyu devam eden problemlerini hissetmeyecek uzaklıkta bir okul... Okulun bahçesi cezbetmeli öğrenciyi, dinlenme fırsatı sunmalı, yorulan beyinlerin yükünü almalı. Öğrencinin dolaşabileceği, yeme-içme ihtiyacını rahatlıkla karşılayabileceği geniş bir okul bahçesi bulunmalı. Yani birkaç bankın komik duruşundan, taşların bitkiye fırsat vermeyen bencilliğinden kurtulmalı. Öğrencilerin "bizim okulumuz" diyebilecekleri nezih bir ortama sahip olmalı. İlkbaharın gönlü ferahlatan yeşilini, kucak kucak sunarken kışın büyümlü beyaz ihtişamını, kartpostallardaki ağaçlara nazire yapacak şekilde yansıtmalı.

Bahçe, bir okulun en ferah yeridir. Düşünsenize, küçük parseller halinde ayrılmış bölümleri... Ektiğiniz tohumların çimlenmesini, diktiğiniz ağaçların büyümesini, içindeki börtü böceğin bitkilere zararını ve faydasını birebir müşahade ediyorsunuz. Alın size doğal biyoloji dersi... Öğrencinin derse karşı ilgisini düşünün. Ezberlemek zorunda kalmayacak o konuyu ve tanık olduğu değişimi kolaylıkla hatırlayacak. Öğrenciyi artık ödevlendirmenin ne anlamı olabilir ki? Ya da resim öğretmeni için görsel bir destek... Bir edebiyat öğretmeni realist duygularla betimleme isterken neden faydalanmasın bu doğal malzemeden?

Okulun bahçesini işgal etmeyen oyun alanları... Spor kompleksi... Öğrencilerin dinlenme alanlarına müdahil olmayan ve birçok sportif faaliyetin yürütüldüğü kapsamlı bir alan... Yetenekler ön plana çıkarılmalı. Her zaman dile getirilmez mi böylesine kalabalık bir ülkede neden sportif alanlarda başarılı olunmaz? Öğrencilerimiz sekiz beş mesaisinden zaman bulamadıkları için olabilir mi? Asıl sebep bu... Öğleye kadar müfredat öğretilsin, öğleden sonra sosyal ve kültürel faaliyetler yapılsın. Temelden yetişir insan. İlkokul çağında başlar senin hayatını şekillendirecek meslek dalları. Belki de iyi bir sporcu olacak benim öğrencim. Hadi, varsa ortaya çıkaralım cevherini. Ancak fırsat tanımıyoruz çocuklarımıza. Kendilerini gerçekleştirmek için onları gayretlendirmek, istidatlarının hangi nokta ilerlediğini gözlemlemek biz öğretmenlerin en önemli görevi. Sportif ve kültürel faaliyet yapalım diyoruz her seferinde. Ancak belirli bir kesime hitap eden faaliyetlerle yetiniyoruz. Her öğrencinin hakkı değil mi bu faaliyetlerin içinde bulunmak? Başarılı öğrenciyi destekleyen bir eğitim- öğretim hayatımız olduğu için, sınırlı sayıda öğrenciye zaman ayırabiliyoruz (!)

Futbolu, basketbolu, voleybolu iyi oynar benim öğrencim. Vesselam. Ya diğer spor dalları... Badminton spor değil mi? Ya da dart, masa tenisi, güreş hele de yüzme spor değil mi? İmkânsızın altı değilse de bir kort tenisi sahası yapılsa... Eziklik yaşadığımız tenisin, zengin sporunun(!) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullardaki keşfedilmemiş yeteneklerini ortaya çıkarmamız çok mu güç olur? Bakın, bu şekilde onlarca öğrencinin stresine çözüm buluruz, onların da değerli olduğuna, kıyıda köşede kalmış yetenekleri varsa ortaya çıkarılmasına zemin hazırlamış oluruz.

Okul inşa ediyoruz. Çalan son zil sesine aldırış etmeden okulun keyfini çıkarmaya çalışan bireyler istiyoruz. Kültürel faaliyetler de yapalım... Tiyatro salonumuz olsun. Drama çalışması yapılsın. Yeteneği bu alanda olan öğrenciler, bu oyunun içinde kendilerini gösterebilirler. Sahnelensin sonrasında ve "yapabilmenin" doyumsuz tadına varsınlar. Müziğin birleştirici yönüyle ruhlarını yıkasınlar. Bir bağlamanın can telinden tutsunlar, bir gitarın yürek büyüten sesinde can bulsunlar. Resim atölyesi; uzak diyarları, otantik yerleri, sanki hiç dönmeyecekmiş gibi kavis çizen yolda ilerleyen, küfesi sırtında adamları zevkle seyrettirsin. Ebru kursuyla, suyun boyayla birleşen renkli dünyasını temaşa etsinler; hat sanatıyla yazının sonsuzluğa giden "elif"iyle dimdik durup "vav"ıyla sanatlarında mütevacı olsunlar. Hani demiştik ya renkli koridorlar... Bırakın renkli koridorları öğrencilerimiz yapsın, onların kalemalarının gücüne tanıklık edelim ki renkli koridorların anlamı olsun.

Kitapların gizemli dünyasındaki farklı ülkelere gitsin, bin bir kişiliğin varlığından haberdar olsun. Okusun. Okulun kalbi olacak kütüphaneden faydalansın. Öyle sıradan bir kütüphane değil... Binlerce kitabın hayranlık uyandıracak şekilde bir araya geldiği bir hazine... Hissetsin kitabın kokusunu, hücrelerine kadar beslesin bedenini, ruhunu. Öğrensın, araştırsın, sorgulasın... Dünyayı kitaplarda tanısin, medeniyetlerin zirvesini kitaplarda temaşa etsin. Kendi gerçeğinin farkına varsın. İlgil alanını besleyecek birçok kitaba ulaşabilsin ve ne olmak istediğini, yapabileceği meslek dalının gereklerini özümse sin.

Bir okul yükseliyor. Eğitim ve öğretimi destekleyecek, teknolojinin bütün imkânlarına sahip ferah sınıflar... Öğrenci nasıl bir kalitenin içinde olduğunu gözlemlesin ve asıl yapacaklarının kendinden önce ülke menfaatine hizmet edeceğinin farkına varsın. Fizik, kimya, biyoloji, bilgisayar hatta dil laboratuvarları olsun. Deney yapsın, gözlemlesin, pratik öğrenmenin hazzını yaşasın. Öylesine laboratuvarlar değil elbette... Hayata adım atacağı branşın gereklerini öğrenecek burada. Yaptığı deneylerle, çözdüğü sorularla, ürettiği yazılımlarla geliştirsın kendini. Böylece büyüyecek düşüncesi ve büyütecek ülkesini. Bunlar için

düzenlenmesi gerekir okulun ve içindeki laboratuvarların. Kantin veya kafe tarzı laboratuvar... Zamanın değerli olduğunu anlar ve kendisine sunulan kısa anların kıymetini bilir. Değerler eğitimi kapsamında bilimsel ve akademik faaliyetlerde üst düzey başarılar elde eder.

Gün boyu ders... İşin problem teşkil eden yanı burada başlıyor. Geniş bir müfredatla beyinlerini allak bullak ettiğimiz, bu müfredatı ezberleterek çileden çıkardığımız bir öğrenci kitlesi var. Bazıları zaten hiç anlamıyor diyoruz, orası başka. Suç, kimin? Tartışılır. Onlarca yazarın, binlerce eserini ezberletmeye çalışıyoruz. Dünya üzerindeki bütün coğrafyadan, geçmişten gelen bütün kültürlerden, ülkemizin yanında diğer bütün tarihlerden de hesaba çekiyoruz. Daha millî olsa veya dünyayı ilgilendiren kısıtlı ama önemli bilgilerden sorumlu tutulsa... Mesela anlat Fatih'i ve diğer Türk büyüklerini. Çanakkale'nin şehitlerini... Ya da demirden filleri ezen, uğursuz demirden akbabaların üzerine atlayan yiğitlerini anlat. İhtişamıyla Ağrı Dağı'nı, cömertliğiyle ovalarımızı, bereketiyle denizlerimizi anlat. Bilsin Anadolu'nun medeniyetlere beşiklik ettiğini. Öğret tarihini, millî kültürünü, coğrafyanı. Sevsin ülkesini, âşık olsun toprağına ama dünyanın ücra köşeleriyle yormayalım gençleri. Üniversite düzeyinde zaten bu bilgilerle hem-hâl olup bunları derinlemesine öğrenecek. Böylece çocuk, kendini daha güçlü hissedecek ve öğrenme gayreti içine girecektir.

Eğitim ve öğretimin temelidir öğretmen. Rehberliğiyle, liderliğiyle, bilginin kaynağı olma yönüyle, "öğretmen" adıyla değerlidir. Ülkenin meslek gruplarına kalifiye eleman göndermek için çırpınan fedakâr insanlar... Aynı zamanda öğretmenler odasına bağımlı olan topluluk... Öğretmenler için çalışma odalarının yapılması, verimliliği arttıracak diğer bir faktördür. Tek kişilik odalar belki külfetli olur ama zümre odaları yapılabilecek seviyede bir değişimdir. Öğretmen, dersine ait bütün dokümanlara ulaşabilecek; ders hazırlığını, öğrencilerle gerçekleştirmek istediği projelerin takibini yapabilecek. Öğrenciyle görüşmesini bu odalar vasıtasıyla yaparak kısıtlı imkânlar nedeniyle çözümlenemeyen problemlerin zamanında halledilmesini sağlayacaktır. Kendini geliştirmeye, yenilemeye fırsat bulacaktır. Eksiklikleri olacak muhakkak... Amacına uygun olarak yapılacak seminerler, kurslar donanımlı bir öğretmen profilini meydana getirecektir. Tabii bu kurslar, genellikle öğretmenin branşına yönelik bilgi destekli olmalıdır. Her yönden donanımlı bir öğretmen; sınıf kontrolünde kararlı, bilgiyi aktarmada maharetli, özgüveni yüksek, öğrencilerle diyalog noktasında başarılıdır.

Eğitim, bütünlüğe endekslidir. Bu bütünlüğü tamamlayan unsurlardan biri de velidir. Bilinçli veli; öğrencinin ne istediğini, neler

yapabileceğini, hangi meslek dalında başarılı olacağını da bilir. Okuldan kopuk, öğrenciye ilgisiz, zaman bulamayan(!) veli portresi çizilir ülkemizde. Sorumlu tutalım, sorumluluk yükleyelim. "Okula gönderdim, benim işim bitti." anlayışıyla veli olunmaz. Uygun zaman dilimlerinde onları da sınıflara alalım. Bir ders kalitesinde, verimliliğinde onları da bilgilendirelim; veliliğin şartlarını uzman destekli öğretilim. Klasik veli toplantılarındaki, bütün velilerin tıklım tıklım doldurduğu konferans salonu merkezli de değil. Ders diyorum, ama on beş gün arayla... Ciddi bir şekilde eğitim verelim ve okula gelmeye mecbur kılalım. Öğrencilerdeki değişimi gördüklerinde, zaten kendileri gelmeye başlayacaktır.

Öğrenci için her şey ve kaliteli bir nesil için... Kaçamak eğitimlerden, göstermelik iş yapmalardan vazgeçelim. Farklı kurumlarla da iletişime geçelim. Üniversiteler ilk akla gelen kurumlar... Her zaman kıyısından köşesinden bir bağımız oldu. Akademik başarının üst noktası dedik. Peki, bize ne kattı ya da neler katmalıydı? Öğrencilerimiz hayallerinde bir üniversite biriktirdi. Orada okumanın hesaplarını yaptı ve oraların öğrencilerine özendi. Özentide, hayallerde kalmasın bir işin sonu. Üniversitedeki akademisyenlerden de sıklıkla faydalanalım. Onları da derslerimizde ağırlayalım. Üniversite destekli konferansları okulumuzda yapalım. Öğrencilerimiz de belli dönemleri üniversitede geçirsin. Oranın havasını daha içten solusun. Ya belediyeler... Sosyal faaliyetlerin okullarda yapılması güç kısımlarını onlara devredelim. Ahşap oymacılığı, fotoğraf çekimi, bakır işlemeciliği, robot yapımı... Zamanının bir bölümünü de burada geçirsin öğrenciler. Kontrolünü yapalım, ulaşımlarında destek olalım ama sevdiği bir işi yapmanın hazzını yaşaması için devamlılığı sağlayalım.

Bizim geleceğimiz bu gençler! Bakın ne kadar değerli? Sorgulayalım kendimizi büyük Türkiye yolunda. İşsizliğin pençesine attıklarımızı da düşünelim. Kalifiye eleman yetiştiremediğimizi de... Meslek liselerimiz var. İsmiyle müsemma değil ama. Öğrencilerimiz gelecek kaygısını kendilerine azık yaparak gidiyorlar bu okullara. Öğrenim gördükleri bölümün büyük ideallerini gerçekleştirmek ve meslek sahibi olmak için bu gidiş... Sonuç can yakan şekilde... Ülkenin can damarına neşter vuruyoruz. Sahip çıksaydık, meslek garantisi verseydik ne olurdu acaba? Olacaklar çok basit... Elektrik-elektronik bölümünün sevdalıları ürettiği sen kaynaklı birçok aracı, yenilerdi birçok eksik tarafımızı veya mobilya bölümünde şaheserler ortaya çıkardı ve senin adınla anılırdı. Ya bilgisayar bölümü... Geleceğin bilgisayar dehalarını yetiştirir, teknolojiye sayılı ülkelerden biri olurduk. Ve diğerleri... Sahip çıkalım bu okullara ve meslek garantisi verelim. O zaman kendini gerçekleştirmiş gençlerimizle gipta ederdik.

Tarım okullarını büyütelim. Bereketli topraklarımızın bağrından beslenelim. Gençlerimiz sahip çıksın toprağımıza, eksin, biçsin; besli hayvanlarımızı modern yöntemlerle büyütsün. İmam-hatiplerimizi gönül bağıyla güçlendirelim. Vaazlarıyla örnek olsun halkına, salalarıyla umut. Anlatsın insanın değerli oluşunu, yaratılanın yaratandan dolayı sevilleceğini. Yetiştirsın o da çocukları, imanlı nesiller meydana gelsin. Ama garanti verelim onlara da meslek adına. Dört elle sarılsınlar işine.

Yeteneklerine uygun mesleklere yönlendirelim öğrencilerimizi. Tetkikler yapılsın ve hangi meslekte başarılı olabilecekleri belirlensin. Bu alanda titiz bir şekilde eğitimi tamamlasın. Severecek yapılacak bir işin tadına varsın. Kendi alanından uzman bir birey olarak hem başarılı olsun hem de ülkesini kalkındırsın. Temiz turalım bunca güzelliği. Renklerin, büyüyen desenlerin, görkemli güzelliğin koruyuculuğunu önce öğrencilerimize bırakalım. Sorumluluk sahibi olsunlar ama mutlaka profesyonel destekle temizliğe önem verelim. Gününün büyük bölümünü okulda geçirecek öğrenciye yemek imkânı sunalım. Zararlı gıdaların tüketilmesini önlemek, obeziteyle mücadele etmek için yemek hizmetini okullara bırakalım.

Bir ülke inşa ettik aslında. Okullar değil mi ki meslekleri hazırlayan, ülkeleri kalkındıran? Yapılacakların maddi boyutunu düşünmeyelim çünkü eğitime yatırım geleceği sağlam planlamaktır. Ülkesine bağlı bir ordu, adaleti dimdik ayakta tutan bir hukuk, ülkenin zenginliğini zirvelere taşıyan ticaret, bereketli ürünleri çoğaltan ziraat, halkın sağlığına kefil olan tıp ve daha nice meslek eğitim-öğretimin tezgâhından geçip güçlü bir şekilde ayakta durmaktadır. Ve bu mesleklerin tamamına hazırlayan okullar, öğretmenler ve bilinçli veliler... Okullarımızı en modern şekilde inşa edelim, müfredatımızı uygulanabilir hâle getirelim, öğrencinin sosyal ve kültürel gelişimine önem verelim.

En önemlisi, sağlıklı nesiller yetiştirelim.

Fevzi YETKİN

Manisa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

İHTİYAÇLARA DÖNÜK YENİ BİR EĞİTİM SİSTEMİ TASARLAMAK

Eğitim modern hayatın temel dinamiklerinin hemen hepsini içinde barındıran önemli bir kavram. Eğitim her devirde kafa yorulan, daha iyiye götürülmek istenen bir mesele. Meselenin künhüne (özüne), mebdeine (başlangıcına) dair birçok soru sorulabilir ama belki de en hayati soru “Eğitimden beklenen nedir?”.

“Eğitimin kazanımları olarak tek tek bireylerde ve genel olarak toplumda neler görmek isteriz” sorusunun cevabı da ilk sorduğumuz soruda gizli. Sorunun sarıh olduğu gibi cevabın da sarıh olması gerekir. O yüzden kavramların bilinir, anlaşılır, o konuda gerçekten kullanılabilir, yerli yerinde olması gerekir. Sadece akademik bir hava verebilmek gagesiyle zorlama terimler, vitrin albenili sözcükler hiçbir yaraya merhem olmaz, bilakis yenilik kelimelerde değil düşüncededir, fikrî plandadır. Kullanılan terimler, kavramlar bu işin mutfağında olan öğretmenlere bile uzaksa o zaman yaşayan bir dil kullanılmıyor demektir. Hâsılı hakikaten bir çözüm mü istiyoruz yoksa zevahiri kurtarmak mı muradımız?

Hepimizin bildiği gibi eğitim bireyi evrensel ahlak ilkeleriyle tanıştırmının, değerler eğitimi vermenin, somut/soyut düşünce düzleminde ilerlemenin, kavramsal temelli düşünme, sanat zevki verme, dil şuuru oluşturma, toplumsal yaşama ve devlet düzenine uygun yaşamının yanı sıra keşfeden, arayan, araştıran bir insan hüviyetine kavuşturmayı amaçlar. Buraya kadar her şey normal seyrinde lakin bir hususiyet peyda olur; bu unsurların hepsinin aynı ölçüde gelişmesi veya geliştirilmesini arzu eder miyiz yoksa bazıları daha baskın şekilde verilirken bazıları daha cılız bırakılmasını mı tercih ederiz?

Ahmet Hamdi Tanpınar Huzur adlı romanında “(...) Hâlbuki Türkiye yalnız bir şey olmalıdır; o da Türkiye. Bu ancak kendi şartları içinde yürümesiyle kabildir. Bizim ise elimizde adetten ve isimden başka bir şey, müsbet bir şey yok. (...) Sıkı bir nüfus siyasetine, sıkı bir istihlal siyasetine başlamamız lâzım. Öğretme ve yetiştirme işleri için de aynı zaruretlerle karşı karşıyayız. Bir takım mekteplerimiz var; birçok şeyler öğretiyoruz. (...) Çocuklarımızı muayyen yaşlara kadar okutmayı âdet edindik. Bu çok

güzel şey! (...) Hâlbuki maarifi istihsalin yardımcısı yapabiliriz ve dahili eşanji arttırabiliriz.” der. “Nasıl Bir Okul, Nasıl Bir Ortaöğretim?” sorusunun cevabı ele aldığımız tüm bu soruların ve sorunların çözümleri ve cevapları ile mümkündür. Bu pek zor bir mesele olarak görülüyor; çok pratik bir çözümü de olmamakla birlikte zannedildiği kadar zor ve girift de değil. Öncelikle eğitim sistemimiz ithal kumaştan dikilen pahalı kıyafetler gibi olmak zorunda değil; yerli, millî ve bizi yansıtan olabildiğince net ve şeffaf bir eğitim anlayışı benimsenmeli. Kısaca bize özgü ve özgün bir sistem bulunmalı. Hiçbir basamağında acele etmeden olabildiğince küçük parçalar halinde ve sağlam temeller üzerinde ilerleyen bir sistem olmalı. Daha sonra eğitim kademelerindeki çeşitlilik daha fonksiyonel olmalı. Okul türleri amacına uygun hizmet etmeli. Bu gerçekleşmezse bir yarar sağlamayacağı göz ardı edilmemeli. Ülkemizde yükseköğretim öyle bir vitrine konuyor ki amaç sadece bu kademeye geçiş sağlamak. Yönelten de yönlendiren de yeter derecede bir hedef saptamıyor, ihtiyaç analizi yapmıyor. Revaçta olması, kazancı, kariyer basamağındaki durumu o kadar önemli hale getiriliyor ki “ben yeterli miyim, seçtiğim alan bana faydalı mı” diye düşünülmüyor. Herkesin üniversite okuduğu bir ülke gelişmiş ülke midir gerçekten? Sanayi ülkelerini, gelişmiş toplumları gerçekten yükseköğretim okuma oranının yüksekliği mi bu noktaya taşıyor? Ortaöğretimden mezun olup üretmeye çalışmak ya da işveren olarak sağlıklı bir katkıda bulunmak, ara eleman, nitelikli iş gücü yetiştirmek, bunlar yeterince önemsenmiyor.

Mucit, keşşaf, sanatsal kabiliyeti üst düzey olan öğrencileri seçebilecek, analizi yapacak çapta öğretmen yetiştirilmiyor. Öğretmen yetiştirilirken bilgi hazinesi, ezber makinesi; göreve başladığında rehber, mürebbiye, duygularından özellikle stres vb. olumsuz her şeyden arınmış bir modern çağ derviş olması isteniyor. Öğrenci her hâl ve şartta haklı bir müşteri edasına büründürüldü. İstedikinden, sahip çıkabileceğinden fazla imkâna ve ilgiye gark edilen bir öğrenci acaba eğitim kademelerinde çaba göstererek kendini gerçekleştirebilir mi? Hiç sanmıyorum. Bir ülke, bu ülkede bir eğitim sistemi düşünün ki eğitimde mutfakta çalışan öğretmen tüm paydaşlardan daha az eğitime, sistemin kurulmasına yahut değiştirilmesine etki etsin. Sayıp döktüklerimiz görüldüğü üzere çok çeşitli ve yönlü sorunlar. Biz ise bunu tek bir formül, tek bir reçete ile çözmek istiyoruz. Sağlık sorunları tedavi edilirken tek bir ilaç nasıl çoğu zaman yetersiz kalıyor ise eğitim sistemi kurulurken de yegâne bir kurtuluş reçetesi bulmak mümkün değil. Olabildiğince farklı görüşten, farklı yaşam tarzından eğitim düzeyinden çeşitli yollarla elde edilecek veriler ışığında ve mümkünse birçok eğitim sisteminin bize uyan yönlerinden de faydalanarak bize özgü, bizim toplumsal genetiğimize uyacak onu geliştirecek şekilde bir sistem kurulmalı. Tüm bu çalışmalar

aceleye getirilmeden mümkün mertebe gönüllü, azimli, istekli kişilerin katkılarıyla hantallaştırılmadan, sekteye uğramayan bir süreç içerisinde yapılırsa çok daha güzel bir yaşam bizleri bekliyor. Her şey kökünden düzelir, asla sorunla karşılaşılmaz diye tozpembe bir tablo çizmek niyetinde değilim. Sadece mevcut halden daha iyiye ulaşacağımıza eminim.

Güven duyulan, öz güveni arttırıcı, sağduyunun, iletişimin üst düzey olduğu, kendini ve içinde yaşadığı toplumu anlayan, notların/ akademik başarının kutsanmadığı, öğrencinin kendi ilkelerini, hayata karşı duruşunu kazandığı, üretkenliğe yöneldiği bir okul yurdum insanının en çok özlem duyduğu güzelliklere hızla kavuşmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte yaşamın olağan akışı içerisinde bireylerin karşılaştığı, birey-birey arasında, birey-toplum arasında, devlet-birey arasında yaşanabilecek tüm aksaklıkları çözüme kavuşturmada daha adil bir düzen tesisini kolaylaştırır. Bunun için de anaokulundan ortaöğretime kadar olan süreç yukarıdan beri değindiğimiz minvalde tasarlanırsa ortaöğretimde ise öğrenciye sadece bir üst basamak olan yükseköğretime geçmek değil de mevcut ortaöğretim diplomasının da ne kadar işlevsel kullanılabileceğinin rehberliği yapılırsa kalkınma, refah toplumu olma, gelişimi sürekli hâle getirme yükselen bir ivme ile hep ilerler.

Hâsılı aceleye getirilmemiş, iyi planlanmış ne istediğimizi, neye ihtiyacımız olduğunu ve yaptığımız çalışmaların ne tür sonuçlar doğuracağını beraber düşünerek oluşturulmuş genelde ortaöğretim basamağı, özelde ise okul bizi bambaşka bir ilerlemenin bambaşka bir yükselmenin içerisine taşır.

Abdurrahman KAYA

Mardin Dargeçit Anadolu Lisesi

ORTAK NESİL RUHUNU OLUŞTURMAK MECBURİYETİNDEYİZ

Bir ülkenin geleceğinin oluşmasında belki de en önemli unsur, ortak bir nesil ruhunu vücuda getirme endişesidir. Bu endişe, sadece aydınların, âlimlerin, eğitimcilerin, siyasi iradenin endişesiyle kalmamalıdır. Millet olarak topyekûn bir endişe içinde olmalı; geleceğimiz, istiklalimiz olan gençliği bir nesil ruhunda birleştirme, bir nesil ruhunda toplama mecburiyetindeyiz. Öğrenciler, bireyler; Peyami Safa'nın Simeranya hayalinde olduğu gibi pekâlâ kendi kendini yetiştirebilirler. Okuyabilir, kişilik olarak kendilerini terbiye edebilirler. Ya millet olarak, milletin içindeki yerlerini nasıl inşa edebilirler? İşte tam bu noktada karşımıza ortak bir mekân, ortak bir anlayış, ortak bir millî iradenin gerçekleşebileceği yer olan okul çıkmaktadır. Bir ülkede bütün kurumların başında şüphesiz ki eğitim kurumu gelmektedir. Eğitimi bozuk olan bir ülkenin ekonomisinde, sağlığında da çökmeler, bozulmalar meydana gelir. Eğitimle bir ülke, yüksek muasır medeniyetler içinde kendine yer bulur. Eğitimle kastımız; hükümetler değişse bile devletin politikası olan, tek elden yürütülen, insanları-çocukları arasında ortak bir nesil ruhunu oluşturan eğitimidir. Yoksa bu görevi başka kurumlar, özel okullar, bizi bize yabancı, düşman eden yabancı okullar üstlenir ki bu da geleceğimize-gençliğimize kendi elimizle enjekte ettiğimiz bir zehirden başka bir şey olmayacaktır. Eğitim beşikte başlar, makberde son bulur. Dünya aydınlarının, sosyologlarının geneli eğitimi bebeklikten başlatırlar. J. J. Rousseau, Ziya Gökalp, Halide Edip, Cemil Meriç gibi şahsiyetler çocuğun eğitiminin öncelikle aile içinde başladığını savunurlar. Ailede terbiye almayan bir bireyi hangi okul terbiye edebilir? Terbiye etse bile ne ölçüde topluma, ailesine kazandırabilir? Madem eğitim ailede başlıyor; anne okumalı ki çocuğuna da öğretsin. Bir kadını okutmak, bir milleti kurtarmaktır. Tevfik Fikret'in de dediği gibi "Elbet sefil olursa kadın, alçalır beşer."

Eğitim beşikten başlayan ve ömür boyu süren bir süreçtir. Ama her yaşın da kritik dönemleri vardır. Bizim üzerinde duracağımız ortaöğretim de bu dönemlerin içinde çok mühim bir yere sahiptir. Öğrenci bu dönemde yoğun duygular, düşünceler içerisinde. Tutkularının şekillenmeye, karakterinin oturmaya başladığı yoğun ve riskli bir dönemdir. İyi eğitimci sadece öğretmez, davranış haline getirmesini sağlar.

Sevdirir en önemlisi de. Öğretmenini seven öğrenci, dersini de sever. Dersini sevdiği için de başarılı olur. Okullarımızda öğrencilere sürekli kitap okuyun, kendinizi geliştirin telkinlerinde bulunuruz. Millî Eğitim Bakanlığımız her yıl okumak için o kadar kitap öneriyor biz eğitimcilere. Acaba kaçımız Nurettin Topçuları okuyor, onların idrakini anlayabiliyoruz? Evet, her kitap okunmamalı, önerilmemeli de. Hatta bir kitabın tümünü de olduğu gibi almamalıyız. Bir süzgeçten geçmeli tüm sözcükler, düşünceler. Çünkü biliyorum ki bir kitapta altını çezeğimiz cümleler olacağı gibi üstünü çezeğimiz cümleler de olacaktır. Bu üstünü çezeğimiz cümlelerin öğrenci tarafından olduğu gibi benimsendiğini bir düşünsek işte o zaman okumanın ne kadar vahim bir durum olduğunu anlamış oluruz. Fikirler tohum gibidir, çürümeden ölmezler. Kötü bir fikri, zararlı bir fikri edinen öğrencinin fikrini iyileştirmek epey zaman alır. Hatta bazen çürütülemediği için iyileşmezler bile... Dolayısıyla öğrencinin ders başarısının yanında daha mühim bir vazifenin altında olduğumuzu, sırtımızda taşlar, kayalar ağırlığında bir vebal küfesi taşıdığımızı hiçbir zaman unutmamız gerekir.

Bilgi, muhakkak önemlidir. Ama tek başına kâfi değildir. Tefekkürsüz, tecessüssüz, ahlaki boyutu olmayan bilgi yarardan çok toplum için, millet için tehlikeden başka bir şey değildir. İstiklal şairi Âkif de milletin dimağında bulunması gereken üç unsurdan bahseder: "Fazilet, Marifet, Sa'y". Fazileti biz kültürümüzden, kökü mazide olan atımızdan alacağız. Evet, geliştireceğiz, değişeceğiz ama bu, toptan bir yok oluş olmayacak. Değerlerimiz üzerine, kültürümüz üzerine ekleye ekleye geliştireceğiz. Tanpınar'ın ifadesiyle değişerek devam etmek, devam ederek değişmek ilkesinden taviz vermeyeceğiz. Ne tamamıyla Şarklı kalmalıyız ne de tüm yönümüzü Garba vermeliyiz. Garbın teknolojisini harsımızın, kültürümüzün berrak sularının içinden geçirerek almalıyız. Mevlana da pergel metaforunda "Pergelin iğneli ayağı sabittir benim dinimde, ama diğer ayağıyla yetmiş iki milleti dolaşırım." sözünü dünyaya yabancı kalmamamız gerektiğini savunuyor. Ama öncelik, kendimizi tanımak, kendimize yabancı olmamak olmalıdır.

Nasıl bir okul, nasıl bir ortaöğretim programı? sormaktan ziyade nasıl bir aile, nasıl bir anne-baba? sualini sorma zarûriyetimiz var. Kültürün manevi öğeleri bir ülkede yerleşmediği sürece maddi öğelerini ön plana çıkarmanın bir ehemmiyeti yoktur. Okul denilen mekân da bu maddi öğeler içerisinde yer alan, toplumu yetiştiren bir bilimsel laboratuvar işlevini görüyor. Bu laboratuvarda eksik bir malzeme oldu mu deney sonuçsuz kalacaktır. Hülâsa öğrenci-birey bu mekâna-okula aile terbiyesiyle, atalarının faziletleriyle gelmediği zaman ya ithal bir deney sonucu doğurur ya da kendi malzemelerinin yıkıklığıyla bozuk bir deney vücuda getirmiş olur.

Okuyan bir neslin, bir gençliğin ruhunu özlemiş bulunmaktayız. Ama ne yazık ki atandıktan sonra nice öğretmenlerin hata edebiyat öğretmenlerinin kitap okumayı bıraktığı bir ülkenin meşalesini yakan aydın insanların mensubu içindeki bir ateş yakma oduncuğu olmuş vaziyetteyiz. Atandıktan sonra kitap okuma oranının yüzde altıya düşmüş bir milletin efradı, milletin evladına ne katabilir acaba? Çırası yanmayan ve hatta sönmekte olan bu gönül ateşini hangi çıra tekrar yakabilir, bunun üzerinde düşünmeliyiz. Çünkü biliyoruz ki her gün imtihana, sınavlara soktuğumuz bunca öğrenci bunca genç kardeşlerimiz, gelecekteki en büyük imtihanımızdır. Öyle sanıyorum ki bu imtihandan gün geçtikçe zayıf not almaya devam edecek ve belki de bu imtihandan kalmayla eğitimciler olarak yüz yüze kalacağız. Ettiği nasihatın davranışını göstermeyen hangi öğretmen dinlenilir, hangi öğretmen öğrenciye model olabilir ki? Kitap okuyun deyip elinde kitap görülmeyen hangi öğretmenin sözü dikkate alınır? Öğretmenliğe başladığım ilk yıllarda öğretmenler odasına 180 tane kitabımı koyduğum bir kitaplık getirmiştım. Herkes elinde telefonuyla uğraşacağına boş ders aralarında veya teneffüslerde kitap okusunlar diye yapılan bu eylem, sene sonunda hizmetlilerin kitapları kütüphaneye kaldırmasıyla sonuçsuz kaldı. Belki de öğretmenlerin okumaya yanaşmamaları sebep oldu. Oysa eğitimci sürekli kendini geliştiren, okuyan, okumaya sevk eden bir toplum mühendisi olduğunu unutmuş durumdadır. Millet, toplum, yeni nesiller; öğretmenin çizeceği projeye inşa edilir. Projede bir çizgi dahi doğru çizilmezse bina yıkılmaya mahkûmdur. Şiirden, edebiyattan zevk almayan bir gençlik yetiştiriyoruz. Edebiyat bilgisini öğretiyoruz ama edebiyat zevkini tattırmıyoruz. Belki nice Yunus'ların, Fuzuli'lerin, Şeyh Galip'lerin, Mevlana'ların, Tanpınar'ların, Mehmet Âkif'lerin yetişmesine engel oluyoruz. Felsefe bilgisini öğretiyoruz ama aklın düşündürücü özelliğini kullanmıyoruz. Bu yüzden de Henri Bergson'ların, Nurettin Topçu'ların, İbni Haldun'ların, Cemil Meriç'lerin yetişmesine engel oluyoruz. Ahlak bilgisini öğretiyoruz ama ahlakı davranış haline getiremiyoruz. Her zaman kusuru öğrencide arayan, yeise kapılan biz eğitimcilerin ve anne-babaların şok etkisi yaratacak bir silkelenmeye ihtiyacı var. Evet, fazileti biz ahlakımızdan, atalarımızdan, kültürümüzün en kutsal ak yüzünden alacağız. Ya Marifet? Âkif'in en çok üzerinde durduğu ilim yuvamızı nasıl kuracağız? Merak edilmeyen, tecessüse dayanmayan hangi ilim kendine sahip bulur? Merak ilmin hocasıdır sözü bunu kanıtlar mahiyettedir. İlmi, isteyene; zenginliği, istediğime veririm hadisi de ilmin istek, merak eseri olduğunu gösterir. İlim Çin'de bile olsa alınız, bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum, Yavuz Selim'in âlimin atının ayağından sıçrayan çamura yüz sürerim gibi sözler ilmin önemini anlatmaya yeterdir sanırım. Rabbin sevgilisine inen ilk ayet de oku! değil miydi zaten? Einstein'ın "Dinsiz ilim topal, ilimsiz din kördür." sözü ilim ve dinin birbiriyle bir bütünlük oluşturduğunu göstermiyor mu?

Şeyh Galip'in, "Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen /Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen" beyitinde bahsedilen bir kendini okumaktır bu. İnsan önce kendini okumalı. Kendini okuyan, âleme meydan okur. Bu meydan okuma, bir iman, bir ahlak meselesidir.

İştahla merak eşdeğerdir. İştah, vücudun mayasıdır. İştahlı kişi, yiyeceklerini, yemeklerini rahat aldığı için vücudu diri, dinç olur. Meraklı kişi de öğrenmeye, bilmeye karşı açlığını giderdiği için beynini, ruhunu doyurur. Bilgi de ruh açlığını giderir.

Âkif'in üzerinde durduğu üçüncü unsur sa'y, çalışmaktır. Çalışan, çalışmayı ibadet, hayatın en büyük meziyeti sayan bir milleti inşa etmeliyiz. Bu konuda şair, bize Japonları örnek gösteriyor. Çalışmayan, gençliği ayakta olmayan bir milletin yaşlıları yataktadır. O yüzden her zaman dimdik ayakta duran, bir mızrak gibi dimdik ayakta kalan bir ülke olmak için hayat karşısında dimdik duran bir gençliğe ihtiyacımız var. Biz saadeti yabancılarda değil, bu ülke insanının nabzında atan ruhta aramalı, atalarımızın nasırlı ellerini örnek almalıyız. İşlemeyen demir, paslanır. Biz paslanmamak için, başkasına muhtaç olmamak için, haram lokma yememek, çoluk çocuğumuza yedirmemek için çalışmalıyız. Matematik bize beşin üçten büyük olduğunu öğretir. Ama helal kazançla elde edilen üç liranın haram yollarla elde edilen beş liradan daha büyük olduğunu bize öğretmez. Oysa değerler eğitimi daha etkin uygulansa, davranış haline getirilebilse eminim ki saatlerce anlattığımız konulardan, derslerden, nasihatlerden daha etki gösterecektir.

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?

Ana kucağı, baba ocağından sonra hepimize yuva olan okullarımız. İlkokul çocuklarının resimlerinde bacası tüten, bahçesinde ağaçlar, oyunlar oynayan çocuklarla sıcacık bir imgeye dönüşen okullarımız... İster şehir merkezlerinde konforlu okullarda okuyalım, ister gözden gönülden ırak bir köy okulunda. Hepimiz özlemle, sevgiyle anarız okul yıllarını. Okullarımızla ilgili duygularımız, özlemlerimiz bir yana, çocuklarımıza nasıl bir okulda okumak yaraşır? En önemlisi okulun fiziki ortamı, olanakları mıdır, yoksa eğitimin içeriği midir? İyi bir fiziki ortam eğitimin içeriğini büyük ölçüde besler ve destekler. Bunu yadırgayamayız. "Nasıl bir okul, nasıl bir ortaöğretim?" sorusu içerikle ilgilidir. İçerik de öğretmenle zenginleşir, anlam kazanır.

Öğretmenlik o kadar önemli ki salt kişilerin tercihine bırakmamalı. Öğretmen olmayı seçmiş adaylar; alanında uzman psikologlar, eğitim psikologları, eğitim bilimciler, eğitim sosyologları, ölçme değerlendirme uzmanları tarafından oluşmuş kurulların uzun gözlemlerinden, uyguladıkları ölçme değerlendirme test ve envanterlerinden de geçmeli. Kolay olmamalı öğretmen olmak. Sadece istemek ya da akademik başarı yetmemeli. Öğretmenlik aynı zamanda bir insan kazanma sanatıdır. Bu yeteneğe sahip olmak ve yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim ortamlarında bunu geliştirmek, bilgiyle taçlandırmak gerekir. Böyle öğretmenlerle okulların fiziki şartları da ortaöğretimde karşılaşılabileceğimiz aksaklıklar da asgariye indirilebilir.

Öğretmeni yetiştirdikten sonra "İdeal bir ortaöğretim nasıl olur?" sorusuna yanıt arayabiliriz. Kanaatimce akademik başarıyı önemsemeyen ebeveyn ve öğretmen yoktur. Ama akademik başarı; yardımlaşmadan, saygıdan, iyi olmanın erdemlerinden, aile sevgisinden, dostluktan, sosyal dayanışmadan, yaşadığın ülkeyi sevmekten, tanımaktan, anadil bilincinden, aidiyet duygusunu kaybetmeden bireyselleşebilmekten daha mı önemli? Akademik başarıyı ön plana çıkartırken acaba neleri göz ardı edip öteledik? Teknolojik olanakları sonuna kadar kullanalım derken neleri kaybettik? Kütüphanelere yapılan okul gezilerinin, kitap kokularının, postanelere sınıfça gidip uzaktaki arkadaşlara gönderdiğimiz rengârenk

kâğıtlara yazdığımız özlem dolu mektupların yerine ne koyduk? Siber şiddet gibi bir kavramla ne ara tanıştık? Evet teknoloji kullanılmalı, teknolojik bilgimiz en üst seviyede olmalı. Hastanede görüntüleme yaparken laboratuvarında bir hastalığa çare ararken, bir çizim yaparken, proje hazırlarken, uçakta güvenli bir yolculuğu sağlarken, bir bilgiyi bir kuruma ya da bir kişiye güvenle ve hızla ulaştırmamız gerektiğinde, bir kitabı yazma aşamasında ve baskıya verirken, sınıfta soru çözerken, idari işlerde teknolojiyi sonuna kadar kullanalım; ama lütfen kitap kokusunu unutmayalım. Bilgisayarın, tabletin, akıllı telefonların dostluğun yerini almasına izin vermeyelim. Müfredatları hazırlarken kültürel, toplumsal, evrensel değerleri önceleyelim. Müzik, resim, beden eğitimi derslerinin daha çok önemsendiği okullarda hayat başarısı da akademik başarı da artar. Ruhlarını ve bedenlerini beslediğimiz öğrencilerin bilişsel yetenekleri de gelişir.

Okulların fiziki şartları nasıl olmalı? Okullarımız dört duvar ve bir çatıdan mı ibarettir? Okul binası kadar önemli değil midir okulun bahçesi? Her okulun olmasa da birkaç okulun ortaklaşa kullandığı küçük bir meyve bahçesi, tarım alanı olsa. Fiilde çatıyı, hücre bölünmesini, trigonometriyi bilsinler diye çabaladığımız öğrencilerimiz; bir ağaç dikebilirse, bir çiçeği sevgiyle büyütebilirse, emek vermeyi öğrense, gözlemlese... Spor salonlarımız, müzik odalarımız, tiyatro sahnelerimiz olsa. Buralar sadece fiziki olarak değil içerik olarak da dolsa...

Maddi durumu çok kötü olan ya da fiziksel, zihinsel engeli olan çocuklarımızın sayısı da az değil. Ötekileştirmeden eğitim-öğretim ortamına katmamız, gerçekleştirmeleri için bu çocuklarımıza da şans vermemiz gerekmiyor mu? Hiçbir çocuğumuz velisinin sırtında üç kat çıkmamalı, ya da hiçbir çocuğumuz, çantasız, deftersiz, gıdasız kalmamalı. Okul kalemizse, sınırlarından içeri girer girmez her öğrenci eşit koşullarda hayat koşusuna başlamalı. Bu eşitliği sağlaması gereken en önemli kurum değil mi okullarımız? O zaman "Bana bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olurum." sözü bir anlam kazanır. Her öğrencimiz, kendisine sunulan güzellikleri erdem olarak öğretmenlerinin rol modelliğinde görmelidir. Böylelikle öğretmen hak ve hakikat gemisinde hikmete giden yolcuların kaptanı olabilir. O zaman Mehmet Âkif Ersoy'un ideali olan ahlaklı bir bilgiye ulaşılır. Mustafa Kemal Atatürk'ün de ifade ettiği gibi "Toplumsal düşmanı cehalet; cehaletin düşmanı öğretmendir." Belki de şu soruyu kendimize, çevremize yöneltmeliyiz: "Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu?"

Kezban SUROĞLU

Şehit Yüzbaşı Özgür Özekin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

TEBEŞİR GICIRTISI

Kara tahtadaki bir tebeşir gıcirtısı, çilekli bir silgi kokusu, “öğretmenim, öğretmenim” nidaları... Akşam yastığa kafamı koyunca yüzler geçiyor gözümün önünden, isimler geliyor aniden aklıma. İçim umut doluyor. Ülkemin yarınlarına diktığım fidanlar boy verecek, yeşerecek inanıyorum. Bir zaman sonra umudum gölgeleniyor. Her durumda olduğu gibi umudu baltalayan sebepler var. Zamanın eli fena ediyor insana, eşyaya, doğaya ve pek çok şeye. Teknoloji bizi kara tahtalardaki tebeşir gıcirtısından akıllı tahtalara taşısa da nice kolaylıklar, nice yenilikler, nice kaynaklar getirirse de diğer yandan götördükleriyle bizlere ağır faturalar ödetiyor.

Günümüz insanının en büyük problemi kafasını bir deve kuşu gibi gömdüğü telefonlarda geçirdiği zamanın onu hayattan da insanlardan da koparmasıdır. Çocuklarımız, gençlerimiz, biz yetişkinler sanal âlemlerde günü, güneşi, hayatı kaçırıyoruz. Hep başkalarının hayatını merak etmekten kendi hayatlarımıza yabancı kalıyoruz. Özellikle çocuklar ve gençler telefonların, bilgisayar oyunlarının esiri olmuş durumda. Çocuğumuz hapse düşse ne kadar üzülürüz. Oysa çocuklarımız telefonlardan kafalarını kaldırıp hayata adım atamıyor. Modern çağ insanı hayattan da birbirinden de koparıyor. Dünyaya sıfırdan başlayan ilk insan doğayla mücadele ederek, yaparak, yaşayarak dünyayı keşfetmiş. Bizler okullarımızda öğrencilerimizi sınıflarda, rahatsız sıralarda hayattan kopuk ve edilgen bir halde hayata hazırlamaya çalışıyoruz. Bu oldukça düşündürücü bir durumdur.

Bir öğrenci uzun yıllar boyunca zamanının çoğunu okulda geçiriyor. Bu zaman onun hem akademik, hem kültürel hem de sosyal açıdan kendini geliştirebileceği çok değerli bir zaman. Okullar, öğrencinin gelecekteki hayatını, kişiliğini olgunlaştıracak ve onu hayata hazırlayacak donanımı kazanacağı fırsatlarla dolu olmalıdır. Öğrencilerin çoğunun okulları sıkıcı bulduğunu, ders saatlerinin çok fazla ve uzun olmasından yakındığını görüyoruz. Öncelikle öğrencilerin okula bakış açısının değiştirilmesi lazım.

Gün boyunca bir yığın bilgi yüküyle karşılaşan öğrenci bunların hepsini algılamakta ve içselleştirmekte sıkıntı yaşıyor. Okullar, özellikle lise, öğrencilerin ilgi alanlarına uygun ortamları sağlama konusunda geliştirilmeli. Okul kütüphaneleri ders işlenebilecek fizikî özellikte olmalı ki öğrenci kitaba yakınlaşsın. Müzik odası, resim atölyesi, spor salonu olmalı ki öğrencilerin yetenekleri ortaya çıkabilsin. Dünyadaki kaynaklar hızla tükeniyor. Tarım liseleri açılmalı ki sadece tüketen değil, tükettiğini üretebilen bir nesil yetişsin.

Bilgiye ulaşmak bu kadar kolayken gençlerimizin dünyadan bu kadar habersiz olması çok üzücü. Okumayan, okuduğunu anlamayan, kendini doğru bir şekilde ifade edemeyen bunun için de bir çaba gösterme gereği duymayan bir grup var. Tüm Türkiye genelinde başlatılmış olan okuma yazma seferberliği özellikle liselerde okuduğunu anlama, kendini konuşarak ve yazarak ifade edebilme seferberliği şeklinde uygulanmalıdır. Bu amaçla okullarda yaratıcı yazarlık, metin çözümleme ders olarak okutulmalıdır.

Okul dışındaki dünya ve öğrencinin yaşadıkları ayrı bir muammadır. Taşınmalı eğitim sistemiyle sabahın kör karanlığında yollara dökülen öğrenciye akşama kadar fizik, kimya, biyoloji, matematik vb. anlatıp onun kırk dakika boyunca tahta sıralarda oturup hepsini öğrenmesini bekliyoruz. Öğrenci hasta mı, aç mı, uykusuz mu, mutsuz mu bilinmez. Öncelikle çocuklarımızın kalbine, ruhuna dokunmalıyız. Öğrencilerimizi hayatla, kendisiyle barıştırmalı; onların kendilerine bir hedef belirlemelerine yardımcı olmalı ve en önemlisi yeni bir şey öğrenmekten zevk almalarını sağlamalıyız. Öğrencinin içinden çıkıp geldiği ortamı göz ardı edersek istendik davranış değişikliği geliştirmek için yaptıklarımızın bir ayağı eksik kalır. Eğitimin en önemli parametrelerinden biri olan aileleri sisteme dâhil etmeliyiz.

Her çocuk özel, her çocuk farklı, her çocuk ülkesinin bugünü ve yarını için ayrı bir değer. Meşhur bir karikatür vardır: Bir ağacın altında bir kuş, bir maymun, bir penguin, bir fil, akvaryumda bir balık, bir fok balığı ve bir köpek sıraya girmişler. Karşılarında bir öğretmen ve adil bir sınav olması için hepsinden ağaca tırmanmalarını istiyor. Eğitim sistemimizin en büyük problemi bu karikatürde olduğu gibi bireysel farklılıkların göz ardı edilmesidir. Bir el nasıl beş parmaktan oluşuyorsa bir toplum da işçisi, memuru, köylüsü, çiftçisi, tamircisiyle bir bütündür. Herkes başparmak olmaya yönlendirilirse el işlevini kaybeder

Gençlerimizin içinde bulunduğu en tehlikeli ve vahim durum duyarsızlıktır. Öğrencilerimizin çoğu ülkesine, doğaya, diğer insanların acılarına, tarihine, kültürüne, diline, ülkesinde ve dünyada olup bitenlere ve daha pek çok şeye kör, sağır. Tarihi tekmeleyen, tarih bilinci binlerce yıl öncesine ait tarihî eserlere yazılar yazmaktan öteye gidemeyen, yardıma muhtaç yaşlı görse kafasını çeviren, doğa ve çevre koruma bilinci olmayan gençlerin sayısı oldukça fazla. Maddî olan her şeye kul köle olan ancak manevî hiçbir şeyle ilgilenmeyen bir nesil geleceğin Türkiye'si için endişe uyandırıyor. Başkalarının acılarına gülen değil başkalarının acısını hisseden bir nesle ihtiyacımız var.

ÇAĞIN ÇOCUĞU OLMAK ve BEN DE VARIM DEMEK

Amerika Birleşik Devletleri Patent Dairesi Başkanı Charles H. Duell tarafından 1899 yılında söylenildiğine inanılan “icat edilebilecek her şey icat edildi” cümlesi kendisini ve her çağda bu anlayışta olan tüm bireyleri gülünç duruma düşürmektedir. Bu anlayışa sahip insanlar ve toplumlar dar çerçeveden hayata bakmakta, yeni bir şeyler ortaya koymaktan aciz, tüketim toplumundan bir adım öteye gidememektedir. Çağımızın ve ülkemizin en büyük sorunlarından olan hazır tüketme kültürü, çocukluktan başlayıp ömür boyu yakamızı bırakmamaktadır. Bu durumu terse çevirmek mümkün müdür peki? Mümkündür; İşte tam da burada nasıl bir ortaöğretim sorusunu sorabiliriz?

Temel eğitimin verildiği ilköğretimden sonra gelen, branşlaşmanın olduğu, akademik bilgilerin ağır bastığı yükseköğretimden önce ve çocuklarımızın bağımsız, soyut düşünebilme yetilerinin yeni yeni geliştiği basamak olan ortaöğretim, bu açıdan büyük önem arz etmektedir. Temel düzeyde bilgileri alıp ortaöğretime yeni başlayan çocuk, akademik bilgilerle hızlı bir çarpışma yaşamakta bu da daha ergenliğin başında olan çocuklarımızda büyük “ben yapamam”lara dönüşmektedir. Bu anlayışın oluşmasını önlemede iyi bir rehberlik, iyi bir hedeften haberdar etme tavrı çözümün büyük parçası olacaktır. Uyum aşaması geçildikten sonra öğretmenlerin ve öğrencilerin kendilerini ifade edebildiği ve birbirlerini anlayabildiği, çağın gereklilikleriyle yüz yüze olan bir okulda, her daim her çağın çocuğu olarak yaşayan bunu da eğitim öğretimin ana gövde felsefesi haline dönüştürerek işe başlanabilir. “Benim gençliğimde böyle değildi ah o zamanlar!” gibi cümleler zamanın sonsuzluğunda sadece bir ufuk açma için kullanılmalı ya da derhal terkedilip öğrenciye ve akranlara çağın nimetleri, ihtiyaçları zerk edilmelidir. Ülkemiz tüm eleştirilere rağmen çağı yakalamakta geri kalmamıştır. Yirmi yıl evvel kara tahtayı silecek silgiyi bulamazken şimdi en ücra okulların sınıflarında akıllı tahtalar ve gerekli teknolojik alt yapısı bulunmaktadır. Keza kitabı olmadığı için okula gidemeyen çocuklardan ellerinde tabletleri olan çocuklarımıza dönüşmemiz köyünde imkânı olmadığı için şehre gidip okuyamayan çocuktan evinden alınıp evine bırakılan, bu imkânı

bulamayana pansiyon imkânı sunulan çocuğa dönüşmemiz büyük bir değişimin somut varlıklarıdır. Şimdi bize sunulan bu imkânları bizim çocukluğumuzda böyle değildi, şimdiki çocuklar çok yaramaz, akılları fikirleri telefon, tablet anlayışıyla değil çağın çocuğu anlayışıyla tableti de, akıllı telefonu da, akıllı tahtayı da kullanmayı ve kullandırtmayı öğrenerek öğreterek daha da geliştirebiliriz. Peki, nasıl bir okulda, nasıl bir yaklaşımla? Ezbere öğretimin neredeyse tamamen ortadan kalktığı, biz öğretmenlerin kendimizi yenileyebildiği, geliştirebildiği, gelişimin kurum kültürüne dönüştüğü bir ortamda, öğrenciye küçük küçük hedefler koyup kendisini tanımasını ve hedefini gerçekleştirdiğinde olumlu benlik algısıyla daha bir istekli olması sağlanabilir. Bu olumlu benlik algısıyla sporda, sanatta, edebiyatta her alanda kendisini gösteren ya da ilgili olan çocuk bir bütün olarak mutlu bir şekilde okul yaşantısını sürdürüp mezun olabilir. Yaşantımızda silgi vardı, kalem vardı; silgili kalem bulundu. Tekerlek vardı, bavul vardı; tekerlekli bavul bulundu, bunlar gibi onlarca örnek yaşama çok şık düşecek buluşlar, pratik ve basit düşünebilmenin ürünleri. Bizler kendimizden ve öğrencilerimizden daha yolun başındayken parçacığının nasıl kütle kazandığını bulmalarını, atomu bölmelerini, x ışınlarının dalga boyunu ölçmelerini, kanserin tedavisini bulmalarını falan istememiz hayalden öteye geçmeyecektir. Öyle ki bir şeyi bulmayı beklemek de hayalden öteye geçmeyecektir. Bir şeyler bulmak herkese nasip olacak bir yetenek de değildir. Bir düşünün hayatınızda neyi buldunuz? Cevap; muallak, asıl olan pratik düşünebilen ve öğrenmeyi öğrenen bireyler haline dönüşmektir. Bunun sonucu elbette bulunması gerekenler; çağın, ülkemizin ve kendi iç dünyamızın ihtiyaçları bulunacaktır, lakin bulma eyleminin bir yaşam tarzına dönüşmesi çok sonra gerçekleşeceğinden ya da branşlaşmanın olduğu yükseköğretimler buna daha iyi bir zemin hazırlayacağından ortaöğretimde bulmaya odaklı yapılacak eğitim bunun sonucunda kurulacak laboratuvarlar, bunlar için yapılan ekonomik harcamalar ve harcanan zaman çok da zaruri değildir. Bulmaya yönelik çalışmalar olduğu vakit harcamada yapılır, laboratuvar da elbette kurulur ya da illa ortaöğretimden başlanacaksa icat kültürüne Bilim ve Sanat Merkezleri laboratuvar çalışmaları için üs seçilebilir. Bunlar dışından kalan diğer tüm ortaöğretim okullarında pratik düşünmeyi destekleyen çalışmalar yapılmalıdır. Bir ortaöğretim ki herkes basit düşünüyor ve en ideal olan bulunuyor. Ara verdiğimiz tüketim kültürüyle mücadeleye dönelim, ezberden uzak, ben yapabilirim yerleştiği pratik düşünebilmenin ön planda olduğu bir kültürde tüketim elbette olacaktır, lakin neyin nereden gelip nereye gittiği nereye varacağı çok iyi bilinecektir. Onlar yapsın biz izleriz anlayışı artık çöplüktür.

Ben de varım ben de yaparım gelişim için daha ne yapabilirim havasında, her bakımdan donanımlı bireylerin yetiştiği, dünyadaki ve yereldeki tüm gelişmeleri takip eden, millî, manevî kültürüyle bütünleştiren, bilginin kökenini bilen, bunu da yüksek entelektüellik olarak satmayıp entelektüel olmanın gereklilik olduğunu düşünen, bireylerin yetiştiği ve ürettiği bir ortam tüketime izin verse de tüketim kültürüne izin vermeyecektir.

Öyle bir okul ki: bahçesinde çiçeklerin açtığı, yağmur sonrası yaşamın daha bir güzel olduğunu hissettiren toprak kokusunun geldiği, gençlerin ve öğretmenlerin birlikte her alanda gelişimini kurum kültürüne dönüştürdüğü, olumlu benlik algısının hücrelere kadar sindiği, futbol maçlarının yapıldığı, silgili kalemelerin bulunduğu, herkesin mutlu olduğu bir okul.

YETENEKLERİN PEŞİNDE

Bir okul düşün. Geçmişle şimdinin birleştiği, kökü mazide atiyi temsil eden, gelenekten ve medeniyet birikimimizden beslenen, mimarisinde, müfredatında ve yetiştirdiği insanda gönül medeniyetinin ayak izleri seyredilen yetenek merkezli bir okul... Sınav merkezli eğitim sistemini bir kenara bırakmış, Allah'ın yarattığı her varlıkta, insanlığın işine yarayacak bir kabiliyet vardır, "bunu keşfetmeliyiz ve bulmalıyız" diyen hocaların bilgiyi aktarmak yerine bilgiye ulaşma ve var olan bilgiyi bir adım öteye üretim ile taşıma becerilerini kazandırdığı, dünya bilgi mirasına katkı sağlayan bir şaheser.

Kapısından girdiğiniz anda sizi karşılayan nezaket, hoşgörü, saygı, tevazu ikliminde, yaşadığınız karamsarlıktan, "yeryüzünde insanlıktan ümidimi kesmek üzereyim" dediğiniz bir zaman diliminde gönlünüzü çekip o kötü vadilerden kurtaran, maddi ve manevi temizliğiyle size nefes aldırان bir okul. Öğrencilere her adımda sevgi ve saygıyı öğreten, yüksek insanlık değerlerini kazandıran, kalp medeniyetini yeniden inşa eden bir kurum bahsettiğim. Çağın bilimiyle donanmış genç dimağların yaptıkları birbirinden güzel projelerle koridorlarını süsledikleri, panolarında, duvarlarında ecdadın tecrübelerini aktaran sözlerin paylaşıldığı, bahçe kapısından itibaren her yerin dersliğe dönüştüğü mümtaz bir yer...

Modern psikolojik tahliller ve rehberlik yapılır. Öğrenme güçlükleri, davranış bozuklukları uzman desteği ile çözülür. İnsana hizmet önceliklidir. Birliğin, dirliğin ve kardeşliğin yaşanarak aşılandığı, dünyanın her yerinden gelen bilimsel çalışmaların incelendiği, farklılıklara ön yargı ile yaklaşılmayan, her inanca saygıyla yaklaşılان, her ferдин anlam mücadelesi içinde sorguladığı, düşündüğü, ezbercilikten uzak, eleştirel okumalarla zihnini, bilgi dünyasını ve kapasitesini geliştirmeye çalışan öğrencilerin güncel uygulamalar yaptığı bir okul...

Dört köşe, kare bir bahçenin ortasında tarihin derinliklerinden gelen suyuyla bir şadırvan... Şadırvanın havuzunun üstü açık... Havuzun çevresinde kuş cıvıltılarıyla çınlayan su... Şadırvanın çevresinde, suya

açılan beyaz taşlarla döşeli yollar... Yolların ortasında güller, çiçekler, çimenler... Bahçede sakın adımlarla gezinen öğrenciler, hocalar... Bahçenin her yanı çevrili, biraz yüksekçe üstü kapalı koridor... Koridora açılan öğrencilerin yatılı kaldığı odalar... Maneviyat feyizlerini odalardan odalara taşıyan ney sesleri...

Öğretmenlerin ders anlattığı kürsülerin bulunduğu sınıflar... Her sınıf mescide açılan bir kapıyla süslü... Sınıflarda daire şeklinde dizilmiş sıralar... Hocayla öğrencinin eşit olduğu, karşılıklı öğrenmenin soru-cevapla gerçekleştiği dersler... Sınıfta bilgisayar, yazıcı, fotokopi makinesi, akıllı tahta, maketler... Her öğrencinin araştırmalarını sergilediği panolar, kavram haritaları, görseller... İşitsel, görsel, dokunsal öğrenmelere göre ayarlanmış materyaller... Mescitte minber, mihrap, projeksiyon cihazı, perde. Konferans, seminer, panel, açık oturum, münazara yapmaya müsait. Mescidin yanında tiyatro sahnesinin olduğu bir salon... Her hafta kulüpler tarafından oynanan oyunlar, izlenen filmler, belgeseller, dinletiler, sunumlar... Okulda yatılı kalan yüz öğrenci var. Her on öğrenciden sorumlu bir rehber öğretmen... Odalarda alt sınıfta okuyanın yanında üst sınıfta okuyan bir öğrenci...

Hocalar ilk yıl takip ettiği öğrencinin ilmin ağırlığını kaldırıp kaldıramayacağına karar veriyor. Öğretmenlerden kurulmuş bir heyet talebelerin yeterliliğini belirliyor, kabiliyetlerine göre sınıflıyor. Onları bahçenin çevresinde yemekhane, yüzme havuzu, kapalı ve açık spor salonları, basketbol, futbol sahaları. Hepsinde çalışan öğrenciler... Kullandıkları mekânları temizliyor, koruyorlar... Kendi işlerini kendileri yapmayı öğreniyorlar.

Okulun bahçesi geniş... Çevresinde doğayla buluşmayı sağlayan ormanlık alan... Her yıl mezun olanların diktiği hatıra ormanları. Ağaçlar, bitkiler, toprakla buluşan eller, ayaklar. Hobi bahçeleri her yetenek grubuna ait... Hobi yarışmalarında her yıl dereceye girenlere ödülleri... Ödüllerin sergilendiği cam vitrinler, başarı köşeleri... Ülke ve il düzeyinde yarışmalarda elde edilen madalyalar, plaketter, başarı belgeleri burada sergileniyor. Okulun geçmişini sergileyen okul müzesi... Resimler, kullanılan eşyalar, geçmişten günümüze görev yapan hocalar, okuyan öğrencilere ait anılar... Kümes hayvanlarının, evcil hayvanların beslendiği hayvanat bahçeleri... Atların beslendiği, ata sporlarının yapıldığı yerler. Bakımları öğrencilerin üzerinde... Sorumlular sadece onları yönlendiriyor.

Laboratuvarlar, kimya, fizik, biyoloji, sağlık derslerinin uygulamalı yapıldığı alanlar. Bilgisayar laboratuvarı, her türlü teknik imkânla bezenmiş kütüphane, içinde binlerce eser... Okulun belirli köşelerinde

içinde farklı deniz canlılarının olduğu akvaryumlar... Bu canlılarla yapılan deneyler, çalışmalar... Öğrencilerin akranlarına göre değil, yeteneklerine göre ayrıştığı bir sistem... Bülbüllerin bülbüllerle, kartalların kartallarla, aslanların aslanlarla gezdiği, ustanın çırağa, çırağın ustaya bir şeyler öğrettiği, daimi tekrarlarla zihinlerinin yenilendiği modern öğretim metotlarının uygulandığı bir yer...

Yeteneklerin keşfedildiği, bunlara uygun eğitimlerin verildiği, başarıların ölçüldüğü ve yetenekli eğitimli gençlerin topluma yararlı işlere yönlendirildiği, mesleğini geliştirecek imkânların oluşturulduğu bir kurum... Derin dostlukların kurulduğu, ebedi birlikteliklerin pekiştirildiği bir okul... Saygının, sevginin, hoşgörünün, adaletin üstün tutulduğu, manevi değerlere önem verilen, hakkın her şeyden önemli olduğu münevver, münevvir, sorumluluk sahibi insanların yetiştiği bir okul...

Okuyan, düşünen, yeni bilgiler üreten, nefisini olgunlaştırmış, hareketlerini, sözlerini, beynini, kalbini daima kontrol eden, kötülüklerin esiri olmayan, kötülüğe iyilikle karşılık veren, eli, dili, beyni, gönlü gelişmiş insanların yaparak, yaşayarak uygulayıp sonuç elde ederek yetiştiği bir okul... Aklın, mantığın, bilimin, gönül medeniyetinin ışığında yürüyen insanların güler yüzlü, tatlı dilli halleriyle bezeli, cennetten bir köşe... İhtişamlı kapısından girip tevazuyla çıkılan, millî sanatların, geleneğin, kültürün her adımda teneffüs edildiği, yaşayanlara meleklerin karıştığı, ecdadın, şehitlerin dualarla anıldığı, hakkı savunan iyilerin yetiştiği, yeryüzünde iyiliğin, doğruluğun membaı bir alan... Yeryüzünde nefes alınan bir yer...

Başkalarının ihtiyaçlarını fark eden, hâlden anlayan insanların yetiştirildiği nadide bir merkez... Çağın sporlarını, ilimlerini yeteneklerine göre kuşanmış, ruhsal yönü sanat ve estetikle gelişmiş, yeteneklerin peşinde koşan insanların eğitildiği okuldur anlatmaya çalıştığım ortaöğretim kurumları... Ahlak ve maneviyatın bir eğitim programı çerçevesinde kazanım odaklı verildiği, beden terbiyesinden geçen gençlere, beyin terbiyesinin, ilmi yöntemlerin kazandırıldığı büyük bir dünya okulu. Dünya okulu modelinin millî ve yerel değerlerle yoğrulmuş yeniden kurgulanmasıyla meydana getirilen yirmi birinci yüzyılın okulu... Üretmenin tüketmekten değerli olduğunu bilen fertlerin soyut ve somut ürünler ortaya koyduğu, ülkenin gelişmesi için nerede vazife verilse çalışmaktan geri durmadığı, malını, mesaisini yeri geldiğinde canını vereceği bir ülküyle yetiştiği Türk İslam sentezini yansıtan dünya harikalar listesinde yer alabilecek mekânlar. Beden ve ruhun sentezini yansıtan, insanların iki yönünü de ihmal etmeyen gül bahçeleri...

Doğruluk, güvenilirlik, aklını kullanma, bilinçli olma, hatalardan arınma ve hakkı tutup kaldırma eğitimlerinin verildiği, bunların doğal kazanımlara dönüştüğü, her davranışta bunların seyredildiği yetenek okulları... Bu okulda beklenen, geleceğin kurucusu, çağlar üstü medeniyetin kurucusu önderler, genç öncüler yetişecektir. Yaptıkları yazılı, görsel, işitsel yayınlarla yeryüzünde hak ve adaletin bayrağını ayağa kaldırıp gelecek nesillere emanet edeceklerdir. Bu muhteşem okulları kurduğumuzda insanlık bir altın çağ daha yaşayacaktır.

TAM TEŞEKKÜLLÜ BİR OKUL

Son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığında gördüğüm ve beni en çok sevindiren ve umutlandıran uygulama, işin mutfağında görev yapan, sahada çalışan, işi bizzat yapan uygulayıcıların görüşlerini alma çalışmalarıdır. Bu kapsamda, böyle bir yarışmanın düzenlenmesi fevkalade isabetli bir uygulama olmakla beraber, bize de fikirlerimizi paylaşma imkânı vermesi bakımından son derece memnuniyet vericidir. Bu vesileyle bu güzel fikrin sahibini hem tebrik ediyor, hem de kendilerine samimi bir şekilde teşekkür ediyorum.

Çocukların severek, koşarak gittiği, mutlu oldukları, geleceğe dair ümit ve güven veren tam teşekküllü bir okul hayal ediyorum. Türk'ün gök kubbeyi çadır, yeryüzünü döşek etme ülküsüne yol gösteren ve cesaret veren bir eğitim düşünüyorum. On beşinde Kızılelma rüyası gören, seccadesini suya seren alperenlerin heyecanını yüzyıllar ötesinden duyacak yiğitleri yetiştirecek bir okul. Mevlana hazretlerinin buyurduğu gibi bir ayağı merkezde sabit, diğer ayağıyla evreni dolaşan nesilleri yetiştirecek bir okul istiyorum. Geçmiş yüreğinde, geleceği gözlerinde mücessem duran, yarınlara dair korkuları değil, hedefleri, idealleri olan nesilleri yetiştirecek ve bunun için her türlü donanımı vadeden bir okul. Fethin sırlarını keşfeden, fetihlerin en güzeliyle gönüller açan Fatih'leri yetiştirecek bir eğitim. Secdeden yıldızlara tırmanan merdivenler kuran, gemileri fezalarda yüzdüren levantları yetiştirecek bir okul. Acaba 17 milyon yavrumuz, mevcut müfredatla bütün eğitim aşamalarından yüzde yüz başarıyla mezun olsa dertlerimiz son bulur mu? Acaba 2,5 milyon öğrencimizin tamamı üniversite sınavındaki bütün soruları doğru olarak cevaplarsa amacımıza ulaşmış olur muyuz?

Eğitimin temeli iman olmalı, aşk olmalı. Yalnızca dolgun bir maaşa endeksli aşksız, dertsiz, idealsiz eğitimle ne başarılı ne de mutlu olunabilir. İyi yetişmiş ve idealist bir eğitim kadrosu olmadıkça fiziki anlamda yapılacak çalışmalar hep eksik ve yetersiz kalmaya mahkûmdur. En iyi öğrencilerin seçildiği ve mükemmel bir şekilde yetiştirildiği bir eğitim ordusu düşünün. Altı yıl lisans eğitimi alan, en az iki yabancı dili iyi derecede bilen ve toplumun en gözde mesleklerinden birine sahip

bir okul. Öğretmenlik mesleği milletin geleceği için tıptan bin kat daha önemli iken yıllarca lise, akabinde yüksekokul, olmadı ziraat fakültesi mezunu öğretmenlerimiz oldu. Sonra da eğitimde niye geri kaldık? En az bin yıllık bilimsel ve kültürel mirasını okuyup tarihsel birikimimizi değerlendirebilecek, dünyayı iki avucunun içine sığdıracak hocaların görev yaptığı bir ortaöğretim. Her gün yeni fikirler ve buluşlar keşfeden, heyecan veren müfredatı ve hocaları olan bir okul. Sıfırdan başlayarak adı gibi milli olan ve çağın ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılacak bir eğitim sistemi gerek.

Ortaöğretim öyle planlanmalı ki, yükseköğretime yerleşemeyen her birey ayakları üzerinde durabileceği bir mesleğe, bir işe yerleşebilecek yeterliliğe ve donanımına sahip olmalı. Nitelikli bir eğitim verilebildiği takdirde, istihdam diye bir sorunun kalmayacağı herkesin malumudur. Kalifiye ve insanlara güven veren bir çalışan, bütün dünyada mumla aranmaktadır. Dört, ya da beş sene ortaöğretimde okuyan ve 19-20 yaşına gelmiş bir gencin üniversiteye gitmeden hayata atılabilmesi gerekir. Her öğrenciyi üniversiteye gitmek zorunda bırakmak, hem büyük iş gücü-üretim ve insan kaybına, hem de çok büyük maddi kayıplara neden olmaktadır. Bu nedenle ortaöğretim müfredatı sade ve nitelikli olacak şekilde yeniden planlanmalıdır.

Senenin yüz seksen gününde eğitim yapmak, üç ay eğitim-öğretime ara vermek, olacak şey değildir. Bu 1930'lu yıllardaki tarım toplumu olan Türkiye'nin eğitim-öğretim planlamasıdır. Dördüncü Murat devrinde yaşamış kemankeş Mustafa Paşa, okçuluğu anlattığı 'Kavs-name' adlı eserinde: "Bir okçu okçuluğu bir gün terk ederse, okçuluk onu yirmi gün terk eder." diye yazmaktadır ki başarı için sürekliliğin olmazsa olmaz kural olduğunu mükemmel bir şekilde anlatmaktadır. Üç ay idman yapmayan bir sporcu düşünebiliyor musunuz? Ne demek altı ay tatil. En azından ocak ve temmuz aylarında birer ay olmak üzere toplamda iki ay tatilin olduğu bir ortaöğretim neden olmasın. Tatilin kış ortasına alınması çeşitli kar tatillerinin bölük pörçük ettiği eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bütünlüğünü koruyacağı gibi, aynı zamanda büyük oranda enerji tasarrufu da sağlayacaktır.

Alanına göre matematik, fizik, kimya Türk dili ve edebiyatı, tarih, din kültürü ve ahlak bilgisi gibi birkaç temel dersin dışındaki bütün dersleri seçmeli ders yapmalı, Asya ve Avrupa arasında bir köprü konumunda olmamız hasebiyle bir Batı, bir de Doğu dilini iyi derecede öğretmeliyiz. Sosyal bilimler liselerinin yanında teknoloji liseleri açmalı, buradan hem teknik eleman, hem de mühendislik fakültelerine hazır öğrenciler yetiştirmeliyiz.

Ortaöğretim için dört-beş sene çok uzun bir süre. Bu süre öğrencileri hayata hazırlamak için yeterli olmakla beraber, yalnızca yükseköğretime hazırlık için çok fazla. Ortaöğretim, öğrencileri hayata hazırlama iddiasından vazgeçip, yalnızca yükseköğretime hazırlama programları uygulayacak şekilde planlanacaksa, bunun için dört-beş yıl, büyük bir zaman, işgücü ve para kaybı. Bize göre ortaöğretim süresi bu şartlarda üç yılı geçmemelidir.

Üniversite sınavlarında ilk yirmi bin sonrasında ciddi oranda tercih yapmama ve bir sonraki yıla erteleme olduğunu düşünürsek fen, sosyal bilimler, teknoloji liseleri, proje okulları ve imam hatip liselerinin dışındaki bütün liselerin meslek lisesi olması gerektiği kanaatindeyim. Fakat meslek lisesi müfredatının, meslek ve ahlak, olmak üzere iki temel kavramın esas alınacağı bir yaklaşımla yeniden ve sıfırdan ele alındığı, kültür derslerinin olabildiğince azaltıldığı, tamamen pratiğe dayalı ve her aşamasında öğrencilere makul ücretin ödendiği bir mesleki ortaöğretim olacak şekilde planlanması gerekir. Unutmayalım ki bugün meslek liselerinin meslek kazandırdığına inanmayan, fen ve Anadolu lisesi ayarındaki kültür derslerini başaramadığı için meslek lisesini tercih etmeyen, hatta örgün eğitimin dışına çıkmak zorunda kalan öğrencilerin sayısı ciddi boyutlardadır. Meslek lisesi, okuldan çok, iş yeri olarak algılanmalı, iş dünyasıyla koordineli bir şekilde yarım gün okul, yarım gün de işbaşı olarak planlanmalı. 9. ve 10. sınıf düzeyindeki ortak müfredat uygulamasından vazgeçilmeli. Meslek lisesi kültür dersleri müfredatı olabildiğince basit, gerçekçi amaç ve hedeflere göre yeniden hazırlanmalıdır. Günlük standart çalışma süresi 8 saat iken, 10 saat ders okutan, öğrenciye beş dakika teneffüs veren bir mesleki ortaöğretime artık son verilmelidir.

Her türlü eğitimi verme iddiası taşımayan, temel ve zorunlu olmayan seçmeli derslerin dışındaki dersleri öğrencinin isteğine bırakan, çocukları tam gün okulda tutmayarak onlara okulun dışında da bir hayat alanı tanıyan bir ortaöğretim. Mutlaka tam gün eğitim olacaksa, ders saatleri günde altı saatle sınırlandırılmalı, gerekirse iki saat öğretmen kontrolünde ödev-proje çalışmaları ya da sosyal sportif aktiviteler yapılmalıdır.

Velilerin, yabancı bir ülkenin okuluymuş gibi bakmadığı, benimsediği, sahip çıktığı, katkı verdiği; dilekçe yazarken okulunuz değil de, okulumuz diye hitap ettiği bir okul hayal ediyorum.

Kurum ve kuruluşlar geliştirilmek üzere kurulurken, fiziki anlamda asla gelişim potansiyeli olmayan okul yapılaşmasına son verilmeli; okullar, imkânlar elverdikçe fiziki anlamda her türlü aktiviteyi gerçekleştirmeye

elverişli, her türlü eğitim ve yaşam alanlarının kurulmasına imkân veren büyüklükte alanlara sahip olmalıdır. İçi dışı beton yığını okullardan artık vazgeçilmelidir. Metrekareye iki üç öğrencinin düştüğü, küçücük alanlarda binlerce öğrenciye hizmet verme iddiasındaki okullar yürek burkan manzaralar oluşturmaktadır.

Hülasa;

•Her şeyden önce mükemmel öğretmenlerden oluşan bir eğitim ordusu şart. Bunun için de öğretmenlik mesleği toplumda en gözde mesleklerin başında gelmeli. Hayalim en zeki öğrencilerin öğretmen olduğu ve öğretmenlerin cemiyette birer yıldız gibi parladığı bir ülke. İyi bir öğretmen için her yer okuldur.

•Öğretmenlik bölümleri altı yıla çıkarılmalı; öğretmenler bir Doğu, bir de Batı olmak üzere, iki yabancı dili, iyi derecede bilmelidir.

•Değerler konusunda ortak ve standart bir eğitim sistemi kurulmalı. Öğretmenler millî ve manevî değerlerimizle mücehhez olmalı.

•Ortaöğretim mesleğe, hayata ve yükseköğretime hazırlayıcı programlar uygulamalı. Bunun için fen, sosyal bilimler, teknoloji liseleri, proje okulları ve imam hatip liselerinin dışındaki okulları tereddütsüz meslek lisesine dönüştürmeli, meslek lisesi öğrencileri okula kaydolduğu andan itibaren sigorta girişleri yapılmalı ve meslek lisesine kaydolmak, işe girmek olarak algılanmalıdır.

•Meslek liselerinde yalnızca değerler eğitimi ve meslek eğitimi olmalı, öğrencilere altından kalkamayacakları kültür dersleri dayatılmamalıdır.

•Mesleki ortaöğretimin dışındaki okullarda matematik, fizik, kimya, biyoloji, Türk dili ve edebiyatı, tarih, din kültürü ve ahlak bilgisi gibi birkaç temel dersin dışındaki bütün dersler seçmeli olmalı, isteyen öğrenciler bu temel dersleri de seçmeli ders olarak da alabilmelidir.

•Liseler kız lisesi ve erkek lisesi şeklinde yeniden yapılandırılmalı, zorunlu karma eğitime artık son verilmelidir. Bu konu bir insan hakkı olarak değerlendirilip, her ilde kız erkek ayrı eğitim veren birer lise açılmalıdır.

•Karma eğitim veren yatılı ortaöğretim okullarındaki kız ve erkek pansiyonları bir an önce farklı kampüslere ayrılmalıdır.

•Ortaöğretimin süresi azami üç yıl olmalı, işgücü kayıpları ve maddî zararlar önlenmelidir.

•Günde en çok altı saat ders veren ve okul dışında da gençlere hayat hakkı tanıyan bir ortaöğretim.

•Velilerin eğitimin her aşamasında okulu koruma, yaşatma ve geliştirmede sorumlu ve yetkili olduğu bir ortaöğretim.

•Okullar, fiziki anlamda her türlü aktiviteyi gerçekleştirmeye elverişli, her türlü eğitim ve yaşam alanlarının kurulmasına imkân veren alanlara sahip olmalı. İçi dışı beton yığını okullardan artık vazgeçilmelidir. Mimari açıdan estetik, yaşam kalitesi açısından iç ve dış mekân ferahlığı olan yapıların olduğu, yeterince yeşil alana sahip, insanı dinlendiren bahçeleri bulunan okullar.

•Eğitim ve öğretime her yıl sıfırdan başlamamak için, gerçekten çok uzun olan ve neredeyse bütün emekleri ziyan eden üç ay tatilden artık vaz geçilmeli; ocak ve temmuz aylarında birer ay olmak üzere, toplamda iki ay tatil yaparak eğitimin bütünlüğünü korumalıyız.

•Her yıl öğretmenlerinin rehberliğinde, en az bir hafta süren, çocuklarımızın güzel ülkemizin tarihi ve tabii güzelliklerini görmeleri, yaşamaları, için geziler düzenleyen bir okul. Çanakkale'yi öğrencilerine göstermeden mezun etmeyen bir okul. Bunun için yazın boş bir şekilde bekleyen okul pansiyonları pek ala değerlendirmek mümkündür.

Merve DEMİR

Ordu Büyükşehir Belediyesi İkizce Anadolu İmam Hatip Lisesi

BİR YER DÜŞÜNÜYORUM

Zordur bazıları için hayal kurmak... Gözlerini dahi kapatamaz, korkar hayal etmekten... Peki, hayal etmekle başlamaz mı tüm güzellikler? Hayallerimize ket vurmayalım. Geleceğimizin ışıklarını söndürmeyelim. Kendimiz için, onlar için, gelecek güzel günler için önce biz hayal edelim.

Okul, sizin için ne ifade ediyor bilmiyorum ama benim için aslında hayat demektir, nefes almak demektir. Okul yaşanılabilir hayallere açılan kapılar demektir. Ben öğretmenim. Evet, belki bu üç heceden oluşan kelimeyi söylemek çok kolay ama hayata iz bırakan, her gün yeni şeyler keşfeden ve bu keşiften hiç bıkmayan bir maceracıyım aslında. Öğretmenim ben... Gözlerine bakıp "Bugün hasta mısınız?" Diye bildiğim, arkadaşlarıyla konuşmadığında fark edebildiğim öğrencilerim var benim. Okula geldiğimde tüm sorunları kapı dışarı ettiğim; onların derdini sırtlayabildiğim için öğretmenim ben... Biz olmalıyız ki onlar da fark etsin yanlarındaki gücü, sadece anne babalarının desteği olmasın. Onlar zaten doğdukları anda yanlarındalardı. Her hücremizle yanlarında olmalıyız ki öğrencilerimiz de okulu; gerçekten keşfetmek için, hayal kurmak ve gerçekleştirmek için "yol" olarak görsünler. Yollarını bulsunlar okulda. Önce biz öğrenci olmaktan vazgeçmemeliyiz! Öğrenmekten vazgeçmemeliyiz ki onlara da keşfetmenin mutluluğunu tattırabilelim. Yenidünyanın teknolojik gelişmelerine önce biz göz kırpalım. Gelenekselden vazgeçmeden, geleceğe dönük, anlayan ve sorgulayan, aslında kendini anlatabilen bireyler yetiştirmek amacımız olmalıdır bence. Bunun için önce biz yetiştirebilmeliyiz akıp giden zamanın yeniliklerine. Fırsat eşitliğini biz yaratmalıyız okullarda. Ellerinde olmayan teknolojiyi biz sunmalıyız 'güvenle'. Cumhuriyetimizin 100. yılı çok yakın zamanda kapımızda. Bu güzelliğe hedeflerimize ulaşarak varabilmek ise bizim ellerimizde. Güvenle sunmalıyız diyorum gelecek için yenilikleri. Korkulacak bir şey olmadığını bilsinler onlar da! Sadece kendilerini savunmasız bırakarak teknolojiye kapılmasınlar; iyisini, doğrusunu ve işe yararlı olanı alabilsinler. Bunun çözümü kimde? Başta söylediğim gibi çözüm yine biz öğretmenlerde olacaktır.

Bir yer düşünüyorum... Aslında ben bir okul düşünüyorum... Öğrenmeyi öğrenecek ortamların olduğu, ilgi ve yeteneklere göre bezenmiş sınıf materyallerinin olduğu, öğrenci velilerinin de ilgi ve istekleri doğrultusunda katılacağı faaliyetlerin olduğu, teknolojinin sadece vasıta olarak görülüp onun işe yarar tüm yeniliklerinin kullanıldığı, değerlerimizin unutulmadığı kulüplerin ve sınıfların oluşturulduğu, kendi kültürünü tanıtan; anlayan, anlatan ama başka kültürleri de yorumlayan öğrencilerin yetiştirildiği, erken okul bırakmaların olmadığı-buna ihtiyaç duyulmadığı- okulu hayat olarak gören velilerin varlığının arttığı, fırsat eşitliğinin tüm öğrencilere aynı imkânı sağlamak olmadığı; sosyal bölgesel farklılıklardan dolayı bazılarını pozitif yönde ayrıcalık tanınması gerektiğinin önce öğretmenler tarafından farkına varıldığı, tüm bunlardan önemlisi öğretmenlerin yaptıkları işi sadece 'İŞ' olarak algılamasının önüne geçildiği bir okul düşünüyorum.

Biliyorum aslında bunların hiçbiri uzak değil. İlkokul, ortaokul, lise, üniversite her geçen gün okullaşma oranının arttığı ülkemizde, kız öğrencilerin okulu bırakma oranlarının azaldığı ülkemizde, teknolojinin farkına varan, artık önünde engel değil, yanında varlığı gösteren öğretmenlerin olduğu ülkemizde, böyle bir okul uzak değil. Neden hep öğretmenler, neden sadece öğretmenlerin yapacaklarını dile getiriyorum bilmiyorum. İnandığım şey inanmak istediğim şey şu sadece: Öğretmen isterse yapar, bilirse gelişir, gelişirse imkânsızlık kalkar. Olmaz denen her ne varsa oluverir. Bir öğretmen olarak beklentim, isteğim ve belki de dileğim öğretmenlerin kendilerine inanmalarıdır aslında.

Öğrencilerimiz, gençlerimiz, çocuklarımız... Artık nasıl adlandıırırsak adlandıralım fark etmez, geleceğimiz aslında onlar. Gelecek, aile ortamından çok okul ortamında şekilleniyor. Okul onların hayat ışığı olmalı. Öyle bir okul olmalı ki öğretmen öğrenci ve veli dediğimiz üçlünün okulda buluşması sağlanmalıdır. En büyük eksikimiz velinin okulla bağının olmaması diyoruz ya. O bağı oluşturacak etkinliklerin yapıldığı, işlerine yarayacak eğitimlerin olduğu, belki de onların zamanını iyi geçirecek etkinlik salonlarının oluşturulduğu bir okul, bizi birbirimize daha bağlı hâle getirecektir. Okul sadece eğitim ya da sadece öğretimden ibaret değildir aslında. Hayata ne kadar değer katabiliyoruz, ne kadar duyarlı, duygularını yaşayabilen insanlar yetiştiriyoruz? Bunları sorgulamamız gerekmektedir.

Okullarımızda spor alanlarımız daha gelişmiş olsa, bu alanlarda faaliyetlerimiz daha aktif olsa, ders niteliğinde değil aslında bir aktivite niteliğinde olsa, öğrencilerimiz bu etkinliklere istekli katılsa, bu okul

akademi yönünden de ileriye gider bence. Çünkü sporsuz yaşam yarım kalmıştır. Bununla birlikte benim en çok, son dönem öğrencilerimde gördüğüm “eksik” desem yanlış olmaz diye düşünüyorum. Duygu eksikliği... Evet, duygularını tepkilerini yeterli bulmuyorum. Belki bu benim görüşüm ama özellikle lise döneminde duygudaşlık eksikliği başlı başına bir sorun. Bu sorun için okullardaki değerler eğitimi biraz üzerinde durularak gerçek manada işlenmeli. Değerler eğitimi bizim için önemli bir konu. Bunun için kulüpler, kurullar daha aktif çalışmalıdır. Değerlerinden yoksun, duygularından yoksun bir gelecek nesil bizi bir adım öteye götüremez. Neden mi? Değerlerimiz bizi biz yapar. Bizi farklı yapar, sadece akademik yönüyle bir kişiye gelişmiş diyemeyiz. Merhamet, vefa, sevgi bu duygular bizi tam olarak bütünleştirir. Biz gençlerden vefa bekliyorsak bunu biz aşılmalıyız. Okullarda değerler eğitimi kulüpleri yaşamla iç içe çalışmalı, gerçek hayatla örnekler bütünleştirilmelidir.

Hayaller sadece dört duvarın iyileştirilmesi ile gerçekleşmez bence. Bu dört duvarı nasıl gerçek dünyayla özdeşleştirebiliyoruz? Nasıl küçük ama sonsuz bir yaşam alanı oluşturuyoruz? Okullarımızda da gerçek ve hayata hazırlayan ortamlar öğrencilerimiz için özellikle üniversiteye gittiklerinde soyutlanmış olmaktan çıkmalarına yarayacaktır.

Tüm bu isteklerimiz sadece beklenti olmaktan çıksın, gerçekleşsin diyorsak; önce iğneyi kendimize batırmalıyız. Nasıl bir okul istiyorsak öyle bir okulu, biz hayal olmaktan çıkarabiliriz. Biz yapabiliriz. “Biz” olursak bahaneler döner arkasını gider, biz olursak engeller aşılır, biz olursak eşitlik olur, kalite artar, verimli oluruz. Önce biz gerçekten bu hayalleri gerçekleştirmek istiyor muyuz, bunu sormalıyız kendimize. Bir yer düşünüyorsak, hayal etmeli ve hayata geçirmeliyiz.

Sema ASİL

Rahime Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

GÖNÜL DİLİYLE ÖRÜLEN TUĞLALAR

İlim ilim bilmektir
İlim kendini bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya bu nice okumaktır.

Ne güzel demiş Yunus. Kendini bilen, kendini gören, geçmişiyile geleceği arasında köprü kurup, bu köprüde yürüyen nesiller yetiştirmemiz için.

Okulumun adı Rahime Hatun, diğer bir okulun adı Necip Fazıl, bir diğerinki Mehmet Âkif, Karacaoğlan, Şehit Binbaşı Adil Karagöz diye devam eden en cevher adlar...

Biz bu adlara ne kadar layığız? Bu adların neresindeyiz? Bu adların niteliğini okullarımıza işleyebiliyor muyuz?

Evet, okullarımız dersliklerle, laboratuvarlarla, hocalarımızla donanımlı; ama talebelerimiz hepimizin tutsağı olduğumuz telefonlarla donanımlı. Biz bugün bunu aşmalıyız, eğer bunu aşarsak uzayı da aşar; dünyayı da dolaşırız.

Sevgi yumağında işlemeliyiz, dokunmalıyız onların gönül diline; bir bir tarih olmalı onlar elimizde, Anadolu olmalı, çoban olmalı, tuğla ören el olmalı, bayrak tutan yürek olmalı, bir sınıf dolusu çiçek olmalı okullarımız...

Olmalı ki; yurdumuz olsun, sancağımız olsun, yerdeki ekmeği alan elimiz olsun, askerimizin gözyaşını silen dedemiz olsun, ilime bilime koşan kızlarımız, oğullarımız olsun...

Biz, birer eğitim neferi olarak bu beklentiler içerisindeyiz. "İlim Çin'de de olsa alınır." diyen bir Peygamberin ümmetiyiz.

Usta olarak sadakati, güzel ahlakı, kültürü, bilimin eşsiz faydalarını dokumak istiyoruz. Talebelerimiz! Ama onlar bunları almaya ne kadar açık? Sosyal medyanın, arkası kesilmeyen dizilerin tutsağı olmuş bir nesil var...

Okullarımız; matematiğin, edebiyatın, coğrafyanın, bilişim teknolojileri, din kültürü ve ahlak bilgisi ve birçok dersin okutulduğu hazineler. Matematikte sayı dizisini; edebiyatta Nedim'i, Fuzuli'yi; coğrafyada dağlarımızı, akarsularımızı; din kültürü ve ahlak bilgisinde Peygamberlerin adlarını, duaları öğretebiliriz, ezberletebiliriz. Ama önce onlara model olmalı; bir Fuzuli ağırlığında edebi; dağlarımızdaki Anadolu insanının vefasını ve cefasını; akarsularımızın birer çoban çeşmesi olup yanık yolculara su verişini; Peygamberlerin dünyadaki çilesini; dualarımızın her derde deva oluşunu model olmalıyız.

Olmalıyız ki onları; telefonlarındaki "kanka" larından , "mrb" lerinden, "ok" lerinden, "slm" lerinden, "grş" lerinden, "tşk" lerinden, "bye" larından, "nbr" lerinden kurtaralım. "Kanka" yerine dostluğu, "merhabadaki" içtenliği, "tamamdaki" sözünün eri olmayı, selamdaki Allah'ın selamını, teşekkürdeki şükrü, güle güledeki hasreti, ne haber kelimesinin nasılsın kelimesini özlediğini öğretmeliyiz.

Biliyoruz ki kelimeler canlıdır. Canlı olan bu hazinemizi en güzel şekilde yaşatarak, yeşerterek sunmalıyız öğrencilerimize. Yukardaki gibi sosyal ağda kullanılan onlarca kelime var. Kelimeler cümleleri, cümleler paragrafları ve metinleri doğurur. Bu metinler bizim şiirimizdir, hikâyelerimizdir, romanlarımızdır, hatıramızdır, tiyatromuz, sohbetimiz, fıkramız içinde biz olan, tarih olan, gelenek olan, inanç olan her şeydir.

Evet; talebelerimizi, okullarımızı dilimizi gözü yaşlı bırakarak kullandıkları kelimelerden kurtarmalıyız. Bunu yaparsak; dilimiz bize selam verir, milletimiz teşekkür eder, hikâyelerimiz can suyu olur, şanlı bayrağımız bir daha şanlanır. Yusuf Has Hacıp Balasagun'dan tebessüm eder.

İşte; kelimelerimiz, cümlelerimiz dürüst kullanılarak ecdadın yolundan gidilir.

Buna binaen Yunus der ki;
Gezdim Halep ile Şam
Eyledim ilim talep
Meğer ilim bir hiçmiş
İlla edep, illa edep

Değerler eğitimi adı altındaki hoşgörüyü, saygıyı, adaleti, sevgiyi, dostluğu, duvardaki panolara değil öğrencilerimizin gönül panolarına bir bir işlemeliyiz. Böylece; Mevlana'nın mesnevisindeki hoşgörü olmalıyız; Yunus'un Hocası Taptuk Emre'ye kırk yıl taşıdığı odun hamallığındaki saygı ve sadakat olmalıyız. Fuzuli'nin Su Kasidesi'nde Peygamber efendimize duyduğu sevgi olmalıyız. Yavuz Han'ın Hocası İbn-i Kemal'in

atının ayağından sıçrayan çamur, Yavuz Selim Han'ın kaftanına sıçrayınca, "Üzülmeyiniz, âlimlerin atının ayağından sıçrayan çamur, bizim için süstür, şereftir." diyen Sultan'daki tevazu olmalıdır.

Hiçbir taşın törpülenmeden, yontulmadan, elmas olmayacağı dersini vermeliyiz öğrencilerimize. Emeğin, alın terinin, bilek gücünün, yürek gücünün hak edildiğinde, hak edilene verildiğini öğretmeliyiz. Öyle ki Dedem Korkut'ta emeğin karşılığında bir ad verildiğini; bu adlardan bir töre, bir oba, bir boy olduğu bilincini dokumalıyız. Adı güzel okullarımızda Bamsı Beyrekler, Boğaç Hanlar, Banu Çiçekler, Korkut Atalar yetiştirmeliyiz. Yetiştirmeliyiz ki Doğu Türkistan'daki soydaşlarımıza uzanan bir el, Arakandaki zulmü durduran bir güç, Afrin'deki Mehmet'imize dua eden bir yürek olan nesil olsun okullarımız.

Biz muallimler ancak model olarak gönülleri fethedebiliriz. Sınıfta elimizde telefonla onlara bunun zararını anlatamayız. İşlediğimiz modelin kalitesi, işleyicinin modele verdiği işçiliktir. Bizim okullarımızdan beklentilerimiz sunuşumuz ve duruşumuzla yol alır. "Ne fakiri aç gördüm, ne zengini tok/Hedefine varır elbet doğru ok" diyen Mevlana misali, "Ben gelmedim kavga için benim işim sevgi için..." diyen Yunus misali gönül ustaları olup eserlerimizi şekillendirmeliyiz.

Şekillendirmeliyiz ki okullarımızda mazimizden atimize gelen köprüde yürüyen Rahime Hatun'lar, Mehmet Âkif'ler, Şehit Ömer Halis Demir'ler yetiştirelim ki öteden atalarımız, dedelerimiz, şehedamız bize tebessüm etsinler.

Bu güzel ülkemizde yaşadığımızın kıymetini, yedi düvelin bize düşman olduğunu; dost gibi görünenlerin koyun postuna girmiş kurt olduklarını öğretmeli; Çanakale'den Afrin'e düşmanlarımızın aynı olduğunu kınalı Hasan'ların, Musa'ların, Mehmet'lerin son sözlerinin hep vatan olduğunu; Anadolu'muzun gözü yaşlı Ana dolu olduğunu yüklemeliyiz onların ruhlarına.

ERDAL ŞAHİN

Rize Fatih Anadolu Lisesi

GELECEĞİ DEĞİŞTİRMEK İÇİN DEĞİŞİMİ BUGÜNDEN BAŞLAT

Hayal edebildiğimiz ölçüde geleceği şekillendiririz. Hayallerimizdeki geleceğin baş aktörleri ise bugün yetiştirdiğimiz ve yetiştireceğimiz gençlerimiz olacak. Peki, bu gençlerimizi yetiştireceğimiz okullar ve öğretim süreci nasıl olmalı? Hepimizin, üzerinde düşünmesi gereken asıl soru bu olmalı. Bence, okullarımızın fiziki özelliklerini, insan kaynaklarını, programını, amaçlarını belirlerken dikkate almamız gereken öncelikler, gelecek nesillerimizi nerede ve nasıl görmek istediğimize bağlı olmalıdır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin, toplumları her alanda değişime zorladığına hepimiz şahit oluyoruz. Sanırım geleceğin söz sahibi toplumlar, değişimi başlatan ve yönlendirenler olacak. Dünyaya yön veren bir gençlik yetiştirmek arzusu taşıyan bir öğretmen olarak okullarımızda misyon ve vizyon değişiminin gerekliliğine inanıyorum. Fatih'le birlikte çağ açan, Atatürk'le birlikte küllerinden yeniden dirilen bir toplumun nesillerini yetiştiren bugünün okulları, yarının değişimi başlatacak ve yönlendirecek bireyler yetiştirmek için de yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Geleceği şekillendirecek bireyler nasıl donatılmalıdır peki? Her alanda gelişmişliği arzulayan toplumlar, okullarından yetişen her bireyin topluma faydalı, toplum kültürünü özümseyip geliştiren ve ileriye taşıyabilen, kendine güvenen, girişimci ve güçlü kişiliğe sahip, etkili iletişim kurabilen, iş birliğine açık, bilgi ve iletişim teknolojilerini verimli bir şekilde kullanabilen, eleştirel düşünme becerilerine sahip, kişisel ve toplumsal problemlere çözüm üretebilen, kendini ifade edebilen, kendisiyle ve toplumla barışık, ruhen ve bedenen sağlıklı, yeteneklerinin farkına varabilen, dünyayı tanıyan ve dünya ile iletişim kurabilen, ülkesini her alanda en iyi şekilde temsil edebilecek özgür bireyler olmasını arzu etmektedir.

Gençleri geleceğe hazırlayacak 21. yüzyıl okullarımızın yönetim, öğretmen ve personel kadrosu, fiziki şartları, sosyal, sportif ve kültürel imkânları, öğretim programları ve süreçleri, öğrenme ortamları nasıl olmalıdır? Bu sorunun cevabını bulmak için okulla ilgisi olan tüm paydaş

grupların ortak aklından yararlanmak en doğru karar olacaktır sanırım. Ortak akıl ile tasarlanacak bir öğrenme ortamı ve süreci sürdürülebilir, öncü ve yenilikçi olabilir.

Gençlerimizin bir gününün üçte biri okul ortamında geçmektedir. Zamanlarının üçte birini geçirdikleri okul ortamının, onların gün boyu sıkılmayacakları, zamanlarını mutlu bir şekilde geçirecekleri fiziki şartlara ve insan organizasyonuna sahip olması, bu gençlere okulu sevdirecektir. Sevecekleri bir öğrenme ortamını oluştururken onların fikirlerini almak, onların hayallerinden faydalanmak iyi olacaktır. Hayal ettiği bir öğrenme ortamına her çocuk severek gelecek, okuldan ayrılırken de bir gün sonra tekrar gelmenin heyecanını yaşamaya başlayacaktır.

Hepimiz merak ettiğimiz şeylere daha ilgiyle yaklaşıyoruz. Galiba aynı his öğrenciler için de geçerli. Onlar da, merak uyandıracak öğrenme etkinliklerine büyük olasılıkla ilgi göstereceklerdir. Şu an öğrencilerde hâkim olan öğrenme anlayışı, kısa bir zaman diliminde, hatta bu bazen bir gece veya birkaç saatlik zaman olabilmekte, çalışarak geçer not almak durumuna gelmiş görünüyor. Öğrenciler ders saatlerinin çokluğundan ve sıkıcılığından bahsediyor. Böylesine yoğun bir öğrenme ortamından kimi öğrenciler uzaklaşma eğilimi göstermekte, hatta kimileri nefret eder hâle gelmiş durumda. Kimi öğrencilerse ebeveyn baskısı veya gelecek kaygısıyla isteksizce gelmekte günün üçte birini geçireceği ortama.

Benliğin gelişebilmesi için birey “değer görme” gereksinimi hisseder. Teknoloji ile birlikte çocuklar belki öğretmen olmadan öğrenebilirler. Ancak fikirlerine değer veren öğretmen ve akran grubundan yoksun olan öğrencinin kişilik gelişim sürecinde sıkıntılar yaşanacaktır. Okullarımızda çocuklarımıza daha çok değer vermeli ve ona değerli olduğunu hissettirmeliyiz. Onlara yaşama bilinci yanında “ben” duygusundan çok “biz” duygusunu kazandırmalıyız.

21.yüzyılın öğrenme ortamlarını, geleceğimizin teminatı gençlerimizin kendini güvende hissedeceği, sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler yapabileceği, birbirleriyle iş birliği yapmalarını kolaylaştıran, onlara hitap eden renklerle boyanmış, onların biyolojik ve psikolojik gelişimlerine uygun biçimde tasarlamalıyız.

Bizlere hayat veren doğayı seven ve koruyan bireyler yetiştirmek, ağaçları ve yeşil alanları olan bir okulda görev yapmayı hepimiz arzularız. Her gencin çiçek veya fidan diktiği bir bahçesi olsa, her gün onun ne kadar büyüdüğünü heyecanla izleyebilse güzel olurdu değil mi? Kendisi

su içerirken onun da susadığını düşünp teneffüste çiçeğini veya fidanını sulamayı kendine görev sayan bireyler yetiştirebilirsek, bugünlerde yüksek dağlarda aradığımız temiz oksijenli hava sanırım okullarımızın etrafından, çevreye doğru yayılmaya başlar.

Sanırım bizim eğitim ve öğretim alanında paradigma değişimine ihtiyacımız var. Şu anki anlayışla okullarımız, üniversiteye öğrenci hazırlayan kurumların ötesine geçemiyor ne yazık ki. Gençlerimiz bilgiyi ezberleyerek yüksek not almanın hevesindeler. Öğreneceklerinin sadece üniversite sınavında işine yarayacağını, günlük hayatında gereksiz olacağını düşünmeye başlamış. Sıra arkadaşını üniversiteye giden yolda rakip olarak görüyor artık. Belki aklından arkadaşının ayağını kaydırmak düşüncesi bile geçiyordur, bilemiyorum. Biz bu gençleri neden birbiriyle yarıştırıyoruz? Bunun yerine daha okul sıralarından birbiriyle kaynaştırsak, iş birliği yaptırsak, hedefe birlikte gitmelerini sağlasak daha güzel olmaz mı? Okullarımızı neden onlar için test çözme merkezi hâline getiriyoruz? Okulu onlar için problemlere alternatif çözümler üretebildikleri, millî ve manevî değerleri içselleştirebildikleri, eleştirel düşünebilme ve iş birliği içinde çalışabilme becerisi kazanabildikleri bir yaşam alanına dönüştürebilirsek, problemleriyle boğuşan bir toplum yerine, problemlerine çözüm üretebilen bir toplum olabiliriz sanırım.

Okullarımızı, gençlerimizin temel becerileri kazanacağı beceri merkezi; insan bilimleri, fen bilimleri ve matematik gibi akademik bilgileri öğreneceği akademik merkez; müzik, drama, televizyon, atletizm gibi sanatları öğrenebileceği uygulamalı sanat merkezi; toplumsal yönden gelişimlerini sağlayacak sosyal ekoloji merkezi haline getirebilirsek, her yönüyle donanımlı bir nesil yetiştirebiliriz diye düşünüyorum.

Geleceğin başarısı, geleceğin düşünen beyinlerini çoğaltmakta görünüyor. Gençlerimizin hayallerini güçlendiren ve gerçekleştiren eğitim ortamlarını oluşturamaz mıyız? Bunun için öğrenme ortamlarının kalitesini ve niteliğini artırabiliriz. Gençlerimize okul ortamında daha çok kitap okuma ve düşünce üretme imkânı sağlayacak yaşantılar sunmalıyız. Zorunlu kitap okuma saatleri ve düşün-tasarla-üret formatında dersler gençlerimizi daha fazla okumaya ve daha çok düşünce üretmeye sevk eder mi acaba? Sınıflarında bir duvarı kütüphaneye çevirsek, kitapla iç içe yaşama bilinci kazandırabilir miyiz gençlerimize?

Kalem ile oyularak yazılan sıralara, arkasına şiirler yazılmış tuvalet kapılarına hepimiz şahit olmuşuzdur muhtemelen. Okul koridorlarında yazı yazmaya müsait duvarlar oluşturulsa gençler buralara araştırma konularını, kitap, film, dergi vb. konularda tavsiyelerini, sevdiği bir şiiri,

nl bir sözü hatta hayallerini yazabilse nasıl olurdu acaba? Gençlerin duygu ve düşünceleri sınıf duvarn aşp, okuldaki tüm öğrencilere ulaşabilir mi?

Ortaöğretim sürecinde her öğrencinin en az bir kez aşağıdaki yerleri ziyaret ettiğini düşünün:

*Yaşadğ bölgenin tarihini ve kültürünü yakından gzlemleyebileceğ tarihi bir mekân ve müze,

*Yaşadğ şehrin nasıl yönetildiğini, şehrin sorunlarını ve bu sorunlara çözüm üreten birimlerin çalışmalarını yerinde inceleyebileceğ belediye,

*Sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını incelemek üzere bir sivil toplum kuruluşu,

*Hayata atldğnda çalışma hayatının işleyişi hakkında bilgi sahibi olacağı yakn çevresindeki bir hastane, fabrika veya işletme.

Bilinçli bir şekilde buraları ziyaret eden birey hayata daha anlamlı bakacaktır muhtemelen.

Çocuklar hayatlarında hep birilerini örnek alır. rnek aldığı kişi gibi yrr, onun gibi konuşur, onun gibi giyinir. Bizler öğrencilerimize ne kadar model olabiliyoruz?

21. yüzyıl gençliğini yetiştirecek olan bizler, içinde bulunduğumuz çağın zorunlu kldğ bilgi ve becerilerle donanmış olmalıyız. Kendini sürekli yenileyen ve geliştiren, değşime ayak uydurabilen ve değışimi başlatabilen, empati yapabilen, etkili iletişim kurabilen, problem çözebilen, eğitim teknolojilerindeki gelişmeleri takip edebilen ve bu gelişmeleri ğretim süreçlerinde uygulayabilen, liderlik özelliklerini sergileyebilen, entelektüel birikime sahip, dünyayı bilen ve dünya ile iletişim kurabilen, öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini kişiliğnde bütünleştirebilen örnek şahsiyetler olmak bizlerden beklenen nitelikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu niteliklerle donanmış, mesleğini icra etmekten onur duyan, snfında öğrencilerine umut ve mutluluk aşılayabilen bir ğretmen olduğumuz takdirde öğrencilerimiz kendilerine bizi büyük olasılıkla model alacaklardır.

Öğretmenlik mesleğine yeniden güçlü bir saygnlk ve itibar kazandırmadan dünyada yaşanan bilgi ve teknoloji savaşına oyuncu hazırlaması beklenen öğretmenlerin azimli ve fedakâr duygularla çalışmalarını beklemek zor olsa gerek.

Okulun başarılı olmasında yöneticinin lider sıfatına haiz olması kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Meraklı, girişimci, ikna kabiliyeti yüksek, etkili

iletişim kurabilen, ihtiyaçları tespit edip bu ihtiyaçları giderebilecek evre imkânlarını kullanabilme kabiliyetine sahip olan lider yöneticiye sahip okulların başarı elde etmesi daha olanaklıdır. Güçlü liderlik özelliği ve eğitim alanında geniş bir vizyonu olan lider yöneticilere sahip okullar, liderin vizyonunun sınıf uygulamalarına yansıdığını muhtemelen hissedeceklerdir.

Dünyada eğitim alanında ortaya konulan iyi uygulamalar uyarlanarak bizim okullarımızda da uygulanmalıdır. “Zaten bu uygulamalar bizde de uygulanıyor, sen bunu bilmiyor musun?” diye sorduğunuzu duyar gibiyim. Sırtında “TKY”, “Okul Geliştirme Dosyası” gibi yazılar yazan, birkaç yazının konulduğu dosyaların varlığı ise eğer bahsettiğiniz uygulamalar, evet dosya olarak var. Acı bir gerçektir ki, “Okul Geliştirme alışmaları”, “TKY” ve “Stratejik Okul Planı” gibi eğitimde kalite ve başarıyı artıracak uygulamalara yönelik çalışmalar kâğıt üzerinde kalmaktadır. Okullarımızda kaliteyi ve başarıyı yakalayabilmek için tabandan gelen değişimin kalıcılığına olan inançla yönetici, öğretmen ve personeli bu uygulamaların amaç ve yararlarına inandırmayı öncelikli hedef olarak belirlemeliyiz kendimize.

Lider yöneticinin bulunduğu bir okulda, liderin paydaşlarla iş birliği yapabilme, kurumun insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanabilme becerileri sayesinde her öğrencinin gelişmesine imkân verecek en ideal öğrenme ortamının hazırlanması kolaylaşacaktır. Üretken bir okul iklimi ve kültürünü, fıkirlere açık, sorunlara proaktif özümmler üretebilen, liderlik özelliklerine sahip her yönetici rahatlıkla oluşturabilecektir.

Okullarımızın temel amacının ve ilgi odağının ne olduğunu iyi kavrayan veli, öğretmen, öğrenci ve diğer paydaşlar daha özverili bir şekilde gayret gösterecek, okulu da sahipleneceklerdir.

Okulların her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerinin başarıya ulaşması için öğretmen, öğrenci, veli ve diğer paydaş grupların bu faaliyetleri benimsemeleri ve desteklemeleri gerektiği herkes tarafından kabul edilen bir gerçek diye düşünüyorum. Okul tüm paydaş gruplarının desteğini nasıl alabilir peki? Bunun için yaptığı faaliyetler hakkında sms, görsel ve yazılı medya, mobil uygulamaları veya toplantılar düzenlemek suretiyle paydaş guruplarını bilgilendirmesi ve anket, görüşme vb. yöntemlerle de onların değerlendirmelerini alması en ideal yol gibi görünüyor.

Veli toplantılarında veya birebir veli görüşmelerinde çocukları hakkında olumsuz sözler duyan velilerin ne kadar üzüldüklerini,

morallerinin bozulduklarını, hatta “Hocam her seferinde çocuğum hakkında olumsuz şeyler duyacağım diye artık okula gelmek istemiyorum.” gibi okula gelmekten vazgeçeceğini belirten velilere belki birçoğumuz şahit olmuşuzdur. Sanırım, veli-öğretmen iletişim sürecimiz biraz sıkıntılı geçmekte. Öğretmen-veli iletişim sürecimizde, öğrencilerin beğenilmeyen davranışları ve başarısızlıklarını eleştirmek yerine, onların başarılı yanlarını ve geliştirilebilecek özelliklerini paylaşan bir rehberlik anlayışı geliştirmemiz öğretmen-veli iletişimini de güçlendirecektir. Öğrencilerimizin olumsuz davranışlarının nasıl azaltılabileceği konusunda öğretmen-veli iş birliği yapılması elzem gözüküyor. Gençlerin kişisel ve sosyal gelişimlerini güçlendirici daha fazla yaşantılar sunulması, onları başarıya odaklayacak yüksek beklentiler oluşturulması, öğrencilerinin amaç ve faydalarının kavranılması olumsuz davranışları azaltırken onların en üst başarı düzeyine ulaşmalarına da imkân sağlayabilir. Yine, öğrencileri birbirleriyle karşılaştırılarak değil de tüm öğrenciler için aynı olan asgari başarı standartlarına göre değerlendirilmesi, her öğrencinin farklı bir yeteneğinin olduğu, çalıştığı takdirde başarabileceği bilinci oluşturulması öğretmen-veli iletişim sürecinde yaşanan birçok sorunu çözecektir. Öğrencilere amaçlar açıkça ifade edilerek her etkinlik açıklanmalıdır. Neler öğrenmeleri ve niçin öğrenmeleri gerektiği belirtilmelidir.

Okuldaki her öğrenci başarı zincirinin bir parçasıdır. Zincirin güçlü halkalarını daha fazla güçlendirerek zincirin tamamını güçlendiremeyiz. Güçlü bir zincir elde etmek için zincirin en zayıf halkalarını güçlendirmek daha mantıklı olacaktır. Okullar farklı avantaj düzeyindeki öğrencilerin normal öğrencilerle bütünleştirildiği yerlerdir. Güçlü bir gelecek inşa etmek için sınıftaki en zayıf öğrenciden başlanılmalıdır. Tüm çocukların öğrenebileceğini hepimiz kabullenmeliyiz artık. Sadece en başarılı öğrenciler üzerinde yoğunlaşarak toplu başarı elde etmemiz imkânsız gibi görünüyor. Toplumsal başarı elde etmek için sınıftaki en az başarılı öğrenciden başlayarak tüm öğrencilerin öğrenmesini sağlamalıyız.

Ortaöğretim sürecimizdeki sancılarından biri de okullarımızın üniversiteye öğrenci yerleştirmede niceliksel bir rekabete sürüklenmiş olmaları gibi görünüyor. Birçok öğrencimiz bu yarış nedeniyle psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Sağlıklı bir nesil için, standartları belirlenmiş, onlara en kaliteli ortaöğretim yaşantıları sunacak okul modeli sunmak ve en iyi öğrenme yaşantısı sunan okul olma yolunda bir rekabet oluşturmak kanımca toplumun geleceği açısından daha yerinde olacaktır.

Kaliteli öğrenme yaşantısı sunma rekabeti için şöyle uygulamalar yapılabilir. Okullar için kalite ligleri kurulabilir. Okullar, standartları belirlenmiş kriterlere göre il ve ilçelerde oluşturulacak bir kurul tarafından izlenir ve değerlendirilir. Bu performans sonuçlarına göre de kaliteli okullar ligi oluşturulur. Yine kalite ligleri içinde yer alan okullar arasında da sıralamalar yapılabilir. Her yıl okulların performanslarına göre bu kalite liglerinde değişiklikler yapılır. Alt kalite liginde bulunup performansını artıran belirli sayıdaki okullar bir üst kalite ligine çıkabilir. Üst kalite liginde olup performansı düşen okullar da bir alt kalite ligine düşebilir. Kaliteli öğrenme yaşantı kriterleri olarak, okulun öğrencilerine sunduğu sosyal, kültürel, sportif etkinlikler, öğrenciye kazandırdığı toplumsal değerler ve toplum hizmeti bilinci, mesleki beceriler, problem çözme, birlikte iş yapabilme, etkili iletişim kurabilme, demokratik davranış sergileme, bilinçli vatandaşlık başarı kriterleri olarak değerlendirilebilir.

21. yüzyılda zaman çok daha değerli duruma geldi. Gençlerimizin öğretim hayatında zamanlarını en etkili şekilde kullanmalarını sağlamak ve onları tam donanımlı olarak hayata hazırlamak hepimizin önemle üzerinde durması gereken bir konudur. Her bireye en az bir meslek kazandıracak, iş hayatıyla entegre olmuş bir ortaöğretim süreci, hem öğrencilerin hem de ebeveynlerin öğretim sürecinde daha az stres ve sorun yaşamasını ve geleceğe daha fazla ümitle sarılmalarını sağlayacağını umuyorum. Bu amaçla, eğitim sistemimizde var olan meslek liselerinin önem ve işlevi artırılabilir. Geniş çaplı bir değerlendirme yapılarak belki tüm okullar meslek liselerine de dönüştürülebilir. Mesleki bilgilerle donanmış öğrenciler, isterlerse iş dünyasına ara elaman olarak katılabilir, isterlerse ortaöğretimde bilgi birikim edindiği meslek alanında lisans eğitimine devam edebilir. Öğrenciler bu şekilde bilgi, beceri ve yeterlilik bakımından daha donanımlı olarak üniversiteye başlayacaklardır. Üniversitelerimizin vereceği eğitim kalitesi daha da artacaktır. Örneğin, sağlık alanında eğitim veren meslek lisesinden mezun bir öğrenci başarı durumuna göre ara eleman olarak sağlık kuruluşlarında çalışabileceği gibi, başarı durumuna göre tıp fakültelerine giderek hemşire veya doktor olabilir. Tıp fakültesine yerleşen öğrenciler ortaöğretim sürecinde edindikleri bilgi, beceri ve yeterlilikleri sayesinde tıp alanında alacakları eğitim için daha donanımlı bir alt yapı oluşturmuş olacaklardır.

Geleceğin toplumunu yetiştiren biz öğretmenlere de büyük görev ve sorumluluklar düşüyor bu süreçte. Daha fazla çalışmalıyız ve daha verimli olmalıyız. Belki sunulacak imkânlar ölçüsünde eğitim ortamında daha

fazla zaman geçirmeliyiz. Derslerin bitiminde zümre arkadaşlarımızla günün değerlendirmesini ve bir sonraki günün hazırlığını veya eğitim öğretim materyali geliştirme çalışmaları yaparak yarınlarımızı bugünden kazanabiliriz. Ayrıca okul yönetimi sürecinde; çalışan, izleyici, emir alıcı ve uygulayıcı olmak yerine karar alma süreçlerine daha fazla katılarak karar alıcı, geliştirici ve uygulayıcı olmamız daha fazla etkili ve verimli olmamızı sağlayabilir.

Okul, öğrencilerin sadece akademik başarı elde etmesi için mi vardır? Sanki “Hayır” dediğinizi duyuyorsunuz iç sesinizde. Evet, okul sadece akademikeğitim için değil, öğrencinin biyolojik, psikolojikyönden sağlıklı gelişimini de sağlamalı diye düşünüyorum. Okullarımızın öğrencilerin sağlıklı beslenme ihtiyaçlarını karşılayacak yemekhane, kafeterya gibi mekânları ile birlikte, sağlıklı spor yapabileceği spor alanları olması gerekir değil mi? Tabi ki spor salonu, dört duvardan ibaret olmamalı, öğrencilerin her branşta spor etkinlikleri yapabilecekleri malzemelerle donatılması tüm öğrencilerimizin spor salonlarını kullanmalarını sağlayabilir. Kısıtlı imkânların olduğu bölgelerde ise bölge spor salonları yapılarak, beden eğitimi derslerinde öğrencilere bu salonları kullanma imkânı sunularak en azından onların dezavantajlı durumu bir nebze olsun telafi edilebilir.

Okullarımızdaki seçmeli ders uygulamaları da açıkçası hepimizin üzerinde yeniden düşünmesi gereken bir konu gibi duruyor. Seçmeli derslerin verimli ve etkili hâle gelmesi için bu dersleri okutacak donanımlı öğretmenlerin olması şart gibi görünüyor. Mevcut durumda, seçmeli derslerden verim sağlanamamakta, bu dersler öğrenciler için “Seçmeli Sıkıcı Ders” haline gelmektedir.

Üzerinde kafa yormamız gereken bir konu da sınav değerlendirme sisteminde yaşanan güvensizlik sorununuz. Okullarımızda yapılan sınav sistemine yönelik veliler ve öğrenciler tarafından, yazılı sınavların kolaylığı, zorluğu, cevaplara verilen puanlarda eşit davranılmadığı gibi eleştiriler yapılıyor. Öğrenci ve velilerin okula ve öğretmenlere olan güvenini artırmak amacıyla neler yapılabilir? Sınavlar il ve ilçe tarafından merkezi olarak yapılsa veya il ve ilçelerde oluşturulan soru havuzlarından ortak sınav takvimi doğrultusunda tüm okullarda aynı soruların sorulması sağlanabilse bu soruna çözüm üretebilir mi? Sınav kâğıtları değerlendirilmesinde de, A okulu öğrencilerinin cevap kâğıtları B okulu öğretmenlerince, B okulu öğrencilerinin cevap kâğıtları A okulu öğretmenlerince değerlendirilebilir mi? Kanımca, zor olmakla birlikte böyle bir uygulama veli ve öğrencilerde güven duygusu uyandıracaktır.

21. yüzyılda dünyada yönetilen değil yöneten ve lider ülke olmak istiyorsak ortaöğretim sürecinde ve okullarımızda köklü değişiklikler yapmamızın gerekliliği artık kaçılmaz gibi görünüyor. Bunun için düşünmek ve düşündüklerimizi ifade ederek değişimin ilk adımlarını atacağımıza inanıyorum. Konuyla ilgili düşüncelerimi Mahatma Gandhi 'nin çok sevdiğim şu sözleriyle tamamlamak istiyorum;

Söylediklerine dikkat et; düşüncelere dönüşür.
Düşüncelerine dikkat et; duygularına dönüşür.
Duygularına dikkat et; davranışlarına dönüşür.
Davranışlarına dikkat et; alışkanlıklarına dönüşür.
Alışkanlıklarına dikkat et; değerlerine dönüşür.
Değerlerine dikkat et; karakterine dönüşür.
Karakterine dikkat et; kaderine dönüşür.

TUNCER PEHLİVAN

Mehmet Akif Ersoy Çok Programlı Anadolu Lisesi

BİR KIVILCIM DA BİZ ÇAKALIM

Eğitimin olmazsa olmazları hiç şüphesiz ki okullardır. Vatanımız olan bu güzel ülke gerek bulunduğu konum, gerek doğası, gerek tarihi zenginlikleri, gerekse de yer altı ve yer üstü güzellikleri ile tam bir hazinedir. Değerli şeylere sahip olmak hem çok büyük bir mutluluk hem de büyük bir sorumluluktur. Günümüzün dünyasında da olduğu gibi dünya tarihinde de kültürel, teknolojik ve bütün bunların temelinde yer alan eğitim açısından önemli yollar almış olanlar dünya tarihini şekillendirmiş ve silinmeyecek izler bırakmışlardır. Bizim ecdadımız da dünya tarihinde silinmez ve güzel izler bırakan milletlerden olmayı başarmış ve bu güzel mirası bizlere aktarabilmişlerdir. Bunu yapabilmişlerdir çünkü eğitime önem vermişler bu sayede bilim, teknoloji ve kültür alanlarında bir altın gibi parlamayı başarmışlardır. Günümüz dünyasında da geçerli olan şey budur; yani eğitime önem veren ve bu sayede bilim, teknoloji ve kültürel alanlarda öne çıkan milletler dünyanın etkin güçleri olarak dikkat çekmektedirler. Bu çerçeveden baktığımızda bilimsel mirasa katkı sunan, teknolojik gelişmelere ön ayak olan, geçmişten gelen muazzam kültürel ve manevi mirası geleceğe taşıyabilen nesiller yetiştirmek belki de toplumumuzun en önemli gayesidir. Şüphesiz bunu sağlayacak en önemli kurum ise eğitimidir.

Eğitim kurumları içerisinde öğrencilerin gerek somut düşünme becerilerini geliştirdikleri, gerek soyut düşünme yetenekleri ile yeni yeni tanıştıkları ve bunu kullandıkları, sorup sorguladıkları eğitim kademeleri olarak ortaöğretim kurumlarını ifade edebiliriz. İlk tanışma ve kaynaşmaların önemli olduğu fikrini hep taşımışımdır. Çünkü ilk anda bir kıvılcım çakarsa insan onu hep içinde taşıyacaktır bana göre. İşte bir ülkenin geleceği için de araştırmacı, çalışan, idealist, tarihini, kültürünü bilecek, ona sahip çıkacak ve onu geliştirerek daha üst noktalara taşıyacak, kendine güvenen ruhların tohumlarının atıldığı, ilk kıvılcımların çakıldığı yerler liselerdir. Çünkü kendini arayan, bugünün çocukları ve aynı zamanda da hemen yarının yetişkinlerinin, "İşte buldum, ben buyum, benim hayatımın anlamı da bu olacak!" diyerek kendilerine bir yol çizdikleri, bir yön belirledikleri yerlerdir liseler. Buralarda

bilim, kültür ve sanat meşaleleri için bir kıvılcım çakabildiklerimizin dünyayı değiştirecek ivmeye ulaşabileceğine inanıyorum. Bu nedenle ortaöğretim kurumları olan liseler araştırmacı, bilime önem veren ve bilimsel düşünme şeklini benimsemiş, millî ve manevi kültür mirası birikiminin farkında ve bunu geliştirme azim ve sorumluluğuna sahip nesiller yetiştirme idealinde olması gereken yerlerdir

Tohumların ekildiği yerler oldukları için çok önemlidir liseler. Çünkü aslında bir mühendislik kıvılcımı çakmak, bir hukukçu ateşi yakmak, belki bir Hipokrat yemini etmek ve biz öğretmenler gibi bir eğitim neferi olmak fikrinin alevlendiği yerlerdir liseler. Belki bir öğretmen, belki bir mühendis, belki bir hukukçu ve belki de bir doktor diplomasının verildiği yerler yükseköğretim kurumlarıdır ama bunların kıvılcımının çakıldığı yerler liselerdir.

Abdullah Mesut BAYRAM

Kavak Yaşar Doğu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

DÖNÜŞÜM HAREKETİ

Eğitim, insanoğlunun var oluşundan itibaren içinde bir şekilde yer aldığı, etkileşimde bulunduğu bir süreç; varlığının amacını bilip onu sürdürebilmesi ve evreniyle uyum içinde yaşayabilmesi için kendisine sunulmuş muazzam bir değer. Öğretim ise, en kestirme anlamıyla onun sahaya inmiş, sistemleştirilmiş, ete kemiğe bürünmüş hâli...

Toplumun hemen her kesiminin eğitim ve öğretimin etki açısından, kapasitesinden, hizmet potansiyelinden vs. aldığı, edindiği kazanımlar olduğu su götürmez bir gerçek. Durum böyle olunca bu kavramların haklarında çok söz söylenmesi, gündeme sık sık gelip yerleşmesi vakıa hâlini aldı. Günlük hayatımız, medyamız vb. bunlarla dolu.

Tabii, işin genelde olumsuz yönüne vurgu yapılarak... Bilgisi, ilgisi olsun olmasın hemen herkes bu konuda aklına geleni söylüyor bir şekilde. Yanlışta, kötü örneklerle izlenme kaygısıyla can simidi gibi sarılan basınımızın, haber unsurlarının kamuoyunu menfi yönde yönlendirmede vebali büyük kanaatimce.

Pek çok ülkenin nüfusundan büyük öğrenci (örgün, yaygın...) ve bunlar için görevlendirilmiş eğitici (öğretmen, idareci, memur, belletmen...) kitlemiz var. Böyle devasa bir yapının idaresi, hedefler doğrultusunda olumlu ve başarılı bir şekilde istikametine devam etmesi elbet kolay değil. Köklü bir geçmişe sahip olan eğitim sistemimiz de ister istemez bütün paydaşlarıyla bu eleştiri oklarından nasibini alıyor.

Şu anda bir meslek lisesinde görev yapan bendeniz de doğal olarak işin ortaöğretim boyutuna temas etmek gibi bir halet-i ruhiyeyle karalıyorum bu satırları.

Öğrencilere eğitim merdiveninin en önemli basamağının ortaöğretim, yani lise yılları olduğunu sürekli hatırlatmaktayız. Okuduğumuz eğitimle ilgili kaynaklar bu gerçeği vurguluyor çünkü. Öğrenci isterse alt kademelerdeki hataları, eksiklikleri bu dönemde-belli oranda da olsa-kapatabiliyor.

Hayatımızı kurtaracak, akademik donanımımızı sağlayacak iyi bir üniversitenin eşiğinin burası olduğunu bir şekilde benimsetmeye; öğrencileri bu konuda motive etmeye çalışıyoruz.

Tabii, bizimki dediğim gibi, meslek lisesi olduğu için öncelikle kendi alanlarıyla ilgili oluyor bu benimsetme, motivasyon çalışmaları...

Okulun ilçenin yüksek bir noktasına kurulmuş, baktığın zaman yakınından geçen karayolu ufuk boyunca uzayıp gitmekte. Bazen seyre dalıyorum boş anlarımda... Araçlar gelip geçiyor küçüklü büyüklü... Kamyonlar, tırlar... Hepsi belli bir sürede belli bir menzili kat etmekle özetlenecek ekmek davasının peşindeler. Taşıma kapasiteleri, istikametleri, marka ve modelleri farklı farklı nice araç... Birinin yükünü diğeri taşıyamaz. Bazısı daha süratli iş görür. Kiminin maliyeti daha düşüktür... Kısaca, ve taşıma kapasitelerini aşmadıkları, kurallara uydukları, yük bulabildikleri sürece sıkıntı yok.

Aynı şeyi öğrencilerimiz için de düşünelim bir an: Hepsi ayrı bir dünya... Özellikleri, hedefleri, birikimleri, yolları ayrı gençler... Menzilleri net olarak belirlenebilse, taşıma kapasiteleri aşılmadan doğru ve güzel bilgilerle donatılsalar...Gerisi kendilerine kalıyor.

İşte bunun için ne yapmak lazım? Asıl mesele burada... Onları, sahip oldukları temel bilgi, yetenek ve kapasitelerine göre gitmeleri gereken kurumlara yönlendirmek gerekiyor öncelikle. Farklı okul türleri, eğitim kurumları bunun için var. Doğal olarak bu işin zamanlamasının iyi yapılması da... "Niçin ben buradayım?" diyen bir öğrenciden başarı beklemek en başta kendimizi kandırmak olmaz mı?

Müfredat planlamaları yapılırken öğrenciler arasındaki seviye farklılıkları çok iyi ayarlanmalı. Fen lisesi öğrencisiyle meslek lisesi öğrencisi aynı müfredatın alıcısı olmamalı. Taşıma kapasitesi

aşılmalı, daha önce belirttiğim gibi. Metal bölümüne giden öğrenciyle proje okulunda okuyan aynı kitaptan ders işlememeli. "Hocam, bunlar benim ne işime yarayacak?" sorusunu sık sık işiten hangi öğretmen verimli olabilir?

Aslında Anadolu liselerine dönüştürülen klasik (düz) liselerde de durum çok farklı değil kanımca. Bunlarda da taban ve tavan puanlar düştükte benzer manzaralar çıkıyor karşımıza. İşin özüne eğilmek gerekiyor.

Sonra, okulu da sevdirmek gerekiyor bir şekilde. Beraberinde saygı ve aidiyet hisleri elbet... Zor tabii, söylendiği kadar kolay değil bu iş. Ancak, işin olmazsa olmazlarından. Yoksa, belirttiğimiz sıkıntılara köklü bir çözüm mümkün değil.

Bunun için, okulları, alt yapısıyla, çevre düzenlemesiyle, tüm donanımıyla güzel bir yaşam alanı haline getirmek... İyi planlamak kısaca... Öğrenci, "Ben doğru yerdeyim, bu okulun imkânları bana yetiyor; sosyal ve kültürel faaliyetler tatminkar." diyebilmeli. Enerjisi boşalırken kafası gerekli ve yararlı olanla dolmalı.

"Rotası olmayan gemiye hiçbir rüzgârdan fayda gelmez." sözünden yola çıkarak onların hedeflerini, geleceğe ait planlarını öğrenmek, geciktirilmeden atılması elzem olan bir adım. Lise son sınıfta okuyup hâla belli bir hedef, amaç belirlememiş çok öğrenci gördük ne yazık ki! Bilhassa, okulların rehberlik servislerine çok iş düşüyor bu noktada.

Bence, bir okulun sahip olması gereken en önemli birimlerinin başında bu geliyor. Her okulda kesinlikle yer almalı. Ayrıca hakkaniyet ölçülerinde seçilmiş, işini bilen iyi bir idare de dâhil olmuşsa buna... İşini seven öğretmenler... Sacayağı tamamlanmış oluyor.

Cama benzetirim bazen öğrencileri; kimi şeffaftır içini gösterir hemen, kimi buzcludur zor belli eder derununu, kimi ayna olur, sana seni gösterir. Yalnız her durumda kırılıgandır; dikkat, özen ister yaklaşırken. Her zaman bu hassasiyeti gösteremiyoruz; buz dağının altı gibi göremediğimiz gördüklerimizden fazla olabiliyor. Oysa, sorunların çoğu burada yatıyor.

Ailede, çevrede, bünyede... bir sıkıntı varsa o fert eşit bir şekilde yol alamıyor akranlarıyla. Peygamberimizin, "Hiçbir anne ve baba, çocuğuna güzel bir eğitimden daha iyi bir miras bırakamaz." sözü ailenin önemine yeterli vurguyu yapmakta. Ailelerin bu konuda daha donanımlı, bilinçli hale getirilmesi vakit geçirmeden adımlar atılmalı; aile eğitimine de önem verilmeli. Uzmanların öncülüğünde rehberlik temelli yaklaşımlarla bunlara köklü çözümler aranmalı.

Son yıllarda artan taşıma ve barınma imkânlarının bu açıdan önemli hizmetler ifa ettiğini biliyoruz. Gayet iyi bir pansiyonda belletmenlik, taşınmalı eğitim yapılan okulda öğretmenlik yaptığım için yakinen biliyorum bu durumu.

Elbette bu konuda da eksik ve aksayan yönler yok değil ancak bunlar zaman içinde düzelecektir. Ayrıca "gençlik merkezleri" de çok iyi düşünülmüş kurumlar. Daha fazla öğrencinin bu tür mekânlardan yararlanması için çaba sarf edilmeli.

"Değerler Eğitimi" bu konuda iyi çok sıkı sarılmamız gereken bir çalışma. Umarım, bu bilinç yaygınlaştırılır.

"Kalpten çıkan söz kalbi bulur.

Dudaktan dökülen kulakta kalır." diyor Mevlana. Keşke, sahip olduğumuz meziyetleri, bizi biz yapan değerlerimizi aşılarken bu sözü ilke edinsek, hep başarabilsek bunu.

Teknolojiye yenik düştüğümüzü hissediyorum bazen. Akranlar, ekranların başından ayrılmak istemiyor. Avuçlarına dünyayı sığdırabiliyorlar; bu da çok cazip geliyor onlara.

"Sanal dünyalara" gark olanları, birbirileriyle bile sohbeti, iletişimi artık hep bu şekilde sürdüren gençleri birer can simiyle kurtarmamız lazım vakit geçirmeden. Kaybetmek üzere olduğumuz cephelerden biri bu. Ne yapıp yapıp bir an önce çözmemiz gerekiyor bu problemi.

Yoksa işimiz daha da zorlaşacak. Bu zorlu mücadelede etkileşimli tahtayı, bilgisayar ve telefonları derse yönelik kullanmak kısmi çözümler getirebilir. Pek çok arkadaşımızda yapıyor zaten bunu.

Sunumlar, şiirler, deneyler, görseller, videolar... Görerek, dinleyerek, yazarak... Nasıl öğreniyorsa bunlarla birleştirilmeli. Doğru ve yararlı bilgilere zemin hazırlamalı.

“Bir ülkenin geleceği, o ülke insanların göreceği eğitime bağlıdır.” demiş Albert Einstein. “Mutlu, kalkınmış, hedefleri yakalamış bir Türkiye...” hayali kuruyoruz hepimiz. Bunun yolu da eğitime, gençlerimize yapacağımız yatırım ve hizmetlerden geçmekte.

Sezen Aksu söylüyor radyoda: “Masum değiliz hiçbirimiz.” Evet, hepimizin payına düşen birtakım kusurlar var madem, niye vakit kaybedelim?

“Kentsel Dönüşüm” de başarıyla ilerliyoruz; şimdi sıra “Gençlik Dönüşümü”nde...

Nadire BAŞ

Gerze Şehit Nurullah Saraç Anadolu Lisesi

HAYALİMDEKİ OKUL ORTAÖĞRETİM VE ÖĞRENCİLER

Öğrencilerimize okulu sevdirebilmek için, okul binasını bir eve, öğretmenlerimizi de hep anne-babaya benzetiriz.

Okul ikinci yuvadır deriz ve çocukların günün altı-yedi saatini okulda geçirdiklerini öne süreriz. Ailelerinden çok öğretmenlerini gördükleri ve evlerinden çok -uyku saatleri hariç- okulda vakit geçirdikleri konusunda hemfikirizdir. Hâl böyle olunca okulun ve eğitim sistemimizin önemi artıyor.

Peki, biz eğitimde başarı sıralamalarında neden geri ülkeler arasında yer alıyoruz? Geçenlerde bir öykü okudum ve çok etkilendim.

Öğretmen sınıfa giriyor. Öğrencilere birlikte resim çizeceklerini söylüyor. Öğrencilerden biri resim kâğıdına çiçekler çiziyor özgürce. Öğretmen bakıyor; Öyle değil, şimdi ben tahtaya çiçek çizeceğim, sizler de ona bakarak çizeceksiniz, diyor. Tahtaya yeşil saplı bir çiçek çiziyor, çiçeği de kırmızıya boyuyor. Öğrenci, babasının mesleği dolayısıyla okul değiştiriyor. Bu okulda da öğretmen öğrencilere çiçeklerle dolu bir ilkbahar resmi çizeceğiz, diyor. Öğrencilerin biri hariç hepsi başlıyor resim çizmeye. İçlerinden biri resim çizmeyince, öğretmen gelip ilgileniyor. "Sen neden çizmiyorsun? Resim yapmayı sevmiyor musun?" diyor. Öğrenci, resim çizmeyi seviyorum, ama siz tahtada nasıl çizeceğimizi göstermeyecek misiniz? Hayır, diyor öğretmen siz çizeceksiniz. Öğrenci bu kez, kendi istediğimiz renklerle, kendi istediğimiz şekilde mi? diyor. Evet, diyor öğretmen. Özgürce çizin. Öğrenci bu kez, tıpkı ilk öğretmeni gibi yeşil bir sap ve kırmızı bir çiçek çiziyor.

Bu bizim eğitim sistemimizin, öğretmeni rol model alıp, taklit etmeyi öğretmeye yaradığını ortaya koyuyor. Öğrencilerin yaratıcılıklarını kaybettirdiğimizi anlatıyor. Her şeyden önemlisi, ilkokulda ve ortaokulda taklitle yetişen öğrencilerin, lisede özgür bırakılsalar bile basmakalıptan çıkamayacaklarını gözler önüne seriyor.

Benim hayalimdeki okulun sınırları olmamalı. Eğitim her yere yaygınlaştırılmalıdır. İletişim ve internet erişimsizliklerine takılmamalı, aynı konuda araştırma imkânı genişletilmelidir. Eğitim seviyesi yüksek olan ülkeler araştırılmalıdır. Nedenleri ve yöntemleri üzerinde durulmalıdır. Finlandiya'nın eğitim sistemi incelenmeli, ilham alınmalıdır. İlham alınmalı diyorum, taklit değil.

Öğrencilere farklı sorumluluklar verilmelidir. Okul ve bahçesinde her öğrencinin bir küçük köşesi olmalı, bu köşelerde hobi odası ve stres odası rahatlığı bulmalıdır.

Derslikler; edebiyat odası, şiir odası, drama odası, müzik odası, spor salonları, tarih, coğrafya, yabancı dil odası, fizik, kimya laboratuvarı, matematik odası gibi özel donanımlı odacıklardan oluşmalıdır. Okulun Z Kütüphanesi olmalı ve kütüphanede diğer branşlara da ait kitaplar yer almalıdır.

Bizler öğrencilerimize hep roman, öykü, deneme vb. türde kitaplar okuturuz, okumalarını salık veririz. Oysa bilimsel kitaplar da yer almalıdır. Çünkü bilimsel kitaplar ilham kaynağı olacaktır öğrencilerimize. Önemli örnek projelerin yer aldığı "Proje Odası" olmazsa olmazımız olmalıdır.

Salman Khan, eğitimde öğrencilerin eksikliklerini gravyer peynirindeki deliklere benzetiyor. Bizler öğrencilerimizdeki boşlukları, ilgi çekecek, hoş yeniliklerle doldurm alıyoruz. Eğitici bilgisayar oyunları oluşturmali, onlara satranç kulübü gibi bilgisayar oyun kulüpleri kurarak yanlış bilgisayar oyunlarına kapılan öğrencilerin ilgilerini olumlu yöne çekebiliriz. Süre tutarak, sınır koyarak tabii ki. Bunu da bir oyun kuralı şeklinde vermeliyiz.

Okullarda sosyal kulüplerin işlevini artırmalıyız. Onlara faaliyet programı oluşturmali, uygulama imkânı vermeliyiz. Toplum ve ihtiyaçları değişiyor, bu kulüplerin de çalışma programları değişmelidir.

Öğrenciler çocukluktan itibaren yetenek ve ilgilerine yönelik programlara yönlendirilmelidir. Bu farklı alan liselerinde iyi bir eğitim alabilmeleri, üniversitelerde de piyasada da gereken değer ve gereken önem verilmelidir.

Her program, tarihi (geçmiş), bugünü (günceli), yarını (geleceği) şeklinde bilimselliklegüncellenmeli,yeni ihtiyaçları da karşılayabilmelidir.

Eğitim, hümanist olmalı, bilimsel olmalı, evrensel nitelik taşımalı, millî-manevî değerleri de benimsetmelidir. İdealize edilmelidir. Masa başında karar verilmemeli, eğitimcilerin ve öğretmenlerin fikirleri anketlerle değil, mülakatlarla (görüşme metodu) alınmalıdır. Alanda çalışan insanların deneyimleri yeni bilgilerle harmanlanmalıdır.

Gençlere bilimin ışığı, yaratıcılığın aydınlığı, öğrenip yeni şeyler keşfetmenin mutluluğu aşılmalıdır.

Eğitimcilerin kalitesi artırılmalıdır bence. İşini seven insanlar çalışmalıdır. Uygun eğitim materyallerini seçme şansı tanınmalıdır. Fikirhane adlı programda bir okul müdürü öğrencilerin bilgisayar tutkusunu, oyuncakları bilgisayar yazılımlarına bağlatarak oyunla öğrenme, bilgisayarı yararlı işlerde kullanma alışkanlığı kazanmalarını sağlamıştı.

Ortaöğretim programları sıkıcı, ezberlenmesi zor bilgilerle kabarılaştırılmamalıdır. Bilgiyi kullanabilme becerilerine yönelik çalışmalar yer almalı bence. Bana göre, her öğrenci bilgiyi kullanma, el becerisi ya da uygulama çalışması yapabilme, yaratıcı bir çalışma (eser) ortaya koyabilme, farklı bir çalışma ile proje oluşturabilme şeklinde değerlendirilmelidir.

Günümüzde kullanılan performans ödevleri amacına ulaşmıyor. Değerlendirme sisteminde beyin fırtınasına özgün, yaratıcı yanıtlar verebilen öğrenciler, muhakeme gücüne dayalı sorular soran öğrenciler de yer almalıdır.

Okutulması istenen kitaplar okullara Bakanlık tarafından özenle seçilerek dağıtılmalıdır. Okuma zevki geliştirilmelidir. Ayda bir kez gençlik konserleri verilmelidir. Farklı kulvarlarda yarışmalar değil, festivaller düzenlenmelidir bence.

Mevlana'nın, Yunus'un, Şeyh Edebalı'nın öğütlerini makam odalarının duvarına, pano olarak asmamalı, karakterine işlemeli nakış nakış. Ahlâklı, sabırlı, erdemli olmalıdır.

Öğretmenlerin sorunları araştırılıp çözüm üretilmeye çalışılmalıdır. Öğretmenlik mesleğine yeniden itibar kazandırılmalı, öğretmeni değerlendirme farklı ölçümlerle yapılmalıdır.

Öğrencilerin eğitiminde öğretmenlere de haklar tanınmalı bence. disiplin cezalarının yaptırımının azlığı, öğrencinin ve toplumun öğretmene bakış açısı güven dolu olmalı. Bir mesleğe saygı baştan itibaren başlar. Bakanlık bu konuda da duyarlı olmalı, öğretmenler, kendi değerini sadece kendi bilir hâle getirilmemeli.

Gençlere, okulu nasıl hayal ederlerse güzel olur, diye sorulmalıdır. Ben bu soruyu öğrencilere yönelttim. Cevabı; dersler kısa, teneffüsler uzun olmalı, performans ödevleri olmamalı. Her öğretmen günde 300-350 soru çözmelisin dememeli. Her şey serbest olmalı, kıyafetler meselâ. Lavaboya izinsiz çıkılabilmeli. İstediklerini özgürce söyleyebilmeli... Şeklinde oldu.

Bence öğretmenin rahat eğitim verebilmesi için geliri iyi olmalı, kafası sorunlardan arınmış, rahat olmalı, program örneklerini kendi tasarlamalıdır.

Yeni umutlarla, aydınlık geleceğe öğrencilerimiz ile birlikte yürümek için, çığır açmalıyız.

Ahmet ŞENTÜRK

Nuri Demirağ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?

Bir insanın hayatta başarıyı yakalayabilmesi ve kendini geliştirebilmesi eğitim ile mümkündür. Bu eğitim okullarda yapılabileceği gibi kişi okul dışında da eğitim alarak kendini geliştirebilir. Eğitimli insanlar toplum içinde hemen fark edilir ve bu kişilerin hem topluma hem de kendilerine faydası büyüktür. Vatandaşları iyi eğitim almış toplumlar her zaman dünya devletleri içinde söz sahibi olan ileri medeniyetteki toplumlardır. Kişi daha doğruyu ve yanlış eğitimi sayesinde öğrenir bu sayede eksikleri düzelterek daha başarılı olma yolunda ilerler.

Eğitime her toplumda büyük önem verilmez. Gelecek, çocuklarına iyi eğitim veren toplumların olacaktır. Çocuklar yarının büyükleri olduğundan onların doğru şekilde eğitilmesi için uğraşılmalı ve böylece aydınlık yarınlara kavuşulmalıdır.

Türk eğitim sistemi Osmanlı Devleti'nden aldığı kökle, Türkiye Cumhuriyeti'nden aldığı hızla muasır medeniyetler seviyesinin üstüne çıkmak için programlanmış bir sistemdir. Şu bilinmektedir ki bir milleti yok etmek istiyorsanız önce eğitimi çöktürmeniz gerekmektedir.

Öyle bir ortaöğretim olmalı ki mottosuyla yazılan bu yazıda, Türk ortaöğretim kurumlarında bilimin, dilin, tarihin, edebiyatın tartışıldığı yeni zihinlerin doğal olarak da yeni fikirlerin yetiştiği yeşerdiği kurumlar hayal edelim isterdim. Fakat görünen o ki ortaöğretim kurumları bazı bilgilerin ezberletildiği birer ezber kurumundan öteye gidemeyen, öğrencilerin hayata başlamak için geçmesi gereken bir engel olarak görülmektedir ki bu da doğrudur. 18 yaşına kadar liseden dışarı çıkamayan bir çocuk bir meslek de öğrenemez. Eğer bu çocuk bir üniversitede okuyamazsa hayatın ortasında bir kayıp insan gibi kalacak hayatın hızı onu şaşkına çevirecektir.

Bu varsayımlar eşliğinde yakın yıllarda ortaya çıkan bir terim olarak "meslekliyesi memleket meselesi" sloganıyla meslek liseleri özendirilecek, uygulama-üretme-geliştirme kavramları öğrencilerde vuku bulacak,

sanayileşme bir öcü gibi görülmeyecek. Tüketen değil üreten olmadığımız sürece okullarımızdan çıkan öğrencilerimiz çok iyi birer tüketici olacaktır.

Ar-Ge çalışmalarının arttığı, girişimci öğrencilerin teşvik ettirildiği, sırf kesirli sayılarla bölme işlemi yapamıyor diye kızdığımız öğrencinin aslında çok iyi bir çizimci olabileceğinin unutulmadığı bir ortaöğretimin bizi ileri götüreceğinin farkında olmalıyız.

Ortaöğretim insanların mesleklerini artık çoktan seçip kendini mesleki anlamda yetiştirdiği kurumlar olmalıdır. Ortaöğretim öğrencileri artık özgür kararlar alabilen kendi geleceğini kendi elleriyle inşa edebilen bir grup olmalıdır. Ortaöğretim öğrencisi eğitilmek için değil yetiştirilmek için ortaöğretimdedir. Bu yüzden ortaöğretimden önceki rehberlik ekibi ile ortaöğretim rehberlik ekipleri çok dikkatli ve çok titiz bir şekilde yönlendirmeler yapabilmelidir. Rehberlik kurumu iyi bir çalışma sergileyip öğrencilerin yeteneklerine uyanmalarını sağlamalıdır.

Velhasıl-ı kalam ortaöğretim kurumlarımız tüketen değil üreten, kopyalayan değil özgürleştiren, körelten değil sivrilten olmalıdır. Üretmezsek tükeniriz terimini iyi kavramalı meslek liselerini birer üretim ve geliştirme üniteleri olarak görmeliyiz.

Fen liselerimiz ise her türlü dış etkilere uzak, günlük sorunlardan arınmış olarak sadece bilimle ilerleyen kurumlar olmalıdır. Eğitim vatan meselesi olarak görülmeli. İş ehline verilmelidir. Bakılması gereken konu vatani için çalışma arzusu ve işindeki yetkinlik olmalıdır.

Ortaöğretimlerimiz üretsinsin, milletimiz tüketsinsin. Milletimiz kazansın, devletimiz kazansın.

Serap BARUT

Mahmut İkbāl Büyükkırcalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?

Aslında asıl mesele elimizden geleni ardımıza koyduğumuz noktada başlıyor. Ve bu öyle bir mesele ki binlerce metre yukarıda ince uzun bir ipin üzerinde rüzgâra, yağmura ve bazen de kendimize rağmen dengede kalmaya çalışmak gibi. Hata affetmez, ertelenmeye gelmez ve telafisi olmayan bir mesele.

Nasıl bir okul? Nasıl bir ortaöğretim? dedik. Aslında cevap sorunun içinde saklı. Şimdi öncelikle okulun sözlük anlamını ele alalım: Okul; eğitim-öğretim verilen kurum ve bu faaliyetlerin gerçekleştirildiği yer demek. Bu tanım doğrultusunda eğitim ve öğretim kavramlarını da açıklama ihtiyacı duydum. Eğitim; belli bir bilim dalında, belli bir konuda bilgi ve beceri kazandırma, yetiştirme ve geliştirme işi iken öğretim; öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, araç gereçleri sağlama ve öğrenmede yol gösterme işidir. Şimdi de ortaöğretimin sözlük anlamını ele alalım; ilköğretimle yükseköğretim arasında yer alan lise ve dengi teknik ve meslek okullarını yönetmek görevini ve sorumluluğunu yüklenmiş olan örgüt. Şu dört tanımı toplarsak ortaya iki kelime ve bir hayat çıkıyor; insan yetiştirmek... Peki, nasıl bir okul ve nasıl bir ortaöğretim sadece nefes almayı yaşamak bilmeyen bir insan yetiştirebilir? Şimdi öyle bir okul düşünün ki öğretmenlerin koşarak gittiği, ailelerin endişe duymadığı, güvenli ve bir o kadar da özgür; öğretmeniyle, idaresiyle, öğrencisiyle, velisiyle ve çevresiyle bir bütün hâlinde hareket eden bir okul. Ve öyle bir ortaöğretim olsun ki öğrencilere önce kişisel sonra da toplumsal hayatın istediği nitelikte sonra da onların ilgi, yetenek ve eğitimlerine göre mesleklere, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayabilsin. Bu okul ve ortaöğretim bütün ülkede fabrika çıkışı öğrenciler yetiştirsün demiyorum ama hepsinin ortak bir genel kültürü ortak bir vatandaşlık bilgisi olsun. Örneğin; 12.yy da ortaya çıkan ahilik örgütü bunun en güzel örneklerden biri. Ahilikle beraber bütün toplumda oluşan ortak kültür ve ortak ahlak halkın ortak bir payda da buluşabilmelerini sağlamıştır. Özellikle meslek liselerimizde bu bilinci aşılayabilirsek, ahilik bilincini yeniden canlandırabilirsek eğer, işte o zaman nitelikli insan yetiştirme konusunda en büyük adımı

atmış oluruz. Yani özetle, ortak bir paydada buluşabilelim bizde ve pay kısmını da bırakalım yeteneklerine ve ilgilerine göre öğrencilerimiz doldursun. Öyle bir ortaöğretim olmalı ki, bugününden yarınını planlayabilecek nitelikte insan yetiştirebilmeli. Okulun maddi imkanları ne olursa olsun hatta hiçbir imkânı olmasa dahi yıldızlara bakmayı öğretebilmeli öğrencilerine. Sadece düşmemeyi değil, düştüğünde nasıl ayağa kalkacağını, sorunsuz yaşamayı değil sorunlara rağmen nasıl yaşayacağını, sorunun değil çözümün bir parçası olması gerektiğini öğretebilmeli bir okul.

Öğrencilerine başarısız ya da yaramaz teşhisi koymadan önce, öğretmenlerinin eksikliklerini tamamlamaya çalışan bir okul, geleceği inşa da bütün sorumluluğun sadece öğrencilerde değil kendinde, yani kurumsal kapasitesinde olduğunun da farkında bir okuldur.

Başkalarını yargılamak kolaydır, zor olan kişinin kendini yargılayabilmesi. Kendini yargılayabilen ve hatta hüküm verebilen biri kendini gerçekleştirme konusunda en büyük adımı atmış demektir. Sadece karşısındakini değil, kendini de adil yargılayan bir nesil yetiştirmeliyiz. Bir şeyin ilki veya sonu olmak kolaydır. Hedefleri bellidir zira. Fakat bir şeyin ortası olmak kolay değildir. Hele bu şey eğitim öğretimsen hiç kolay değildir. Ortaöğretim bir binanın kolonları gibidir. Birinin bile hatalı olması bütün binayı tehlikeye atar. Eğitimin en hassas, en kırılgan ve en zor kademesi olan ortaöğretim, çocuklara dans etmeyi değil, doğru melodi ile dans etmeyi öğretebilmeli. Aksi takdirde ezbere yaşayan, ruhunu kaybetmiş bir toplum yetiştirmiş oluruz.

Elbette ki bütün okullar tam donanımlı, eksiksiz veya kusursuz olamaz. Kimi okullar konumundan dolayı kimileri maddi imkânsızlıktan dolayı istese de tamamlamayacağı veya tamamlamasının zaman alacağı eksiklikler nedeniyle ne yazık ki birçok anlamda yetersiz kalıyor. Bizim henüz yolunun, elektriğinin, suyunun, sobasının ve hatta öğrencisinin olmadığı okullarımız var. İster bunları taş edip ayağımıza engel yaparız, ister de merdiven eder iyi bir şeylere başlamada basamak edip zirveye tırmanırız. Önce hayal etmeliyiz, inanmalıyız ki tüm bu engelleri zirveye olan yolculuğumuzda bir basamak haline getirebilelim. Kim istemez ki okulunda kantin yerine sıcak yemekler pişen bir yemekhanenin olmasını, her öğrencinin en az bir spor dalıyla ilgilenmesini, istenilen bütün kitapların kütüphanede mevcut olmasını, yüzme salonlarının olmasını, hiçbir araç gerecin eksik olmadığı, her öğrencinin internetinin içinde olduğu bir tablete sahip olmasını, okula servisle gidip gelmeyi kim istemez ki... Evet çok güzel bu saydıklarım biliyorum ama

önemli olan sadece bunlar mı gerçekten? Bunların neredeyse hepsi maddi imkânlar doğrultusunda yapabileceğimiz şeyler. Evet, bunları bütün okullarda uygulama imkânımız maalesef yok fakat bütün okullarda standart yapabileceğimiz şeyler de var. Mesela; devamsızlık sorunlarının olmadığı, ahlaki bütünlüğün sağlandığı, duvarlarının pırıl pırıl, yazısız, hasar görmediği, kavgaların yaşanmadığı, sınavlarda kopyanın çekilmediği, sıraların üzerinin çizilmediği, temizlemeyi değil kirletmemeyi bilen öğrencilerin olduğu, velilerin çocuklarıyla gurur duyduğu, veli toplantısına bütün velilerin katıldığı, zillerin çalmadığı, öğrencilerin zile ihtiyaç duymadan öğretmenden önce derse girdiği, öğrencilerin okullarıyla gurur duyduğu, kusursuzu arayan değil kusurları hoş görmeyi öğreten, elinde olmayana üzülen değil elindekiyle mutlu olan ve mutlu eden bir nesil yetiştiren bir okul neden olmasın? İşte tüm bunlar hepimizin yapabileceği bütün okullarda standartlaşabilecek ve hepimizin elinden, yüreğinden gelebilecek şeyler. Ortaöğretim programlarımız bu yüzden çok önemli işte. Önce inanmayı öğretmeliyiz sonra inanarak neleri başarabileceklerini.

İşin özü şu ki; iyi bir okul aydınlık bir gelecek, iyi bir ortaöğretim iyi yetiştirilmiş bir nesil, iyi yetiştirilmiş bir nesil ise geleceğin anne-babalarını, geleceğin Türkiye'sini şekillendirecek olan siyasileri, memurları, öğretmenleri, işçileri ve esnaflarını doğuracaktır. Nasıl bir gelecek istiyor ve dahi hayal ediyorsak öyle bir okul, öyle bir ortaöğretim inşa etmeliyiz. Ve bu şekilde süregelirse zamanla "Nasıl bir okul? Nasıl bir ortaöğretim?" soruları bir mesele olmaktan çıkıp, geleceğin dünyasını şekillendirecek evrensel nitelikte bir boyut kazanır.

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?

Öncelikle; eğitimin toplumdaki yeri, konumu neyi ifade etmektedir? Sorusuyla başlayalım. Toplum yaşayışında yer edinmek için edinilen bilgi, beceri ve anlayışı eğitim sayesinde yol almış oluruz. Bireylerin toplumun standartlarını, kültürlerini, inançlarını gelenek ve göreneklerini ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçleri de eğitim ile elde ederiz. Eğitim nedir sorusuna genel manada eğitim, bir insanın; duygusal, bedensel, zihinsel olarak sahip olduğu yeteneklerini belirlenen amaç doğrultusunda geliştirmesi, kullanması ve davranışlarını geliştirmek yolunda atılan adımların hepsi eğitim nedir sorusuna cevap vermektedir. Yaşam serüveninde isteyerek ve kasıtlı olarak değişimler geçirmeyi eğitimin bir parçası olarak tanımlamayabiliriz.

Peki, eğitim denilen olgu nedir, nasıl ilerler?

Eğitim, hayatın her alanında sürekli devam eden bir süreç olup eğitim devam ederken, kişinin davranışlarının istenilen bir biçimde değişme, dönüşme ve ileriye görmesi hedeflenir. Eğitim süreci devam ederken kişinin davranışlarının bilerek ve isteyerek değiştirilmesi amaçlanır. Eğitim sayesinde insanların kişiliğinin de farklılaşma ve dönüşüm içerisine girmesi olağandır. Eğitim aynı zamanda, bir kültürlenme süreci olarak da ifade edilebilir. Yani eğitim, bir nevi kişinin topluma ayak uydurması, toplumla hemhâl olması olarak da tarif edilebilir.

Ünlü yazar ve asıl mesleği öğretmen olan: Mark Twain'in eğitim hakkındaki sözleri konumuzu özetler mahiyetindedir: "Eğitimin yapamayacağı hiçbir şey yoktur, hiçbir şey onun etki alanının dışında kalmaz. Kötü ahlâkları iyiye çevirebilir, kötü ilkeleri yıkar ve yerine yenilerini koyar, insanları melekler seviyesine çıkarabilir."

Okullarımızın temel amacı nedir?

Okulların temel amacını özetlersek: Kişileri yaşadığı toplumun ve çağdaş dünyanın uyumlu bir birey haline getirmeleri, bireyi çağın gerektirdiği bilgi, becerilerle donatıp, iletişim, iş birliği, iyi bir birey ve millî bilinci olan; vatanına, toprağına, millî değerlerine sahip çıkacak bireyler yetiştirilip kazandırmasıdır.

Okullarımız, öğretmenlerimiz ve verdiğimiz eğitimler bir bakıma toplumun aynasıdır. Toplum kendini burada gördüğü ve gereksinimlerine cevap verebildiği ölçüde benim okulum, benim öğretmenim diyecektir. Bu nedenle millî bilinç, millî kültür ve millî eğitim amaçlı bir girişim olan okula yön veren amaçların neler olduğu ve bu amaçlarla nasıl bir özelliğe sahip insan yetiştirileceğinin hem okulun yönetici ve öğretmenleri hem de toplum tarafından bilinmesi gereklidir.

Yaşadığımız yüzyılda koşullar, toplumsal kurumları değişime dönüşüme zorlamaktadır. Böyle bir ortamda eğitim kurumları olan okulların durağan, yerinde sayan, yeniliklere kapalı bir yapıda olması kabul görülemez.

Bundan dolayı değişim ve dönüşümün zamanla okulların amaçlarında, yapısında ve muhtevalarında değişmelere neden olacağı aşikârdır. Bir toplumun amaçları, toplumsal beklentileri ifade ettiğinden dolayı okula yön veren amaç ve sonuçların değişmesi, toplumsal değişmeye ve dönüşüme aynı doğrultuda zaman alması muhtemeldir. Okul; bireylerin yetiştiği, eğitimin verildiği toplumsal bir düzenleme olduğu düşünüldüğünde, okula yön veren değerlerin neler olduğunun tüm toplumsal kesimler tarafından bilinmesi, benimsenmesi ve bunların netlik kazanması gerekmez mi?

Okul binasının fiziki imkânları ve çevre düzenlenmesi ne kadar iyi olursa olsun bu mekânlara hayat veren, bu yapılara değer veren, can simidi olan ve geleceği inşa eden yönetici ve öğretmenleridir. Yönetici ve öğretmenlerin her koşula hazır olması, örnek bir eğitimci olması, nitelikli olması, ahenk içerisinde çalışması ve olumlu bir okul iklimi oluşturması fiziki mekânların donanımından, büyüklüğünden daha üstün olduğu apaçık bir gerçektir. Bununla beraber okulun donanımsal, fiziki şartları, kullanım alanları önemlidir diyebilmekle beraber bu durumun okulu kaliteli bir okul yapmayacağı, okulu kaliteli yapanın ise içinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin olduğu kesindir.

Nasıl bir eğitimci, nasıl bir ortaöğretim olmalı?

Ve bu noktada bir eğitimcinin öğrencilere önderlik ettiği, samimi ve içten davranan, öğrencileriyle sevgi bağı kurabilen, sorumluluk sahibi ve asil, duygudaşlık kurabilen, ödül ve cezayı yerinde kullanan, idealist ve branşında öncü, ilham kaynağı konumunda olabilen, öğrencilerin ufkunu açan, öğrenmeyi öğreten, öğretim ile eğitimi orantılı veren, öncü ve yenilikçi bir yapıya sahip öğretmenlerin hem ortaöğretim hem de diğer bütün eğitim kurumlarında olması şarttır.

“Hepimiz kendi aldığımız eğitimlerin deneyimlerinin esirleriyiz” diyor yazar Tony Wagner ve ekliyor: “Çocuklarımız için istediğimiz okulların, bizim kendi deneyimlerimizi ya da isteklerimizi yansıtmamasını istiyoruz.”

Öğretim; ilk, orta ve üniversite sıralarında biter; fakat eğitimin ancak hayatla beraber sona erdiğini hep dile getirmez miyiz?

Yaşadığımız yüzyılda, evrensel değerleri temel alan, nesnel düşünceyi ön plana alan, her koşulda insani değerlerimizi yansıtan, dini değerlerimizi, millî kültürümüzü ve bayrağına, vatanına sahip çıkan, erdemli birey yetiştiren okulların başarılarına bağlı olduğu bir hakikattir. Son bir cümle ekleyecek olursak eğitimin şakası olmadığını bundan dolayı geleceği öngören, başarılı, sağlıklı ve huzurlu bir toplumun ancak kaliteli bir eğitimle mümkün olacağının apaçık bir gerçek olduğunu söyleyebiliriz.

Simge TUNCA

Muratlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

DUVARSIZ OKUL SINIRSIZ HAYAL

“Okul sadece dört yanı duvarlarla çevrili, tepesinde dam olan yer değildir. Okul her yerdir. Sırasında bir orman, sırasında dağ başı... Öğrenimin, bilginin var olduğu her yer okuldur.” demişti Mahmut Hoca. Bizler de yaşamayı, mücadele etmeyi, bilgili olmayı, saygı duymayı öğrenmek istiyorsak bu yuvaya bir taş da bizim koymamız gerekir.

Okul bir öğrenim yeri, bir deneyim yeridir. Dayanışma ve yardımlaşmanın kazandırıldığı bu kurumda ihtiyaçtan çok yaratıcılık ön planda olmalıdır. Tekdüze eğitim anlayışı yerine çoğulcu, katılımcı, iş alanı ile yakın ilişkiler içinde olan bir eğitim-öğretim kurumu olmalıdır. Eğer ki gerçek hayatı, iş imkânlarını ve zorluklarını, iş alanı ortamında görürler ise el ve zihin koordinasyonu daha etkili biçimde harekete geçer.

Bireysel öğrenme alışkanlığının geliştirildiği eğitim kurumlarında daha özgün yeteneklerin ve fikirlerin meyvesini toplayacağımızı düşünüyorum. Bireysel öğrenmeyi destekleyen en önemli unsurların başında teknoloji geliyor. Her sırada bilgisayar olursa hem zamandan kazanırız hem de “Hocam defteri evde unuttuk.” gibi sözler tarihe karışmış olur. Teknolojinin diğer faydalarından biri de laboratuvarlardır. En zor olan konuyu bile öğrenirken ezbere öğrenilmiş bilgiler değil de gerçekte yaşayarak öğrenilmiş bilgi daha etkili olur ve konu daha iyi kavranmış olur. Fizik, kimya, biyoloji gibi derslerde laboratuvarla pratik yapmak öğrencilerin hem ilgilerini arttırır hem de anlama kolaylığını sağlar.

Okullarımızda aslında bulunan ama gerçek anlamında kullanılmayan, kullanılsa da yetersiz olan bir diğer bölüm ise spor salonlarıdır. Spor aktivitelerinin yanı sıra sosyal aktivitelerinin de olmasını istediğim özel alanlar; drama odaları, müzik odaları kısacası öğrencilerin kendilerini keşfettiği gerçek bir ortam. Öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman içerisinde böyle faaliyetlerde bulunmaları neticesiyle kendilerini daha iyi ifade edebileceğini düşünüyorum. Örneğin okullar, öğrencilerin tiyatrodan yer aldığı etkinliklerin düzenlendiği ve halkın da buna davet edildiği kurumlara dönüşebilir. Bunun yanı sıra konserlerin olduğu,

öğrencilerin müzik aletlerine yabancı bir nesne gibi bakmamalarını isterdim.

Sağlık her şeyin başında gelir deriz ama küçük yaşlarda bunun eğitimini vermemekteyiz. Biraz pamuk ve birkaç yara bandından ibaret tüm bilinenler. Aslında bir kaza hâlinde ne tepki vermemiz gerektiğini ve nasıl müdahale etmemiz gerektiği hakkında bilgi öğrenirsek ve bunun sadece teoride değil pratikte de öğrenilmiş olursa daha bilinçli bireyler yetiştirmiş oluruz diye düşünüyorum.

Sonuç olarak; gelecekteki okul modellerinde tüm bu düşüncelerin ve isteklerin, öğretmenlerin ve idarenin gözetiminde olması kanaatindeyim. Ezbere yapılan, sınırlandırılmış, kısıtlanmış, otoriter bir yapı yerine hür fikirlerin doğduğu, yaşayarak öğrenmelerin olduğu bir kurumun tercihi daha doğru olur.

Mahmut HASGÜL

Gazi Osman Paşa Lisesi

BİR EĞİTİMCİNİN GÖZÜYLE İDEAL EĞİTİM

İlk mescit yapıldığında ilk iş olarak mescide bitişik Eshabı Suffe adıyla bir eğitim kurumu inşa ediliyor.

Mekke'nin Fethi'nden hemen sonra Hz Muhammed: "Asıl savaşımız şimdi başlıyor. Bu savaş, cehaletle savaştır." diyor.

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettikten sonra ilk iş olarak Sahnı Seman Medresesini (üniversite) açıyor.

Büyük Taarruz'dan sonra Mustafa Kemal: "Asıl savaş yeni başlıyor, bu savaş cehaletle savaştır." diyor.

Yine Mustafa Kemal: "Eğitimdir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk hâlinde yaşatır; ya da milleti esaret ve sefaletle terk eder." diyor.

Eğitim insanı "insanı kâmil" mertebesine çıkarma çabasıdır. Bütün felsefelerin, dinlerin, ideolojilerin hedefi de budur.

Ülkemizin eğitime yaklaşımı iyi niyetli fakat çoğunlukla hatalarla doludur. Bu hataların tespiti ve giderilmesi noktasında sahada çalışan eğitimcilere fırsatlar verilmesi icap etmektedir.

Türkiye'de eğitimden ne beklendiği öncelikli sorulardan biridir. Batılı mantıkla eğitim, Tanzimat'tan beridir doğru cümlelerle tarif ve tasnif edilir. Birincisi kendi kültürümüzden beslenen, kültürel değerlerimizden taviz vermeden ilerleyen bir kişilik ve ahlak (etik) eğitimi; ikincisi Batı fen ve teknolojisi ile donatılmış nesiller yetiştirerek dünya koşullarıyla baş edebilen bir teknik seviye yakalamak. Her ikisi de taviz verilmemesi gereken ilkelere. Sadece şu an Batı, bilim ve teknolojinin tek odağı olmaktan çıkmıştır. Günümüz dünyasında Japonya, Çin, Malezya, Hindistan, Rusya, Güney Kore gibi bilim ve teknoloji üreten ülkeler de takip edilmesi gerekenler arasına girmiştir.

Eğitimde etik değerlerin kazandırılması hususunda merhum Nurettin Topçu hocanın altını çizdiği meselelere mutlak surette riayet etmek durumundayız. Ahlak ve kültür nakli olmadan verilecek eğitim işe yaramadığı gibi belki felaketlere kapı aralayacaktır. Bunun için verilmesi gereken temel ilkeler şunlar olmalıdır:

AKLÎ ŞUUR:

Sağlıklı düşünme sistemine sahip olmayan nesillerin herhangi bir alanda ilerleme kaydetmeleri mümkün değildir. Bunun için diyalektik dediğimiz düşünce sisteminin doğru kavratılması, uygulamalarla pekiştirilmesi gerekmektedir. Bunu sadece felsefe ve mantık dersleriyle sınırlandırmamak gerekir. Hatta nesillerin inşası için sosyal ve sanal hayatın da devlet eliyle sistemli hale getirilmesi gerekmektedir.

MİLLÎ ŞUUR:

Dünyadaki bütün devletlerin öncelikli kalkınma ve iyileşme hedefi kendi ulusu, kendi devleti ve vatanıdır. Daha büyük (cihanşümül) hedeflere yürümenin kaçınılmaz gerekliliği kendi ülkesinde yeterli kalkınmayı gerçekleştirmiş olmaktır. Bu bakımdan millî şuur -hangi ideolojik, dini ya da felsefi görüşte olursa olsun- bir devlet içindeki ulusun ortak kimliği, ortak hayali, ortak hedefi olmalıdır.

TARİH ŞUURU:

Millî ve evrensel tarihî gerçeklerin doğru ve metodolojik olarak öğretilmesi hem kendiyle barışık ve yüzleşebilen hem de sağlıklı düşünebilme yetisine sahip, millî kimliği oturmuş bireylerin yetişmesi için gereklidir. Bunun için tarih bilimiyle uğraşan, bu bilimi aktaran bireylerin tarihî hakikatlere son derece sadık olma mecburiyeti vardır. Bireyler tarihi olaylardan kendi kendine olgu ve görüş çıkartacak seviyeye getirilmelidir. Hazırcı nesillerin üretim yapma ihtimali yoktur.

İMANÎ ŞUUR:

İman, bireyin ve toplumun en temel enerji kaynağıdır. O enerjiden mahrum olarak yetişecek nesillerin uzun soluklu üretim yapmaları neredeyse imkânsızdır. İman, aynı zamanda toplumsal barışın ve dünya sorunlarıyla baş etmenin temel dayanaklarını oluşturur.

İLMÎ ŞUUR:

Millî kalkınmanın ve evrensel huzurun tesisinde bilim ve teknolojinin etkisi göz ardı edilemez. Üretim odaklı düşünen, akılcı, cesur ve gayretli nesiller milleti ve insanlığı daha müreffeh çağlara taşıyabilecek yegâne kuvvettir. Bu bilinç ve azimle nesillerin yetiştirilmesi hem millî, hem dini, hem de insani bir vazifedir.

İNSANİ ŞUUR:

İnsanı ve evreni bir bütün olarak değerlendirebilen, herhangi bir varlığı ötekileştirmeden benimseyebilen, farklılıklardan kuvvet doğacağı bilincine sahip, iyi bir insan olmanın şeref ve haysiyetiyle değerli olunabileceğini bilen nesiller yetiştirmek.

Bütün bu donanımlara sahip “şuurlu” nesilleri var edebilmek için yönetilebilir ve iyileştirilebilir en etkili organ şüphesiz eğitimidir. Türk Millî Eğitimi en yaygın müşterekleri belirleyerek bilimsel bir yol haritası oluşturmak zorundadır. Bunun çok çeşitli pratik adımları olmalıdır. Matematik öğretiminde, dil öğretiminde, teknoloji ve bilim üretiminde daha sistemli ve kurumsal yapılara kavuşma zorunluğu vardır.

Pratik olarak neler yapılabilir?

Eğitimin en etkili elemanı, adeta kahramanı öğretmendir. Öğretmenin daha titiz yöntemlerle seçilmesi gerekmektedir. KPSS gibi sınavlar adaletli seçim için gereklidir ancak yeterli değildir. Yüksek puan alabilen bir kişinin öğretmenlik yapabilmesi tek başına yeterli bir sebep değildir. Öğretmenlik yapacak bireylerin seçimi tam bağımsız uzman kuruluşlara bırakılmalıdır. Şefkat ve merhamet hisleri, idealizm bilinci, iletişim becerileri, teknik bilgiler ayrı ayrı kurullarla değerlendirilmelidir. Yeterli kapasiteye sahip adaylar öğretmen olarak atanmalı, öğretmenlerin yaşam koşulları iyileştirilmeli, denetim mekanizmaları ve hizmet içi eğitim faaliyetleri titizlikle takip edilmelidir. Küçük gruplarla, daha etkin şekilde kurslar düzenlenmesi, geziler yapılması, uygulamalara girilmesi çok daha etkili olacaktır.

Okul idarecileri yine liyakat esasına göre seçilmeli, vizyoner idareciler tercih edilmelidir. Günümüzde idareciler yalnızca devletin imkânlarını değil, sosyal ve kişisel imkânlarını da devreye sokarak verimli sonuçlara, yatırımlara vesile olmaktadır. Onun için idareci seçiminde en az öğretmen seçiminde olduğu kadar dikkatli davranmak gerekmektedir.

Okulların sınıflandırılması bilimsel gerekliliklere, toplumsal ihtiyaçlara göre yapılmalıdır. Devlet İstatistik Enstitüsü, DPT verilerine göre öğrenci istihdamı kurgulanmalıdır. Öğrencilerin tasnifinde yine bilimsel verilere, kişisel yeteneklere, ülkenin ihtiyaçlarına göre bir planlama yapılmalıdır. Bunların örneklerini Almanya, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde görmekteyiz.

TEORİK ve PRATİK EĞİTİM SORUNU:

Türk eğitim sisteminin başat sorunu teorik eğitimidir. Daha fazla bilgiyi daha kısa zamanda yükleme hedefi taşıyan teorik eğitim, kalıcı olmayan

sonuçlar doğurmakta, PISA, üniversite sınavları, KPSS gibi değerlendirme aşamalarında büyük düş kırıklıklarına sebep olmaktadır. Geçici bin bilgi vermek yerine kalıcı ve etkili bir bilgi vermek nesilleri şimdi olduğundan daha iyi noktalara getirecektir.

Çoktan seçmeli sınav tekniği ile dört-beş seçeneğe hapsedilmiş kalıpçı beyinler üretici ve çoğaltıcı zekâlarını geliştirememektedirler. Ülke gerçekleri göz önüne alındığında üniversite sınavları adaletin sağlanması için gereklidir. Ancak özellikle yüksek puanlı yerlere yerleşebilmek için öğrencilerin anlamsız ve tahrip edici bir süreçten geçtikleri, üretme kabiliyetlerini kaybettikleri unutulmamalıdır. Zekâsını ortaokuldan sonra ispatlamış pırıl pırıl zihinlerin beş seçenекle, gereksiz ve geçici bilgilerle en az iki yıl hayattan koparılmalarıdır. Özellikle fen liseleri için özel tedbirler alınmalıdır. Fen liselerine gelecek öğrenciler, liselere giriş sınavının ardından zekâ, ilgi ve kişilik testlerinden de geçirilmeli daha sonra da bu öğrenciler lise ikinci sınıftan sonra gerekli alanlara yönlendirilmelidir. 11. sınıftan itibaren mesleğine karar veren öğrenciye mesleğinde gerekli alt bilgiler verilmeli, mesleki çalışmalar derhal başlamalıdır. Bunun için fen liseleri en az endüstri meslek liseleri kadar geniş ve zengin atölyelere sahip olmalıdır. Fen lisesi öğrencileri okullarından alacakları yeterlilik ve alan belgesiyle istedikleri üniversitelere girebilmeli, bu çocuklar tekrardan bir üniversite sınavı kaosuna sokulmamalıdır.

Diğer liselerimizde de durum benzerdir ancak en azından fen liselerinde kendini zaten ispatlamış çocuklarımızın ülkeye katkı sunması sağlanacaktır.

Okullarımıza son teknoloji ile donatılmış mükemmel laboratuvarlar yapılmaktadır. Ancak sağlıklı bir anket çalışması yapılırsa görülecektir öğrencilerimiz lise hayatı boyunca ancak üç beş defa deney yapabilmektedir. Aceleci ve her şeyi öğretme telaşındaki müfredatlarımız zaman ve hazırlık isteyen deneysel öğrenmeye izin vermemektedir.

Matematik öğretiminde de benzer sıkıntılar vardır. Her şeyi öğretme telaşıyla hiçbir şeyi öğretmeden öğrencilerimizi mezun etmekteyiz. Onun için konu konu yeterlilik uygulamalarına geçmemiz gerekmektedir. Matematik öğrenememenin en büyük sebebi tam bir konuyu öğrenecekken yeni konunun başlamasıdır. Üst üste binen konuların altında çaresizliğe teslim olan öğrenci matematiğin tamamından kopmaktadır. Aynı sınıftan bir öğrenci üç konuyu bir ayda öğrenirken diğer bir öğrenci bir konuyu üç ayda ancak pekiştirebilmektedir. Bırakınız, bir öğrenci 40 konunun tamamını öğrenmeye çalışarak 5 net yapmak yerine, 20 konuyu derinlemesine öğrenerek 20 net yapsın.

“Hiçbir bebek bir dili gramerden öğrenmez” gerçeğinden hareketle dil öğretimindeki bakış açımızı tamamen değiştirme zorunluluğumuz vardır. Türkçe’den başlayacak olursak, Osmanlı’nın duraklama ve çöküş dönemlerinde Arapça eğitimi kalıplara ve ezbere dayalı idi. Arapçayı öğrendiğine dair icazet alan, bütün sarf ve nahiv kurallarını ezbere bilen bir talebe bir sayfa mektup yazamıyor, on dakika doğaçlama Arapça hitap edemiyordu. Bu, bilimin çökmesine de sebep oldu ki koca imparatorluktaki çöküş buradan başladı. Cumhuriyetle birlikte birçok şeye sıfırdan başladık ama maalesef dil eğitiminde eski alışkanlıktan kurtulamadık. Dilbilgisi kurallarını öğretmek öncelikli hedeflerimiz haline geldi. Nasıl ki tecvit öğretiminde “ab-ğ-i-hac-ce-ke-ve-havf-agıme-hu” gibi ezber kalıpları kullanılıyordu, dilbilgisinde de “ken-y-alı-e-mada-ince-ip-arakla-dıkça” veya “an-ası-mez-ar-dik-ecek-miş” gibi ezber kalıpları kullanmaya devam ettik.

Metin okutmak sıkıcı, yazma çalışması yaptırmak zor, konuşma etkinlikleri düzenlemek zaman kaybı geldi bize. Sonuç olarak; öğrencilerimiz geçici belleklerinde kuralları tuttular. Sınavları atlatabilenler şanslı oldu. Ancak hiçbirisi topluluk karşısında kendini on dakika ifade edemedi iki sayfa yazı yazamadı.

Türkçe öğretiminde “uygulama” eğitimin ana hedefi olmalı, dilbilgisi yalnızca gerektiği kadar ve kıvamında verilmelidir. Türkçe eğitiminin aynı zamanda kişilik ve psikolojik yeterlilik eğitimi olduğu göz ardı edilmemelidir. Türkçe öğretimindeki uygulamalarla öğrencilerimizin kişiliğinde de ciddi kazanımlar elde ettiğimizi göreceğiz.

Yabancı dil eğitiminde de benzer sorunlarla karşı karşıyayız. Günlük hayatta kullanılabilecek, uygulamayla öğrenilmiş 50 cümle kuramayan nesiller 60-70’lik puanlarla okullarından mezun olmaktadırlar. Diğer ülkelerdeki pratik eğitimden geçmiş öğrencilerin yabancı ülkelerde rahatlıkla iletişim kurduklarını görmekte, bizden mezun olmuş ve gramer kurallarını ezbere bilen öğrencilerin üç cümle kuramadıklarına şahit olmaktadır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan istikrarlı ülkelerin eğitimlerinde teorik eğitim, pratik eğitimin ancak üçte biri kadardır. Sahada yetişmiş bilim adamlarıyla, mühendislerle, eğitimcilerle ülkemizin üretimde şahlanması işten bile değildir.

TEKNOLOJİ:

Teknoloji tek başına eğitimi gerçekleştirebilecek bir yapı değildir. Ancak eğitime yardımcı olacak bir organdır. Lakin teknolojiyi eğitim süreçlerine dâhil etmek de çağın gerekliliğidir. “FATİH Projesi, Etkileşimli Tahta, EBA” uygulamaları şüphesiz işe yarayacaktır ve yaramaktadır. Ancak

donanım olarak mükemmel kurgulanan sistemlerin hayata geçmesi için yazılım olarak bütün alt yapıların hazırlanması gerekmektedir. Bunun için çok ciddi ve uzun soluklu çalışmalara, çalıştaylara, programlamalara ihtiyaç vardır. Sürecin kendi kendine oturmasını beklemek zaman kaybı olacaktır. Örneğin kimya dersi, birinci ünitesi için bir çalıştay düzenlenmeli, alanında uzman seçilmiş eğitmen ve programcılar her bir ders saati için en az 15 dakikalık bir anlatımlı program geliştirmelidir. Aynı zamanda da 25 dakikalık ders planı detaylı şekilde hazırlanarak öğretmenlerin uygulamasına sunulmalıdır. 15 dakikalık konu anlatımı bütün okullarda ve derslerde mecburi gösterilmelidir. Böylece eğitim kurumları arasındaki fark ortadan kalkmış olacaktır. En ücra köşedeki bir lise ile en merkezi ve gelişmiş noktadaki lise öğrencileri aynı sistemle konunun özünü anlamış olacaktır. Bu da fırsat eşitliğini oluşturacaktır.

SÜREKLİLİK:

Türk Millî Eğitim Sisteminin en büyük sıkıntısı belki de sürekliliğin sağlanamamış olmasıdır. Bir projenin uygulanmasında en önemli kriterlerden biri süreç ve sonucu beklemektir. Sonucu beklemeksizin projeyi değiştirmek israf, emeğe saygısızlık, nesilleri harcamaktır. Bir yemek tarifi düşününüz. Gerekli bütün malzemeleri tedarik ettiniz, hazırladınız, ocağa koydunuz. Ancak bu yemeğin pişme süresi iki saat. Birinci saatin sonunda amiriniz geliyor ve yemeğin tadına bakıyor. Malzemeler sert ve lezzetsiz. Hemen kızıyor ve yemeği dökmenizi, yeni bir tarif bulduğunu söylüyor. 60-70 yıldır millî eğitim sistemimizin içinde bulunduğu durum budur. Her tarif tamamlanmadan çöpe gidiyor. Onun için yeni ve muhteşem bir sistemle geldiğinizi iddia etmenizden daha önemlidir mevcut süreci beklemeniz ve iyileştirmeniz. Sürecin sonunda eğer gerçekten düş kırıklığı yaşanır o zaman yeni, yerli, millî, modern bir sistemi uygulayabiliriz.

SONUÇ:

Türk gençliği tahmin edilenden daha büyük bir pratik zekâyâ sahiptir. Doğru yetiştirme ve yönlendirmelerle, önlerine imkânlar sunularak atılacak küçük adımlarla büyük sonuçlar elde edilecektir. Bu bir inançtır ancak bundan da öte bir tecrübe, tarihsel bir gerçektir. Biz yetişkinlerin bütün hatalarına, yanlış uygulamalarına rağmen yeni nesiller pırıl pırıl yetişmektedir. Arzu ettiğimiz şey dünyaya lider olacak bir milletin küçük başarılarla teselli bulmaması, atması gereken dev adımları atması; bütün dünyaya umut ışığı olmasıdır.

Yapabilir miyiz?

Bir öğretmen olarak aklım, deneyimlerim, vicdanım ve imanıyla söylüyorum:

KESİNLİKLE YAPARIZ!

İlknur YETİM

Araklı Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi

DEĞİŞMEYEN DEĞİŞİM

İnsanoğlu olarak hep en iyi için çalıştık, en iyi için yeniler ürettik, restorasyonlar yaptık, bazen de var olanı tümünden kaldırıp bambaşka bir 'yeni' ürettik. Amacımız üreten, geliştiren ve bizi daha iyiye getirecek bir nesil yetiştirmek olduğu hâlde biz eğitimi yok sayıp sadece öğretime odaklandık. Bu yüzden de öğrencileri teorik bilgiye boğduk ve onların özgür düşünme yeteneklerini kısıtladık. Öyle ki biz öğretmenler bile resim, müzik, beden eğitimi gibi dersleri gereksiz sayıp öğrencilerin merkezi sınavlarda işine yarayacağı derslerdeki başarılarına önem verdik. Hâlbuki öğretim; öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, araç gereçleri sağlama ve öğrenmede yol gösterme işi olarak tanımlanır.

Sürekli değişim halinde olan bilim, insan hayatını kolaylaştırmak için yenilikler üretiyor. Buna bağlı olarak öğreneceğimiz bilgiler sürekli değişiyor ve bambaşka bir boyut kazanıyor. Bu yüzden ne kadar değişim yaparsak yapalım mutlaka eksik ya da yanlış bilgiler aktarıyoruz. Bunun yerine tanımda da dendiği gibi; öğrenciye bilgiye nasıl ulaşacağını, var olan temel kavramları nasıl kolayca pratikleştireceğini anlatmalıyız. Yani öğrenciye az bilgi ama çok uygulama alanı vermeliyiz. Ne yaptıklarının farkına varacakları ortamlar oluşturmamız. Ve bunu okul ortamında yapmalıyız ki öğrenciler okulu ilgi ve merak duygularını tetikleyen bir yuva, konuları heyecanlarını üst düzeyde çıkaracak birer macera olarak görsünler. Ayrıca öğrenme ortamı ve araç gereçleri yenilemeliyiz. Yeteneklerini yaparak yaşayarak keşfedebilecekleri alanlar oluşturmamız böylelikle bilime merak duymalarını sağlayabiliriz. Örneğin; havuz problemindeki havuzu kendileri doldurup boşaltsınlar, insan fizyolojisinde sarı beneğin yerini kesitteki gözde kendileri bularak öğrensinler. Yarışmalar sadece başarabilecek öğrencilerin girdiği birer görev gibi olmasın. Herkes şiir okusun, makale yazsın, sportif faaliyetlerden en az birine katılsın. Böylece herkes neyi yapıp yapamayacağını görsün. Tüm öğrencilerin sonuncu veya birinci olacağı alanlar olsun. Öğrenciler yarışmaktan korkmasın ve sadece kazanmak için değil üretmek için farklı alanlara yönelsin.

Öğrenilecek bilgi ve eğitim ortamının yenilenmesi kadar girdikleri sınavlar da önemli diye düşünüyorum. Çünkü yaptığımız seçme sınavları öğretmen ve öğrencinin, eğitim ve öğretim sürecinde neye önem vereceğini gösteren en önemli kriterdir. Zira öğrenciler bu sınavların sonucuna göre belki de yıllarca yapacağı mesleği ve hayatının şekilleneceği üniversiteyi seçecekler. Ancak yaptığımız sınavlara bakacak olursak hiçbiri insan olmayı sinamıyor, toplumsal ahlak değeri var mı diye sorgulamıyor. Tüm öğrenciler test usulü tek tip sınavdan sorumlu tutuluyor. Bu yüzden de başarılı olabileceğine inananlar sadece amansızca çalışıyor. Ancak başarılı olamayacağını öngörenler başarı duygularını tatmin edebilecekleri oyunlara, arkadaş çevrelerine ya da sosyal medyaya bağımlı hale geliyor. Sonunda çevresine duyarsız, saygısız, egoist ve teknolojinin kurbanı olan bir kişiliğe bürünmüş bir nesil karşımıza çıkıyor. Yazık ki birçok öğrencimiz ve aileleri sadece daha rahat yaşam ve daha fazla para için meslek arıyor. Yetenekleri, beğenileri daha da önemlisi bu ülkeye ne katabilecekleri onlar için önemli değil. Korkarım ki Alman Nazi kampından kurtulan bir okul müdürünün dediği gibi çabalarımız bilgili canavarlar, becerikli psikopatlar doğurmaya başlıyor. Okullarda verilmeyen eğitim ve doyurulmayan başarı dürtüsü sosyal medyanın eline bırakılıyor. Çocuklar servislerde ahlaki yapıya uymayan müzikler dinleyip, televizyonlardaki dizilerden ve eğitim amaçlı verilen tabletlerden argolu, sansürlü filmler izliyor. Gişe rekorları kıran filmlere baktığımızda Türkçemizi bozmak için çabalayan kültür yobazlığı ve argo dolu sahneler içeriyor. Tüm bunların sonucunda bizim onlara vermek istediğimiz evrensel kültür dahi yobazlık, gericilik olarak değerlendiriliyor. Hâlbuki hayranı oldukları ülkelerde kültür mirasları ve genel ahlak kuralları değişmez tabular hâline getirilmiştir. Eğitim konusunda son yıllarda çok güzel bir adım atılarak 'değerler eğitimi' müfredata eklendi. Ancak uygulamanın ne düzeyde olduğunu sorgulamak gerekir. Zira tek derdi üniversite sınavlarında yüksek başarı bekleyen bir eğitici ve yönetici kadrosuna dönüştük. Sınavlarımızda sadece öğretimi ölçüyor. Öğrencilere okullarda verilen yazılı ve performans notlarında da radikal bir değişiklik gelmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü performans notları girilmeden önce takdir belgesi alacak öğrenci sayısı 20 iken performanslar sonrası 200'e çıkabiliyor. Okul ortalaması 90 üstü olan bir öğrenci, üniversite sınavında barajı geçemeyebiliyor. Temel lisede okuma becerisi dahi olmayan bir öğrenci, fen lisesindeki makale yazabilen bir öğrenciden iki kat fazla ortalamaya sahip olabiliyor. Ülkemizde sınav başarısı çok üst düzeyde olduğu hâlde alan yeterliliğinin düşük olmasındaki en büyük neden de budur bana

göre. Başarılı olduğunu düşünen öğrenciler kendilerini geliştirmeye gerek görmüyor. Merkezi sınavlarda gerçeklerle karşılaştıklarında; aile ile çatışma, depresyon ve hayattan kendilerini soyutlama gibi acı bir manzara karşımıza çıkıyor.

Öğretmenlik sadece öğrencileri belli bir yerde tutup kafalarını bilgi yığını ile doldurma işi değildir. Ya da sadece ders içi faaliyetlerden oluşmaz. Öğretmen bana göre eğitim ve öğretimi kendi donanımıyla yoğurarak sınıf düzeyine ve öğrenci ilgisine göre sentezleyen bir sanatkârdır. Bu yüzden sürekli yenilikleri takip etmeli, kendini geliştirmeli ve ders içi her türlü uyarıcıya açık olmalıdır. Yazıktır ki öğretmenler yazılı ve performans hazırlama, okuma, değerlendirme işlerini, zümreleri, kurul toplantılarını, veli görüşmelerini, TÜBİTAK gibi yarışmalara öğrenci hazırlama işlerini de mesai saatleri dışında yapmaktadırlar. Ayrıca yatılı okulu olan bölgelerde zorunlu belletici görevi verilmesi, gece nöbetinden sonra okula gelme zorunluluğu öğretmen motivasyonunu bozan etmenlerdendir. Bana göre mesai dışı verilen görevler büyük bir hevesle ve idealist bir ruhla başlanan öğretmenliğin, kısa bir zamanda monoton bir memurluğa dönüşmesindeki en büyük sebeptir. Öğretmenler de bir ailedir ve ilgilenmediği çocukları yarın problemlili öğrenciler olarak karşımıza çıkacaktır. Yoğun ders programı ve ders dışı görevleri yerine getirme ile uğraşırken karşımızdakinin hatta kendimizin insan olduğunu unutuyoruz. Bazen sorunlu dediğimiz öğrenciyi iyi araştırmıyor, problemin altında yatan nedeni, öğrencinin içinde gizlediği cevheri fark edemiyoruz. Çünkü buna fırsat bulamıyor, rehberlik servisiyle istişare edecek ortam oluşturamıyoruz. Benim düşüncem okullarda 3 gün (ya da yarı zamanlı) akademik ders, kalanında ise öğretmenlerin zümre toplantıları, evrak işleri, kurs gibi öğretmenin mesai dışına taşırdığı işlerin yapılmasına ayrılmalıdır. Çünkü asıl iş plan yapmaktır. Plan için doğru ve yeterli zaman ayrılmazsa gittiğimiz yol yanlış olur. Ayrıca yaptığı işi sindirmek ve kendine yeni değer katmak için öğretmenin de öğrencinin de okulsuz zamana ihtiyacı vardır. İlkokuldan itibaren destekleme ve yetiştirme kursları var buna rağmen öğrenci problemlerin üstesinden tek başına gelemiyor. Yıllardır İngilizce dersi gördüğü halde yurt dışına gidebilmek için dil eğitimi almaya ihtiyaç duyuluyor. Öğrencilere şu an bir savaş çıksa ve okullar süresiz kapansa yani sınavlar diye bir kaygınız kalmasa ne olur diye sorduğumda hayatlarında öylesi bir boşluk oluşuyor ki cevap bile veremiyorlar. Düşündükleri tek şey sınavlar için harcadıkları emek oluyor. Birçoğu 17 yaşına gelene kadar evde bulaşık yıkamamış, alışveriş için markete gitmemiş, aile içinde bir sorumluluğu üstlenmemiş. 17 yaşında ve hayatının tek değeri ve becerisi ders çalışmak olmuş. Hâlbuki PISA vb. sınavlar bilgi ve becerilerin günlük yaşamdaki kullanımını ölçmektedir.

Bizden daha fazla bilgiye sahip üst düzey işlem yapabilen teknolojik aletlerle yarışmıyoruz. Daha iyi teknolojik alet nasıl üretebiliriz peşindeyiz. Korkarım ki zamanla ürettiğimiz ürünlerin kölesi hâline dönüşeceğiz. Günümüzde bile içinde ders çalışma hevesi olup zekâsı BİLSEM'in yaptığı testlerle onanmış birçok gencimiz, kölesi olduğu sosyal medyayı veya bilgisayar oyunlarını bırakamıyor. Hatta oyunun yönergesi gereği intihar ediyor. Bu ne kadar acı bir gelecek kaygısıdır biz öğretmenler için.

1960 yılında 27 milyon olan nüfus günümüzde 80 milyonu geçmiştir. Buna bağlı olarak eğitilecek kişi sayısı, öğretmen ve yönetici kadrosu da arttı. Ayrıca bilgi ve bilgiye ulaşma yolları da değişti. Bu yüzden de seçme sınavlarında ve eğitim öğretimin işleyişinde değişiklik yapılması bir külfet değil zarurettir. Bana göre sistem değişimi; bu işin hammaddesi olan öğretmen, öğrenci ve veli üçgeni çerçevesinde tüm okulların en büyük fayda göreceği şekilde yapılmalıdır. Yoksa alınan kararlar uygulayıcının insafı veya imkânların miktarı kadar gerçekleştirilebilecektir. Teori pratikte yapılabilecekse anlam kazanır. Günümüz müfredatı deneysel çalışmalara, yaparak yaşayarak öğrenmeye önem vermemizi söylüyor. Baktığımızda çok yerinde bir karar. Ancak müfredattaki konu yoğunluğu, laboratuvarlarımızın donanım eksikliği ve faaliyetler için gerekli olan izin belgesi silsilesi öğretmenlerin hevesini kırmaktadır. Ayrıca her değişim öncesi öğretmenlere bu değişimi savunabilecek oryantasyon semineri verilmelidir.

Sonuç olarak; müfredatta yapılacak her değişim eğitim odaklı olmalıdır. Öğretimde yapılacak değişimler doğrudan bilgiyi aktarmaya yönelik olmamalı, bilginin özünü verilmelidir. Eğitim okulda en önemli değer olmalı ve sosyal medyanın eline bırakılmamalıdır. Ayrıca değerler eğitimi merkezi sınavlara da bir şekilde eklenmelidir. Tek tip insan yetiştirme amacımız olmadığı için öğrencilerin ilgi ve yetenekleri daha ortaokuldayken belirlenmeli ortaöğretime gelindiğinde mesleki becerileri doğrultusunda eğitim verilmelidir. Böylece öğrenciler istedikleri bölümün temel bilgi ve becerilerini lisedeyken alacaklardır. Bu da gidecekleri bölüme donanımlı olarak başlamalarını sağlayacaktır. Meslek liseleritoplumungözündeoluşturduğumisyondankurtarılmalıdır. Gelişmiş bazı ülkelerde olduğu gibi yüksek puan alan öğrencilerin tercih edeceği cazibeye kavuşmalıdır. Bunu da istedikleri üniversiteye girmek için lisedeki alan yeterlilik ve mesleki beceri derslerini almayı ön koşul sayan bir üniversite seçme programı ile sağlayabiliriz. Böylelikle mühendislik ve sanat alanlarındaki bölümlere gerçekten yetenekli ve alt donanımlı olan gençler alınacaktır. Öğretmenlik yapmak isteyenler için

ise eski köy enstitüleri tarzında genel eğitimi, kültürü ve ahlaki becerisi ile örnek olacak, gelişime ve değişime açık bireylerin yetişeceği ortamlar oluşturulmalıdır. İmam hatip liseleri ne proje okullarında olduğu gibi asıl amacı üniversite sınavında derece yapan ve proje üretebilecek gençlerden oluşmalı ne de düz imam hatip liselerinde olduğu gibi puanı yetersiz öğrencilerin gideceği vasıfsız okul olmalıdır. İmam hatip liseliler belli bir ahlaki değeri taşıyan, hedefi din öğretimi ve öğrenimi olan sünneti seniyyeden ayrılmayacak fitratta olmalıdır. Öğrenci okula niçin geldiğini bilecek ve buna uygun davranacaktır. Ayrıca sadece akademik beceriye bakılmadığı için belli liseler sorunlu öğrencilerin toplandığı sıkıntılı alanlar olmaktan kurtulacaktır. Belki de sorunlu dediğimiz birçok öğrenci içindeki cevheri kullanma alanı bulduğu için olumlu bir benlik oluşturacaktır.

Değişen dünya, hayatı kolaylaştırırken düşünmeyi zorlaştırıyor. Bu yüzden her alanda sürekli değişimler yapmaya mecburuz. Ortaöğretimdeki muhabatımız değişimden en çok etkilenen ve değişime en kolay yoldan ulaşan gençlerdir. Bu yüzden okullarımızda verilecek öğretimin sınırları belli olmalıdır. Asıl odak noktamız verdiğimiz eğitim ile öğrenciye katacağımız değerler olmalıdır. Okullarımız ve eğitici kadromuz değişime uyum sağlayacak imkân ve zamanı bulabilmelidir. Böylece her birey gençlerinden gelen cesaret, feraset ve çalışma azmini yakalar ve gitmek istediği yoldaki bilgilere kendi çabalarıyla ulaşabilir.

GÜNEŞE YOLCULUK

Ana-babalarda ve sorumlularda öğretim sürecine dair bir arayışın kaygısı var. Biraz da haklılar. Okulda ve süreçte bir şeyler eksik gibi. Bir şeylerin tadı tuzu yeterli değil. Yaşanan gerçek ile hedeflenen sonuç günden güne birbirinden uzaklaşıyor; yaşananlar üzüyor, hedefler hayal oluyor.

Okumayan, sevmeyen, çalışmayan, yorulmadan güzel yaşamak isteyen kalabalıklar, dünü ve yarını gözden çıkarmışlar. Geçmişten ders almak, gelecek planları yapmak gibi bir dertleri yok. Bugünü yaşamaya kıskanç ve sinirli bir âşık gibi her şeyi göze alarak saldırıyorlar. Bunlar bizim evlatlarımız. Yarınları için hazırlıklar yaptığımız, umutlandığımız evlatlarımız. Her başarısızlıkta neşemiz kaçıyor, nerede hata yaptık diye hayıflanıyoruz. Durduk yerde canımız sıkılıyor, dünyamız yıkılıyor. Çaresizlik, sis pus gibi sarmış etrafımızı, ilerisi görünmüyor.

Bir yerden başlamak bir gelişme kabul edilebilir. Öyleyse başlayacağımız yeri arayalım, milletçe. Çocukluk çağı iyi bir başlangıç olabilir. Çünkü ergenlikten önce alması gereken bilinç ve duygu eğitimi almayan çocuklar, ilerleyen dönemlerde bunun üzücü sonuçlarını yaşıyorlar. Ergenlik dönemine hazırlıksız ve donanımsız girdikleri için ergenliği fırsata dönüştüremiyorlar. Duyguların hâkimiyeti altında dünyadan kopup sanal âlemin arka sokaklarında dolaşıyorlar.

Çocuklarımızın ergenlik öncesi dönemini çok titiz bir şekilde düzenleyemezsek sonraki arayışların faydası olmayacaktır. Bu dönemin üzerinde duralım biraz. Neler yapabiliriz? Anaokulu sürecinde bilgi ve bilinç vermek için yeterli ve doğru şeyler yapabiliyor muyuz?

Beslenme hobileri, batı kaynaklı oyun ve oyuncaklar ne derece yer almalı yavrularımızın günlük hayatlarında? Bunu uzmanları bilir, diyelim. Ama top mermisi ıslanmasın diye kış günü çocuğunun örtüsünü alıp mermiye örten ananın vatan sevgisi, işte bu dönemden izler taşır. Devletin ambulansındaki beyaz örtüler kirlenmesin diye oturmak istemeyen maden kazazedesinin asaletinde o dönemde aldığı motifler

vardır. Hastasını sırtında taşıyan ambulans şoförünün hâli ne kadar millî ne kadar ulvî değil mi? Onlar bu asaleti nereden aldılar? Şehitler, gaziler, vatan için canını ortaya koyma şerefini hangi dönemde ruhlarıyla tanıştırmışlar?

Bu örnekler, hedef olabilir. Ergenlik öncesi dönemin çocukları, güzeli çirkini, iyiyi kötüyü, Allah düşüncesinde maneviyat ölçüleriyle tanışalar ne güzel olur! Arkadaşına yardım ederse Allah'ın seveceğini, sırasını kirletirse Allah'ın üzüleceğini çocukça dünyalarında bir yemin gibi içlerine sindirseler, yarınları hakkında bir fikir vermez mi? Babasıyla beraber namaz kılmayı taklit ederken; babacığım ben namazda ne okuyacağımı bilmiyorum, kırmızı balık şarkısını söylesem olur mu diyen yavruya bir cevabımız olmalı.

Ülkemizde eğitim-öğretim denilince ergenlik öncesi dönem ilk adım kabul edilebilir ve bu dönem programıyla mekânıyla kadrosuyla çok iyi düzenlenip, titizlikle yürütülebilir. Daha dün ilkökul çocukları köy hocalarında, Mushaf kokulu cami mescitlerinde ruh güzelliğinin alt yapısını alırlardı. Tahsil görmemiş ana-babalar da evlatları da bu temel ile bayrağa benzerlerdi. Maneviyatla yüzleşme köy hocalarının Anadolu irfanında hayat gerçeği olurdu. O ilk adımın mana örgüsü giderek bir sevdaya dönüşürdü. Yağmur yağarken sevinçten ağlayacak kadar dolu bir bilinç, kalbin fitilini ateşler de o ateş gözyaşı olup akardı. Ana-babalar, çocukları için bu günleri maddi kaygılardan uzak tamamen maneviyatın izzet ve şerefine yatırım olarak algılandılar.

Bir imkân ve bir öneri olarak ele alınırsa; ülkemizde binlerce Kur'an Kursu var. Güzel binaları var. Camilerle yan yanalar. Semtlerin uğrak yerindeler. Buralar gerekli düzenlemeler yapıp ergenlik öncesi hazırlık veya anaokulu olarak da değerlendirilebilir. Ufku ve donanımı yeterli kadrolarla ülkemiz için turfanda kazanım mekânları ve irfan sevdasının canlı ortamları haline dönüştürülebilir. Hem de ekonomik bir kaygı olmadan bu bahçe yeşertilebilir.

Kötü bağımlılıkların ve alışkanlıkların salgın haline geldiği bir dünyada edep, bilinç ve maneviyat gıdası verilmiş gençlerin daha duyarlı, daha gayretli olacağının örneklerine bir bakalım; Kuran'ın ve Peygamberlerin toplumu dizayn etmede öncelikleri Allah'ı tanımak, elçilerini izlemek olmuştur. Özel kurum ve anlayışlara bırakmadan çok titiz bir denetimle, denenmiş ve doğruluğu yaşanmış yol, edep ve irfan adına bayrak ve vatan adına denenebilir, uygulanabilir. Zira çıraklığı olmayan bir sürecin kalfalığı ve ustalığı da olamaz. Ergenlik öncesi dönem çalışmaları çıraklık, ortaöğretim kademeleri kalfalık, sürecin üniversite ve hayat boyutu ustalık dönemi kabul edilebilir.

Bu süreçte ailelerle kurulacak iletişim sayesinde onlara da yapılan çalışmalar doğrultusunda bazı ödevler verilebilir. Çocuğunu sevmek, azarlamamak, incitmemek, korkutmamak gibi öğreti ve uyarılarla sağlam bir ruh yapısı elde etmeyi hedefleyen birliktelikler yaşanabilir. Çocuğuna küçük bir bayrak hediye etmenin iç huzurunu yaşatabilir. Bak yavrum, işte bu bizim bayrağımız deyip öperek bayrak sevgisini ve saygısını gösterebilir, çocuğunun kalbine yerleştirebilir. Ülkemizde çocuklarımıza oyuncak hamurundan bayrak yaptırma becerisi ve onuru akla gelmiş midir?

Sonuç olarak; okula başlayan o minicik gönül, okul bahçesinde gördüğü ekmek parçasını çiğnenmesin diye saygıyla öpüp bir kenara koymayı düşünebiliyorsa bu dönemin ödevi aşağı yukarı tamamdır.

Ergenlik dönemi, öyle bilinir ama aslında deli dolu bir dönem değildir. Yüzmeyi öğrenen insanın denize girip kulaç atmaya başlamasına benzetebiliriz. Bu dönem manada derinleşme, güzellikte çiçek açma, kötüden uzaklaşma melekeleriyle donanmış bir gencin ilimde sorumlulukta aklı başa alma zamanıdır. Önceden bu moda göre hazırlanmamış bir birey için aynı tanımlı yapamayız.

Ergenlik öncesi dönemin gençlerinden örnekler verelim; Üsâme, Peygamber ordusuna komutan olduğunda 18 yaşında bir ergendi. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettiğinde bir ergendi. Gençlere güvenmek onlara olan sevgimizi gösterir. Güvenilecek gençler yetiştirmek de vatanseverliğimizin gereğidir, işarettir. Çünkü Peygamber de gençleri severdi, onlara güvenirdi.

Öğretmen okulları ilk dörtten sonra yeniden açılabilir. Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği gönül ve kapasite özelliği bulunan öğrenciler seçilebilir.

Çocuk, yıllar içinde öğretmen olmanın aşkını, zevkini, asaletini rüyasını göre göre yetiştir. Çalıkuşu romanındaki öğretmeni gıpta ve hasretle hatırlamıyor muyuz? "Orda bir köy var uzakta" derken, o köyün yamaçlarında öğrencileriyle ders yapan öğretmeni ve şen şakrak şarkıların korosunu ağlayacak gibi yutkunarak hatırlamıyor muyuz? Cengiz Aytmatov'un romanındaki ilk öğretmeni gibi, sıkıntılarını, fedakârlıklarını yani öğretmen olmanın bedelini teriyle gözyaşıyla hatta kanıyla ödemenin hayalini kura kura yetişsinler de o bahçıvanın güllerine bir bak bakalım! Seyrine doyum olur mu?

Ortaöğretim gençleri, cep telefonu bağımlılığı yüzünden söz dinlemiyor, ders dinlemiyor, medyanın rüzgârına kapılmış gidiyorlar.

Kişilik ve değer adına her şeyi bu takıntı yüzünden çiğneyip geçiriyorlar. Cep telefonları ana-babalardan çocuklarını, öğretmenlerden öğrencilerini çalmışlar. Cep telefonu ve öğrenci birlikteliğini düzenleyemiyoruz. Kaygıdan ve öfkeden yorulmuşuz. "Gençlerimizi medya illetinden ah bir kurtarabilsek!" deyip duruyoruz. Sıra dışı bir öneri denilebilir ama okullara sinyal karıştırıcı cihazlar mı koysak acaba! Gerçi hiç olmazsa sıkıntının boyutlarını ifade etmiş sayılırız. Ama bunu yaparsak öğretmenler de mağdur olur mu? Uygulayan camiler var. Uygulamayan camilerde bir cep telefonundan namaz sırasında oyun havası başlıyor çalmaya. Nedense ısrarla da çalıyor. Telefonu taşıyan kişi namazım bozulur diye kapatmıyor. Gerisini siz düşünün. Ya da İmamın telefonu çalmaya başlasa nasıl olur?

Öğretmen kadrosunun mesleğini sevmesi, kendini geliştirmesi, ders saatlerinin dolu dolu, emek emek yaşaması, denetim, vicdan ve yaptırım bakımından üzerinde durmaya değer bir zorunluluktur. Helal olmayan lokma hastalık yapar. Konuşulmayan ama içinde hak ve hukuku barındıran ihlaller artık dillendirilebilir. Belki de yüksek sesle dillendirilebilir. Yanlış gözü yuman Bir millet miyiz biz? Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın diyen bir millet mi olduk sonunda?

Okullara görgü kuralları ve drama adında bir ders konulabilir. İrfan kültürümüzden derlenen ibret sahneleri gençlerimize derin birer öğüt ve ilke olarak sunulabilir. O bakış açılarının drama yoluyla yeniden zihinlerde yaşatılması, karakter gelişiminde olumlu etkiler yapacaktır. O sahneler, örnek alınacak rol model figürler yerine geçebilir. Zeytin dalı şehidimizin vasiyetini hatırlayalım: Devletimin benim için vereceği parayla okul yaptırın, yazmıştı. Kalenin düşman eline geçmesine şenin bir askerin yardım etti, o askere ne yapmamızı istersin diye sorulan kale komutanımız "memleketine okul yaptırın" demişti. Tarihimizde ve milletimizin genlerinde böyle binlerce yaşanmış sahne var. Bunlar bizim gençlerimizin hayata yansımalarıdır. Bu sahnelerle gençlerimizi buluşturmalıyız. Bunlar bizim ibadet içtenliği ve kutsallığı içeren buluşmalarımız olmalı!

Okullara Kuran'ı Anlama Dersi konulabilir. Bu sayede en büyük değerimiz olan Allah'ımızla ve Kur'an'ımızla birlikte gençlerimiz, iyilerin ödülünü kötülerin cezasını vicdan ve maneviyat perdesinde yaşayabilirler. Gençlerimize vahiy sofrasını sunmak, öngörülerle saptanamayacak bir bereketi ve istikameti bilinir ve yaşanır kılabilir. Bu yaklaşım, Kur'an'da Allah'ın bir projesi olarak ortaya konmaktadır. Öncesini kastetmiyoruz ama Kuran nazil olalı böyle bir ders ve kriter hiç gündem olmamıştır. Birlik ve dirlik sevdamızın beslendiği ilahi bir kaynağımız olsun. Allah'ımıza

göre birliği de sağlar, dirliği de. Bu hâlin güzelliği ve kutsallığı da sözün bittiği yere benziyor!

Okullara okuma dersleri konulabilir. Her öğretmen kendisine verilen bir plan ve program doğrultusunda kendi dersiyle ilgili haftada bir saatini okuma dersi yapabilir. Bazen öğretmen bazen öğrenci okur, beraber değerlendirirler. Çünkü okumak düşünmektir, düşünebilmektir, düşünmek zorunda olmaktır. Düşünen insandan zarar gelmez. Okuma alışkanlığını bir türlü kazanamadık bari okuma alışkanlığı kazanmamız gerektiğini akıldan çıkarmayalım.

Japonya’da bir üniversiteye geçici görevli olarak giden bir profesörden dinlemiştim: “Japonya’da halk otobüsüne binen herkes hemen bir kitap açıp okumaya başlıyordu. Otobüste boş oturan bir ben kalmıştım. Bu durumdan utandım ve görüntüyü kurtarmak için ben de bir kitap bulundurmaya çalışmıştım. Ülkeme dönünce otobüse her binişimde o hatıra hem beynime hem kalbime gelir oturur. Tarifsiz bir iç geçirişle neşem kaçar.” Bu anıya da sözün bittiği yer diyesim geliyor. Yani böyle anılara şapka çıkartılır.

Okullarda pek çok kurum ve kuruluş tarafından sürekli yarışmalar düzenleniyor. Bunlar o kadar çok oluyor ki artık ciddiyetini kaybetmişler. Düşünce yorgunluğu ve bıkkınlık da yapıyor. Okullar kendi içinde vaktini değerlendirebilir, tamamen dışa kapanmamak için belli ölçüde okul dışı aktivitelere zaman ayırabilirler.

Bir süreliğine ama kıymet bilme adına, faydalanma kıvamına gelinceye kadar, sadece eğlenme amacıyla kullanma iştahı kayboluncaya kadar diyelim, akıllı tahtalara ara versek mi acaba? Çünkü ne umduk ne bulduk! Umduğumuzu bulacağımız ortamlarda elbette kullanabiliriz.

Millî Eğitim Müdürlüğu marifetiyle çok katılımlı, çok çekişmeli, çok cazip ve heyecan yüklü bir hâle getirilmiş hikâye, şiir, kısa film, güfte yazma... gibi yarışmalar düzenlenebilir. Bilgiye, sanata, güzelliklere yeniden merhaba dercesine. Tembelliğe, kötü alışkanlıklara elveda dercesine kıpır kıpır... Şiir dinletilerinde, tiyatroda, hayatı filme alan sonra da oturup seyreden gençlerle, cıvı cıvı. Bu ülkenin köy meydanlarında tiyatro yazılıp oynanıyorsa her okulda yılda en az bir tiyatro neden yazılıp sahnelenmez ki!

İllerde spor, gezi, müzik eğitimi gibi aktiviteler yaygınlaştırılabilir. Gencin mutlaka hoşlandığı bir hobisi olmalı ve bunu geliştirmelidir. Genç beyinlerde ney, saz, gitar sesleri yankılansa ne kadar seviyeli ve sanatsal

yönelişler doğar; kavgasız, gürültüsüz... Belki bizim çocuklarımızdan birileri Messi'den daha yetenekliydi ve bunu kendisi dâhil kimseler bilmeden geçip gitti. Hiçbir donanımı ve hobisi olmayan bir gençlik kötü alışkanlıkların pazarı olmaktan kurtulabilir mi dersiniz?

Dini öğretilerde bilgisizlik karanlığa benzetilir. Bilgi varsa o ortamlar ıssık, aydınlık yani günlük güneşliktir. Karanlıkların kör ortamından güneşe doğru bir yolculuk yapabilirsek ne güzel olur? Hiç olmazsa yüzümüzü güneşe dönmüş oluruz, karanlıklar arkamızda kalır.

Okullar, belirli ünitelerden örneğin 6.sınıflar arası elemeleri yapar. Birinci gelen 6.sınıfın ekibi komşu okulun ve öteki okulun aynı yöntemle oluşmuş ekipleriyle yarışır. Kasabadaki birinciler şehrin diğer kasabalarındaki ekipler ile yarışır. Yarış giderek il birincilerini getirir, il birincileri 6.sınıf bölge birincilerini getirir, bölgelerden de ülke birincileri çıkar. İl düzeyindeki elemelere yarışmacı sınıfın her okuldaki denkları topluca katılırlar. Üniteler elek elek elenmez mi? Bu çalışmayı bütün sınıflar düzeyinde yapmak yüzümüze tebessümü yansıtmaz mı? Güneşe yolculuk böyle bir şey olsa gerek!

Ülkemizdeki her çeşit öğrencinin önüne aynı kitap konuyor. Örneğin 8.sınıfta okuyan ve liseye geçişte 500 tam puan alabilecek öğrencinin önüne konulan matematik kitabıyla henüz çarpım tablosunu bilmeyen 8.sınıf öğrencisinin önüne de aynı kitap konuyor. Birisine az geliyor birisine çok geliyor. Birisi kitabı kısa sürede bitirip atıyor, birisi kapağını açmadan atıyor. Gençlerimiz kitapları ağlatıyorlar. Kapağını açmadan atanlar giderek çoğalıyorlar. Sen çarpım tablosunu bilmeyen öğrencinin önüne eşitsizlikler, koordinatlar, bağıntılar koyarsan bu öğrenci ya alt kümenin altında kalır ya da üst kümeden düşüp bir yerlerini acır.

Proje okulları, fen liseleri gibi özellikli okullara sözümüz yok ama diğer okulların tamamında mutlaka bir şeyler yapmalı. Örneğin 6.sınıf matematik konuları 6.sınıf matematik notları adıyla ve öğrencilerin genel durumuna göre zümre öğretmenleri tarafından belirlenen ünitelerden oluşturulur. Çıktı hazırlanıp öğrenciye satılır. Öğrenciye bedel ödemesi öğretilir. Bedeli ödenmeyen değerler değersizleşiyor. Kağıt pahasına satılır, geliri okula kalır. Çünkü okul imkânları ile meydana getirildi.

85 ve daha yukarı not alarak bu aşamayı başaran öğrenciler ünite zenginliği daha fazla olan bir okula geçebilirler. Geçiş başaramayan öğrenciler 8.sınıftan sonra meslek liselerine yönlendirilirler. Liseye geçiş sınavını kazanan öğrenciler kazandıkları liseye, başaramayanlar da mesleğe yönlendirilir.

Her ilde odaların ve sivil toplum kuruluşlarının birer kardeş okulu olmalı. Onlar da bu ülkenin eğitimine yakın durmalılar. Bayrağına rüzgâr olmalılar. İmkânlarına göre maddi manevi katkı sağlamalılar. Tabelalarda A ilköğretim okulu kardeş okulumuzdur, yazmalı. Toplantılarda, programlarda, gezilerde, yarışmalarda ve her türlü etkinlikte iletişim içinde bulunmalılar. Bu birliktelikten kim bilir daha ne güzellikler çıkar!

Kervan yolda tamamlanır derler ya bildiğimiz bulduğumuz doğruları uygulamaya başlarsak yıldızlara çıkamamak da yükselmiş oluruz. İyi olanı başarinca daha iyi olanı hak edebiliriz. En iyi spor sırtüstü yatmak değilmiş, bunun farkına varırız. Bilgiyle el ele muasır medeniyete hatta daha da ötelere!

Mehmet KARKIN

Erciqli Emrah Anadolu Lisesi

MİLLÎ BİR EĞİTİM İÇİN

Bir gün, bir baba yorgun ve bitkin bir vaziyette iş yerinden çıkıp evine gelir. Bir gün önce parka götürmek için söz verdiği oğlu büyük bir heyecanla babasını kapıda karşılar. Babası içeri adımını atar atmaz hadi beni parka götür, diye babasının ellerinden çekiştirir. Çok yorgun olan baba, oğlunun bu isteğini savuşturmak ister. Odaya girince masanın üzerinde gazetenin promosyon olarak verdiği dünya haritasını görür ve onu parçalara ayırarak oğluna uzatır. Eğer bu haritayı birleştirebilirsen seni parka götüreceğim, der. Çocuğun haritayı birleştiremeyeceğinden emin bir vaziyette koltuğa kurulur. Çocuk, 10 dakika sonra sevinçle babasına koşar. Haritayı birleştirdiğini söyler. Babası şaşkındır. Nasıl yaptın oğlum, der? Çocuk, şu ibretlik cevabı verir: "Baba haritanın arkasında bir insan resmi vardı, onu düzeltince dünya kendiliğinden düzeldi." der. Eğer bizler de dünyanın düzelmesini, ülkemizin güzelleşmesini istiyorsak önce insanları düzeltmeliyiz. İnsanları düzeltmenin yolu da iyi bir eğitim ve öğretim faaliyetinden geçmektedir.

Yüce dinimiz İslam'ın ilk emri "oku"dur. Okumalıyız, gençlerimizin okumasını sağlamalıyız. Aydınlık bir Türkiye için yarınlarımızın emin ellerde olması için evlatlarımızı özellikle kızlarımızı okutmalıyız. Bir çocuğu yetiştiren onun hayatında ilk öğretmen rolünü üstlenen annedir. Annedir bir çocuğa temiz giyinmeyi, düzenli olmayı, yalan söylememeyi, başkasının malına el uzatmamayı ve buna benzer daha birçok güzelliği öğretene. İşte, bu güzellikleri öğrenip çocuklarına aktarabilsin diye en çok da kızlarımızı okutmalıyız. "Kız çocuğu okumaz." diyerek okutulmayan ve okuma yazma bilmeyen bir annenin çocuğu olarak ilkokul yıllarımda birçok sıkıntı yaşadım. O yıllarda hasta olan annem hastaneye gideceği zaman okuma yazma bilmediği için beni hep yanında götürürdü. Derslerimden geri kaldığıma üzülür bu durumdan sürekli şikayet ederdim. Erkenden hastaneye gidip sıra almalar, bitmek bilmeyen hasta kuyruğu, mide bulandıran kokusuyla koridorlar bugün hâlâ hatırımda ve belki de hastaneleri sevmeyişim o günlerden kalma. Bugün artık kızlarımızın okuma oranı eskiye nazaran iyi durumda. Ancak hâlâ istenilen düzeyde değildir. İlk emri "oku" olan, Çin'de de olsa ilmi arayınız,

diyerek eğitime verdiği önemi gösteren ve Cennet annelerin ayakları altındadır, diyecek kadar kadınları yücelten bir dinin mensupları olarak kız çocuklarını okutmamanın mantıklı bir izahı olamaz.

Eğitim ve öğretim bir elmanın iki yarısı gibidir. Sadece öğretim yapmak kendisiyle biraz geç ilgilendiği için garson genci tokatlayan kişilerin yetişmesine neden olacaktır. O yüzden öğretim yaparken eğitimi unutmamalıyız. Vicdan, merhamet, dürüstlük, ahlak, saygı, vatan ve millet sevgisi okullarımızda mutlaka verilmesi gereken değerlerdendir. Bu değerleri açıktan ifade ederek değil de müfredat içerisinde metinlere, örnek soru ve cümlelere yerleştirerek gizil öğrenmeler şeklinde vermek eğitimde başarıyı daha da arttıracaktır.

Maddi ve manevi tüm unsurlarıyla millî bir eğitim istiyorsak öncelikle eğitimi devlet eliyle vermeliyiz. Bir ticarethane gibi çalışan özel okullarla ilkeli ve millî bir eğitim verilemez. Özel okullar kapatılmalıdır. Eğer bu sağlanamıyorsa devlet okullarının seviyesi ve imkânları arttırılmalı insanların özel okullara ihtiyaç duymasının önüne geçilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı çalışan personeliyle, kurumlarıyla, öğrenci ve öğretmen sayısı ile en büyük Bakanlıklardan biridir. Ayrıca geleceğimizin inşası noktasında çok önemli bir görevi yürütmektedir. Millî eğitime bütçeden ayrılan pay düne göre artmış olsa da yeterli düzeyde değildir. Eğitimde başarı bekleniyorsa okul ve öğretmen eksiğinin bir an önce giderilmesi gerekmektedir. Ülkemizde eğitimde yaşanan sıkıntıların çoğunluğu kanun ve yönetmeliklerin tam anlamıyla uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Eğer millî bir eğitim ve başarı bekliyorsak yönetmeliği tam olarak uygulamalıyız. Söz gelimi bir öğrenci devamsızlık sınırını geçiyor fakat yönetmelik uygulanmadığı için sınıf tekrarına kalmıyor. Belki o öğrencinin devlete bir yıllık maliyeti düşünülerek böyle bir karar veriliyor. Ancak her ne sebeple olursa olsun bu karar diğer öğrenciler için emsal teşkil ediyor ve sonraki yıllarda bu tahribatı gidermek zor oluyor. Oysa yönetmelik açık bir şekilde uygulansa belki o yıl bazı öğrencilerin canı yanacak veya bazı maddi kayıplar olacak ama sonraki yıllar huzur ve başarı getirecektir.

Okullarımız sadece bilginin verileceği yerler değildir. Okul, hayatın da kendisi olmalıdır. Okul, bilginin yanında sosyalleşme, spor faaliyetlerine katılma, toplumsal konularda duyarlılık kazanma, tiyatro, koro ve benzeri etkinlikleri öğrencilere sunmalıdır. Sınav ve puan odaklı bir eğitim anlayışı bir kanadı kırık kuşa benzer. Belki sayısal olarak başarılı görülebilir ancak manevi olarak eksiktir. Sınav odaklı eğitim anlayışının

sebebi okulların sınavlarda yapılan netlere göre başarılı ya da başarısız olarak tanımlanmasıdır.

Bu eğitim anlayışının değişmesi için öncelik de bu başarı ölçme kriterlerinin değişmesi gerekmektedir.

Millî eğitimde başarının en önemli anahtarlarından biri de okullarda öğrenilen bilgi ve değerlerin gündelik hayata aktarılamamasıdır. Meslek liseleri açısından olaya bakacak olursak öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri en etkili öğrenme yöntemi olacaktır. Meslek liseleri açısından başarıyı yakalamanın yolu bu staj uygulamalarının takip edilerek ciddi bir şekilde yapılmasını sağlamaktır.

Millî eğitimin en önemli sacayağından biri, belki de en önemlisi, şüphesiz öğretmendir. Öğretmen, ömrü boyunca soba görmediği halde ülkenin en ücra köşesine gidip her sabah daha çocuklar gelmeden sınıfın sobasını yakan insandır. Çocuklara, "İlgaz Anadolu'nun sen yüce bir dağsın." şarkısıyla gurur aşılayan, "Orda bir köy var uzakta." şarkısıyla uzak diyarları hayal ettiren insandır. Büyük bir özveriyle çalışan bu öğretmenlerimiz her şeyin en güzelini hak ediyorlar. Öğretmen huzurlu ise okul da sınıf da huzurludur. Eğitimde başarı istiyorsak, ki en önemli hedefimiz budur, öğretmenlerimizi mutlu etmeliyiz. Başarı gösterdiklerinde onları ödüllendirmekten geri durmamalıyız. Onlara güvenmeli, onların yanında olmalıyız. Karanlıkları aydınlatacak, yarının güçlü Türkiye'sini gerçekleştirecek en önemli kaynağımız öğretmenlerimizdir.

Abdullah HUBAR

Şehit Sercan Yazar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM ?

Kitabımız Kur'an-ı Kerim 'oku' emriyle başlar. Bu yüzden okumak ve yazmak önemlidir, kıymetlidir bizim gözümüzde. İnsanı insan yapan en önemli değer bu olduğuna inanır ve bu doğrultuda hareket ederiz. Peygamber Efendimiz (s.a.v) ise bize bilmediklerimizi hem sözleriyle hem de davranışlarıyla öğreten ilk öğretmenimizdir. Kendisi bizlere iyi bir yol gösterici olmuştur. İyi insan olmanın kurallarını ilk ondan öğrenmişizdir. Bu yüzden öğretmenlikte sabır vardır, emek vardır, inanmak ve insan sevgisi vardır işin içinde. Sonuçta, insandır varılması gereken nokta. İnsan kainatın en şerefli mahlukudur ve iyi yetişmiş bir millettten daha güçlü bir ordu dünyada yoktur.

Okullarda vereceğimiz eğitimle donanımlı ve nitelikli insanlar yetiştirebiliriz belki. Ama vatan ve millet sevgisi olmadan bunun hiçbir ehemmiyeti olmayacaktır. Tarihine bağlı ve saygılı, inançlı, geleceğe ümitle bakan gençler yetiştirmek, sadece öğretimle değil eğitimle birleşince mümkün olabilir ancak.

Görünürde niteliği az olan öğrenciyle nitelikli eğitim nasıl olacak? Niteliği az ya da niteliksiz öğrenci kavramını ben kabul etmiyorum. İnsan eşref-i mahlûk olarak yaratıldığından onda mutlaka gizli, açığa çıkmayı bekleyen cevherler vardır. Uzunca yıldan beri meslek lisesinde, görünürde niteliği az olan öğrenciyle çalıştım. 9.sınıflarda kültür derslerinde başarısız ama mesleki olarak çok pratik öyle öğrenciler tanıdım ki. Ama 10.sınıfa geçemediklerinden mesleki olarak onlarla karşılaşmıyoruz. 10.sınıfa istedikleri meslek dalına bir geçebilseler son derece faydalar sağlayacağımız nitelikli öğrenciler olacaklar. İşte niteliği artırmamız için mesleki okullara ortaokuldan sonra yeteneğine göre öğrenci almalıyız. Ya da 9.sınıfa uygulamaya dayalı mesleki dersler konulmalıdır.

Bir başka konu ise, ders saatlerinin 40 dakika olmasıdır. Meslek hayatım boyunca gördüğüm bir gerçekte öğrencinin derse ilgisinin 30 dakikadan sonra neredeyse bitmesidir. O son 10 dakika öğrenci sınıf ortamından tamamen uzaklaşıyor. Bu sebeple ders saatlerinin 30 dakika olması faydalı olacaktır.

Öğrenci anlatılan konulara motive edildiğinde derse ilgisi artıyor. Bu da eğitimin niteliğini artırıyor. Anlatılan konuyla ilgili uygulamalar

yaptırıldığında öğrenciler hem konulara hâkim oluyor hem de sıkılmadan uygulamalarla öğrenci merkezli iyi, akılda kalıcı öğrenme sağlanıyor.

Velilerle iyi bir diyalog eğitim kalitesinde etkin rol oynar. Genelde biz öğretmenler ve müdürler velilerin toplantılara gelmediğinden şikâyet ederiz. Tersten düşünelim. Hepsinin toplantıya geldiğini varsayalım. 900 öğrenci velisi aynı anda okula geliyor. O curcunada ne konuşulur. Oysa 900 veliyi 140 öğretmene taksim edersek 1 öğretmene yaklaşık 6 veli düşer. Mükemmel bir veli toplantısı olur. Ya da öğretmen o velileri işyerlerinde hatta evlerinde bile ziyaret edebilir. Sonuçta öğretmen 6 öğrencinin, tüm sorunları ile bire bir rahatlıkla ilgilenebilir. Haylaz tabir ettiğimiz talebe, öğretmeni babasının işyerinde veya evinde görünce okuldaki olumsuz davranışlarından da vazgeçebilir.

Sürekli gelişmeyi destekleyen eğitim modeli içinde olmamız gerekiyor. İnsan nefsi hep daha iyi ve mükemmeli arzu ediyor. Yaradan vermek istemeseydi istemeyi yaratmazdı. Hâl böyle ise istemenin bir sınırı da yok. Bu istekleri teknolojik olarak da düşünebiliriz. Hatta biz bir kısım öğretmenlerle çevre imkânlarını da kullanarak çok cüzi masraflarla atölyemizin uygulama setlerini yeniledik. Eskiden butona basınca zil çalma işi yaptırıldık. Artık butona basınca görüntülü ses sistemli zil tesisatları ile uygulama yaptırıyoruz. Bu işleri de öğrencilerin becerilerini kullanarak onlara yaptırıyoruz. Bu tarz örneklerimiz o kadar çok ki. Meslek liseleri artık eskisi gibi değil. Sorgulayan öğrenciler olunca bu tarz yenilikler de kendiliğinden oluşuyor. Eğitimde nitelik kazanımı sorgulamaktan geçiyor. Öğrencileri sorgulayan, soru soran bireyler haline getirmeliyiz. Sorgulamaları bugünün şartlarına göre belki çok saçma olabilir. Unutmayalım ki yıllar önce, kablo olmadan telefonla konuşmak saçma gelebilirdi. Oysa günümüzde cep telefonlarıyla neler yapmıyoruz ki? Ne kablo var ne uzun antenler. Öğrencilerimizin hayal âlemini geliştiren eğitim tarzını seçmeliyiz.

Kurumsal kapasitenin arttırılmasında öğretmenlerin gelişen konulara karşı bilgilerini arttırmaları için meslek içi eğitim programlarına katılması gerekir. Geçmiş yıllarda merdiven otomatiği uygulama işleri yaptırıyorduk. Oysa günümüzde sensörlü ışık sistemleri yapılıyor. Bu akıllı ev sistemleri gibi yeni teknolojiler öğretmenlerde meslek içi eğitimi zorunlu hale getiriyor. Bunun gibi daha birçok konu mevcut. Gerekirse bu tarz eğitimler zorunlu hâle getirilmelidir. Eğitimin kalitesinin arttırılması nitelikli eğitimcilerle olmaktadır. Öğrenmenin sınırı yoksa eğer, biz öğretmenler olarak sürekli eğitim almamız gerekiyor. Bu sadece branşımızla ilgili olmamalıdır. Çocukların psikolojileri ile ilgili, ergen davranışları ve iletişim gibi konularda uzmanlardan eğitimler almalıyız.

Kurumsal kapasitenin artmasında şunu da tüm samimiyetle söylemek isterim. Öğretmen olarak kendimizi okula ait hissediyor muyuz? Zil çalınca seri bir şekilde okulu terk ediyor muyuz? Okula ait

olmakla ilgili o kadar çok şey sıralanabilir ki. Teneffüs saatimizde ya da okul çıkışı, öğrencilerle sohbet ederek yürümek. Okulda onlarla sportif faaliyetlere katılmak, birlikte sosyal faaliyetler yapmak. Tabii bu samimiyet ortamında öğretmenle öğrenciler arasındaki saygıyı da en iyi şekilde korumalıyız. Bu tarz ortamı oluşturabilen öğretmen anlattığı konuların öğrencisi tarafından öğrenilip öğrenilmediğiyle de alakadardır. Öğretmen öğrencisinin öğrenmesiyle ne kadar ilgili ise eğitimin kalitesi de o denli artmaktadır. Çocuk öğretmenine güvenmelidir. Öğretmen kendini öğrencilere adadığında öğrencinin gözünde baba öğretmendir.

Bir önemli hususu daha anlatmak isterim. Öğretmen olarak heyecan ve tutkuyu ön plana çıkarmalıyız. Hala ilk günkü heyecanını taşıyan bir öğretmen eğitimde kaliteyi en tepeye taşır. Böyle öğretmen mutludur. Peki, öğretmende bu heyecan ve tutkuyu nasıl arttırırız? Kendimden örnek vereyim. Mesela ben 22 yıl Yalova'dan Bursa Orhangazi'ye meslek lisesine gittim. Orada son yıllarımda heyecanımın bitmek üzere olduğunu hissettim. Sonra Yalova'ya tayinle geldim. 3 yıldır Yalova'da çalışıyorum. Burada stajyer öğretmen edasıyla çalışma temposuna girdim. Birçok projede görev aldım. Ulusal basına dahi çıktık. Hâla birçok projede çalışıyoruz. Bu çalışmaların hepsini öğrencilerimizle birlikte yapıyoruz. Hatta şu sıralar Scientix Projesi kapsamında Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü kapsamında STEM (fen, teknoloji, mühendislik, matematik) eğitiminin ülkemizde tanıtılmasını ve yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla ülkemiz genelinde konuyla ilgilenen gönüllü öğretmenlerin katılımı ile çalıştaylar ve konferanslar düzenlenmektedir. Yalova'da da 6-8 Şubat 2018 tarihinde bir çalıştay düzenlendi. Bu benimde katıldığım STEM Eğitim Çalıştayı kaliteli eğitimi arttırabilmemiz için son derece faydalı olmuştur. Tabii bu faydaları öğrencilerimize taşıyabilmemiz içinde Scientix Projesi kapsamında Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün STEM eğitimi tüm okullarda yaygınlaştırması gerekir. Bu çalıştaylara katılan biz öğretmenlerden de faydalanılarak sorgulamaya, araştırmaya, ürün geliştirmeye, buluş yapmaya dayalı öğrenci merkezli bu eğitimi okullarımıza sokmalıyız. Sonuçta amaç; maddi olanaklar az olsa dahi hayal ve cesaret edebilen gençlerimize bir adım attırmaktır.

İşte ben o durağanlıktan bu çok keyifli hızlı tempoya böyle ulaştım. Sonuçta ben yine benim. Fakat 22 yıldır aynı okulda çalışıp, şu an bulunduğum yeni okuluma gelince meslek heyecanım arttı. Kısaca ben buna tebdil-i mekân diyorum. Yeni bir heyecan, yeni bir ortam, yeni dostlar.. Ama buradaki en önemli ayrıntı, öğretmenin kendi isteğiyle tayin olması.

Unutmayalım ki mutlu olan öğretmen öğretir, mutlu olan öğrenci de öğrenir. Öğretmenini mutlu, neşeli gören öğrenci sınıfta da mutlu olur. Güzel gören öğrenci, güzel düşünür, güzel öğrenir ve hayatından lezzet alır vesselam.

Ali ÖZDEMİR

Kozlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

BİZ DE BAŞARABİLİRİZ

Balık Tutmasını Öğretmek
Bir yıl sonrasını düşünüyorsan tohum ek.
Ağaç dik, on yıl sonrası ise tasarladığın.
Ama yüz yıl sonrası ise düşündüğün, halkı eğit.
Bir kez ürün verir ekersen tohum.
Bir kez ağaç dikersen on kez ürün verir.
Yüz kez olur bu ürün eğitirsen halkı.
Balık verirsen bir kez doyurursun halkı.
Öğretirsen balık tutmasını hep doyar karnı.
Kuan Tzu/MÖ 1000

Dünyada bulunan 193-216 devlette 8 milyar kadar insan yaşıyor. Bunun 81 milyonu, yani yüzde biri ise ülkemizde bulunuyor. Gezegenin en büyük 16-17 ekonomisi olan Türkiye'nin neredeyse üçte biri öğrencilik sürecindedir. 18 milyon kişi zorunlu temel eğitimde, 7 milyonu ise yüksek öğretimde bilgi-beceri biriktirme peşinde...

Son 4 bin yıllık Türk tarihi başarılar, mücadeleler, uygarlıklarla örülüdür. 16-17 yüzyıldan itibaren Avrupa'da başlayan bilimsel-teknolojik sıçramalara/gelişmelere karşı biraz duyarsız kaldığımız için bugün buhranlar yaşıyoruz.

Dünyanın en kıymetli coğrafyasında yaşadığımız için kaderimiz biraz labirentlerle doludur. Klasik/sık söylenen bir söz var: "Coğrafya kaderdir" şeklinde. Bizi bu topraklardan söküp atmak isteyenler 1000 yıldır her türlü entrikayı devreye sokuyorlar. Bunu bazıları, 'tembellik için bahane uydurma' olarak görseler de objektif (müspet) tarihçiler Türklerin Anadolu'daki bitmez tükenmez mücadelelerini berrak bir şekilde ifade ediyorlar. Prof. Dr. Halil İnalcık, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya, Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Yılmaz Öztuna gibi münevverlerin tespitleri işimizin oldukça zor olduğunu göstermektedir. Bin yıldır çok zor siyasi-ekonomik koşullar altındayız. Bu zorluklar esasında bizi bir bakımdan da bilemiş, daha mücadeleci, daha azimli bir toplum hâline getirmiştir.

Türk insanı iyi yetiştirildiği, önü açıldığı zaman son derece girişimci, tasarımcı, üretici bir mizaçtır. 40-50 yıl önce AB ülkelerine işçi olarak gitmeye başlayan 3 milyon kadar vatandaşımız bugün bilimde, teknolojiye, sanatta, üretimde en üst noktalara çıkmasını bilmişlerdir.

Microsoft, Intel, Daimler, Ford, HSBC, Opel, Boeing, Bayer, Roche, Harvard, gibi dünya çapındaki büyük şirketlerin, üniversitelerin tepe yöneticileri, akademisyenleri çoğunlukla bizim insanlarımız olmaya başlamıştır.

Son 50-60 yıldır, gelişmiş Batı toplumları aşırı refah nedeniyle aileden kopuk ve yalnız yaşamaya başlamıştır. Bu ülkelerin yaş ortalamaları da 38-45 arasında seyretmektedir. 81 milyonluk Türk toplumunun yaş ortalaması ise 29-30 seviyelerinde olup büyük bir insan kaynağı fırsatı sunmaktadır.

1923 yılında Osmanlı'nın küllerinden doğan yeni Türkiye Cumhuriyeti 95 yılda mucizeler ortaya koymuştur. Finans-kapitalin (sermayenin) olmadığı ve son 100 yıl boyunca kesintisiz süren harplerden ötürü girişimcinin kalmadığı, okur-yazar insanların hepten kaybedildiği bir yapı her türlü olumsuzluğa rağmen çağı yakalamayı başarmıştır.

Bilimi, tekniği kavrayamayanlar yüzünden matbaayı 234 yıl gecikmeli olarak kullanmaya başladık. Ancak 20. yüzyılın 2. yarısında icat edilen transistörün, mikroişlemcinin getirdiği yeni yükseliş dalgasını pek ıskalamadık. Bugün on binlerce firmamız dünyanın dört bir bucağına mal ve hizmet satabilmektedir.

Üniversitelerimizden mezun olan parlak beyinler dünyanın her yerinde iş bulabilmektedir. Planlamayı, işlerdeki öncelik sırasını doğru yaptığımız takdirde 2023 yılında en gelişmiş 10 ülke arasına girecek kapasitemiz vardır. Karamsar olmaya, enseyi karartmaya, öldük-bittik, biz adam olmayız düşüncesini zihnimizde tutmaya hiç gerek yoktur.

Osmanlı Devleti gerilemenin, çağın dışında kalmanın farkına 1700'lerde varmıştır. Fransız'ın, Alman'ın, İngiliz'in reçetelerinin tam doğru olduğunu, meselelerini çözebileceğini sanmıştır.

Fransızca, Almanca, İngilizce kelimelerle konuşarak, onlar gibi giyinerek, onlar gibi yemek yiyerek kalkınma olmayacağını fark edememişler, efsunlanmış gibi altı boş reçetelere bağlanıp kalmışlardır. Esasında Türk insanı her türlü derdinin çözümünü bulabilecek derecede yetkindir.

1946 yılından bizi üretemez hâle getirmeyi amaçlayan, planların yanlış olduğu 2000'li yıllarda çok net olarak ortaya çıkmıştır.

Temel hedefimiz, tükettiğinden çok üreten kuşaklar ortaya çıkarmak olmalıdır. Bugün yurtdışına ihraç ettiğimiz malların kilogram fiyatı 1,2-1,3 Dolar seviyesindedir. Almanya, Japonya, Güney Kore gibi ülkelerin sattığı malların kilo fiyatı ise 4-5 Dolar seviyelerindedir. 6.5 milyonluk İsrail 165 milyar, 16 milyonluk Hollanda 710 milyar Dolarlık (2017 yılı değeri) mal ihraç edebilmektedir. Bizim onlardan hiçbir eksliğimiz yoktur.

Tarım; karasabanla, pullukla, traktörle yapılırken bugün tam otomatik makineler aynı işi yapar hâle gelmiştir. Otomobiller 100 sene önce kol gücüyle üretilirken bugün akıllı robotlar daha üstün araçlar yapabilir olmuştur.

Son 10 yıldır endüstri 4.0 (sanayi 4.0) kavramını konuşuyoruz. Çağı yakalamış az sayıdaki özel sektör firmamız endüstri 4.0'm yöntemlerini, yordamlarını uygulayarak dünya kalitesinde işler yapabilmektedirler.

Eğitimde sıçrama yapabilmek için anahtar kelimemiz endüstri 4.0 olmalıdır. Bunun içeriğini kavramamış uzmanların hazırlayacağı eğitim-öğretim reçeteleri yine başarısızlık getirecektir. ABD'nin, AB'nin eğitim uzmanlarına hazırlatılan vizyon planları da kesinlikle işe yaramaz. Zirâ onlar bizim sadece arabayı kullanan insanlar olmamızı, araba üretmememiz gerektiğini önermektedirler.

Yolunu, tünelini, barajını, tankını, uçağını, gemisini, bilgisayarını, telefonunu, tohumunu, ilacını kendisi yapan bir Türkiye ana hedefimizdir.

Finlandiya, Singapur, Güney Kore, Japonya gibi ülkeler 21. yüzyılın ihtiyaçlarına uygun müfredatları uygulayarak başarıyı yakaladılar. Girişimci ruhlu, yazılım (kodlama) bilgisi olan, ezberciliği dışlayan, tarım, sanayi ve teknoloji eksenli bir müfredat bizi sıçratacaktır.

Kaliteli eğitim verebilmek için yüksek lisans yapmış, proje-kitap yazabilen yeni öğretmenlere daha çok ihtiyacımız vardır. Öğretmenlik mesleğine girişte yapılan, alan bilgisini ölçen sınavda (ÖABT) kendi branşıyla ilgili 50 sorunun yarısından çoğunu cevaplayamayan kadrolarla sıçrama yapmamız güç görünmektedir. Başarısı düşük kişiler asla eğitimci olamamalıdır.

Çağımızda mesleki ve teknik eğitim son derece önem kazanmıştır. Almanya'da 8.7 milyon genç mesleki ve teknik eğitim almaktadır. Bizde bu rakam hâlâ 1.7 milyon olup çok düşüktür. Meslek kazandıran dersler 10 yaşından itibaren başlamalıdır. Her okulun atölyeleri olmalıdır. 65 yıl önce tümünden kapatılan köy enstitülerinin doğru uygulamaları günümüze taşınmalıdır.

Mekatronik, robotik, markalı tekstil ürünleri konusunda eğitim vermek için çok büyük bütçelere gerek yoktur. Türk insanı kara tahta ile de modern

eğitim örgüsünü kurabilir. Dünyanın en popüler üniversitelerinden birisi olan Harvard'da hâlâ kara tahta ve tebeşir ile eğitim verilmektedir.

Kopya, yüzeysel reçeteler yüzünden sadece cihazları kullanmasını bilen, ilaç üretemeyen, tohum geliştiremeyen, tarımı düşük verimli yapan, yabancı dil öğrenemeyen, lüks tüketici, kuşaklar karşımıza çıkmaya başladı...

Son 50-60 yıldır ne yazık ki kimi mühendisler, hekimler, ziraatçılar, teknik elemanlar, öğretmenler okumaz-yazmaz, her şeyi başkasından bekleyen bir kalıbı benimsediler. Çöp kovası, sandalye, makas, leğen, çekiç, salça, incir, fındık, ayakkabı, gömlek, çorap, jant üretebilen ülke olmaktan sıyrılmadık. ABD, Güney Kore, Almanya, Japonya gibi dünya çapında (küresel) markalar ortaya koyamadık. Elektronik, otomotiv gibi sektörlerde üretim yapan tesislerimiz var ama bunlar 100 TL'lik mal üretmek için 90 TL'lik ithalat yaparak iş görmekteler.

Her bakımdan potansiyelleri çok yüksek olan bir ülkeyiz. Öğrenci, veli, öğretmen, akademisyen, sanayici, ziraatçı vb. bir araya gelerek 21. yüzyıla uygun, mâkul bir model ortaya koyabiliriz.

Artık endüstri 4.0 aşamasındayız. İnternet sayesinde makineler birbiriyle haberleşir oldu. Evlerdeki bir çok cihaz yazılım kodları ile işliyor. 900 bin öğretmenin yüzde birinin bile herhangi bir kodlama dilini bilmediğini ifade edebiliriz. Testlere boğulan akıl dışı bir sınav sistemimiz var. İlkokuldan yüksek lisansa kadar kodlamayla ilgili bir tek soru sorulmuyor. 45 yıldır eğitimin içindeyim. 6 yaşından beri yüzlerce sınava, onlarca mülakata girdim. Hiç birisinde teknoloji, bilim, kodlamayla ilgili bir soruyla karşılaşmadım.

Tüm okullarımızı çok acil olarak STEM (bilim, teknoloji, mühendislik, matematik) yaklaşımına göre yenilemeliyiz. Bunun için çok büyük bütçelere gerek yoktur. Şu anki maliyetlerle işi başarabiliriz. Evlerimizde ve iş yerlerinde kullandığımız 50 kadar aygıt kendimiz üretmediğimiz sürece de ilerleyemeyiz.

Dünya Ekonomi Forumu'nun 2016 yılında açıkladığı raporda en iyi 10 beceri ile 2020 yılından beklenen en iyi 10 beceri arasında karmaşık problemlerin çözümü 1. sırada yer almaktadır.

Öğrencilerden istenilen en iyi 10 beceri 2015 yılının öncelik sıralaması

1. Karmaşık problem çözümü
2. Diğer insanlarla işbirliği
3. İnsan yönetimi
4. Eleştirel düşünme
5. Anlaşma
6. Kalite kontrol

7. Hizmet yönetimi
8. Yargı ve karar verme
9. Aktif dinleme
10. Yaratıcılık

2020 yılının öncelik sıralaması

1. Karmaşık problem çözümü
2. Eleştirel düşünme
3. Yaratıcılık
4. İnsan yönetimi
5. Diğer insanlarla işbirliği
6. Duygusal zekâ
7. Yargı ve karar verme
8. Hizmet yönetimi
9. Anlaşma
10. Bilişsel esneklik

Başarı İçin İlk Aşamada Neler Yapmalıyız?

* PISA sınavlarında 61 ülke arasında sürekli olarak 40-50. sıralarda olmamızın sebepleri mutlaka yakından etüd edilmelidir. Bizim yerimiz ilk 10 arası olmalıdır.

* Tüm öğretmenler 4 yılda bir mesleki sınava tabî tutulmalıdır. Yetersiz öğretmenler zorunlu kurslara gönderilmeli, gelirleri de daha düşük olmalıdır. Almanya'da bu on yıldır uygulanmaktadır.

* Lisede makine alanında okuyan makine mühendisi, bilişim alanında okuyan bilgisayar mühendisi, elektrik alanında okuyan ise elektrik mühendisi olabilmelidir. Yani tüm meslekler lisede alınmış olan eğitimin üzerine inşâ edilmelidir.

* Okullar arası rotasyon (zorunlu yer değiştirme) mutlaka olmalıdır. Bir öğretmen 10-20-30-40 yıl aynı okulda çalışmamalıdır. Yer değişikliği il içi ve il dışı olabilmelidir. Polis ve asker nasıl yer değiştiriyor ise eğitimciler de değiştirmelidir. Uzun süre aynı yerde çalışan öğretmenin verimi düşmektedir.

* Bütün okullarda yerli işletim sistemi (Pardus) ve ücretsiz ofis yazılımı (Open Office Org) öğretilmelidir. Türkiye'de bulunan bilgisayarların hemen hemen tümünde Microsoft tarafından üretilen pahalı ve yetersiz yazılımlar kullanılmaktadır. Bu iki yazılım kullanıma girdiği takdirde yılda 2-3 milyar Dolarlık bir tasarruf söz konusu olacaktır.

* Öğretmenlerin tüm idâri (yönetimsel) görevlendirmeleri objektif kriterlerle ve liyakate göre yapılmalıdır.

*Sendikalar/STK'lar eğitimi yükseltmek için de projeler, projeksiyonlar, vizyon belgeleri sunmalıdır.

* Ders kitapları yalnızca çok fakir öğrencilere parasız verilmelidir. Ya da kitapların bedeli öğrenci velisine ödenmelidir.

* Her okul ya da her il kendi ders kitabını kendisi belirlemelidir. Her okula/ öğrenciye aynı seviyede ders kitabı vermek doğru değildir. Yani fen lisesinde okutulan fizik kitabı meslek lisesi öğrencisine verilmemelidir.

* Klavyesiz tablet ile öğretim kesinlikle doğru değildir. Vazgeçilmelidir.

* Merkezî sınavların sayısı azaltılmalıdır. Finlandiya'da lise seviyesine kadar merkezî sınav yoktur. Biz de bu yolu seçmeliyiz.

* Okulların açık olduğu gün sayısı Japonya'da 240'tır. Bizdeki rakam 180 gündür. İlk etapta 200 gün yapılmalıdır.

* İlk 8 yıllık eğitimden sonra öğrenciler "yetenek analizlerine" göre okul/ yol seçmelidir. Yani zekâ/bilgi seviyesi uygun olmayanlar asla akademik okullara girememelidir.

* Haftalık ders saatlerinin sayısı Finlandiya'da olduğu gibi azaltılmalıdır. Öğrenmeyi öğrenme konusunda eğitilen öğrenciler evinde, kütüphanede yeni bilgiler bulmayı bilmelidir. Şu anda bir meslek lisesi öğrencisi okulda 44-48 saat, destekleme ve yetiştirme kursunda 12 saat ders görüyor. Haftada 60 saat ders yaptırılan bir çocuk sosyalleşemez, çocukluğunu/gençliğini yaşayamaz.

* Kitap yazar, proje üreten öğretmenlere ek ödemeler, teşvikler sağlanmalıdır.

* Eğitimde özelleştirme (özel müteşebbis) payı yüzde 10'lardan yüzde 50'lere çıkarılmalıdır.

* Mesleki ve teknik eğitimde yüzde 70'lik oran yakalanmalıdır. Şu anda bazı şehirlerin mesleki eğitim alan öğrenci oranları yüzde 40-52 seviyelerine yükselmiştir.

* Okullar her türlü imkânın (tesis) olduğu büyük kampüslerde (külliyelerde) toplanmalıdır.

* Sadece çok yüksek zekâlı öğrenciler STEM esaslı fen liselerine girebilmelidir.

* Öğretmenliğin kazancı biraz daha câzip hâle getirilmelidir. Şu anda büyük şehirlerde öğretmenlerin geçinmesi çok zor bir iş hâline gelmiştir..

* Üniversitelerin 21. yüzyılın (bilgi çağıının) ihtiyaçlarına uygun bölümler açması sağlanmalıdır. İş sahası olmayan bölümler kaynak israfından başka bir durum değildir.

* Uygulama basamağı olmayan, sadece sözlü anlatım içeren derslerin (tarih, felsefe, coğrafya vb.) illâki okulda okutulmasına gerek kalmamıştır. Bu dersler web üzerinden sunulup, sınavları okulda yapılabilir. Yani dileyen öğrenciler bu dersleri web üzerinden zaman, mekân zorunluluğu olmadan alabilir.

* Meslek liselerindeki öğrenciler son sınıfta (12. sınıf) haftanın 5 günü işletmeye staja gitmelidir. Sadece 1-2 ay okulda mesleki dersler verilmelidir.

* Meslek yüksek okulları MEB'e bağlanmalı, bu okulların alan ve dalları yeniden kurgulanmalıdır. Meslek lisesinde okutulan derslerin aynısı MYO'da okutulmaktadır.

* Mesleki ve teknik okullarda genellikle dar gelirli ailelerin evlatları öğrenim görmektedir. Bunlara her gün ücretsiz öğlen yemeği verilmelidir.

* Sadece mesleki ve teknik okulların 10-11-12. sınıf öğrencileri değil, tüm öğrenciler iş kazalarına karşı sigortalı olmalıdır.

* Ücretli öğretmen çalıştırmak pedagoji/toplam kalite/ücret adaleti bakımlarından faydalı olmamaktadır. Bu yöntem azaltılmalıdır ya da tümünden kaldırılmalıdır.

* İki yıllık meslek yüksek okullarını bitirenler öğretmenlik mesleğine hiçbir biçimde dâhil olamamalıdır.

* İlkokullarda tütün, alkol, uyuşturucu, obezite (NBS, GDO) ile ilgili dersler, seminerler daha ciddi verilmelidir.

*Parlak beyinli insanlarımızın yurtdışına gitmesini (beyin göçü) önleyici maddî ve manevî düzenlemeler yapılmalıdır.

* 2005 yılından beri yürürlükte olan MEGEP (Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi) kapsamında hazırlatılan 1500 adet kadar modülün uzman kişiler tarafından yenilenmesi icap etmektedir.

* Bütün okullarda tek tip kıyafet (üniforma) uygulaması olmalıdır. Markası belli olan, ahlakî normlara uymayan kıyafetlerle okula gidilememelidir. Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, Gürcistan, KKTC, Güney Kıbrıs gibi ülkelerin okullarını yakından gördüm/inceledim. Hemen hemen hepsinde gösterişten uzak, hareket kolaylığı olan tek tip (bir örnek) giysiler

var idi. Serbest kıyafet ile yapılan eğitim pedagojik ve ruhsal sorunlara yol açmaktadır. Gençler işe/okula uygun giysi seçme konusunda makul değildirler.

Eğitimde bize yol gösterecek, pusula olacak kıymetli sözlerimizden bir demet arz edelim:

*Hayırlı işlerinizde acele ediniz. (Hadis-i şerif)

*Hedefleri ve zamanı iyi yönetebilmek.

*Beşikten mezara kadar ilim öğreniniz. (Hadis-i şerif)

*Öğrenimi hayat boyu devam eden bir süreç olarak görmek.

*Bir mum diğer bir mumu tutuşturmakla ışığından bir şey kaybetmez. (Mevlâna)

*Bilgiyi paylaşmak ve yayılmasını sağlamak.

*Tefekkür akim sadakasıdır. (İbrahim Ethem)

*Etkili düşünme becerisine sahip olmak.

*İlim, ezber edilen şey değil, ezber edilen şeyden temin edilen faydadır. (İmam-ı Şafii)

*Bilgiyi yorumlayarak toplum yararına kullanılacak bir hâle getirmek.

*Cevizin kabuğunu kırıp özüne inmeyen cevizin hepsini kabuk zanneder. (İmam-ı Gazali)

*Delilleri, tezleri, iddiaları ve düşünceleri etkin bir biçimde analiz etmek.

*Bilmek başka, bulmak başka, olmak daha başka. (Mevlâna)

*Bilgileri yorumlamak, keşfetmek ve en iyi analize dayalı olarak sonuçlar çıkarmak.

*Faydasız bilgiden Allah'a sığınırım. (Hadis-i şerif)

*Bilgi edinirken ve analiz ederken ihtiyaç odaklı düşünmek.

*İlmin yansı, soru sormaktır. (Hadis-i şerif)

*Farklı bakış açılarını açıklayan ve daha iyi çözümlere götüren sorular belirlemek ve sormak.

*İki canlı kuşu birbirine bağlasan, dört kanatlı oldukları hâlde uçamazlar, çünkü ikilik mevcuttur. (Mevlâna)

*Takım çalışmasında uyumlu olmak ve işbirlikçi çalışabilmek.

*En çok sevdiğim kimse, bana ayıp ve kusurlarımı haber verendir. (Hazreti Ömer)

*Övgü, başarısızlık ve eleştiriyi olumlu bir tutum içinde baş etmek.

*Akim varsa bir başka akılla dost ol da işlerini danışarak yap. (Mevlâna)

*Bir hedefe yönelik çalışırken farklı fikirlerden faydalanmak.

*İnsan ruhunu iki şey karartır: Susulacak yerde konuşmak ve konuşulacak yerde susmak. (Sadi Şirâzî)

*Ne zaman dinleyeceğini ve ne zaman konuşacağını bilmek.

*Yaratılanı hoş gör, Yaradan'dan ötürü. (Mevlâna)

*Kültürel farklılıklara saygı göstermek.

*İki günü birbirine eşit olan zarardadır. (Hadis-i şerif)

*Zamanı ve projeleri etkili yöneterek sürekli gelişim sağlamak.

*İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır. (Hadis-i şerif)

*Zihninde toplum yararını düşünerek sorumlu davranmak.

*Kıyamet koparken bile elinizde bir fidan varsa onu dikiniz. (Hadis-i şerif)

*Çevresel sorunlar karşısında bireysel ve toplu olarak eyleme geçmek.

Sonuç olarak; insanlar bilmedikleri mevzularda konuşmasalar dünya büyük bir sessizliğe gark olur şeklinde çok anlamlı bir söz var. Eğitim konusunda sadece bilgi sahibi olanların fikir üretmesi lâzımdır. 2023 yılına giderken, endüstri 4.0 üretim modeline uygun yeni/çağa uygun bir eğitim örgüsü oluşturmamız zor bir iş değildir. Ülkemizde dünya çapında eserler ortaya koymuş yeterince uzman/bilgin vardır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

NASIL BİR OKUL, NASIL BİR ORTAÖĞRETİM?